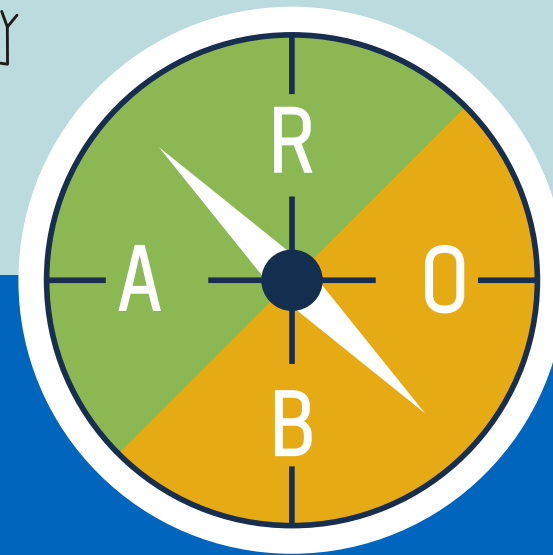

ARBO

KOMPAS

Veilig werken bij het hoogheemraadschap van Rijnland

Leeswijzer

Beste lezer,

Of je nu een kantoortijger of een avontuurlijke medewerker in de buitendienst bent, dit ArboKompas wijst je de weg wanneer je de wilde zeeën in de wereld van veilig en gezond werken trotseert. Samen met onze kornuiten Ar & Bo nemen we je mee door de 20 hoofdstukken van het ArboKompas en zorgen we ervoor dat iedereen aan het einde van de werkdag weer veilig en gezond naar huis gaat.

Opbouw van het ArboKompas

Het ArboKompas is opgedeeld in 20 verschillende onderwerpen (de hoofdstukken). Klik op een van de hoofdstukken in het ArboKompas om direct naar het betreffende hoofdstuk te gaan. Ieder hoofdstuk heeft dezelfde indeling:

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

1. Inleiding

In de inleiding wordt het onderwerp kort toegelicht, waarom het belangrijk is en wat je verder in het hoofdstuk kan verwachten.

2. Hoofdpijnen

De hoofdpijnen is een korte samenvatting van het onderwerp en worden de belangrijkste aspecten gegeven.

3. Voorschriften

Hier worden de belangrijkste (wettelijke) voorschriften gegeven waar iedereen zich aan moet houden.

4. Procedure

De geldende procedure(s) die we met elkaar afgesproken hebben over dit onderwerp.

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende functies die een belangrijke rol hebben met het onderwerp kan je hier vinden.

6. Veelgestelde vragen

Hier vind je antwoorden en toelichting op veelgestelde vragen over dit onderwerp. Heb je een vraag, kijk dan eerst in de veelgestelde vragen. Staat jouw vraag hier niet in? Neem dan contact op met je veiligheidscoördinator, veiligheidskundige of leidinggevende.

7. Verdieping

In de verdieping vind je meer informatie over het onderwerp, nuttige links, formulieren, wet- en regelgeving, tabellen, etc.

8. Bijlagen

Eventuele bijlagen kan je hier vinden.

Navigatie door het ArboKompas

Het ArboKompas is geheel doorklikbaar. Wanneer je op een onderstreept woord klikt, ga je automatisch naar de definitie, de betreffende paragraaf of word je naar de juiste pagina op het Rijnlandplein of website doorgelinkt.

Aan de rechterzijde vind je het navigatiemenu. Vanuit hier kan je direct naar de juiste paragraaf gaan (1. Inleiding, 2 Hoofdlijnen, 3. Voorschriften, etc.). Boven in het navigatiemenu kan je op het pictogram 'Kompas' klikken en ga je terug naar de hoofdpagina van het ArboKompas (het kompas met 20 verschillende onderwerpen). Wanneer je klikt op 'definities' ga je direct naar de pagina met alle definities en verklarende woorden.

Op de eerste pagina van elk hoofdstuk staan tevens de verschillende paragrafen vermeld waar je op kan klikken.

Updates en wijzigingen

Het Arbobeleid en de hoofdstukken van het ArboKompas zullen periodiek worden bijgewerkt. Kleine wijzigingen zoals lay-out, taal- of spelling, verduidelijkingen e.d. zullen in de Stuurgroep Veilig Werken worden besloten en doorgevoerd. Wijzigingen die een directiebesluit vragen en een OR-consultatie zullen met een jaarlijkse update worden uitgevoerd. Gebruikers worden van wijzigingen op de hoogte gebracht d.m.v.

- Communicatie via Intranet (Rijnlandplein)
- In toolbox of teamoverleg door veiligheidscoördinatoren en/of veiligheidskundigen
- Door leidinggevende

Bij feedback of vragen

Mocht je na het lezen van het ArboKompas nog vragen of feedback hebben, neem dan contact op met je veiligheidscoördinator, de veiligheidskundige of je leidinggevende.

Versie

1.0 (29-11-2023 laatste update)

7

GOUDEN VEILIGHEIDS REGELS

1

**Werk veilig
of werk niet**

2

**Handel bij het
zien van een
onveilige situatie**

3

**Maak
onveilig werk
bespreekbaar**

4

**Meld alle
onveilige
situaties**

5

**Werk alleen
met geschikte
en gekeurde
materialen**

6

**Gebruik
de juiste PBM's**

7

**Zorg voor een
gezonde en
opgeruimde
werkplek**

ARBO KOMPAS

Veilig werken bij
het hoogheemraadschap
van Rijnland

1. Arbobeleid

1.1
Arbobeleid met
management-
systeem

1.2
Roken, Alcohol,
Drugs en
Medicijnen

1.1

Arbobeleid met managementsysteem

1.
Inleiding

2.
Wettelijk kader

3.
Aanvullende kaders
voor Rijnland

4.
Context van de
organisatie

5.
Leiderschap en
participatie van
medewerkers

6.
Planning

7.
Ondersteuning

8.
Uitvoering

9.
Evaluatie van de
prestaties

10.
Verbetering

1. Inleiding

Het deel 1 “Arbobeleid” van het ArboKompas van Rijnland is bedoeld om de hoofdlijnen aan te geven hoe bij Rijnland veilig en gezond werken gestalte krijgt en we voldoen aan wet- en regelgeving op het gebied van arbo-veiligheid. De andere delen van het ArboKompas van Rijnland vormen tezamen de set aan beleidsbepalingen, regels en protocollen-procedures op alle onderwerpen van veilig en gezond werken bij Rijnland. Het managementsysteem veilig werken van Rijnland volgt de opzet van het in het veiligheidsdomein gebruikelijke managementsysteem Gezond en Veilig Werken (G&VW) NEN-ISO 45001:2018. Daarmee is Rijnland dicht bij een potentiële certificering en kent daarmee automatisch een hoger volwassenheidsniveau

De bedoeling, normatieve verwijzingen en termen en definities van deze ISO-norm (hoofdstukken 1, 2 en 3 van NEN-ISO 45001:2018) worden letterlijk gehanteerd en alleen bij uitzondering vervangen door een Rijnlandse eigen term/definitie. Deel 1 start met de wettelijke kaders en aanvullende kaders voor gezond en veilig werken bij Rijnland. De hoofdstukken 4 (context van de organisatie), 5 (leiderschap en participatie van medewerkers), 6 (planning), 7 (ondersteuning), 8 (uitvoering), 9 (evaluatie van de prestaties) en 10 (verbetering) worden hierna voor Rijnland uitgewerkt en vormen te samen het feitelijk managementsysteem als PDCA-cyclus voor veilig en gezond werken.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

2. Wettelijk kader

De basis voor het beleid op het gebied van arbo-veiligheid is de Arbowet. De wetgeving omtrent arbeidsomstandigheden is ingedeeld in drie niveaus: de Arbowet, het Arbobesluit en de Arboregeling.

- Arbowet - De Arbowet vormt de basis van de arbowetgeving. Hierin staan de algemene bepalingen die gelden voor alle plekken waar arbeid wordt verricht (dus ook voor verenigingen en stichtingen). De Arbowet is een kaderwet. Dat betekent dat er geen regels in staan over concrete risico's. Die zijn uitgewerkt in het Arbobesluit en de Arboregeling. Op de [website van de overheid](#) is de volledige tekst van de Arbowet te vinden.

- Arbobesluit - Het Arbobesluit is een uitwerking van de Arbowet. Hierin staan de regels waar zowel werkgever als werknemer zich aan moeten houden om arbeidsrisico's tegen te gaan. Er staan ook specifieke regels in voor een aantal sectoren en categorieën werknemers. Op de [website van de overheid](#) is de volledige tekst van het Arbobesluit te vinden.
- Arboregeling - De Arboregeling is weer een verdere uitwerking van het Arbobesluit. Het gaat hierbij om gedetailleerde voorschriften. Bijvoorbeeld de eisen waar arbeidsmiddelen aan moeten voldoen of hoe een arbodienst zijn wettelijke taken exact moet uitvoeren. Ook deze regels zijn verplicht voor werkgever en werknemer. Op de [website van de overheid](#) is de volledige tekst van de Arboregeling te vinden

1.1 Arbobeleid met management- systeem

1. Inleiding
- 2. Wettelijk kader**
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

3. Aanvullende kaders voor Rijnland

Arbocatalogus sector waterschappen

Sinds 2007 hebben werkgevers en werknemers meer mogelijkheden gekregen om zelf te bepalen hoe ze de normen van de Arbowet (de zogenaamde 'doelvoorschriften') in hun ondernemen bereiken. Ook op brancheniveau maken werkgevers en werknemers hier afspraken over die ze vastleggen in een arbocatalogus.

De arbocatalogi voor de waterschappen wordt opgesteld door het A&O-fonds waterschappen [Arbocatalogi | A&O fonds Waterschappen \(aenowaterschappen.nl\)](#)

Deze arbocatalogi vormen voor Rijnland het uitgangspunt voor het beleid, zoals neergelegd in het ArboKompas Rijnland. De Arbocatalogi van de Waterschappen zijn getoetst en goedgekeurd door de NL Arbeidsinspectie. Dit betekent dat NL Arbeidsinspectie deze Arbocatalogi gebruikt voor het toezicht en de handhaving in het kader van de Arbowet (als waterschap moeten we ons dus aan de Arbocatalogi houden en kunnen we zelfs boetes krijgen bij overtreding hiervan vanuit de NL arbeidsinspectie)

In de specifieke hoofdstukken van het ArboKompas Rijnland is steeds aangegeven wat letterlijk de arbocatalogus van het A&O-fonds volgt en wat specifiek voor Rijnland is. In het hoofdstuk "verdieping" van het ArboKompas zijn de arbocatalogi zelf opgenomen.

Veiligheidsladder (Safety Culture Ladder)

De Safety Culture Ladder ("de Veiligheidsladder") is een instrument om veiligheidsbewustzijn, houding en gedrag in organisaties te meten. Hierbij wordt de nadruk op de veiligheidscultuur gelegd en is daarmee aanvullend op de NEN-ISO 45001:2018. De SCL is bedoeld om bedrijven en hun leveranciers te stimuleren om bewust veilig te werken. Hoe hoger het veiligheidsbewustzijn is in een organisatie, hoe hoger de toegekende laddertrede. De SCL is toepasbaar in alle sectoren.

safetycultureladder.com

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
- 3. Aanvullende kaders voor Rijnland**
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

De veiligheidssladder kent 5 tredes:

Trede 1 Pathologisch

Binnen het bedrijf heerst de houding: 'bij ons gaat niets fout, wij leveren goede kwaliteit, dus waarom je tijd verdoen met preventieve veiligheidsactiviteiten' en 'wat niet weet, wat niet deert'. In het bedrijf wordt weinig tot niets geïnvesteerd in verbetering van het veiligheidsgedrag. Dit is niet het gewenste gedrag en wordt derhalve ook niet beloond.

Trede 2 Reactief

Het bedrijf heeft de gewoonte om te veranderen nadat er dingen mis zijn gegaan. Er wordt gereageerd op basis van ingesloten patronen. In het bedrijf voelt men zich eerder slachtoffer, dan zelf verantwoordelijk. 'Maar dat is toch niet mijn schuld?' Verandergedrag is vaak ad hoc en van korte duur. Dit gedrag wordt matig gewaardeerd.

Trede 3 Berekenend

Het bedrijf heeft bepaald welke veiligheidsregels belangrijk worden gevonden. Het stelt zich kwetsbaar op, neemt verantwoordelijkheid, maar vaak wel uit eigenbelang. 'Wat levert het mij op?' De betrokkenheid bij veiligheid en naleving van regels en wetten ligt voornamelijk bij het (hogere) management. Er wordt werk gemaakt van veiligheid en dat wordt gewaardeerd.

Trede 4 Proactief

Veiligheid heeft een hoge prioriteit, zit in alle vezels van het bedrijf. Er wordt continu geïnvesteerd in verhoging van het veiligheidsbewustzijn en medewerkers worden aangespoord elkaar aan te spreken op onveilig gedrag. Verbeteringen worden stelselmatig ingevoerd en geëvalueerd. Er wordt vooruitgedacht en initiatief genomen. Bewust veilig werken wordt ervaren als een eigen verantwoordelijkheid; 'welke bijdrage kan ik leveren?'. Deze vorm van gedrag wordt hoog gewaardeerd.

1.1 Arbobeleid met management- systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
- 3. Aanvullende kaders voor Rijnland**
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

Trede 5 Vooruitstrevend

Veiligheid is volledig geïntegreerd in de bedrijfsprocessen. Het is een vast onderdeel bij reflectie en evaluatie binnen de eigen organisatie én met branchegenoten. Veiligheid zit ingebakken in het denken en doen van alle medewerkers; ze zijn niet anders gewend. Dit wordt zeer hoog gewaardeerd.

Er zijn ook vijf stappen nodig om tot bepaling van de trede en een bijbehorend statement of certificaat te komen

1. Kennisnemen:

Het bedrijf dat zich laat beoordelen neemt kennis van alle actuele en formele informatie.

2. Zelfbeoordeling:

Via de Self Assessment Questionnaire (SAQ) doet het bedrijf een zelfbeoordeling aan de hand van een aantal vragen de veiligheidscultuur binnen het bedrijf toetsen.

3. Toetsing:

Een Ladder Certificerende Instelling (LCI) toetst de opgave van het bedrijf en verifieert op basis van diverse interviews en waarnemingen in het bedrijf en tijdens werkbezoeken op locatie.

4. Toekenning trede:

De LCI stelt de bereikte laddertrede vast en reikt, indien voldaan is aan de minimumeisen, het overeenkomstige Safety Culture Ladder certificaat of statement uit.

5. Hercertificatie:

Vanaf 10 maanden tot uiterlijk 12 maanden na certificatie is een opvolgingsaudit noodzakelijk om de geldigheid van het oorspronkelijk verkregen certificaat of statement te continueren.

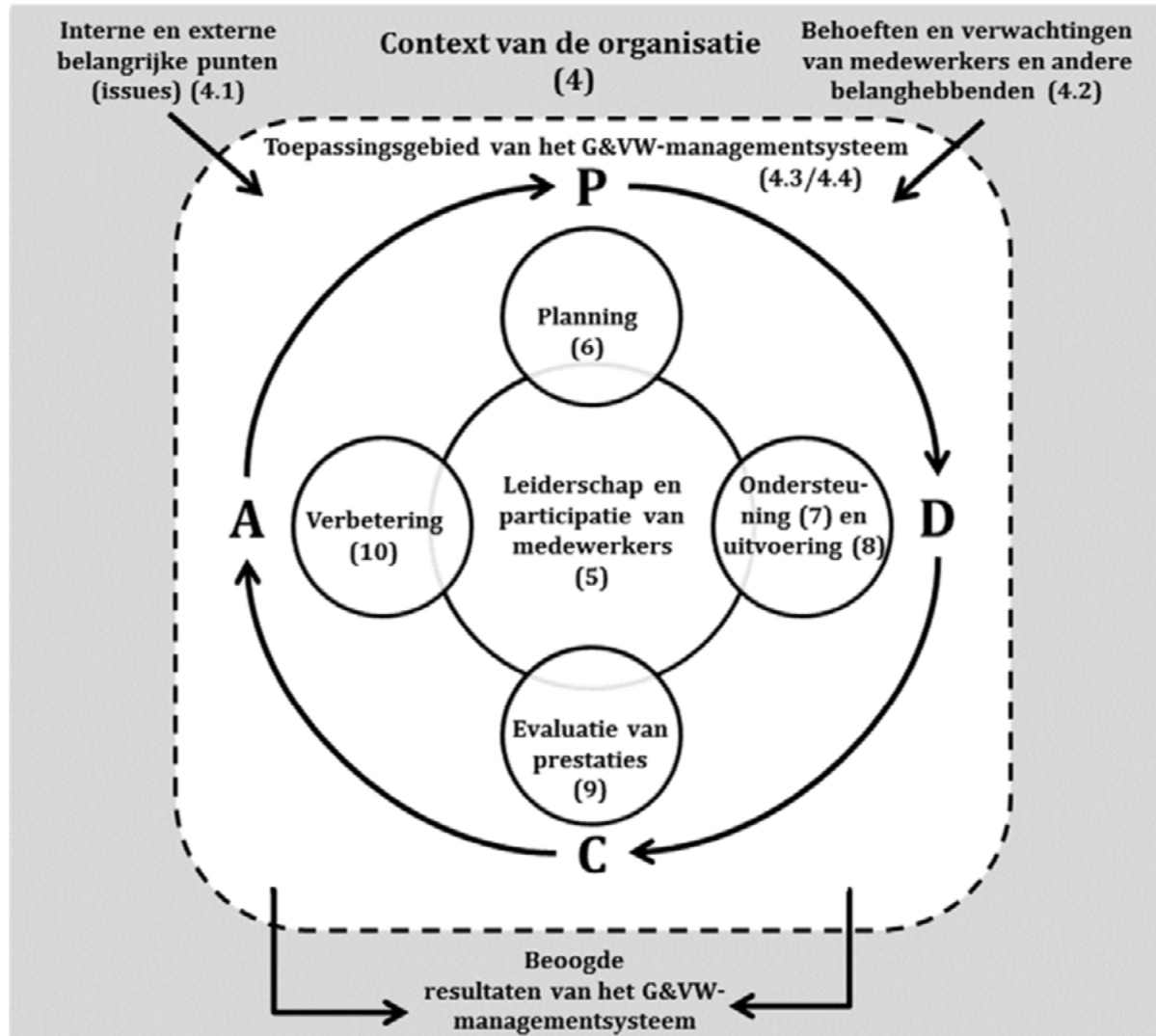
Rijnland heeft per besluit van de directie van 24 maart 2022 besloten om in 2026 minimaal op trede 3 te staan (zie hoofdstuk arbobeleidsverklaring)

In de Stuurgroep Veilig Werken van 13 april 2023 is besloten om begin 2024 een certificerings-traject te starten onder begeleiding van een extern bureau.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

4. Context van de organisatie

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
- 4. Context van de organisatie**
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

4.1 Inzicht in de organisatie en haar context

In 2022 heeft Rijnlands directie vastgesteld dat “Veilig Werken” één van de zeven speerpunten van de directie is om te groeien naar een toonaangevend Rijnland. Dit heeft geleid tot een directiebesluit op 24 maart 2022 (corsa 22.008759), dat gezien kan worden als een tijdelijke focus op dit onderwerp. Het besluit is:

- 2026: Rijnland heeft minimaal trede 3 op de Veiligheidsladder bereikt op nader te bepalen wijze en normering (zie hiervoor het hoofdstuk hiervoor “Aanvullende kaders” t.a.v. veiligheidsladder);
- 2022 - Q2: het onderwerp veiligheid wordt vanaf nu conform ‘de Organisatieplaat veilig werken’ (zie bijlage 2) in een vaste structuur besproken en aangestuurd (1e stuurgroep heeft reeds op 10 maart 2022 plaatsgevonden – deze dient tevens als voorportaal voor directiebesluiten);
 - We handelen bewezen en geborgd (opzet, bestaan en werking) volgens een duidelijke en in de directie vastgelegde procesplaat arbo-veiligheid (organisatieplaat) met de rollen, taken en verantwoordelijkheden belegd en de werkprocessen en overlegstructuren beschreven en geborgd. NOOT: Inmiddels is deze procesplaat vervangen door de beschrijvingen van rollen en overlegvormen in dit deel 1 arbobeleid en managementsysteem;

- We monitoren aan de hand van een directie-dashboard.
 - *Op 24-11-2022 is in door directie besloten dat er wordt gemonitored op voortgang van et Plan van Aanpak van de vastgestelde RI&E en op afhandeling van de incident-meldingen HSE-Ultimo.*
- 2022 – Q2: vaststellen van de RI&E-met Plan van Aanpak (Q2) met specifieke acties en actiehouders.
 - De RI&E is op 19 mei 2022 door de directie vastgesteld (corsa 22.040092 en 22.038229 met een het Plan van Aanpak (maatregelenplan, corsa 22.040187) met vastgelegde planning van benodigde maatregelen per team (de officiële Rijnlandse teams), geprioriteerd naar de risico's (volgorde hoog, midden laag).
 - Met de RI&E is ingestemd door de Ondernemingsraad op 7-10-2022 (ondertekende instemming RI&E OR22.051) met een aantal aanvullende verzoeken aan de organisatie (actielijst OR)
- 2022 – Q2: actief betrekken externe partijen voor een versnelling van ons leerproces
- 2022 – Q2: actief vormgeven van communicatie met interne en externe communicatiestrategie 2022 – Q2: vanaf nu organiseert het directie-overleg Veilig Werken periodiek een ‘safety walk’ op locatie;
- 2022 – Q4: ‘dynamische ‘roadmap’: Rijnland heeft een Programmaplan opgesteld hoe de komende jaren (2023 – 2026) toe te werken naar de gestelde ambitie. Onderdeel

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

van het Programmaplan zijn periodieke interne audits en een directiebeoordeling, georganiseerd door Team Kwaliteit en Veiligheid.

4.2 Inzicht in de behoeften en verwachtingen van medewerkers en andere belanghebbenden.

Voor het G&VW managementsysteem wordt bij Rijnland uitgegaan van de medewerkers in loondienst, zowel vast als tijdelijk, stagiaires, arbeidsparticipanten, vakantiekrachten en ingehuurd personeel als tijdelijk geplaatst op reguliere formatieplaatsen. Mensen van bedrijven die op contractbasis worden ingezet, zoals aannemers voor projecten/onderhoud/adviesdiensten e.d. vallen onder de contractuele bepalingen en dienen zich te houden aan de daarin gestelde of verwezen kaders/richtlijnen en adviezen op het gebied van gezond en veilig werken. Voorbeeld is het door Rijnland getoetste Veiligheids- en gezondheidsplan (V&G-plan) bij werken van enige omvang, zoals vastgelegd in het Arbobesluit.

4.3 Het toepassingsgebied van het G&VW- managementsysteem vaststellen

Het G&VW managementsysteem betreft de gehele Rijnlandse organisatie met alle objecten, terreinen, installaties, werknemers en werkprocessen. Het betreft niet de werkzaamheden van externe bedrijven, die voor Rijnland werkzaamheden verrichten, zover die werkzaamheden separaat gedefinieerd en herkenbaar zijn, zoals met behulp van een afgeschermd bouwplaats.

Het toepassingsgebied van het G&VW managementsysteem wordt in hoofdzaak bepaald door de Risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E) en het bijbehorend Plan van Aanpak. De RI&E is risico-gebaseerd (categorie 1 t/m 5) en de maatregelen van het plan van aanpak worden in principe conform die risicocategorisering genomen. De bewaking van de maatregelen, de organisatiestructuur en het voorportaal voor de monitoring en besluitvorming door de directie is de Stuurgroep Veilig Werken onder voorzitterschap van de Directeur Bedrijfsvoering. De te nemen maatregelen en verantwoordelijkheden liggen in principe in de lijn, bij de teamleiders, die tevens budget- en personeel formatiehouder zijn.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
- 4. Context van de organisatie**
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

Een belangrijk aspect bij de bepaling van het toepassingsgebied is de overweging dat een arbo-veilige werkomgeving ook budget vraagt voor uitvoering van de benodigde maatregelen (personeel, derden en middelen). De benodigde inzet van budget en personeel geschiedt via de lijn en het reguliere begrotingsproces. Extra inzet van middelen zal worden besproken in de Stuurgroep Veilig Werken en waar nodig via de directeur Bedrijfsvoering worden ingebracht in het begrotingsproces.

Alle documentatie rond het G&VW managementsysteem is vastgelegd in het officiële archiveringssysteem Corsa onder nummer DIG-12967.

4.4 G&VW-managementsysteem

Het G&VW managementsysteem is ingericht zoals in dit document beschreven met een eerste verantwoordelijkheid voor gezond en veilig werken in de lijn, een sturende rol voor de Stuurgroep Veilig Werken, een beleidsvormende/implementerende, communicatieve en monitorende/evaluerende rol voor het team Kwaliteit en Veiligheid. De basis is de risico-afweging van de verplichte Risico-inventarisatie & evaluatie en het bijhorende Plan van Aanpak, dat periodiek wordt vastgesteld in de directiemaatregelenplan. Verder wordt gemonitord (Team Kwaliteit & Veiligheid) via het dashboard Veilig Werken welke onderdeel is van de directie MARAP (Management Rapportage) en een vast agendapunt van de Stuurgroep Veilig Werken.

De belangrijkste veiligheidsindicatoren in het dashboard zijn de realisatie van de maatregelen in het Plan van Aanpak van de RI&E, de afhandeling van de incidenten (HSE-Ultimo incident-meldingen) en de opleidingsmatrix waar de verplichte veiligheid- en gezondheidstrainingen in staan opgenomen.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
- 4. Context van de organisatie**
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

5. Leiderschap en participatie van medewerkers

Rijnland heeft medewerkersparticipatie op twee manieren geregeld: via de Ondernemingsraad en via voorlichting en opleiding, training en oefening, georganiseerd in de lijn en ondersteund door het team Kwaliteit en Veiligheid en de Aquademie (team HR). Ingrediënten zijn:

- ArboKompas
- Toolboxen, opleiding, training en oefening (al dan niet verplicht) conform de Opleidingsmatrix
- Een HSE-meldingen-systematiek
- Communicatie-traject
- Gerichte advisering op verzoek vanuit team K&V en veiligheidscoördinatoren in de lijn
- Aandacht in team-overleggen
- In- en externe vertrouwenspersoon

5.1 Leiderschap en betrokkenheid

De directie toont zichtbaar leiderschap en betrokkenheid door het prominent inzetten op veilig werken, als speerpunt van de directie (2022-2026) om een toonaangevend waterschap te worden en met de besluiten, zoals genoemd in paragraaf 4.1. De periodieke 'safety walks' op locatie worden ingezet als middel om de betrokkenheid zichtbaar te maken. De basis voor een meer volwassen managementsysteem is gelegd met de instelling van een Stuurgroep Veilig Werken onder voorzitterschap van de Directeur Bedrijfsvoering met de Manager Uitvoering, Manager Projectencentrum, Manager Facilitaire Dienst, Manager Handhaving en Manager Kwaliteit & Veiligheid en de eerste Hogere Veiligheidskundige/preventiemedewerker.

5.2 G&VW-beleid

Het G&VW-beleid wordt gevormd door deel 1 Arbobeleid en managementsysteem en de aansluitende hoofdstukken van het ArboKompas Rijnland.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
- 5. Leiderschap en participatie van medewerkers**
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

5.3 Rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden binnen de organisatie.

In dit hoofdstuk worden de specifieke rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden op het gebied van arbo-veiligheid (gezond & veilig werken) bij Rijnland beschreven en de belangrijkste processen en overlegvormen daarbij.

Organisatiestructuur

Het belangrijkste principe van de organisatie- en overlegstructuur is dat gezond en veilig werken een lijnverantwoordelijkheid is. Dat betekent dat iedere leidinggevende ervoor verantwoordelijk is dat zijn/haar medewerkers gezond en veilig werken, waarbij ook de medewerker zelf een eigen verantwoordelijkheid kent en een rol heeft in bespreekbaar maken, bewustwording en melden van gevaarlijke situaties.

Tweedelijns monitoring geschiedt door het Team Kwaliteit en Veiligheid. Op basis van de door dat team in kaart gebrachte risico's en het opgestelde beleid wordt periodiek gemonitord en gerapporteerd aan de Stuurgroep Veilig Werken en de directie. De advisering, beleidsvorming, toetsing en controle geschiedt centraal door Hogere- en middelbare veiligheidskundigen van het Team Kwaliteit en Veiligheid. De Hogere Veiligheidskundigen zijn tevens aangesteld als deskundig medewerker conform de Arbeidsomstandighedenwet artikel 13, eerste lid (preventiemedewerker).

Inhoudelijke advisering op de werkvloer geschiedt decentraal door veiligheidscoördinatoren. Zij kunnen voor inhoudelijk advies of opschaling terecht bij de Hogere- of Middelbaar veiligheidskundigen van het Team Kwaliteit & Veiligheid.

Derde lijn toetsing kan plaatsvinden door Concern control en externe audit-organisaties.

Overlegstructuren:

- Directie-overleg veilig werken (ieder kwartaal)
 - Doel: besluitvorming over organisatie-brede onderwerpen op het gebied van veilig werken (arbo-veiligheid) die buiten het 'mandaat' van de directeur bedrijfsvoering (voorzitter Stuurgroep Veilig Werken) en de stuurgroep Veilig Werken vallen of op verzoek van de voorzitter van de Stuurgroep, een afweging in de directie vergen.
- Deelnemers: algemeen directeur, directeur Water en directeur bedrijfsvoering, concern control en directiesecretaris
- Besluiten die in ieder geval in de directie genomen worden:
 - *RI&E-PvA en instemmingsverzoek aan OR*
 - *Alle OR advies- en instemmings-plichtige onderwerpen, zoals het Arbobeleid/ArboKompas en inconvenienten-regeling e.d.*

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
- 5. Leiderschap en participatie van medewerkers**
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

- Stuurgroep Veilig Werken (maandelijks)
 - Doel: afwegen en besluiten over organisatie-brede thema's op het gebied van veilig werken (arbo-veiligheid) binnen het 'mandaat' van de directeur bedrijfsvoering als voorzitter van de Stuurgroep
 - Deelnemers:
 - Voorzitter directeur bedrijfsvoering
 - Teamleider Kwaliteit en Veiligheid,
 - Manager Uitvoering
 - Manager Projectencentrum
 - Teamleider Facilitaire dienst
 - Teamleider handhaving (agenda-lid)
 - Hogere Veiligheidskundige/preventiemedewerker Team K&V
- Veiligheidskundigen-overleg (iedere vier weken)
 - Doel: overleg met de coördinerende, beleidsvormende en monitorende veiligheidskundigen om bij te praten over gezamenlijke issues en één lijn en cultuur te kunnen uitdragen in de organisatie. Tevens opschaal-overleg om zaken aanhangig te maken die potentieel in de Stuurgroep dienen te worden voorgelegd en bespreken van documenten die richting de Stuurgroep gaan.
 - Deelnemers:
 - Voorzitter: teamleider K&V
 - Hogere en middelbare veiligheidskundigen team K&V

- Veiligheidsoverleg breed (iedere vier weken)
 - Doel: bijpraten met alle veiligheidsrollen en opschaaloverleg issues die verder gebracht moeten worden en eventueel naar Stuurgroep
 - Deelnemers:
 - Voorzitter: teamleider K&V
 - Hogere/middelbaar veiligheidskundigen team K&V
 - Veiligheidscoördinatoren
 - Toezichthouders Projecten
 - Atex en installatieverantwoordelijken en asbestcoördinator (agenda-lid)
- Veiligheidsoverleg Projecten
 - Veiligheid is vast agendapunt in maandelijkse staf Projecten van Manager Projectencentrum met vijf teamleiders Projecten;
- Veiligheidsoverleg Uitvoering
 - Veiligheid is vast agendapunt, tweewekelijks in Staf Onderhoud (manager uitvoering en teamleiders van de 5 teams Onderhoud)
 - Veiligheid is vast agendapunt, maandelijks in de Staven Zuiveren en Watersystemen van Manager Uitvoering met de respectievelijke de teamleiders Zuiveren en drie teamleiders Watersystemen

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. **Leiderschap en participatie van medewerkers**
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

- Atex kerngroep - iedere maand specifiek op het gebied van explosieveiligheid onder co-voorzitterschap van teamleider Bedienen Zuiveren en Onderhoudsmanager. Deelnemers:
 - Teamleider Bedienen Zuiveren
 - Onderhoudsmanager
 - ATEX-deskundigen
 - Hogere Veiligheidskundige
 - Operationeel Adviseurs
 - Coördinatoren zuiveren ATEX-locaties
 - Procesvoerders CPK
 - Tactisch adviseur Zuiveren
- Rollen, taken en verantwoordelijkheden arbo-veiligheid Rijnland**
- Hogere Veiligheidskundige Team Kwaliteit en Veiligheid, (tevens ‘preventiemedewerker’)
- Stelt beleid en regels/procedures arbo-veiligheid (ArboKompas) op tbv vaststelling in Stuurgroep Veilig Werken en waar nodig in directie (zoals bepaald in Arbobeleid);
 - Implementeert en communiceert beleid en regels in de organisatie en voert daartoe overleg in de relevante teams;
 - Stelt de periodieke (gemiddeld eens per vijf jaar) Risico-Inventarisatie en Evaluatie op met het bijbehorend Plan van Aanpak en bereidt instemmingstraject voor met de Ondernemingsraad

- Verantwoordelijk voor standaarden, zoals format rapportages HSE en incident-onderzoeken
- Doet monitoring van arbo-veiligheid op hoofdlijnen ten behoeve van de Stuurgroep Veilig Werken (maandelijks) en de directie (ieder kwartaal). De monitoring voor de directie behelst de voortgang van de acties uit de vastgestelde RI&E-Plan van Aanpak en rapportage HSE-meldingen Ultimo. Voor de Stuurgroep wordt aanvullend gerapporteerd op uitkomsten safety walks, oogrondes en audits en de gevolgde opleidingen/toolboxen conform de opleidingsmatrix, als die zijn vastgelegd in de Aquademie;
- Doet coördinatie van alle arbo-veiligheidsissues van de organisatie tbv voorbereiding Stuurgroep Veilig Werken en directie
- Geeft gevraagd en ongevraagd specialistisch advies op arbo-veiligheidszaken;
- Verantwoordelijk voor het opzetten en bijhouden van de opleidingsmatrix en geeft op verzoek toolboxen en voorlichting over specifieke veiligheidsonderwerpen
- De Hogere Veiligheidskundige (HvK) Team K&V of zijn vervanger neemt als eerste adviseur deel aan de Stuurgroep Veilig Werken
- Een HvK kan tijdelijk ingeschakeld worden om een bepaald onderdeel van de organisatie op een hoger veiligheidsplan te brengen of externe specialistische kennis inschakelen, ook op verzoek van de lijn. In dat kader is nu een Hogere Veiligheidskundige belast met veiligheid bij Projecten
- Opleidingsreis: HvK en gestelde in opleidingsmatrix

1.1 Arbobeleid met management- systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
- 5. Leiderschap en participatie van medewerkers**
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

Middelbaar Veiligheidskundige Team Kwaliteit en Veiligheid

- Key user van veiligheidsmeldingen-systeem (HSE Ultimo), belegt de vanuit meldingen benodigde acties in de lijn en regelt met functioneel beheer en leverancier de benodigde aanpassingen van het systeem;
- Stelt onderzoeken in n.a.v. specifieke HSE-meldingen (als nodig);
- Stelt instructies op en geeft trainingen en het gebied van arbo-veiligheid met nadruk op te volgen procedures, procestechniek en Atex en bedrijfsnood- en hulpverlening;
- Begeleidt/coacht VC's bij specifieke klussen (bv de centrale inventarisatie bedrijfsplattegronden en besloten ruimtes)
- Doet oogrondes en audits aangekondigd en onaangekondigd als toetser van het afgesproken beleid en procedures
- Geeft gevraagd en ongevraagd advies op veiligheidsissues als sparring-partner van de veiligheidscoördinatoren
- Optie: eerste adviseur op bedrijfsnoodplannen en bhv-organisatie buitenlocaties?
- Opleidingseis: MvK en gestelde in opleidingsmatrix

Veiligheidscoördinator in specifieke (clusters van) de teams Zuiveren, Onderhoud, Watersystemen, Facilitaire Dienst

Een veiligheidscoördinator is het eerste aanspreekpunt in de lijn voor de specifiek aan deze VC gekoppelde teams. Opleidingsniveau is MvK. Zo zullen medewerkers en de teamleiders van de vijf teams Onderhoud in eerste instantie hun vragen arbo-veiligheid stellen aan de "VC Onderhoudsteams" en zal deze VC bijvoorbeeld standaard bij de team-overleggen een onderdeel veiligheid toelichten. Bij specifieke vragen of bij Rijnlandbrede issues zullen de Veiligheidskundigen van Team K&V worden geraadpleegd.

Ook belangrijk is dat de beschikbaarheid van de veiligheidscoördinator geborgd is en er bij langer durend verlof of ziekte een vervanging geregeld is.

- Ondersteunt de lijnmanagers (teamleiders) op arbo-veiligheid;
- Aanspreekpunt (stimulerend en ondersteunend) omtrent arbo-veiligheid voor de teams waarvoor de VC is aangewezen
- Geven van voorlichting en onderricht t.a.v. veiligheid en ook betrokken bij het opstellen van werkbeschrijvingen, veiligheidsinstructies, één-punts-lessen en Toolboxen.
- Signaleert onveilige situaties en/of onveilige handelingen en is verantwoordelijk voor de coördinatie om te komen tot een oplossing;

1.1 Arbobeleid met management- systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
- 5. Leiderschap en participatie van medewerkers**
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

- Heeft de rol van behandelaar voor HSE-meldingen die zich hebben voorgedaan binnen de teams waarvoor de veiligheidscoördinator is aangewezen;
- Spreekt collega's aan op onveilig gedrag;
- Stimuleert en begeleidt collega's bij het opstellen en invoeren van meldingen van onveilige situaties;
- Is in staat een operationeel/technische RI&E, TRA en LMRA te maken of te ondersteunen hierbij;
- Ondersteunt bij opstellen en toetsen van werkplannen van eigen werk en/of externen risicovolle werken;
- (Is op de hoogte van het PVA van de algemene RI&E)
- Ondersteunt bij ongevalsonderzoeken;
- Assisteert t.a.v. veiligheidsaspecten in werkoverleggen en toolbox-meetings;
- Adviseert gevraagd en ongevraagd de teamleiders t.a.v. veiligheid;
- Maakt deel uit van veiligheidsinspecties uit zoals Oog-rondes of RIE-RAM audits;
- Ondersteunt bij opstellen procedures en werkvoorschriften;
- Ondersteunt bij ARBO gerelateerde werkgroepen, aanbestedingen e.d.;
- Opleidingseis: MvK en opleidingen, trainingen en toolboxes conform Opleidingsmatrix

Veiligheid bij (externe) projecten

Rijnland voert renovaties en nieuwbouw uit via een projectmatige aanpak door het Projectencentrum. Het Projectencentrum organiseert en ziet toe op het ontwerp en de uitvoering van projecten door externe partijen zoals bouw- of installatiebedrijven. Ook hier ligt de verantwoordelijkheid voor gezond en veilig werken in de lijn en specifiek bij de Projectmanager per project of cluster van projecten.

De projectmanager delegeert de verantwoordelijkheid voor veiligheidsaspecten van de ontwerpfase naar de rol van Technisch Manager (IPM-methodiek). De Technisch Manager is verantwoordelijk als coördinator voor de ontwerpfase conform het Arbobesluit art. 2.30 totdat deze rol in de uitvoering is overgedragen aan de aannemer. Op dat moment is de Contract Manager eerste aanspreekpunt voor het toezien op gezond en veilig uitvoeren van het project en schakelt daar een in- of externe toezichthouder bij in. De project manager blijft eindverantwoordelijk namens de opdrachtgever.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
- 5. Leiderschap en participatie van medewerkers**
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

Toezichthouder (intern)

Een toezichthouder is bij het team Contractmanagement van het Projectencentrum aangesteld om in brede zin toezicht te houden op de uitvoering van werken door derden. Daarbij gaat het om kwaliteit en arbo-veiligheid. Bij sommige projecten zal een externe toezichthouder worden ingeschakeld. Anders houden de Rijnlandse toezichthouders toezicht en hebben dat verdeeld over typen projecten

- Ogen en oren van de opdrachtgever op de bouwplaats met betrekking tot veiligheid, kwaliteit en milieu en rapporteert aan de contractmanager van het project en wordt daardoor aangestuurd (CM is aanspreekpunt veiligheid in uitvoeringsfase);
- Geeft gevraagd en ongevraagd advies m.b.t. ARBO-veiligheid zaken, opleiding benodigd Arbo en hoe spreek ik iemand aan (bejegenen);
- Houdt nauw contact met de VC projecten en schaaft waar nodig in overleg met die VC op naar de HvK Team K&V
- Houdt de kwaliteitseisen en het programma van eisen m.b.t. het werk en het officieel getekende V&G-plan als uitgangspunt;
- Rapporteert het toezicht en de gevoerde overleggen in...
- ziet er op toe dat de werkzaamheden als onderdeel van het project door de uitvoerende partij veilig worden uitgevoerd conform de wettelijke en contractuele veiligheids- en gezondheidseisen;

- het is mogelijk dat de directievoerdersrol gecombineerd wordt met de toezichthoudersrol
- Opleidingseis: MvK en opleidingen, trainingen en toolboxes conform Opleidingsmatrix

Veiligheidscoördinator projecten

Bij vier teams (Technisch Management, Contractmanagement, Omgevingsmanagement en Projectbeheersing) van het Projectencentrum zijn in totaal twee veiligheidscoördinatoren aangesteld (een rol naast de reguliere functie).

- Aanspreekpunt (stimulerend en ondersteunend) omtrent arbo-veiligheid voor de teams waarvoor de VC is aangewezen
- Geven van voorlichting en onderricht t.a.v. veiligheid en ook betrokken bij het opstellen van werkbeschrijvingen, veiligheidsinstructies, één-punts-lessen en Toolboxes, voornamelijk in overleggen van IPM-rolhouders en kenniskringen
- Signaleert onveilige situaties en/of onveilige handelingen en is verantwoordelijk voor de coördinatie om te komen tot een oplossing;
- Heeft de rol van behandelaar voor HSE-meldingen die zich hebben voorgedaan binnen de teams waarvoor de veiligheidscoördinator is aangewezen;
- Spreekt collega's aan op onveilig gedrag;
- Stimuleert en begeleidt collega's bij het opstellen en invoeren van meldingen van onveilige situaties;

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
- 5. Leiderschap en participatie van medewerkers**
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

- Ondersteunt bij ongevalsonderzoeken
- Deelname aan “ Veiligheidsoverleg breed”
- Opleidingseis: Operationeel veiligheidskundige (OvK) en andere opleidingen, trainingen en toolboxen conform de Rijnlandse opleidingsmatrix veilig werken

Veiligheidsambassadeur

In het kader van het veiligheidsprogramma Zien, Handelen, Leren, zijn er uit alle lagen van de organisatie veiligheidsambassadeurs aangesteld. Deze rol wordt vervuld als onderdeel van iemands normale werkzaamheden en is gericht op het verhogen van de veiligheidscultuur door het goede voorbeeld te geven en veiligheid bespreekbaar te maken op de werkvloer.

- Het aanjagen en stimuleren van een proactieve veiligheidscultuur op de werkvloer
- Het open gesprek aangaan met collega's over veiligheid en een cultuur creëren waarin veilig werken centraal staat
- Het uitdragen van de 7 Rijnlandse Gouden veiligheidsregels
- Heeft de veiligheidsambassadeurs training gevolgd en geeft ondersteuning tijdens de regulieren trainingen Zien, Handelen, Leren

Asbestcoördinator

Voor coördinatie van asbestgerelateerde werkzaamheden en algehele borging asbestblootstellingsrisico's, is een asbestcoördinator aangesteld. De precieze taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de asbestcoördinator en andere betrokken functies op het gebied van asbest zijn vastgelegd in hoofdstuk 8.2 Asbest van het ArboKompas.

Bedrijfshulpverlening (BHV)

Binnen Rijnland zijn er verschillende rollen aangesteld t.b.v. de bedrijfshulpverlening:

- Hoofd BHV
- Coordinator BHV
- Ploegleiders
- Bedrijfshulpverleners (BHV'ers)

De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van deze rollen zijn vastgelegd in het BHV-plan. Voor het hoofdkantoor op de Archimedesweg is een specifiek BHV-plan opgesteld. Voor de buitenlocaties wordt momenteel gewerkt aan een apart BHV-plan. De BHV-plannen en bedrijfsnoodorganisatie zijn te vinden op het Rijnlandplein.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
- 5. Leiderschap en participatie van medewerkers**
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

Explosieveiligheid (ATEX)

Voor het borgen van risico's op het gebied van explosieveiligheid en het voldoen aan de bijbehorende wetgeving (ATEX) en onderliggende normen en Arbocatalogi zijn verschillende rollen aangesteld. De precieze rollen met taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn opgenomen in het algemene deel van het Explosieveiligheidsdocument (EVD).

Elektrische veiligheid (NEN3140)

In het kader van de NEN3140 zijn er een aantal rollen aangesteld:

- Installatieverantwoordelijke (IV)
- Werk Verantwoordelijke (WV)
- Vakbekwaam Persoon (VP)
- Voldoende Onderricht Persoon (VOP)

Deze rollen zijn er op gericht dat alle elektrotechnische werkzaamheden veilig worden uitgevoerd en dat de elektrische installaties veilig zijn. De precieze taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden staan beschreven in hoofdstuk 11 Elektrische Veiligheid van het ArboKompas.

Besloten ruimte

Binnen Rijnland zijn diverse zogenoemde 'besloten ruimten' aanwezig. Dit zijn ruimten met een gesloten of deels open omgeving met een al dan niet vernauwde toegang, die niet zijn ontworpen voor het verblijf van personen en waar een gevaarlijke atmosfeer aanwezig kan zijn. Voor het betreden van besloten ruimten gelden veiligheidsvoorschriften met specifieke rollen:

- Betreder besloten ruimten
- Mangatwacht
- Gasmeebevoegde

De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van deze rollen staan beschreven in hoofdstuk 13. Besloten ruimten van het ArboKompas.

Werkvergunning

Rijnland werkt met een systeem van werkvergunningen voor risicovolle werkzaamheden. Hiervoor zijn specifieke rollen benoemd:

- Aanvrager
- Verstrekker (Hoog-Risico)
- Houder
- Mede-ondertekenaar
- Toezichthouder (werkvergunning)

De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van deze rollen staan beschreven in hoofdstuk 4 werkvergunningen van het ArboKompas.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. **Leiderschap en participatie van medewerkers**
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

5.4 Consultatie en participatie van medewerkers

Consultatie en participatie van medewerkers vindt bij Rijnland op verschillende manieren plaats:

- Commissie VGWM van de Ondernemingsraad bespreekt alle organisatiebrede zaken op het gebied van veilig en gezond werken, waarvoor de Ondernemingsraad een advies of instemmingsplicht kent. Daartoe worden sessies belegd waarbij overleg is met de Teamleider en Hogere veiligheidkundige/preventiemedewerker van het Team Kwaliteit en Veiligheid;
- De communicatie-campagne (zie hoofdstuk 7) biedt alle medewerker meer informatie en mogelijkheden om in gesprek te zijn over veilig en gezond werken;
- Het lijnmanagement bevordert, met de ingrediënten van het speerpunt Veilig Werken een cultuur gericht op het goede, open gesprek over veiligheid, waarbij ook het doen van HSE-meldingen en het houden aan de regels en procedures wordt bevordert;
- De opleidingsmatrix arbo-veiligheid, opgesteld door Team Kwaliteit & Veiligheid, vormt de basis voor alle tool-box-sessies en algemene en meer specifieke opleidingen, trainingen en oefeningen voor de verschillende rollen (medewerkers met specifieke rollen) op het gebied van arbo-veiligheid;
- Veiligheid is een vast agendapunt tijdens teamoverleggen bij de teams waarbij significante arboveiligheidsrisico's spelen (teams van uitvoering, projecten, handhaving en facilitaire dienstverlening) en er wordt minimaal vier keer per jaar een actueel veiligheidsonderwerp besproken ('toolbox meeting');
- Het periodiek Medewerkersonderzoek (georganiseerd door team HR) en het Arbo-jaarverslag en gesprekken met Arbodienst en bedrijfsarts vormen een basis voor verdergaand gesprek over veiligheidsissues, waaronder ook psychosociale arbeidsbelasting.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. **Leiderschap en participatie van medewerkers**
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

6. Planning

6.1 Acties om risico's en kansen op te pakken

6.1.1 Algemeen

Met verwijzing naar hoofdstukken 4.1, 4.2 en 4.3 is het van belang dat de prioritering en budgettering (begrotingscyclus) zodanig wordt opgezet dat bewust wordt omgegaan met de risico's t.a.v. arbo-veiligheid. De RI&E en het daarbij behorende Plan van Aanpak vormen de risico-gecategoriseerde basis. Veilig Werken is echter tevens gebaat bij het samenhangend stelsel van alle aspecten van het in dit document (001 Arbobeleid en managementsysteem).

6.1.2 Identificatie van gevaren en beoordeling van risico's en kansen

6.1.2.1 Identificatie van gevaren

Identificatie van gevaren geschiedt in de RI&E op basis van de standaard methodiek (en vragenlijst van het A&O-fonds en arbocatalogus voor de waterschappen en goedkeurende verklaring van een gecertificeerd kerndeskundige. Verder worden gevaren geïdentificeerd door incidentmeldingen of andere signaleringen.

6.1.2.2 Beoordeling van G&VW-risico's en andere risico's voor het G&VW-managementsysteem

De basis voor de beoordeling van de gezond & veilig werken risico's en andere risico's voor het gezond & veilig werken managementsysteem zijn de vastgestelde en door de OR mee ingestemde RI&E en bijbehorend Plan van Aanpak en ArboKompas met daarin het eerste hoofdstuk over beleid en managementsysteem.

Periodiek wordt de RI&E herzien:

- In ieder geval eens per vijf jaar, conform VCA (eerste herziening 2027)
- Bij grote wijzigingen
- Aanvullend op de instemming van de RI&E 2022 op een aantal specifieke onderwerpen op basis van de verzoeken van de Ondernemingsraad (begin 2023):
 - Uitwerking categorie bijzondere medewerkers
 - Aanvullende RI&E op deelname verkeer en werken langs het spoor
 - Aanvullende RI&E op risico's thuiswerken
 - Aanvullende RI&E op seksuele intimidatie en psychosociale arbeidsbelasting

6.1.2.3 Beoordeling van G&VW-kansen en andere kansen voor het G&VW-managementsysteem

Beoordeling van de G&VW kansen en kansen voor het managementsysteem zouden uit audits (concern control of externen als de NL arbeidsinspectie) of uit de stappen op de tredes van de veiligheidsladder kunnen blijken. Op basis daarvan zou een eventuele aanpassing van het managementsysteem, beleid of risico-inventarisatie nodig kunnen zijn.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
- 6. Planning**
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

6.1.3 Wettelijke en andere eisen vaststellen

Het Team Kwaliteit & Veiligheid houdt actief bij welke wettelijke eisen gelden of worden bijgesteld en heeft daartoe een:

- Actieve informatievoorziening vanuit het A&O-fonds waterschappen
- Deelname veiligheidskundigen overleg Noordwestelijke Waterschappen

6.1.4 Acties plannen

6.2 G&VW-doelstellingen en de planning om ze te bereiken

6.2.1 G&VW-doelstellingen

Rijnland heeft de G&VW doelstellingen in eerste instantie vastgesteld met het directiebesluit van 24 maart 2022, als vervolg op het vaststellen van het speerpunt Veilig Werken in het kader van de missie om een toonaangevend waterschap te worden. Het besluit benoemt zowel de RI&E-PvA, de organisatiestructuur, een bewustwordingscampagne, de dashboards om te monitoren als het bereiken van de trede 3 op de veiligheidsladder. Daarmee zijn de eerste stappen gezet om te groeien naar een volwaardig managementsysteem zoals bedoeld in ISO 45001: 2018.

Met het vormen van dit beleid en managementsysteem en de bijbehorende overleg en rollen worden een ‘bouwwerk’ gevormd om de G&VW doelstellingen te bereiken en blijvend te monitoren.

6.2.2 Planning om G&VW-doelstellingen te bereiken

Om de G&VW doelstellingen te bereiken is een meerjarig Programmaplan opgesteld en vastgesteld in de Stuurgroep Veilig Werken en periodiek herzien. Het Programmaplan Veilig Werken vormt een vast agendapunt van de Stuurgroep Veilig Werken.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

7. Ondersteuning

7.1 Middelen

De Middelen voor een werkend managementsysteem Veilig & Gezond werken zijn belegd in de organisatie, specifiek bij bepaalde organisatieonderdelen als het team Kwaliteit & Veiligheid en verder in de lijn met een specifiek benoemde organisatie- en overlegstructuur (zie bijlage 2). Technische middelen zijn vooral belegd in de budgetten van het lijnmanagement. Team Kwaliteit & Veiligheid heeft budget voor het doen van bijvoorbeeld een extern onderzoek van algemene, organisatiebrede aard (zoals de Atex audit, herbeoordeling inconvenienten, nulmeting veiligheidsladder).

De prioritering in het kader van opstellen begroting zal jaarlijks de keuzes rechtvaardigen voor de genoemde budgetten en personele inzet (zie ook 4.3)

7.2 Competentie

De benodigde competenties voor (specifieke functies of rollen van) medewerkers worden beschreven in de uitwerking rollen, taken en bevoegdheden (zie 5.3) en bevordert via de Opleidingsmatrix arbo-veiligheid en gemonitord via de Aquademie en ook gerapporteerd aan alle direct leidinggevenden en via het dashboard veilig werken aan Stuurgroep Veilig Werken en de directie.

Opleidingsmatrix: zie Corsa nummer 23.033194

7.3 Bewustzijn

Bewustzijn dat veilig werken belangrijk is en gewoon wordt gevonden wordt gestimuleerd door een het creëren van een veilige (overleg) cultuur, het veiligheidsprogramma 'Zien, Handelen, Leren', ruime aandacht in regulier team- en andere overleggen, een eenvoudig meldsysteem (HSE-Ultimo-meldingen), beschikbaarheid van het lijnmanagement om vragen en zorgen van medewerkers te bespreken, een in -en externe vertrouwenspersoon en een blijvende communicatiecampagne (zie 7.4)

7.4 Communicatie

7.4.1 Algemeen

Met het speerpunt Veilig Werken is Rijnland gestart met een Communicatie-bewustwordingscampagne met diverse ingrediënten, die in de periode 2022-2026 zullen worden ingezet. De verschillende onderdelen worden beschreven in 7.4.2 en 7.4.3.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
- 7. Ondersteuning**
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

7.4.2 Interne communicatie

De communicatie- en bewustwordingscampagne wordt opgezet door het team Communicatie in opdrachtgeverschap van hoofd team Kwaliteit en Veiligheid. De interne communicatie bestaat uit een dynamische campagne met onder andere:

- Intranet-berichtgeving (periodiek over veiligheid algemeen en over specifieke onderwerpen en interviews)
- Interne opleidingen tweemaal per jaar
- Video directeur
- Posters, animaties, 'bewust-veilig' -krant
- Toolboxen algemeen zie ook bij opleidingen
- De **7 Gouden Veiligheidsregels** van Rijnland
- Week van de veiligheid (oktober 2022) met diverse interventies
- Roadshow langs alle teams van Rijnland
- 'Safety walks' directie op locaties
- Enz.

7.4.3 Externe communicatie

Veilig Werken is niet alleen van belang voor de eigen, Rijnlandse organisatie maar ook bij werkzaamheden door derden. In de systematiek van aanbesteding van werken is wordt specifiek aandacht geschonken aan gezond & veilig werken via het V&G-plan en het toezicht op de werken door in- of externe toezichthouders.

Voor externe partijen die werkzaamheden uitvoeren op zuiveringslocaties van Rijnland bestaat er een verplichte poortinstructie met voorlichting over de specifieke veiligheid- en

gezondheidsrisico's. Tevens zijn er gedragsregels voor derden opgesteld waarin de belangrijkste veiligheidsvoorschriften van Rijnland zijn opgenomen.

7.5 Gedocumenteerde informatie

7.5.1 Algemeen

De documentatie betreffende gezond en veilig werken is officieel vastgelegd in het officiële document managementsysteem (dms) van Rijnland Object specifieke informatie en informatie over incidenten is vastgelegd in de daartoe ingerichte applicaties: Ultimo en Meridian.

7.5.2 Creëren en actualiseren

Bij het creëren van informatie/documentatie wordt gebruik gemaakt van specifieke mappen in de Windows Verkenner, beheerd door team Kwaliteit & Veiligheid. Zodra informatie/documentatie officieel wordt (vastgestelde besluiten) wordt het opgeslagen in het officiële dms.

7.5.3 Beheersing van gedocumenteerde informatie

De beheersing van de gedocumenteerde informatie geschiedt onder regie van team Kwaliteit & Veiligheid. Het DMS zelf staat onder beheer van het team Documentaire en Historische Informatievoorziening.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
- 7. Ondersteuning**
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

8. Uitvoering

8.1 Operationele planning en beheersing

8.1.1 Algemeen

In algemene zin is de vastgestelde RI&E en het Plan van Aanpak de basis voor de uitvoering van maatregelen om de gevaren weg te nemen en de gezond en veilig werken risico's te verminderen.

8.1.2 Gevaren wegnemen en G&VW-risico's verminderen

Zie 8.1.1.

8.1.3 Management van wijzigingen

Voor het management van wijzigingen bestaat er een MOC (management of Change) procedure welke in Ultimo ingeregeld is.

8.1.4 Inkoop

8.1.4.1 Algemeen

Rijnland heeft processen vastgesteld op het gebied van inkoop en aanbesteding van producten, werken en diensten.

8.1.4.2 Aannemers

8.1.4.3 Uitbesteding

8.2 Voorbereid zijn en reageren op noodsituaties

Voor noodsituaties kent Rijnland een bedrijfshulpverleningsorganisatie en een Calamiteitenorganisatie. Beide onderdelen zijn qua organisatie en processen belegd bij het Team Kwaliteit & Veiligheid. De uitvoering vindt echter plaats in de lijnorganisatie, dicht bij het werk zelf.

Een paar aspecten:

- Voor het hoofdkantoor zijn in juni 2022 in de directie besluiten genomen over de BHV-organisatie. De BHV-organisatie kent op het hoofdkantoor een georganiseerd karakter met voldoende bedrijfshulpverleners, die een geborgde opleiding (toets bij Aquademie), beschikbaarheid (rooster ivm hybride werken) en bereikbaarheid (BHV-telefoonnummer en portofoons). De opleiding wordt verder geprofessionaliseerd en jaarlijks wordt een ontruimingsoefening gehouden.
- Voor de buitenlocaties is in het verleden een systematiek van zelfredzaamheid afgesproken. In 2023 worden alle bedrijfsnoodplan-plattegronden geïnventariseerd en gedocumenteerd (Meridian). In aansluiting op de BHV voor het hoofdkantoor zal eveneens de BHV-organisatie van de buitenlocaties worden onderzocht en waar mogelijk aangepast op bijvoorbeeld opleiding/training en werkwijze en het doen van ontruimingsoefeningen (medio 2023 gereed).
- Mocht er sprake zijn van een groot incident of crisis, dan treedt de Calamiteitenorganisatie in werking via een opschaling naar fase 1, 2 of 3, zoals beschreven in het Calamiteitenplan.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
- 8. Uitvoering**
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

9. Evaluatie van de prestaties

9.1 Monitoren, meten, analyseren en evalueren van de prestaties

9.1.1 Algemeen

De directie heeft vastgesteld wat moet worden gemonitord (zie 4.1).
Monitoring vindt plaats door:

- Audits op (delen van) het veiligheidsmanagementsysteem door team Kwaliteit & Veiligheid;
- Safety Walks uitgevoerd door directie in samenwerking met team Kwaliteit & Veiligheid en management gericht op de veiligheidscultuur;
- Werkplekinspecties door de leidinggevende waarbij toezicht wordt gehouden op een veilige werkomgeving van de werknemer;
- Veiligheidsrondes (oogrondes) uitgevoerd door veiligheidskundigen en veiligheidscoördinatoren;
- Toezicht houden door Rijnland in de rol van Opdrachtgever op projecten van Rijnland door (externe) toezichthouders;
- Dashboard veilig werken welke door team Kwaliteit & Veiligheid wordt opgesteld en bijgehouden en onderdeel is van de MARAP (managementrapportage) en vast agendapunt in de Stuurgroep Veilig Werken.

9.1.2 Evalueren van compliance

Team Kwaliteit & Veiligheid geeft jaarlijks, doormiddel van een jaarverslag een evaluatie van de compliance en laat dat toetsen via een directiebeoordeling.

Concern control is toetsers van de directiestukken en daarmee ook de directiebeoordeling en kan desgewenst een derdelijns audit uitvoeren op de compliance.

9.2 Interne audit

9.2.1 Algemeen

9.2.2 Intern auditprogramma

a) Audit veiligheidsmanagementsysteem

De directie heeft in het besluit van 24-3-2022 bepaald dat interne audits onderdeel gaan uitmaken van de planning van maatregelen in het kader van veilig werken (zie 4.1).

De interne audit wordt uitgevoerd door een Hogere Veiligheidskundige of extern ingehuurde auditor onder opdrachtgeverschap van team Kwaliteit en Veiligheid.
Ieder jaar wordt een intern auditprogramma vastgesteld in de eerste Stuurgroep Veilig Werken van het kalenderjaar.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
- 9. Evaluatie van de prestaties**
10. Verbetering

b) Werkplekinspecties

In het kader van de Arbowetgeving moet de werkgever er op toe te zien dat de werkplek veilig en gezond is voor werknemers. Dit vindt plaats door het uitvoeren van werkplekinspecties bij de teams waar significante arboveiligheidsrisico's bestaan. Dit betreft de teams van Uitvoering, Projectencentrum, Handhaving en Facilitaire Dienstverlening.

Per team moet er minimaal vier keer per jaar een schriftelijk gerapporteerde werkplekinspectie hebben plaatsgevonden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de leidinggevende (teamleider). De teamleider kan zich hierbij laten ondersteunen door de betreffende Veiligheidscoördinator of Veiligheidskundige van het team Kwaliteit & Veiligheid.

c) Veiligheidsrondes

Door veiligheidskundigen en veiligheidscoördinatoren vinden er gevraagd en ongevraagd veiligheidsrondes plaats op objecten of projecten van Rijnland. Deze vinden plaats volgens een vooraf opgestelde jaarplanning welke risico gestuurd is. Oogrondes worden schriftelijk gerapporteerd en gedeeld met de relevante teams.

d) Safety Walks

Bij een Safety Walk wordt er een object of project van Rijnland bezocht. Een Safety Walk is geen inspectie maar juist gericht op het open gesprek over veiligheid en het verbeteren van de veiligheidscultuur. De Safety Walk wordt uitgevoerd door een directielid, veiligheidskundige van team Kwaliteit & Veiligheid en lijnmanager. De locatie wordt vooraf bepaald door team Kwaliteit & Veiligheid (risicogestuurd) en enkele dagen voor het bezoek aangekondigd aan de op locatie werkzame medewerkers en beheerders. De bevinden en leerpunten worden gedeeld met de organisatie via een nieuwsbericht op Rijnlandplein.

9.3 Directiebeoordeling

De directiebeoordeling is onderdeel van het jaarverslag gezond & veilig werken dat ieder jaar na afloop van een kalenderjaar wordt opgesteld door Team Kwaliteit & Veiligheid en een weergave is van de bereikte resultaten en de monitoring (dashboards) op het gebied van gezond en veilig werken en in februari van ieder jaar wordt vastgesteld in de directie na behandeling in de Stuurgroep Veilig Werken.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties
10. Verbetering

10. Verbetering

10.1 Algemeen

10.2 Incident, afwijking en corrigerende maatregel

Rijnland kent een incident-afhandlingssystematiek, ingericht in de HSE-Ultimo module en rapporteert via het dashboard veilig werken aan de Stuurgroep Veilig Werken en directie. Waar nodig kunnen incidenten leiden tot maatregelen die aanvullend zijn op de in de RI&E en het daarop gebaseerde Plan van Aanpak geformuleerde maatregelen. Als daar sprake van is zullen die maatregelen opgenomen worden in het Plan van Aanpak, behorende bij de vastgestelde RI&E.

10.3 Continue verbetering

Het samenstel van alle in voorgaande hoofdstukken beschreven bepalingen, maatregelen en de planning ervan vormt bij elkaar de plan-do-check-act cyclus voor veilig werken en een goed functionerend managementsysteem conform de systematiek van ISO 45001:2012.

Verbeteren van arbeidsomstandigheden en stimuleren en borgen van gezond en veilig werken is een cyclisch proces met een aantal stappen:

1. Opstellen van een risico-inventarisatie en evaluatie (periodiek, eenmaal per vijf jaar)
 - a. Belangrijkste risico's in beeld
 - b. Formuleren van aanpak op hoofdlijnen
2. Opstellen officieel Plan van aanpak – RI&E
 - a. Risico-gebaseerde prioritering
 - b. Maatregelen met actiehouders en afhandeltermijn
3. Goedkeuring RI&E en PvA door kerndeskundige arbo-dienst
4. Voorlopige vaststelling RI&E en PvA door directie
5. Voorleggen voor instemming aan de Ondernemingsraad
6. Definitief vaststellen RI&E en PvA in directie na instemming Ondernemingsraad
7. Evaluatie en update RI&E en PvA
 - a. Via Stuurgroep Veilig Werken
 - b. Met gebruik van dashboards

Ook het arbobeleid en de hoofdstukken van het ArboKompas zullen periodiek worden bijgewerkt. Kleine wijzigingen zoals lay out, taal- of spelling, verduidelijkingen e.d. zullen in de Stuurgroep Veilig Werken worden besloten en doorgevoerd. Wijzigingen die een directiebesluit vragen en een OR-consultatie zullen met een jaarlijkse update worden uitgevoerd.

1.1 Arbobeleid met management-systeem

1. Inleiding
2. Wettelijk kader
3. Aanvullende kaders voor Rijnland
4. Context van de organisatie
5. Leiderschap en participatie van medewerkers
6. Planning
7. Ondersteuning
8. Uitvoering
9. Evaluatie van de prestaties

10. Verbetering

1.2. Roken, alcohol, drugs en medicijnen

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

1. Inleiding

Alle werknemers hebben recht op een gezonde en veilige werkomgeving. Daarom mag je op de locaties van Rijnland **niet** roken. Uitzondering hierop zijn de daarvoor aangewezen plekken. De aangewezen rookplek is herkenbaar aan de rooktegel in de grond. De locatie van de rookplekken zijn dusdanig gekozen dat niet-rokende collega's hier geen hinder van ondervinden.

Naast het rookverbod, geldt ook dat het gebruik van alcohol en/of drugs verboden zijn tijdens werktijd. Tevens moet je rekening houden worden met medicijnen die bij gebruik de uitoefening van je werk kunnen beïnvloeden.

1.2 Roken, alcohol, drugs en medicijnen

1. Inleiding

2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

2. Hoofdpijnen

Roken

Op alle locaties van Rijnland geldt een rook- en open vuurverbod met uitzondering van de daarvoor aangewezen rookplekken (rooktegel). (Bedrijfs)voertuigen zijn ook werkplekken. Het rookverbod geldt dus in al onze bedrijfsvoertuigen, ook als er niemand meerijdt. Voor eigen vervoer onder werktijd geldt dat wanneer er collega's/externen meerijden, er ook een rookverbod geldt.

Alcohol

Op alle terreinen van Rijnland en/of onder werktijd is het nuttigen en/of werken onder invloed van alcohol niet toegestaan. Voor alcohol geldt een uitzondering voor evenementen welke door Rijnland zijn georganiseerd zoals een bedrijfsborrel. [Zie hiervoor ook de vraag en antwoord sectie.](#)

Drugs

Op alle terreinen van Rijnland en/of onder werktijd is het in bezit hebben en/of nuttigen van (soft)drugs of het onder invloed zijn hiervan verboden.

Medicijnen

Medicijnen waarvan de verpakking voorzien is van een gele waarschuwingsticker kunnen (tijdelijk) van invloed zijn op het functioneren en daarmee de eigen veiligheid en die van collega's nadelig beïnvloeden. Vraag bij een waarschuwing over rijvaardigheid altijd aan de apotheker wat het advies is. Je bent strafbaar als je een voertuig bestuurt wanneer de rijvaardigheid minder is door een medicijn.

Ook heeft de gebruiker van het medicijn zelf de verantwoordelijkheid te kijken of het uitvoeren van (risicovolle) werkzaamheden mogelijk is bij gebruik van medicijnen met een gele sticker. Dit om de eigen veiligheid en die van anderen te waarborgen. Bij twijfel neem je contact op met je apotheek, huisarts of bedrijfsarts. Daarnaast is het raadzaam (maar niet verplicht) om medicijngebruik te bespreken met je leidinggevende.

**DIT GENEESMIDDEL KAN HET
REACTIEVERMOGEN VERMINDEREN.
(autorijden - bedienen van machines -
spelen op straat) Pas op met alcohol!**

1.2 Roken, alcohol, drugs en medicijnen

1. Inleiding
- 2. Hoofdpijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

3. Voorschriften

Arbowet Artikel 3

De werkgever zorgt voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers inzake alle met de arbeid verbonden aspecten en voert daartoe een beleid dat is gericht op zo goed mogelijke arbeidsomstandigheden, waarbij hij, gelet op de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening,

Arbowet Artikel 11

De werknemer is verplicht om in zijn doen en laten op de arbeidsplaats, overeenkomstig zijn opleiding en de door de werkgever gegeven instructies, naar vermogen zorg te dragen voor zijn eigen veiligheid en gezondheid en die van de andere betrokken personen.

Tabakswet Artikel 10 rookverboden

In de navolgende gevallen is de navolgende persoon of het navolgende orgaan verplicht tot het instellen, aanduiden en handhaven van een rookverbod:

- A: “in een gebouw of inrichting, dat onderscheidenlijk die bij de Staat of een ander openbaar lichaam in gebruik is: het binnen dat lichaam bevoegde orgaan;”
- C: “in een ruimte, gebouw of inrichting waar een werknemer zijn werkzaamheden verricht of pleegt te verrichten: de werkgever van die werknemer;”

1.2 Roken, alcohol, drugs en medicijnen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

4. Procedure

Melden

Het niet houden aan de geldende voorschriften met betrekking tot roken, alcohol, drugs en medicijnen, kan gevaar opleveren voor de overtreder, collega's of andere personen. Het is daarom van belang misbruik/gebruik te melden. Dit kan op drie manieren:

- anoniem bij een vertrouwenspersoon;
- of via de leidinggevende;
- of door een HSE-melding te maken in Ultimo.

Sancties

Voor het niet naleven van het Roken, Alcohol, Drugs en Medicijn-beleid(RADM-beleid) kan de leidinggevende een gesprek afdwingen.

De afspraken die in dit gesprek worden gemaakt worden per mail bevestigd en hiermee geformaliseerd. Bij herhaaldelijk overtreden kan vanuit de leidinggevende en HR een brief volgen met een waarschuwing dat overtreden kan leiden tot rechtspositionele consequenties voor de overtreder.

Overtreding rookverbod en boete

Wordt er ergens gerookt waar dat niet mag? Dan kan Rijnland een boete krijgen voor overtreding van het rookverbod van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).

1.2 Roken, alcohol, drugs en medicijnen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Leidinggevende

- Voorlichting en onderricht geven over het RADM-beleid.
- Bij niet naleven van het beleid actie ondernemen ter handhaving.
- Bij medicijngebruik een passende oplossing vinden om werkzaamheden zo goed als mogelijk uit te voeren of bepaalde werkzaamheden niet toe te staan.

Medewerker

- Beleid kennen en naleven.
- Melding maken bij het niet naleven van het beleid.
- Melden bij de leidinggevende als de medewerker medicijnen gebruikt die invloed kunnen hebben op het functioneren tijdens het werk.

1.2 Roken, alcohol, drugs en medicijnen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Ik wil graag stoppen met roken, kan mijn werkgever daarbij helpen?

Rijnland vindt het belangrijk om medewerkers die willen stoppen met roken te ondersteunen. Geef dit aan bij je leidinggevende, zodat samen bepaald kan worden welke ondersteuning mogelijk is.

Vraag 2

Valt een e-sigaret ook onder roken?

Ja, sinds 1 juli 2020 is het rookverbod uitgebreid met de e-sigaret, met en zonder nicotine. Op alle plekken waar een rookverbod geldt, geldt dit ook voor e-sigaretten.

Vraag 3

Mag ik roken in mijn eigen auto als een collega meerijdt? (onder werktijd)

Onder werktijd mag u alleen roken in uw eigen auto als er niemand anders meerijdt.

Vraag 4

Is drinken van alcohol toegestaan op bedrijfsborrels op locaties van Rijnland?

Ja, dit is toegestaan. Wel is het ieders eigen morele verantwoordelijkheid zelf na te gaan of het verstandig is om alcohol te nuttigen. Werken onder invloed van alcohol is niet toegestaan. Communiceer als leidinggevende vooraf het gewenste gedrag, maak van te voren goede afspraken over vervoer en zorg voor non-alcoholische alternatieven. Let op je eigen veiligheid maar ook op die van een ander. Maak afwijkend of onverantwoord gedrag bespreekbaar.

In het belang van ieders veiligheid volg je onderstaande punten:

- Spreek je collega of leidinggevende aan als je ziet dat je collega zich afwijkend of vreemd gedraagt;
- Spreek je leidinggevende aan als je denkt dat je collega onder invloed is van alcohol, drugs (bijv. blowen) of zware medicijnen;
- Mocht er onverhoopt toch wat hebben plaatsgevonden, kan er een melding gemaakt worden via intranet. Zie hiervoor melding sociale veiligheid.

1.2 Roken, alcohol, drugs en medicijnen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping

Vraag 5

We hopen natuurlijk dat een melding intern kan worden opgelost. Het kan gebeuren dat er niks wordt gedaan met een melding. Wat moet ik doen als er niks met mijn melding gebeurt?

Via de site van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit kun je een melding maken. Deze wordt dan behandeld door de NVWA.

Melding tabak en rookwaren ([nvwa.nl](https://www.nvwa.nl))

Vraag 6

Ik gebruik medicijnen met een gele sticker maar wil toch graag blijven autorijden. kan dit?

Raadpleeg eerst uw apotheker of arts om te kijken naar een alternatief medicijn. Via het CBR is er ook de mogelijkheid om dit te laten beoordelen. Vul hiervoor eerst een 'Gezondheidsverklaring' in met gegevens over uw gezondheid en de medicijnen die u gebruikt. Dit kan je bijvoorbeeld zelf doen wanneer je twijfelt aan je rijgeschiktheid.

Vindt het CBR dat je lichamelijk en geestelijk in staat bent om auto te rijden? Dan krijgt je een 'Verklaring van rijgeschiktheid'. Het kan zijn dat een specialist je eerst moet controleren, of dat je een rijtest moet afleggen.

Vindt het CBR dat je niet in staat bent om auto te rijden door de medicijnen die je gebruikt, maar moet je echt kunnen autorijden?

Overleg dan met uw arts of apotheker. Misschien kan je overstappen op een ander medicijn, waarmee je wel mag autorijden.

1.2 Roken, alcohol, drugs en medicijnen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping

7. Verdieping

Medewerkers hebben recht op een gezonde en veilige werkomgeving. De Arbowet voorziet hiertoe in voorschriften en regels die de werkgever verplichten om risico's op het gebied van veiligheid en gezondheid te voorkomen of te beperken. Beleid over het gebruik van alcohol, drugs en bepaalde medicijnen tijdens het werk is onderdeel van de arbozorg.

Op 1 januari 2022 is de nieuwe wet- en regelgeving ingegaan met betrekking tot Roken. Dit houdt in dat sinds 1 januari 2022, rookruimtes binnenin bedrijfsgebouwen, niet meer zijn toegestaan. Dat betekent dat alle gebouwen waar mensen voor hun werk komen, volledig rookvrij moeten zijn.

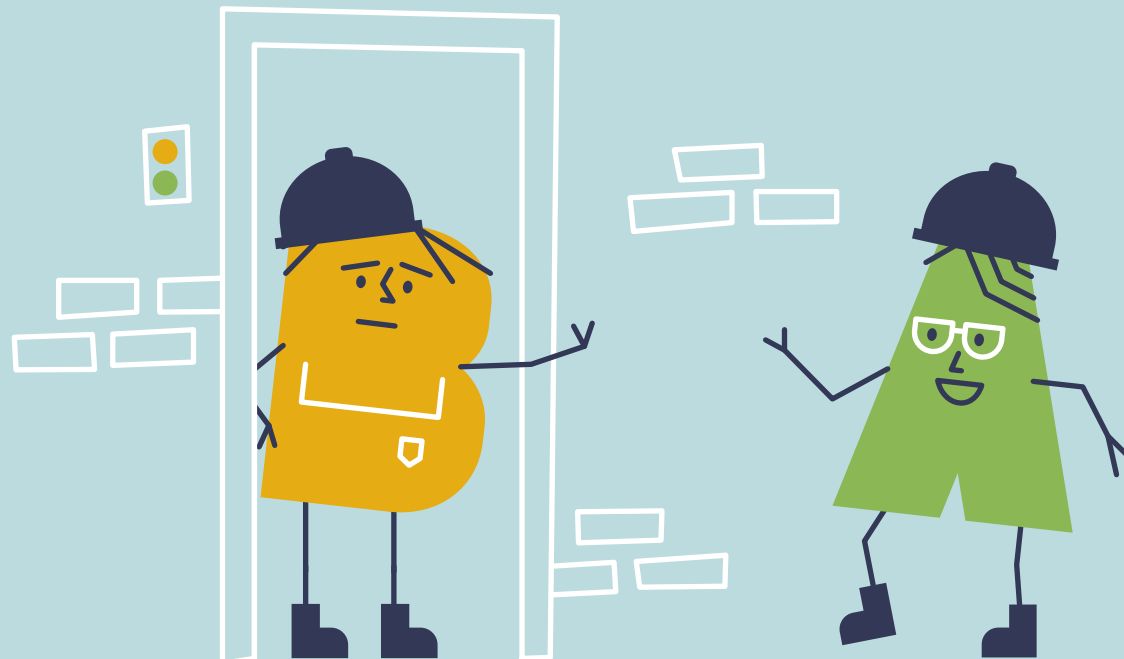
Plekken die aangewezen worden om te roken moeten voldoen aan de volgende voorwaarden:

- De rookabri moet volledig buiten het gebouw geplaatst zijn.
- De voorziening mag niet aan het gebouw grenzen of bevestigd zijn. Op binnenplaatsen en onder afdakjes van het gebouw mag dus niet gerookt worden.
- De rookplek mag geen andere functie hebben waar niet-rokers de voorziening voor moeten betreden, zoals een fietsenhok.
- De rookplek mag geen overlast geven voor mensen die naar binnen of naar buiten gaan.
- De rookplek mag geen overlast naar binnen geven, bijvoorbeeld door openstaande ramen.
- In alle gevallen vanuit Rijnland geldt dat de rookplek geen extra risico mag zijn voor explosiegevaar (ATEX).

1.2 Roken, alcohol, drugs en medicijnen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

2. Toegangsbeleid

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling.

Voor nadere informatie over dit onderwerp zie:

- [Gedragsregels derden](#)

2. Toegangsbeleid

3. HSE-meldingen

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

8.
Bijlagen

1. Inleiding

Rijnland streeft naar veilige en gezonde arbeidsomstandigheden voor al zijn werknemers. Als onderdeel hiervan kunnen werknemers van Rijnland ongevallen, bijna ongevallen, gevaarlijke situaties en/of handelingen op het werk melden als HSE-melding (HSE is de Engelse afkorting voor 'Health, Safety and Environment', oftewel 'Veiligheid, Gezondheid en Milieu').

Het is van groot belang om alle ongevallen, gevaarlijke situaties en/of handelingen te melden en eventueel te onderzoeken. Ook als er een bijna ongeval plaatsvindt of er twijfel is of een situatie onveilig is, is het belangrijk dat er gemeld wordt. Hierdoor wordt inzichtelijk waarom deze plaatsvinden en kunnen de oorzaken hiervan weggenomen worden.

Door correctieve en preventieve maatregelen te nemen op de oorzaken van ongevallen en gevaarlijke situaties en/of handelingen kunnen we ongevallen in de toekomst voorkomen en stimuleren we veilig en gezond werken. Het is NIET de bedoeling om een schuldige aan te wijzen maar om samen te zorgen voor een veilige en gezonde werkomgeving.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

2. Hoofdpijnen

Meldt alle (bijna) ongevallen, gevaarlijke situaties en/of handelingen op het werk door een HSE-melding te maken in Ultimo.

Wil je weten hoe je een HSE-melding maakt? Raadpleeg hiervoor de handleiding: [HSE-melding met PC](#), [HSE-melding met mobiel](#) en [HSE-melding met de Ultimo Go Plus app](#).

Voor een nadere toelichting over waar je wel of geen HSE-melding van maakt kijk je op: [Waar moet ik wel of geen HSE-melding van maken?](#)

Zie je een onveilige situatie? Handel direct en ga in gesprek met je collega's. Neem bij twijfel contact op met je leidinggevende, veiligheidscoördinator of veiligheidskundige.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
- 2. Hoofdpijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

3. Voorschriften

Arbidsomstandighedenwet Artikel 9 Melding en registratie van arbeidsongevallen en beroepsziekten lid 1:

“De werkgever meldt arbeidsongevallen die leiden tot de dood, een blijvend letsel of een ziekenhuisopname direct aan de daartoe aangewezen toezichthouder en rapporteert hierover desgevraagd zo spoedig mogelijk aan deze toezichthouder.”

Met de toezichthouder wordt in dit artikel de Nederlandse Arbeidsinspectie bedoeld. In de definities staat beschreven wat de Nederlandse Arbeidsinspectie onder een 'blijvend letsel' of ziekenhuisopname verstaat.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

4. Procedure

1. Zien van een (bijna) ongeval, gevaarlijke situatie of handeling
2. HSE-melding maken
3. Melden arbeidsongeval bij de Nederlandse Arbeidsinspectie (indien van toepassing)
4. Vaststellen risico
5. Aanstellen behandelaar HSE-melding
6. Vaststellen beheersmaatregelen en actie(s)
7. Terugkoppeling naar de melder
8. Uitvoeren onderzoek (indien van toepassing)
9. Afronden onderzoek (indien van toepassing)
10. Uitvoeren acties
11. Afsluiten HSE-melding

1. Zien van een (bijna) ongeval, gevaarlijke situatie of handeling

Wanneer een (bijna) ongeval heeft plaatsgevonden of bij het zien van een gevaarlijke situatie of handeling is het noodzakelijk dat je hier adequaat op handelt. Waarschuw bij een ongeval direct de bedrijfshulpverlener (BHV) zodat eerste hulp aan het slachtoffer kan worden verleend. Schakel bij spoed de hulpdiensten in door het alarmnummer 112 te bellen.

Ga in gesprek met je collega's of spreek deze aan bij het zien van een gevaarlijke situatie of handeling. Probeer deze meteen op te lossen (voor zover dit op een veilige manier mogelijk is). Bijvoorbeeld bij het zien van iemand die op hoogte werkt en niet aangelijnd is met een valbeveiliging. Spreek je collega hier op aan en hervat het werk pas wanneer dit op een veilige manier kan.

Wanneer het niet mogelijk is om de gevaarlijke situatie direct op te lossen, probeer de werkplek dan veilig te stellen. Bijvoorbeeld door het gebied af te zetten en collega's in de omgeving te waarschuwen. Neem bij twijfel altijd contact op met de veiligheidscoördinator van je team of je leidinggevende.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

2. HSE-melding maken

Het is van belang dat we alle (bijna) ongevallen, gevaarlijke situaties en/of handelingen melden. Hierdoor kunnen we passende beheersmaatregelen treffen en kunnen we ongevallen in de toekomst voorkomen. Ook wanneer de gevaarlijke situatie direct opgelost of de werkplek veiliggesteld is, moeten we hier melding van maken. Dit is noodzakelijk om inzicht te krijgen in de soort gevaarlijke situaties die zich bij Rijnland voordoen en kunnen we de oorzaken hiervan wegnemen.

Het melden van (bijna) ongevallen, gevaarlijke situaties en/of handelingen op het werk doe je door een HSE-melding te maken in Ultimo. Hiervoor bestaat een aparte handleiding: [HSE-melding met PC](#), [HSE-melding met mobiel](#) en [HSE-melding met de Ultimo Go Plus app](#). Bij voorkeur doe je dit in overleg met je leidinggevende. Voor een nadere toelichting over waar je wel of geen HSE-melding van maakt kijk je op: [Waar moet ik wel of geen HSE-melding van maken?](#)

Alle verplichte velden moeten ingevuld worden op de meldpagina. In de melding mogen absoluut GEEN persoonsgegevens staan zoals namen van personen en medische gegevens (dit vanwege de privacy-wetgeving). Een eenmaal ingediende HSE-melding kan je niet meer wijzigen, verwijderen en/of intrekken.

3. Melden arbeidsongeval bij de Nederlandse Arbeidsinspectie

Arbeidsongevallen die leiden tot een [blijvend letsel](#), [ziekenhuisopname](#) of de dood, moet de leidinggevende van het slachtoffer direct (binnen 24 uur) melden bij de Nederlandse Arbeidsinspectie. Ook als het nog onduidelijk is of er sprake is van een blijvend letsel of ziekenhuisopname, moet de leidinggevende van het slachtoffer een melding maken bij de Nederlandse Arbeidsinspectie. Voor het niet of te laat melden van een arbeidsongeval gelden hoge boetes. De melding kan [online](#) of telefonisch (0800-5151) gedaan worden.

4. Vaststellen risico

De HSE-melding komt bij de veiligheidskundige terecht. De veiligheidskundige stelt de daadwerkelijke ernst van de HSE-melding vast met behulp van de [Rijnlandse risicomatrix](#). Bij een hoog risico (rood) is onderzoek verplicht.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

5. Aanstellen behandelaar HSE-melding

De veiligheidskundige wijst een behandelaar van de HSE-melding aan. Dit is doorgaans de veiligheidscoördinator van het team waar het (bijna) ongeval, de gevaarlijke situatie of handeling heeft plaatsgevonden.

De behandelaar is er verantwoordelijk voor dat binnen de gestelde termijn de juiste doeltreffende maatregelen worden getroffen om de HSE-melding op te lossen. De standaard termijn hiervoor bedraagt zes weken vanaf het moment van melden.

De veiligheidskundige wijzigt vervolgens de status van de HSE-melding in Ultimo naar 'in behandeling'.

6. Vaststellen beheersmaatregelen en actie(s)

De behandelaar bepaalt welke beheersmaatregelen nodig zijn. De maatregelen kunnen variëren van technische oplossingen tot het geven van (extra) voorlichting of een combinatie hiervan. Voor deze maatregelen wijst de behandelaar een actiehouders aan.

De behandelaar stuurt een kopie van de HSE-melding door naar de actiehouders (de actiehouders heeft geen toegang tot de HSE-melding in Ultimo). De acties met geplande afrondingsdatum legt de behandelaar vast in Ultimo en wijzigt de status van de HSE-melding naar 'ter evaluatie'.

7. Terugkoppeling naar de melder

De behandelaar geeft terugkoppeling naar de melder wanneer deze in behandeling is genomen. Hierbij geeft de behandelaar aan welke beheersmaatregelen er zijn/worden getroffen n.a.v. de HSE-melding. De voortgang van de HSE-melding kan de melder bekijken in zijn/haar dashboard van Ultimo.

8. Uitvoeren onderzoek

Op basis van de ernst van de HSE-melding stelt de veiligheidskundige vast of onderzoek noodzakelijk is:

- Voor hoge risico's (rode en zwarte gedeelte in de risicomatrix) wordt een onderzoek uitgevoerd;
- Voor gemiddelde risico's (gele gedeelte in de risicomatrix) bepaalt de behandelaar in overleg met de veiligheidskundige of onderzoek nodig is;
- Voor lage risico's (groene gedeelte in de risicomatrix) is een onderzoek niet noodzakelijk, behalve als een dergelijke HSE-melding trendmatig vaker voorkomt.

De leidinggevende geeft opdracht aan de behandelaar voor het uitvoeren van het onderzoek en is verantwoordelijk dat dit binnen de gestelde termijn wordt uitgevoerd. De standaard termijn hiervoor bedraagt zes weken vanaf het moment van melden. Indien nodig ondersteunt de veiligheidskundige de behandelaar bij de uitvoering van het onderzoek.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

9. Afronden onderzoek

Na afronding van het onderzoek rapporteert de behandelaar de bevindingen en aanbevelingen aan de leidinggevende en veiligheidskundige. Tevens ontvangt de melder een terugkoppeling van de behandelaar. De leidinggevende bespreekt de bevindingen en conclusies van het onderzoek binnen zijn/haar team en deelt deze met de andere relevante teams.

De behandelaar voegt de rapportage van het onderzoek toe aan de HSE-melding in Ultimo. Voor eventuele acties die voortvloeien uit het onderzoek stelt de behandelaar een actiehouders aan met geplande afrondingsdatum en legt dit vast in Ultimo.

10. Uitvoeren acties

De actiehouders voert de actie(s) uit en koppelt terug aan de behandelaar wanneer de actie(s) afgerond is/zijn. De behandelaar ziet erop toe dat de acties op de juiste wijze en binnen de gestelde termijn uitgevoerd worden. Indien de HSE-melding niet tijdig of op de juiste wijze opgelost kan worden, informeert de behandelaar de betreffende leidinggevende en veiligheidskundige hierover.

11. Afsluiten HSE-melding

De behandelaar rapporteert aan de betreffende leidinggevende wanneer de HSE-melding afgerond is en wijzigt de status van de HSE-melding in Ultimo naar 'Gereed'. Tevens geeft de behandelaar terugkoppeling aan de melder. De veiligheidskundige voert een laatste controle uit en sluit de HSE-melding af (aanpassen status van de HSE-melding in Ultimo naar 'Gesloten'). De melder ontvangt hiervan een melding via Ultimo.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofddijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Melder

- Elke medewerker meldt (bijna) ongevallen, gevaarlijke situaties en/of handelingen op het werk als HSE-melding in Ultimo;
- Voorkomt gevaarlijke situaties of handelingen en legt het werk stil indien er (naar redelijk oordeel) gevaar voor personen dreigt;
- Neemt deel aan een onderzoek (indien nodig).

Veiligheidskundige (team Kwaliteit & Veiligheid)

- Ontvangt de HSE-melding, stelt het risico vast en wijst de behandelaar aan;
- Geeft indien nodig ondersteuning aan de behandelaar in het vaststellen van de beheersmaatregelen en bij uitvoering van een eventueel onderzoek;
- Wijst medewerkers op de nut en noodzaak van het melden van (bijna) ongevallen, gevaarlijke situaties en/of handelingen;
- Ziet erop toe dat HSE-meldingen op de juiste manier gemeld en behandeld worden en rapporteert wanneer deze onjuist of te laat opgelost worden;
- Verzorgt elk kwartaal een analyse van de HSE-meldingen en rapporteert dit aan de Stuurgroep Veilig Werken.

Behandelaar HSE-melding (per melding toegewezen in Ultimo door veiligheidskundige)

- Doorgaans neemt de veiligheidscoördinator de rol van behandelaar op zich voor HSE-meldingen die zich hebben voorgedaan binnen de teams waarvoor de veiligheidscoördinator is aangewezen;
- Bepaalt welke beheersmaatregelen nodig zijn, stelt de actie(s) vast en wijst de actiehouders aan;
- Ziet toe dat de actiehouders de actie(s) op de juiste wijze en binnen de gestelde termijn uitvoert/uitvoeren;
- Geeft terugkoppeling aan de melder van de HSE-melding wanneer deze in behandeling en afgerond is en licht toe welke maatregelen zijn/worden getroffen n.a.v. de HSE-melding;
- Voert (indien nodig) onderzoek uit (of laat deze uitvoeren) en rapporteert de resultaten aan de leidinggevende en de veiligheidskundige;
- Rapporteert aan de leidinggevende wanneer de HSE-melding is opgelost en escaleert indien deze niet binnen de gestelde termijn opgelost kan worden.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

Leidinggevende

- Meldt een arbeidsongeval met meldingsplicht binnen zijn/haar team bij de Nederlandse Arbeidsinspectie;
- Ziet toe dat ongevallen, bijna ongevallen, gevaarlijke situaties en/ of handelingen binnen zijn/haar team op een correcte wijze als HSE-melding gemeld worden;
- Is eindverantwoordelijk voor een tijdige en doeltreffende opvolging van HSE-meldingen binnen zijn/haar team;
- Geeft na advies van de behandelaar en/of veiligheidkundige opdracht voor een onderzoek en ziet toe op de voortgang;
- Bespreekt de conclusies en aanbevelingen uit het onderzoeksrapport binnen zijn/haar team en ziet toe op de opvolging van de aanbevelingen.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Waar moet ik wel of geen HSE-melding van maken?

Van alle ongevallen, bijna ongevallen, gevaarlijke situaties en/of gevaarlijke handelingen op het werk dient een HSE-melding gemaakt te worden. In de definities staat een toelichting wat onder deze begrippen wordt verstaan. Het is van belang om alle ongevallen, bijna ongevallen, gevaarlijke situaties en/of handelingen (groot en klein) te melden zodat hierop passende maatregelen genomen kunnen worden. Wanneer er geen maatregelen worden getroffen kan het de volgende keer ernstigere gevolgen hebben.

Vraag 2

Moet ik ook melding maken van een (bijna) ongeval of gevaarlijke situatie of handeling die heeft plaatsgevonden bij een aannemer die in opdracht van Rijnland aan het werk is en waar geen medewerkers van Rijnland direct bij betrokken zijn?

Ja, een (bijna) ongeval, gevaarlijke situatie of handeling die heeft plaatsgevonden bij werkzaamheden waarvan Rijnland de opdrachtgever is, moet ook gemeld worden als HSE-melding in Ultimo. Het is belangrijk om ook de rol van de opdrachtgever te beoordelen aangezien deze een belangrijke bijdrage levert aan de veiligheid van opdrachtnemers. Tevens houden we op deze manier bij of opdrachtnemers goed met de veiligheid omgaan of juist structureel niet.

Vraag 3

Hoe kan ik een HSE-melding maken in Ultimo?

Voor het maken van een HSE-melding in Ultimo is een aparte handleiding opgesteld: HSE-melding met PC, HSE-melding met mobiel en HSE-melding met de Ultimo Go Plus app

Vraag 4

Moet ik een HSE-melding maken van gevaarlijke situaties die tijdens een werkplekinspectie, oogronde, safety walk, audit of vergelijkbaar zijn waargenomen?

Wanneer deze bevindingen en de daaruit volgende beheersmaatregelen zijn vastgelegd in een rapportage met actiehouders, hoeft je hier geen HSE-melding van te maken. Wanneer het om een ernstig voorval gaat of wanneer er geen goede opvolging wordt gegeven aan de beheersmaatregelen/acties, dan moet je er wel een HSE-melding van maken.

Het kan ook gebeuren dat er tijdens een oogronde op bijvoorbeeld een bouwplaats van een project bevindingen worden gedaan die geen betrekking hebben op het project maar op de reguliere bedrijfsvoering. Aangezien de rapportage van de oogronde alleen bestemd is voor het project, is het in dat geval wel nodig om van die bevindingen een HSE-melding te maken.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

Vraag 5

Moet ik een HSE-melding maken van verkeersincidenten zoals een verkeersongeluk of parkeerschade?

Als je een leaseauto van Rijnland hebt, moet je verkeersincidenten altijd melden. Wanneer je voor Rijnland onderweg bent met eigen vervoer, dan valt dit onder werktijd en moet je hiervan een HSE-melding maken. Woon-werkverkeer (van en naar je standplaats rijden, voor of na werktijd) met eigen vervoer valt formeel niet onder werktijd en hoef je geen HSE-melding van te maken.

Vraag 6

Ik ben niet tevreden met de afhandeling van mijn HSE-melding, wat kan ik doen?

Wanneer de HSE-melding niet naar tevredenheid is afgehandeld, kan je contact opnemen met je leidinggevende, veiligheidscoördinator of de veiligheidskundige. Belangrijk is dat je gehoord wordt en ga daarom in gesprek over de afhandeling als je niet tevreden bent.

Vraag 7

Moet ik ook een HSE-melding maken van milieu incidenten zoals het morsen van een gevaarlijke stof?

Ja, in de definities staat een toelichting wat onder een milieu incident valt.

Vraag 8

Voor een HSE-melding is een Ultimo job aangemaakt. Kan deze nu afgesloten worden?

Wanneer de situatie veiliggesteld is met tijdelijke maatregelen en er een Ultimo job is aangemaakt om de situatie definitief op te lossen, kan de HSE-melding afgesloten worden.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping
8. Bijlagen

Vraag 9**Moet ik een HSE-melding maken van vandalisme?**

Ja, van vandalisme op terreinen of aan objecten van Rijnland moet een HSE-melding worden gemaakt. Dit omdat vandalisme gevaarlijke situaties kunnen opleveren doordat er bijvoorbeeld ongewenste gasten op terreinen van Rijnland komen of omdat installaties van Rijnland beschadigd kunnen raken. De behandelaar van de HSE-melding bepaald (afhankelijk van het voorval) of verdere maatregelen nodig zijn om vandalisme in de toekomst te voorkomen (bijvoorbeeld beter hekwerk installeren).

Van vandalisme moet altijd aangifte worden gedaan. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van 'Vernieling' (misdrijf volgens wetboek van strafrecht art. 350) of 'Verboden toegang' (overtreding volgens wetboek van strafrecht art. 461). Het doen van aangifte is belangrijk. Vaak zijn het dezelfde personen die steeds (ongestraft) vandalisme plegen. Zolang het geen gevolgen heeft blijft men dit doen en blijft Rijnland een veiligheidsrisico hebben en kans op schade. Als de dader(s), een volgende keer, bijvoorbeeld op heterdaad betrapt worden, kan de schade van alle vernielingen (aangiftes) op de dader(s) verhaald worden.

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping
8. Bijlagen

7. Verdieping

Uitvoeren ongevalsonderzoek

In ontwikkeling.

Relevante procedures

-

Nuttige links

- [Arbeidsongeval melden | Melden | Nederlandse Arbeidsinspectie \(nlarbeidsinspectie.nl\)](#)

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

8. Bijlagen

8. Bijlagen

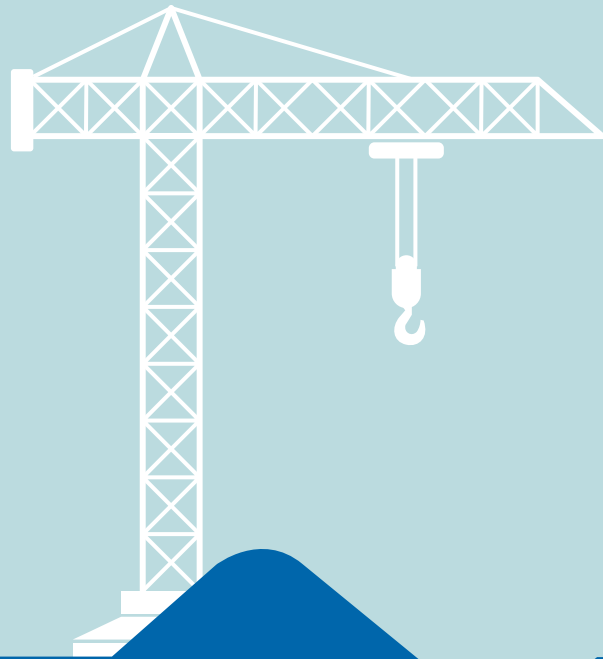
Rijnland Risicomatrix

Waarschijnlijkheid (W)	
Te verwachten (komt vaak/vaker voor binnen de organisatie)	10
Zeer wel mogelijk (enkele keren per jaar in de organisatie gebeurd)	6
Ongewoon, maar mogelijk (laatste jaren in organisatie wel eens gebeurd)	3
Onwaarschijnlijk, mogelijk op lange termijn (laatste 10 jaar niet voorgekomen)	1
Denkbaar, maar onwaarschijnlijk (wel van gehoord binnen de branche)	0,5
Praktisch onmogelijk (nooit van gehoord binnen branche)	0,2
Bijna niet denkbaar (nooit van gehoord)	0,1
Blootstellingsduur / frequentie (B)	
Zeer lang en/of zeer frequent (meerdere keren per dag)	10
Lang en/of frequent (regelmatig/dagelijks)	6
Middellang en/of geregeld (wekelijks)	3
Kort en/of af en toe (maandelijks)	2
Zeer kort en/of zelden (enkele keren per jaar)	1
Extreem kort en/of zeer zelden (< 1 maal per jaar)	0,5
Effect (E)	
Catastrofe, vele doden	100
Ramp, enkele doden	40
Zeer ernstig, een dode	15
Ernstig, onomkeerbaar effect (invaliditeit)	7
Belangrijk, letsel met verzuim	3
Gering, letsel zonder verzuim	1

Risico berekening $R = W \times B \times E$			Klasse
> 400	Zeer hoog risico	Onaanvaardbaar, overweeg stopzetten	1
200 – 400	Hoog risico	Directe verbetering vereist	2
70 – 200	Belangrijk risico	Maatregelen vereist	3
20 – 70	Mogelijk risico	Aandacht vereist	4
< 20	Laag risico	Aanvaardbaar	5

3. HSE-meldingen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

4. Werkvergunningen

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

8.
Bijlagen

1. Inleiding

Rijnland werkt met werkvergunningen. Voorafgaand aan het werk moet Rijnland goed nadenken over de risico's van de werkzaamheden en hoe deze veilig uitgevoerd kunnen worden. Op de werkvergunning staan de afspraken en voorwaarden tussen de betrokken personen en partijen vastgelegd.

De werkvergunning is geen doel op zich maar een hulpmiddel om te zorgen voor een veilige werkplek en duidelijke communicatie tussen de betrokken personen. Een werkvergunning is alleen van toegevoegde waarde wanneer deze volledig en correct wordt ingevuld en daadwerkelijk wordt nageleefd.

Het aanvragen en verstrekken van een werkvergunning voorafgaand aan het werk heeft als doel:

- Het in samenspraak bepalen en vastleggen van de risico's en beheersmaatregelen van de werkzaamheden tussen de betrokken personen/partijen;
- Te zorgen voor een veilige werkplek en omgeving en het voorkomen van schade aan personen, het milieu of de installatie;
- Het waarborgen van een veilige werkplek door de installatie of ruimte veilig te stellen;
- Te zorgen voor communicatie, afstemming en vastlegging van afspraken tussen de betrokken personen op de juiste momenten en het voorkomen van misverstanden;
- Het doorspreken van de gemaakte afspraken zoals vastgelegd in de werkvergunning tussen de betrokken personen voor het uitvoeren van de werkzaamheden;
- Te zorgen dat alle betrokken partijen op de hoogte zijn van elkaars werkzaamheden zodat risico's als gevolg van gelijktijdige werkzaamheden worden voorkomen.

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

2. Hoofdlijnen

Wanneer is een werkvergunning verplicht?

1. Voor werkzaamheden uitgevoerd door derden;
2. Bij hoog-risico werkzaamheden (uitgevoerd door derden of Rijnland medewerkers).

Wat zijn hoog-risico werkzaamheden?

Dit zijn werkzaamheden die conform de Rijnland risicomatrix een risicoscore hebben van 20 of hoger. Voorbeelden van hoog-risico werkzaamheden zijn:

- Betreden van een besloten ruimte;
- Werken binnen een ATEX zone 0, 1, 20 of 21;
- Bij samenloop van meerdere partijen op elkaars werkgebied of aan één installatie;
- Bij wisselwerking met de doorgaande bedrijfsvoering;
- Werken op hoogte (>2,5m);
- Niet-standaard hijswerkzaamheden;
- Werken met gevaarlijke stoffen;
- Slooowerkzaamheden;
- Heet werk in/nabij brand- of explosiegevaarlijk gebied;
- Duikwerkzaamheden;
- Bij werkzaamheden achter één afsluiter, keerschot of rioolstop welke zonder aanvullende maatregelen kan doorlaten of bezwijken.

Bij twijfel of de werkzaamheden onder hoog-risico werkzaamheden vallen overleg je met je veiligheidscoördinator.

Wanneer is een werkvergunning NIET verplicht? (uitzonderingen)

Een werkvergunning is niet verplicht bij/voor:

- Werkzaamheden aan installaties of op terreinen die niet onder het beheer van Rijnland vallen;
- Een calamiteit (indien opgeschaald is naar fase 1 of hoger);
- Laden- en lossen (m.u.v. gevaarlijke stoffen);
- Kantoor- en laboratoriumwerkzaamheden;
- Periodieke schoonmaakwerkzaamheden in kantoren, kantines, sanitaire ruimten en bedrijfsgebouwen;
- Werkzaamheden aan kantoormachines;
- Catering en verzorging van automaten voor dranken en eetwaren;
- Beveiligings- en bewakingswerkzaamheden;
- Het optreden van hulpdiensten tijdens een calamiteit.

Geldigheid werkvergunning:

De werkvergunning is geldig:

- Na bekrachtiging door de Aanvrager, Verstrekker, Houder en indien van toepassing de Verstrekker hoog-risico en Medeondertekenaar;
- Gedurende de geplande datum en tijd zoals vermeld op de werkvergunning;
- Voor maximaal een jaar en dient daarna (indien nodig) opnieuw verstrekt te worden.

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

De geldigheid van de werkvergunning vervalt:

- Na het verstrijken van de geplande einddatum- en tijd;
- Indien de omstandigheden dusdanig zijn veranderd waardoor nieuwe risico's zijn ontstaan of bestaande risico's zijn toegenomen;
- Bij acuut gevaar of onvoorziene risico's;
- Als van de gemaakte afspraken uit de werkvergunning wordt afgeweken;
- Na inlevering van de werkvergunning bij de Verstrekker (beëindigen werkzaamheden);
- Bij alarm (gas, brand, etc.) en ontruiming.

Gecombineerde werkzaamheden

Het is toegestaan om één werkvergunning uit te schrijven voor een combinatie van werkzaamheden, mits:

1. De werkzaamheden worden uitgevoerd door één partij, en;
2. De werkzaamheden van gelijke aard en risico's zijn, en;
3. De beheersmaatregelen en veiligstel-acties identiek zijn, en;
4. De Houder en Toezichthouder (bij hoog-risico werkzaamheden) overzicht hebben over de verschillende werkplekken, en;
5. Alle werkzaamheden binnen het gebied van dezelfde Verstrekker vallen, en;
6. Alle werkzaamheden en beheersmaatregelen zijn omschreven in de werkvergunning.

Bouwplaats

Wanneer een bouwplaats wordt ingericht op een terrein of installatie die onder het beheer van Rijnland valt, is een werkvergunning vereist. De werkzaamheden op een bouwplaats mogen op één werkvergunning verstrekt worden als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1. Installaties, tanks, besloten ruimten, etc. moeten zo veel als mogelijk uit bedrijf, leeg, gasvrij en veiliggesteld (LOTOTO) zijn. Het veiligstellen vindt plaats namens de Verstrekker en wordt vastgelegd op de werkvergunning (zie procedure);
2. De bouwplaats is duidelijk ingericht en fysiek afgescheiden (bij voorkeur met hekwerk). Het is voor iedereen duidelijk wat de begrenzing van de bouwplaats is;
3. Er is een V&G-plan opgesteld die actueel en getoetst is door een veiligheidkundige van Rijnland (als bijlage toegevoegd aan de werkvergunning);
4. Er is een V&G coördinator voor de uitvoeringsfase aangesteld die de werkzaamheden op de bouwplaats coördineert en die de rol van Houder op zich neemt;
5. Namens de opdrachtgever een toezichthouder aangesteld voor de werkzaamheden zoals opgenomen in het V&G-plan (benoemd op de werkvergunning).

4. Werk- vergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

Voor werkzaamheden die buiten de bouwplaats plaatsvinden of die de reguliere bedrijfsvoering raken, moet je een aparte werkvergunning aanvragen. Zie voor een verdere toelichting:

Kan een installatie of terrein overgedragen worden naar een derde partij? / Is een werkvergunning nodig voor een project?

Let op!

De verantwoordelijkheid voor alle elektrische installaties en arbeidsmiddelen die binnen Rijnland gebruikt worden ligt bij de Installatieverantwoordelijke (IV) NEN3140. Ook wanneer er een bouwplaats wordt ingericht blijft deze verantwoordelijkheid bij de IV liggen. Wel is het mogelijk om deze verantwoordelijkheid tijdelijk over te dragen naar een derde partij. Zie voor een verdere toelichting: Hoe kan ik een elektrische installatie overdragen naar een derde partij?

4. Werk- vergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

3. Voorschriften

Arbeidsomstandighedenbesluit Artikel 2.42a Werkvergunning

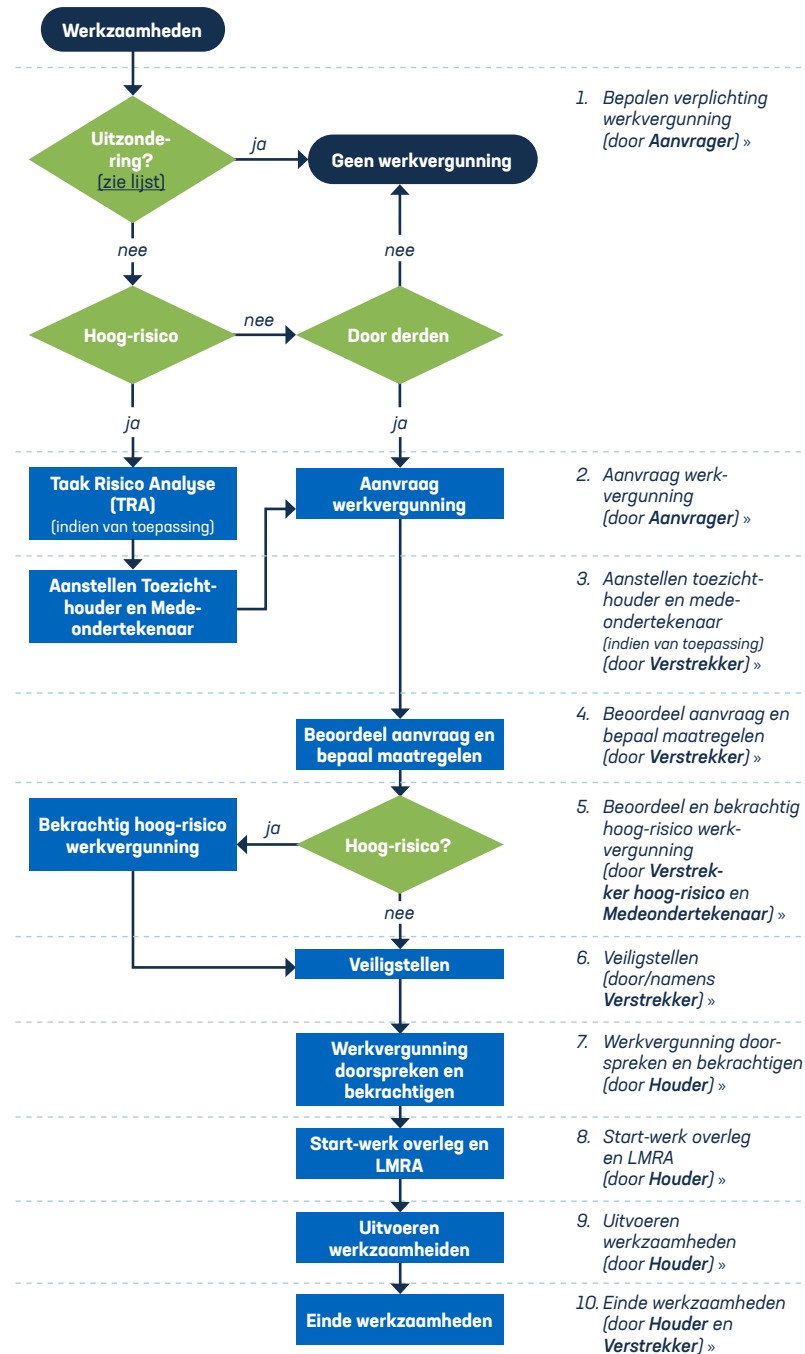
- 1 *“Wanneer de veiligheid en de gezondheid van de werknemers dat vereisen, wordt een systeem van werkvergunningen toegepast voor de uitvoering van gevaarlijke werkzaamheden en voor de uitvoering van gewoonlijk ongevaarlijke werkzaamheden die in combinatie met andere werkzaamheden ernstige risico's met zich mee kunnen brengen.”*
- 2 *“De werkvergunning wordt door een verantwoordelijke persoon gegeven voor de aanvang van de werkzaamheden en daarbij wordt aangegeven aan welke voorschriften moet worden voldaan en welke voorzorgsmaatregelen moeten worden genomen voor, tijdens en na de werkzaamheden.”*

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

4. Procedure

1. Bepalen verplichting werkvergunning (door Aanvrager)
2. Aanvraag werkvergunning (door Aanvrager)
3. Aanstellen Toezichthouder en Medeondertekenaar (door Aanvrager)
4. Beoordeel aanvraag en bepaal maatregelen (door Verstrekker)
5. Beoordeel en bekrachtig hoog-risico werkvergunning (door Verstrekker hoog-risico en Medeondertekenaar)
6. Veiligstellen (door/namens Verstrekker)
7. Doorspreken en bekrachtigen werkvergunning (door Houder)
8. Start-werk overleg en LMRA (door Houder)
9. Uitvoeren werkzaamheden (door Houder)
10. Einde werkzaamheden (door Verstrekker en Houder)

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

1. Bepalen verplichting werkvergunning (door Aanvrager)

Als eerste stap bepaal je of voor de voorgenomen werkzaamheden een werkvergunning verplicht is. Een werkvergunning is verplicht:

1. Voor werkzaamheden uitgevoerd door derden;
2. Bij hoog-risico werkzaamheden (zie 'Wat zijn hoog-risico werkzaamheden?');)

Een werkvergunning is niet verplicht voor werkzaamheden die in de lijst met uitzonderingen vallen (zie 'Wanneer is een werkvergunning NIET verplicht?').

2. Aanvraag werkvergunning (door Aanvrager)

De werkvergunning van Rijnland vraag je digitaal in Ultimo aan. Hiervoor is een aparte handleiding opgesteld.

De Aanvrager is verantwoordelijk voor het aanvragen van de werkvergunning en het invullen van de eerste kolom 'Aanvraag werkzaamheden' en de derde kolom 'Maatregelen te nemen door de houder'. De uit te voeren werkzaamheden moeten volledig en duidelijk beschreven worden.

De Aanvrager inventariseert (in samenspraak met de betrokken personen) welke risico's kunnen optreden als gevolg van de werkzaamheden en bepaalt aan de hand van de risicomatrix of er sprake is van een hoog risico. Voor het juist inschatten van de risico's kan het nodig zijn om de situatie ter plaatse te beoordelen.

Voor hoog-risico werkzaamheden die niet zijn opgenomen in bestaande procedures of werkinstructies of wanneer deze niet gevolgd worden, moet tevens een Taak Risico Analyse (TRA) opgesteld worden.

3. Aanstellen Toezichthouder en Medeondertekenaar (door Aanvrager)

Bij hoog-risico werkzaamheden moet een toezichthouder worden aangesteld. De Aanvrager is verantwoordelijk voor het aandragen van een geschikte toezichthouder. De Toezichthouder ziet toe op een veilige uitvoering van de werkzaamheden volgens de afspraken en voorwaarden uit de werkvergunning (zie TVB).

Voor specifieke werkzaamheden moet een Medeondertekenaar worden aangesteld. De Aanvrager is verantwoordelijk voor het aandragen van een geschikte Medeondertekenaar. Dit is een deskundige die de werkvergunning mede beoordeelt en bekrachtigt op zijn/haar expertisegebied (zie TVB).

4. Beoordeel aanvraag en bepaal maatregelen (door Verstrekker)

Wanneer de Aanvrager de aanvraag heeft ingediend, ontvangt de Verstrekker hiervan een melding in Ultimo. De Verstrekker beoordeelt de aangevraagde werkvergunning en vult deze aan waar nodig. Wanneer de aanvraag onjuist, onvolledig of te laat is ingediend, mag de Verstrekker de aanvraag weigeren.

4. Werk- vergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

De Verstrekker beoordeelt de risico's vanuit de omgeving, bedrijfsvoering en installatie en bepaalt welke maatregelen door/ namens de Verstrekker nodig zijn. De Verstrekker legt deze gegevens vast in de kolom 'Maatregelen verstrekker' van de werkvergunning.

5. Beoordeel en bekrachtig hoog-risico werkvergunning (door Verstrekker hoog-risico en Medeondertekenaar)

Voor hoog-risico werkzaamheden wordt de werkvergunning met (indien van toepassing) bijbehorende TRA ook door de Verstrekker hoog-risico beoordeeld en bekrachtigd. Voor specifieke werkzaamheden wordt de werkvergunning mede beoordeeld en bekrachtigd door de Medeondertekenaar.

6. Veiligstellen (door/namens Verstrekker)

Om te zorgen dat de uitvoerende partij (de Houder) veilig kan werken, moeten de installaties en/of besloten ruimten veiliggesteld worden. De verstrekker geeft op de werkvergunning aan welke beheersmaatregelen hiervoor nodig zijn (onder 'Installatie vrijverklaring'). Het kan bijvoorbeeld nodig zijn om een installatie LOTOTO veilig te stellen of een vrijgavemeting door een gasmeetbevoegde uit te laten voeren.

De Aanvrager zorgt voor het daadwerkelijk (laten) veiligstellen volgens de afspraken op de werkvergunning. Een derde partij, zoals een aannemer, mag ook veiligstellen. De Verstrekker blijft echter eindverantwoordelijk voor het veilig overdragen van de installatie en/of besloten ruimte naar de Houder. In dat geval treedt de

aannemer op namens de Verstrekker. Wanneer deze maatregelen zijn uitgevoerd, geeft de Verstrekker dit aan op de werkvergunning (aanvinken hokje 'Afgehandeld').

7. Doorspreken en bekrachtigen werkvergunning (door Houder)

De Verstrekker spreekt de werkvergunning door met de Houder. Wanneer de Houder hiermee akkoord is, bekrachtigt de Houder de werkvergunning door deze te ondertekenen.

8. Start-werk overleg en LMRA (door Houder)

De Houder spreekt de werkvergunning door met de uitvoerende medewerkers (inclusief eventuele onderaannemers, zelfstandigen, etc.) in een start-werk overleg.

Voor aanvang van de werkzaamheden voert de Houder met de uitvoerende medewerkers een Laatste Minuut Risico Analyse (LMRA) uit.

9. Uitvoeren werkzaamheden (door Houder)

De Houder zorgt voor een veilige uitvoering van de werkzaamheden volgens de voorwaarden uit de werkvergunning en indien van toepassing de TRA. De Houder zorgt ervoor dat de werkvergunning (of een kopie hiervan) op locatie aanwezig is gedurende de werkzaamheden.

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

10. Einde werkzaamheden (door Verstrekker en Houder)

Wanneer de werkzaamheden zijn afgerond, zorgt de Houder ervoor dat de werkplek weer netjes en opgeruimd achtergelaten wordt. Eventuele veiligheidsmaatregelen worden in samenspraak met de Verstrekker door de Houder verwijderd. De Houder tekent in het blok 'Oplevering' dat de werkplek opgeruimd en veilig achtergelaten is.

De Verstrekker controleert dit en tekent in het blok 'Oplevering' dat de maatregelen (waaronder eventuele veiligheidsmaatregelen) zijn opgeheven en de omgeving weer normaal is. De Verstrekker informeert de Aanvrager dat de werkzaamheden zijn afgerond en archiveert de getekende werkvergunning in Ultimo (als bijlage aan de werkvergunning toevoegen).

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Aanvrager

- Elke medewerker, met uitzondering van de Verstrekker, is bevoegd om een werkvergunning aan te vragen;
- Gaat in overleg met de betrokken personen over de uit te voeren werkzaamheden en beoordeelt op welke wijze de werkzaamheden veilig uitgevoerd kunnen worden;
- Moet inhoudelijk voldoende op de hoogte zijn van de uit te voeren werkzaamheden om zodoende de risico's goed in te kunnen schatten;
- Is verantwoordelijk voor het aanvragen van de werkvergunning en het invullen van de kolommen 'Aanvraag werkzaamheden' en 'Maatregelen te nemen door de houder';
- Geeft een zo volledig en duidelijk mogelijke omschrijving van de werkzaamheden met behulp van '5 x W' Wie, Wat, Waar, Wanneer, Waarmee;
- Stelt vast welke risico's te verwachten zijn vanuit de werkzaamheden en bepaalt of er sprake is van een 'hoog risico';
- Initieert en verzorgt, indien van toepassing de TRA en zorgt dat de relevante personen betrokken zijn;
- Is verantwoordelijk voor het aandragen van een geschikte Toezichthouder bij hoog-risico werkzaamheden en een geschikte Medeondertekenaar bij specifieke werkzaamheden;
- De termijn waarop een werkvergunning wordt aangevraagd bij de Verstrekker is (onder voorbehoud dat de aanvraag volledig en duidelijk is):
 - Tien werkdagen bij preventief onderhoud, modificaties en projecten;

- Twee werkdagen bij correctief onderhoud;
- Geen termijn bij urgente werkzaamheden.

Verstrekker

- Door Rijnland geautoriseerd persoon die de werkvergunningen mag verstrekken voor bepaalde installaties, gebouw of gebied (in de praktijk zijn dit de beheerders die hiervoor rechten hebben gekregen in Ultimo);
- De Verstrekker mag, ten aanzien van dezelfde werkvergunning, niet tevens in de rol van Aanvrager of Houder optreden;
- Beoordeelt de door de Aanvrager aangevraagde werkvergunning en vult deze aan waar nodig of mag deze weigeren als deze onjuist, onvolledig of te laat is ingediend;
- Beoordeelt de risico's vanuit de omgeving, bedrijfsvoering en installatie en bepaalt welke beheersmaatregelen er door/namens de verstrekker getroffen moeten worden;
- Vult de kolom 'Maatregelen verstrekker' in;
- Is verantwoordelijk voor het (laten) veiligstellen van de installatie en/of besloten ruimte en het uitvoeren van de beheersmaatregelen door de Verstrekker;
- Is verantwoordelijk voor de inhoud van de gehele werkvergunning (met uitzondering van een hoog-risico werkvergunning, daar ligt deze verantwoordelijkheid bij de Verstrekker hoog-risico);
- De Verstrekker is verantwoordelijk voor de coördinatie van de werkvergunningen in het gebied of gebouw dat onder zijn/haar beheer valt;

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

- De Verstrekker communiceert de inhoud van de werkvergunning met de Houder en is aanwezig bij het start-werk overleg;
- De Verstrekker houdt bij laag-risico werkzaamheden toezicht of laat dit doen.

Houder

- In de praktijk neemt degene die de werkzaamheden uitvoert de rol van Houder op zich (bijvoorbeeld een aannemer);
- Spreekt de werkvergunning door met de Verstrekker en tekent deze af wanneer hij/zij akkoord is;
- Spreekt de werkvergunning door met de uitvoerende medewerkers (inclusief eventuele onderaannemers, zelfstandigen, etc.) in een start-werk overleg;
- Voert vóór aanvang van de werkzaamheden een LMRA uit met de uitvoerende medewerkers;
- Zorgt voor een veilige uitvoering van het werk conform de afspraken uit de werkvergunning en eventueel de TRA;
- Zorgt dat de werkplek bij het verlaten van de werkplek en aan het einde van de dag of werkzaamheden weer netjes en veilig achtergelaten wordt, afval is meegenomen en gevaren afgeschermd;
- Dagelijks aan- en afmelden bij de Verstrekker of diens vervanger (mag telefonisch);
- Beëindigt direct de werkzaamheden bij acuut gevaar of wanneer de omstandigheden dusdanig zijn veranderd waardoor nieuwe risico's zijn ontstaan of bestaande risico's zijn toegenomen.

Verstrekker hoog-risico

- Door Rijnland geautoriseerd persoon die bij hoog-risico werkzaamheden de werkvergunning met bijbehorende TRA beoordeelt én bekrachtigt (in de praktijk zijn dit de coördinatoren die hiervoor rechten hebben gekregen in Ultimo);
- Is na het bekrachtigen verantwoordelijk voor de inhoud van de gehele hoog-risico werkvergunning met bijbehorende TRA (indien van toepassing);
- De Verstrekker hoog-risico mag tevens in de rol van Verstrekker optreden;
- Laat zich indien nodig adviseren door de Veiligheidscoördinator.

Toezichthouder (werkvergunning)

- Wordt aangesteld bij hoog-risico werkzaamheden (de Aanvrager is verantwoordelijk voor het aandragen van een geschikte Toezichthouder);
- Ziet toe op de veilige uitvoering van de werkzaamheden volgens de afspraken en voorwaarden uit de werkvergunning;
- Is inhoudelijk op de hoogte van de uit te voeren werkzaamheden en heeft voldoende kennis en ervaring om hierop toezicht te houden (te beoordelen door de Verstrekker);
- Is persoonlijk ter plaatse aanwezig bij aanvang van het werk, tijdens de uitvoering van hoog-risico werkzaamheden en zo vaak als naar eigen inzicht nodig wordt geacht.

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

Medeondertekenaar

De Medeondertekenaar beoordeelt en bekrachtigt mede de werkvergunning bij de volgende specifieke processen of werkzaamheden op zijn/haar expertisegebied:

- Bij uit- en inbedrijf name van een laagspanningsinstallatie waarvan het werk en/of de installatie onoverzichtelijk is (conform NEN3140); de installatieverantwoordelijke NEN 3140
- Bij werkzaamheden aan het distributiesysteem (trafo's en hoofdverdeelkasten): de installatieverantwoordelijke NEN-3140;
- Bij werkzaamheden aan installaties waar risico op terugvoeding mogelijk is (aggregaten, WKK, zonnepanelen, e.d.): de installatieverantwoordelijke NEN 3140;
- Bij tijdelijke uitbedrijfname van een detectiesysteem: medewerker van de Centrale Regelkamer;
- Bij werkzaamheden in ATEX-zone 0, 1, 20 of 21: de operationeel ATEX installatie verantwoordelijke;
- Bij werkzaamheden aan asbesthoudende materialen: Asbestcoördinator;
- Bij inzet van een mobiele hijskraan: kraanmachinist;
- Bij duikwerkzaamheden: de duikploegleider.

Leidinggevende

- Ziet er op toe dat werkzaamheden alleen met een geldige werkvergunning worden uitgevoerd (indien verplicht).

Medewerker

- Voert alleen werkzaamheden uit met een geldige werkvergunning (indien verplicht);
- Legt het werk stil wanneer er (naar redelijk oordeel) gevaar voor personen en/of omgeving dreigt.

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Kan een installatie of terrein overgedragen worden aan een derde partij?

Nee, een installatie of terrein kan niet overgedragen worden. Wel kan de coördinerende rol worden overgedragen aan een derde partij.

Voor terreinen of installaties die onder Rijnlands beheer vallen, is een beheerder aangesteld die alle werkzaamheden op de betreffende locatie coördineert.

Bij een project wordt een bouwplaats ingericht waar diverse werkzaamheden door verschillende partijen (vaak gelijktijdig) worden uitgevoerd. Goede coördinatie van deze werkzaamheden op de bouwplaats is daarom noodzakelijk om tot een veilige uitvoering van het project te komen. Hiervoor wordt een coördinator voor de uitvoeringsfase aangesteld (doorgaans de hoofduitvoerder).

Veel projecten vinden plaats op terreinen of installaties die onder het beheer van Rijnland vallen (bijvoorbeeld een renovatie van een afvalwaterzuiveringsinstallatie). Hierbij is vaak sprake van interactie met de bestaande bedrijfsvoering. Voor de veilige uitvoering is het van belang dat de werkzaamheden goed worden afgestemd en dat duidelijk is wie verantwoordelijk is voor de coördinatie van de werkzaamheden. Op de bouwplaats is dit de coördinator voor de uitvoeringsfase en daarbuiten de beheerder.

Wanneer een bouwplaats wordt ingericht op een terrein of installatie die onder het beheer van Rijnland valt, wordt de coördinerende rol op de bouwplaats dus tijdelijk overgedragen van de beheerder naar de coördinator voor de uitvoeringsfase. Voorheen werd deze overdracht vastgelegd middels een overdrachtsverklaring. Omdat de werkvergunning tegenwoordig voor langere tijd geldig is, worden de werkzaamheden van een project ook vastgelegd op een werkvergunning en is de overdrachtsverklaring vervallen.

Voor werkzaamheden die buiten de bouwplaats plaatsvinden of die de doorgaande bedrijfsvoering raken, moet een aparte werkvergunning worden aangevraagd. De werkvergunning is geldig binnen de kaders van het V&G-plan en vervalt wanneer deze niet worden gevolgd. Bijvoorbeeld wanneer er werkzaamheden worden uitgevoerd welke niet staan opgenomen in het V&G-plan of wanneer de vermelde beheersmaatregelen niet worden gevolgd.

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping
8. Bijlagen

Vraag 2

Is voor een project een werkvergunning nodig?

Ja, wanneer er voor een project werkzaamheden uitgevoerd moeten worden op een terrein of installatie die onder het beheer van Rijnland valt of die de doorgaande bedrijfsvoering raken, is een werkvergunning verplicht. Afhankelijk van het project moeten op verschillende momenten een werkvergunning aangevraagd en verstrekt worden:

1. Voorbereidende werkzaamheden

Voor veel projecten vinden er op de locatie voorbereidende werkzaamheden plaats. De installatie is nog in bedrijf en valt onder het beheer van Rijnland. De aannemer heeft voor deze werkzaamheden een werkvergunning nodig. Bijvoorbeeld voor het plaatsen van een tijdelijke pompinstallatie (TPI).

2. Instellen bouwplaats

Wanneer het project in de uitvoeringsfase gaat, wordt doorgaans een bouwplaats ingericht. Hierbij neemt de uitvoerende partij de coördinerende rol op de bouwplaats van Rijnland over. De werkzaamheden op een bouwplaats mogen op één werkvergunning verstrekt worden als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan (zie [Bouwplaats](#)).

3. Werkzaamheden buiten de bouwplaats

Voor werkzaamheden die buiten de bouwplaats plaatsvinden of die de doorgaande bedrijfsvoering raken, moet een aparte werkvergunning worden aangevraagd. Deze blijven onder het beheer van Rijnland vallen.

4. Testen en inbedrijfname

Wanneer de werkzaamheden zijn afgerond wordt de installatie eerst getest en daarna in bedrijf genomen. Zolang de bouwplaats nog niet is opgeheven, mogen deze werkzaamheden onder deze werkvergunning blijven vallen. Wanneer de bouwplaats wel is opgeheven of wanneer de doorgaande bedrijfsvoering wordt geraakt, is een nieuwe werkvergunning nodig.

5. Oplevering

Wanneer het project is afgerond wordt deze opgeleverd. De bouwplaats wordt opgeheven en de daarbij horende werkvergunning vervalt (als dit nog niet eerder is gebeurd). Het terrein en/of de installatie valt nu weer helemaal onder het beheer van Rijnland.

6. Restpunten

Het komt vaak voor dat er vanuit het project nog een aantal restpunten uitgevoerd moeten worden. Aangezien het beheer van de locatie weer bij Rijnland ligt, moet voor deze werkzaamheden weer een nieuwe werkvergunning aangevraagd en verstrekt worden.

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

Vraag 3

Hoe kan ik een elektrische installatie overdagen naar een derde partij?

De verantwoordelijkheid voor alle elektrische installaties en arbeidsmiddelen die Rijnland gebruikt, ligt bij de Installatieverantwoordelijke (IV) NEN3140. Ook wanneer er een bouwplaats wordt ingericht blijft deze verantwoordelijkheid bij de IV liggen. Wel is het mogelijk om deze verantwoordelijkheid tijdelijk over te dragen aan een derde partij. Hiervoor bestaat een overdrachtsformulier.

Vraag 4

Ik heb een V&G-plan, moet ik dan evengoed een werkvergunning aanvragen?

Ja, een werkvergunning staat los van een V&G-plan. In een V&G-plan staat aangegeven welke werkzaamheden er op de bouwplaats worden uitgevoerd en de daarbij behorende risico's en beheersmaatregelen. Voor locaties en installaties die onder het beheer van Rijnland staan is een beheerder aangesteld. De beheerder moet op de hoogte zijn van de werkzaamheden en hier toestemming voor geven. Dit gebeurt met een werkvergunning die zorgt voor afstemming tussen degene die de werkzaamheden gaat/laat

uitvoeren (Aanvrager) en de beheerder van de locatie (Verstrekker). Wel kan het V&G-plan gebruikt worden voor het invullen van de werkvergunning aangezien hier de werkzaamheden, risico's en beheersmaatregelen al staan beschreven.

Vraag 5

Wat zijn niet-standaard hijswerkzaamheden?

Hijswerkzaamheden kunnen door de manier van hijsen of door omgevingsfactoren vallen onder hoog-risico werkzaamheden. Voorbeelden van niet-standaard hijswerkzaamheden welke als hoog-risico aangemerkt worden:

1. hijsen van één last met twee of meer kranen (is in principe verboden tenzij het niet anders kan);
2. hijsen met meerdere kranen in elkaars zwenkbereik;
3. hijsen van een grote last (als vuistregel geldt meer dan 25 ton);
4. hijsen in combinatie met andere risico verhogende factoren, zoals op of nabij het water, nabij hoogspanningskabels of masten, nabij risicovolle installaties of opslag van gevaarlijke stoffen, nabij verkeer, in bebouwd gebied, etc.

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

Vraag 6**Heb ik een werkvergunning nodig voor het werken in een ATEX-zone?**

Derden hebben voor het uitvoeren van werkzaamheden **altijd** een werkvergunning nodig. Voor Rijnlanders is een werkvergunning alleen verplicht bij hoog-risico werkzaamheden (risicoscore van 20 of hoger conform de [Rijnland risocomatrix](#)). Werkzaamheden in een ATEX-zone 0, 1, 20 of 21 worden als hoog-risico beschouwd. In de lijst met uitzonderingen staat vermeld voor welke werkzaamheden een werkvergunning niet verplicht is (bijvoorbeeld standaard bedieningswerkzaamheden). Wel gelden ten alle tijden de algemene voorschriften voor het betreden van een ATEX gezoneerd gebied (staan o.a. vermeld op de bebording). Wanneer je twijfelt of een werkvergunning binnen een ATEX-gezoneerd gebied nodig is overleg je dit met de operationeel ATEX installatie verantwoordelijke.

Vraag 7**Wat wordt verstaan onder 'wisselwerking met de doorgaande bedrijfsvoering'?**

Wanneer de voorgenomen werkzaamheden invloed hebben op de doorgaande bedrijfsvoering is altijd een werkvergunning nodig, ongeacht door wie deze uitgevoerd worden. Bijvoorbeeld wanneer er onderhoud aan een installatie moet worden gepleegd en deze eerst uit bedrijf en veiliggesteld moet worden. Omdat dit invloed heeft op de doorgaande bedrijfsvoering, is voor een veilige uitvoering van de werkzaamheden afstemming nodig en een werkvergunning dus verplicht.

4. Werk- vergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping
8. Bijlagen

Vraag 8**Wat te doen als de aannemer langer wil doorwerken / Mag er gewerkt worden buiten de reguliere werktijden (bijvoorbeeld in het weekend)?**

Voor een gezonde werk- privébalans moet (over)werken buiten de reguliere werktijden zoveel mogelijk voorkomen worden. Er kunnen soms andere zwaarwegende belangen zijn waardoor het wel nodig is buiten de reguliere werktijden te werken (planning, bedrijfsvoering, kosten, etc.). Ook buiten de reguliere werktijden gelden nog steeds de afspraken en beheersmaatregelen zoals vermeld op de werkvergunning. Dat houdt o.a. in dat er voldoende toezicht is door/namens de Verstrekker of Toezichthouder (bij hoog-risico werkzaamheden). Werken buiten de reguliere werktijden is dus alleen toegestaan als hierover overeenstemming is tussen de Houder, Verstrekker en Toezichthouder (bij hoog-risico werkzaamheden) en de afspraken uit de werkvergunning gevolgd worden. Het is raadzaam om afspraken hierover zoveel mogelijk op te nemen in de werkvergunning.

4. Werk- vergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping
8. Bijlagen

7. Verdieping

Handleiding Werkvergunning aanvragen in Ultimo

Zie [Handleiding Werkvergunning aanvragen in Ultimo](#).

Laatste Minuut Risico Analyse (LMRA)

Een laatste minuut risicoanalyse (LMRA) is een korte risicoanalyse door de betrokken medewerkers voorafgaand aan de werkzaamheden en na elke significante wijziging in de werkomgeving of werkmethode. Het doel hiervan is dat de betrokken medewerkers bewust worden (gemaakt) van de risico's van de werkzaamheden en te waarborgen dat de juiste beheersmaatregelen getroffen zijn. Vragen die bij LMRA gesteld moeten worden:

- Wat zijn de werkzaamheden en wat moet ik doen?
- Wat zijn de risico's van de werkzaamheden?
- Is de installatie veilig om aan te werken (LOTOTO veiliggesteld)?
- Is mijn werkomgeving veilig om te werken (afzetting, obstakels, orde & netheid, etc.)?
- Heb ik de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen tot mijn beschikking?
- Heb ik het juiste gereedschap en is dit (goed)gekeurd?
- Kan ik het werk zo veilig uitvoeren voor mijzelf en anderen?

Taak Risico Analyse (TRA)

Voor hoog-risico werkzaamheden is het van belang om voorafgaand aan de werkzaamheden met de betrokken medewerkers een TRA uit te voeren. Op deze manier worden de risico's die de werkzaamheden met zich meebrengen besproken en kunnen wanneer nodig aanvullende maatregelen worden getroffen. Een TRA moet uitgevoerd worden bij hoog-risico werkzaamheden welke niet zijn opgenomen in bestaande procedures of werkinstructies of wanneer deze niet gevolgd worden.

4. Werkvergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

8. Bijlagen

- Rijnland Risicomatrix

4. Werk- vergunningen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
- 8. Bijlagen**

5. Projectveiligheid

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

1. Inleiding

Rijnland voert diverse soorten projecten uit. Zowel nieuwbouw, renovaties als sloop komen voor. Rijnland speelt als opdrachtgever een belangrijke rol in het zorgen voor een veilige uitvoering van deze projecten. De keuzes van de opdrachtgever voor het ontwerp, budget, planning en de omgeving waar het bouwwerk komt maar ook het toezicht dat de opdrachtgever houdt tijdens de uitvoering zijn van grote invloed op de veiligheid op de bouwplaats. Zowel de Opdrachtgever (OG) als de Opdrachtnemer (ON) moeten over de veiligheid in alle fases van het object nadenken. Zowel de ontwerp-, uitvoerings-, gebruiks- en sloop-fase zijn relevant. Veiligheid in projecten wordt beschreven in een Veiligheids- en Gezondheidsplan (hierna V&G-plan).

5. Projectveiligheid

1. Inleiding

2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

2. Hoofdlijnen

Wat is een V&G-plan?

Doorgaans moet er voor een bouwplaats een V&G-plan opgesteld zijn. In een V&G-plan beschrijft de opdrachtgever hoe hoofd- en onderaannemer(s) moeten samenwerken en welke veiligheidsmaatregelen zij moeten treffen om de veiligheid van hun werknemers te kunnen waarborgen. De opdrachtnemer neemt het V&G-plan en de coördinatie ervan over in de uitvoeringsfase.

Wanneer een V&G-plan?

Een V&G-plan is verplicht als de geraamde duur van de totstandbrenging van het bouwwerk meer dan 30 werkdagen beslaat en op diezelfde bouwplaats meer dan 20 werknemers tegelijkertijd arbeid gaan verrichten, of wanneer er met de totstandbrenging van het bouwwerk meer dan 500 mensdagen gemoeid zijn.

Daarnaast moet er altijd een V&G-plan opgesteld worden wanneer werknemers tijdens de werkzaamheden blootgesteld worden aan bijzondere gevaren. Deze bijzondere gevaren kunnen onder andere verdrinkingsgevaar, werken met biologische stoffen, bedelving of vallen van hoogte inhouden.

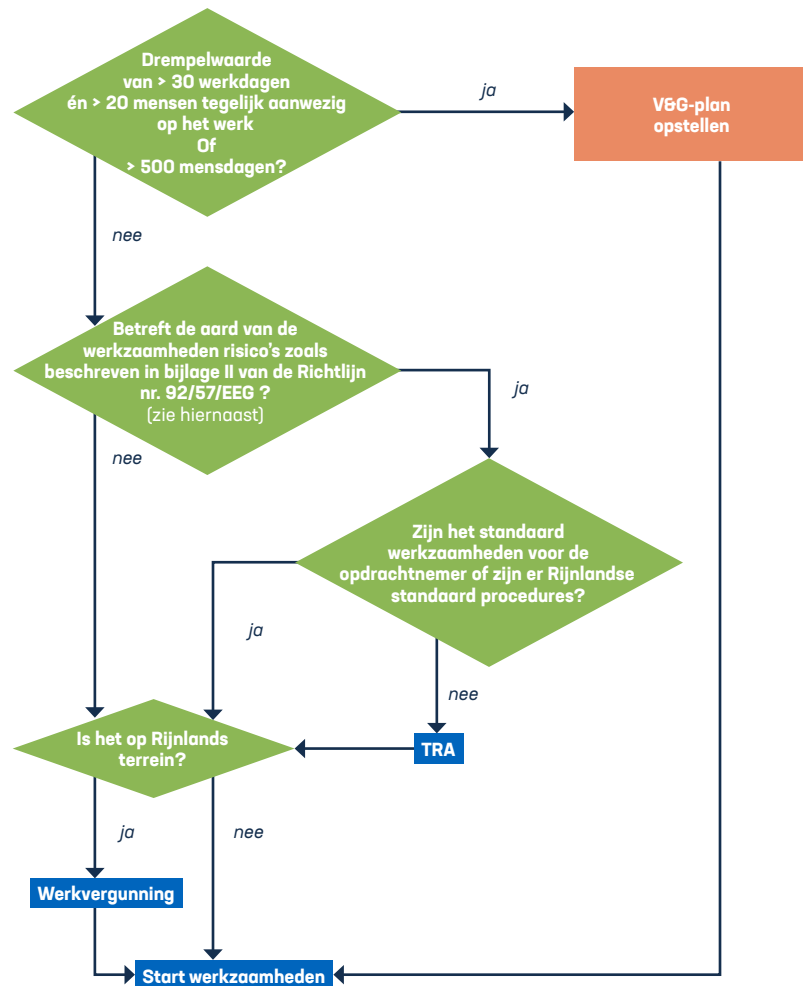
De projecten van Rijnland zullen nagenoeg allemaal bijzondere gevaren met zich meebrengen en daarom bijna altijd een V&G-plan moeten bevatten. Ter verduidelijking is een stroomschema ingevoegd.

Zie [Beslisschema verplicht VG-plan Ontwerpfase](#).

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
- 2. Hoofdlijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Beslisschema V&G-plan

Lijst met bijzondere gevaren

- Werken die de werknemers aan gevaren van bedelving, vastraken of vallen blootstellen, welke gevaren bijzonder groot zijn door de aard van de werkzaamheden of van de gebruikte procédés of door de omgeving van de arbeidsplaats of de werken.
- Werkzaamheden die de werknemers blootstellen aan chemische of biologische stoffen die een bijzonder gevaar voor de gezondheid en de veiligheid van de werknemers inhouden, of ten aanzien waarvan toezicht op de gezondheid wettelijk verplicht is.
- Elk werk met ioniserende stralingen waarvoor de aanwijzing is vereist van gecontroleerde of bewaakte zones als omschreven in artikel 20 van Richtlijn 80/836/Euratom.
- Werkzaamheden in de nabijheid van hoogspanningskabels.
- Werkzaamheden die de werknemers blootstellen aan verdrinkingsgevaar.
- Graven van putten, ondergrondse en tunnelwerken.
- Werkzaamheden met duikuitrusting.
- Werkzaamheden onder overdruk.
- Werkzaamheden waarbij springstoffen worden gebruikt.
- Werkzaamheden in verband met de montage of demontage van zware geprefabriceerde elementen.

Bijlage II uit de Richtlijn 92/57/EEG

5. Projectveiligheid

- Inleiding
- Hoofdlijnen**
- Voorschriften
- Procedure
- Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- Veelgestelde vragen
- Verdieping

Melding bouwwerk

De opdrachtgever (Rijnland) zorgt ervoor dat de toezichthouder (de Nederlandse Arbeidsinspectie), vóór aanvang van de werkzaamheden op de bouwplaats, in kennis wordt gesteld van de voorgenomen totstandbrenging van een bouwwerk. Deze melding kan pas plaatsvinden wanneer de uitvoerende partij bekend is. Wat de definitie van een bouwwerk is, staat in het verdiepingsdeel van het ARBO kompas.

Conditionerende onderzoeken

Voorafgaand aan de werkzaamheden onderzoekt de opdrachtgever of er verontreinigde grond of waterbodembodem en/of asbest/asbesthoudende delen op de betreffende bouwplaats aanwezig zijn. Dit is noodzakelijk om de risico's te bepalen waar de werknemers aan blootgesteld worden en de daarbij benodigde beheersmaatregelen.

Onderstaande opsomming kan voorkomen in de conditionerende onderzoeken:

- Asbestinventarisatie
- Chroom-6
- Niet Gesprongen Explosieven (NGE)
- Bodemonderzoek (bodemgesteldheid en/of bodemvervuiling)
- Kabels en leidingen

De resultaten van deze onderzoeken moeten in het V&G-plan staan.

Aanstellen coördinator voor de ontwerpfase

Wanneer er in de uitvoeringsfase werkzaamheden worden verricht door twee of meer werkgevers of zelfstandigen, stelt de opdrachtgever (PM bij Rijnland) een coördinator voor de ontwerpfase aan (TM bij Rijnland of een Ingenieursbureau).

Veiligheids- en gezondheidsdossier

De coördinator voor de ontwerpfase stelt het V&G-dossier op. Het V&G-dossier wordt door het project heen verder aangevuld. Dit dossier bevat informatie die van belang is voor de veiligheid en gezondheid van werknemers die later werkzaamheden aan het bouwwerk zullen verrichten zoals onderhoud, renovatie, verbouw, sloop of deze gaan gebruiken.

Risico-inventarisatie en -evaluatie

Een belangrijk onderdeel van het V&G-plan is de risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E). Door een goed ontwerp kan men mogelijke gevaren zo veel mogelijk voorkomen. Wanneer dit (redelijkerwijs) niet mogelijk is, worden de verschillende restrisico's waaraan werknemers blootgesteld kunnen worden opgenomen in de RI&E. Per risico staat de oorzaak, het gevolg en de te treffen beheersmaatregelen. De beheersmaatregelen moeten volgens de arbeidshygiënische strategie genomen worden:

1. **Bronmaatregelen** dienen als eerste maatregelen getroffen te worden om het gevaar weg te nemen, bijvoorbeeld het vervangen van een schadelijke stof door een veiliger alternatief;

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

2. **Collectieve maatregelen** worden getroffen indien bronmaatregelen niet mogelijk zijn, bijvoorbeeld het plaatsen van afscherming;
3. **Individuele maatregelen (organisatorisch)** worden getroffen wanneer collectieve maatregelen niet of onvoldoende mogelijk zijn, bijvoorbeeld door taakroulatie;
4. **Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM)** worden voorgeschreven en gratis ter beschikking gesteld door de werkgever indien de bovenstaande maatregelen het risico niet of onvoldoende wegnemen.

De beheersmaatregelen moeten volgens de bovenstaande hiërarchische volgorde getroffen worden. Wanneer dit niet mogelijk is vanwege bijvoorbeeld technische, economische of uitvoerende redenen, mag een lager niveau van beheersmaatregelen toegepast worden (het redelijkerwijs-principe). Dit geldt niet voor risico's als gevolg van biologische agentia of CMR-stoffen (bijvoorbeeld asbest), hierbij moet altijd het technisch hoogst haalbare niveau van beheersmaatregelen getroffen te worden.

Coördinator voor de uitvoeringsfase

Tijdens de uitvoeringsfase kunnen op de bouwplaats verschillende partijen gelijktijdig werkzaamheden uitvoeren waarbij extra gevaren kunnen ontstaan. Om deze gevaren tot een aanvaardbaar niveau te beheersen en te controleren is goede samenwerking, afstemming en coördinatie vereist. Wanneer er in de uitvoeringsfase werkzaamheden plaatsvinden door twee of meer werkgevers of zelfstandigen, stelt de uitvoerende partij een coördinator voor de uitvoeringsfase aan.

Veiligheids- en gezondheidsdossier

Het V&G-dossier wordt opgesteld door de coördinator voor de ontwerpfase en wordt door het project heen verder aangevuld. Dit dossier bevat informatie die van belang is voor de veiligheid en gezondheid van werknemers die later werkzaamheden aan het bouwwerk zullen verrichten zoals onderhoud, renovatie, verbouw, sloop of deze gaan gebruiken.

Bij aanvang van de uitvoeringsfase wordt dit dossier overgedragen aan de uitvoerende partij en verder beheerd en aangevuld door de coördinator voor de uitvoeringsfase. Na oplevering van het bouwwerk wordt het V&G-dossier ter beschikking gesteld aan de opdrachtgever ten behoeve van de eigenaar of beheerder van het bouwwerk.

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Werkvergunningen

Een werkvergunning is van toepassing op werkzaamheden en processen die onder het beheer van Rijnland vallen. Voor meer informatie zie de [procedure Werkvergunningen](#) in het Arbokompas.

Voorlichting en instructie

Iedere werkgever is verplicht om zijn werknemers voorafgaand aan de werkzaamheden passende voorlichting en instructie te geven over de arbeidsomstandigheden en beheersmaatregelen die nodig zijn om de risico's voor werknemers te beheersen. Namens de uitvoerende partij is de coördinator voor de uitvoeringsfase verantwoordelijk voor de voorlichting en instructie van alle werknemers en andere personen die de bouwplaats betreden. De wijze waarop voorlichting en instructie wordt gegeven moet uitgewerkt worden in het V&G-plan uitvoeringsfase.

Bijna ongevallen en gevaarlijke situaties

Van (bijna-)ongevallen en gevaarlijke situaties moet altijd een melding gemaakt worden. Het melden ervan is de verantwoordelijkheid van alle werknemers en andere betrokken personen die een (bijna-) ongeval of gevaarlijke situatie waarnemen. De wijze waarop (bijna-) ongevallen en gevaarlijke situaties gemeld en besproken worden moet uitgewerkt zijn in het V&G-plan uitvoeringsfase.

Toezicht

De opdrachtgever houdt toezicht om te kunnen controleren of de opdrachtnemer zich houdt aan de afspraken in het V&G-plan. Dit toezicht kan iemand zijn vanuit de eigen organisatie, maar kan ook een externe partij zijn. Dit toezicht zorgt voor controle op naleving van de V&G-aspecten op een werk en zal de bevindingen terugkoppelen richting opdrachtnemer en de Contractmanager van Rijnland.

Inspecties

Naast een toezichthouder, houden zowel de opdrachtgever als opdrachtnemer inspecties op naleving van de V&G-aspecten op het project en leggen deze vast in een rapportage. Deze rapportage wordt gedeeld en besproken met relevante aannemers en rollen binnen Rijnland.

Urgente zaken moeten meteen besproken worden met de relevante aannemers en rollen binnen Rijnland. De opdrachtnemer zal meteen actie moeten ondernemen om het risico te verlagen.

Verslagen

Een belangrijk aspect is het vastleggen van observaties en afspraken. Deze kunnen onder andere komen uit bijvoorbeeld een inspectie, bouwvergadering of incidentbespreking. Het delen van deze verslagen aan de relevante aannemers en rollen binnen de opdrachtgever zijn belangrijk voor kennis m.b.t. het project en het continue verbeterproces.

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
- 2. Hoofdpijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

3. Voorschriften

Arbobesluit V&G-dossier

Het V&G-dossier bevat minimaal de onderstaande zaken:

- de naam van de samensteller en diens werkgever;
- het documentnummer en de datum van definitieve uitgifte;
- een korte omschrijving van het object;
- relevante documenten en technische specificaties (o.a. bestek, productinformatie, tekeningen, bedienings- en onderhoudsvoorschriften, etc.);
- rapporten die van belang zijn om veilig werkzaamheden uit te voeren aan het bouwwerk zoals een asbestinventarisatierapport, bodemonderzoeksrapport, etc.;
- het V&G-plan inclusief risico-inventarisatie & -evaluatie (ontwerpfase en uitvoeringsfase);
- risico-inventarisatie & -evaluatie van de gebruiksfase;
- overdrachtsformulier(en);
- beschrijving van de veiligheidsvoorzieningen en de restrisico's van het object;
- verslagen van werkplekinspecties en (bouw)vergaderingen voor zover deze betrekking hebben op de arbeidsomstandigheden en veiligheid.

Wat staat er in een V&G-plan?

- Een overzicht van de bij de totstandkoming van de bouwplaats betrokken natuurlijke personen en rechtspersonen;
- De naam van de coördinator ontwerpfase en van de coördinator uitvoeringsfase.
- Afspraken over wie, wanneer en waarvoor verantwoordelijk is;
- De wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de samenwerking tussen werkgevers en eventueel zelfstandig werkenden op de bouwplaats, welke voorzieningen daarbij zullen worden getroffen en op welke wijze op die voorzieningen toezicht zal worden uitgeoefend;
- De wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de samenwerking en het overleg tussen werkgevers en werknemers op de bouwplaats en de wijze waarop voorlichting en instructie aan de werknemers plaatsvindt;
- De aanpak van de gezamenlijke risico's, zoals draagkracht van de grond, begaanbaarheid van het bouwterrein, opslag van het bouw materiaal, intern transport, toezicht op de kwaliteit van de steiger, e.d.;
- De eventuele aanwezigheid van asbest of asbesthoudende producten als bedoeld in artikel 4.37 Arbobesluit, verontreinigde grond, verontreinigd water of grondwater of verontreinigde waterbodems;
- Hoe om te gaan met de bijzondere risico's en risico's als gevolg van de samenloop van werkzaamheden;

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

- In voorkomende gevallen: hoe om te gaan met de gevaren die voortkomen uit de wisselwerking tussen de bouwwerkzaamheden en de doorgaande exploitatiewerkzaamheden, bijvoorbeeld in ziekenhuizen en scholen, bij bewoning, bij spoor- en wegverkeer, en bij industriële processen;
- Afspraken over het toezicht op de naleving van de maatregelen in het V&G-plan;
- De onderzoeken en rapporten die de onderbouwing vormen van de bouwkundige, technische en organisatorische keuzen die in verband met de veiligheid en gezondheid van de werknemers en zelfstandigen worden gemaakt.
- Projectomschrijving
- Omschrijving werkzaamheden
- Locatie
- Planning en uitvoeringsgegevens
- Betrokken partijen
- Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- Communicatie en toezicht
- Risico-inventarisatie en -evaluatie

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

4. Procedure

Hieronder een beknopte procedure voor V&G in projecten. Voor een uitgebreide uitleg over het V&G-plan wordt verwezen naar V&G-Plan Rijnland sjabloon origineel. Een uitleg van de genoemde rollen staat in de paragraaf Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

1. **OG bepaalt of V&G-plan nodig is of niet** (zie beslisschema V&G-plan Ontwerpfase)
2. **Aanstellen coördinator voor de ontwerpfase (door OG)**
3. **Wanneer van toepassing laat OG conditionerende onderzoeken doen (door/namens OG)**
4. **Opstellen V&G-plan door OG a.d.h.v. V&G-Plan Rijnland sjabloon origineel. Het template project specifiek maken. En het opstellen van het V&G-dossier (door/namens coördinator voor de ontwerpfase)**
5. **Laten toetsen van het V&G-plan door de Veiligheidskundige van Rijnland (door coördinator voor de ontwerpfase).**
`Na goedkeuring en bekend zijn van ON het V&G-plan en -dossier overdragen.

6. **Aanstellen coördinator uitvoeringsfase door ON, deze vult en past V&G-plan aan en legt deze ter toetsing voor aan de Veiligheidskundige van OG (door coördinator uitvoeringsfase).**

7. **Melden bouwwerk bij de Nederlandse arbeidsinspectie (door/namens de coördinator ontwerpfase).**

8. **Na goedkeuring van het V&G-plan door de Veiligheidskundige kan aannemer starten met het werk.**

9. **ON coördineert de V&G-aspecten op de bouwplaats.**

10. **De OG houdt toezicht op naleving van het V&G-plan door ON.**

11. **ON vult het V&G-dossier aan (met documenten die de veiligheidsvoorzieningen en de restrisico's, beschrijven waarmee rekening moet worden gehouden bij de uitvoering van onderhoud, inspectie/keuring, schoonmaak en sloop).**

12. **Na het afronden van het project draagt de ON het volledige V&G-dossier over aan OG.**

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofddijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Opdrachtgever - Rijnland (rol vervuld door Project Manager Rijnland)

Op het gebied van veiligheid en gezondheid heeft de opdrachtgever de volgende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen:

- aanstellen van de coördinator voor de ontwerpfase en ervoor zorgen dat de taken van de coördinator naar behoren uitgeoefend en vervuld kunnen worden (o.a. het opstellen van het V&G-plan en V&G-dossier);
- ervoor zorgen dat het V&G-plan deel uitmaakt van het contract van het betreffende bouwwerk en voor aanvang van de werkzaamheden op de bouwplaats beschikbaar is;
- het uit (laten) voeren van een asbestinventarisatie (indien van toepassing) en het daaruit volgende inventarisatierapport ter beschikking stellen aan de uitvoerende partij;
- het (laten) melden van het bouwwerk bij de toezichthouder (Inspectie-SZW) vóór aanvang van de werkzaamheden en een afschrift hiervan op de bouwplaats (laten) hangen (indien verplicht);
- ervoor zorgen dat het aanstellen van de coördinator voor de uitvoeringsfase met de daarbij horende taken is vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst met de uitvoerende partij;
- het (laten) beoordelen van V&G-documenten (o.a. het V&G-plan) door een V&G-adviseur;
- voor een goede overdracht zorgen van de V&G-documenten (o.a. het V&G-plan en V&G-dossier) van de coördinator voor de ontwerpfase naar de coördinator voor de uitvoeringsfase;
- het overdragen van het bijgewerkte V&G-dossier naar de partij

die in de gebruiksfase verantwoordelijk is voor het beheer van het terrein of de installatie;

- Vraagt namens de uitvoerende partij de werkvergunning aan in Ultimo indien van toepassing. (Zie [werkvergunningen](#));
- erop toezien dat de betrokken partijen de verplichtingen en taken op het gebied van veiligheid en gezondheid naar behoren uitoefenen.

De Opdrachtgever is in de regel de Rijnlandse projectmanager van het project. Bij specifieke, grote projecten met grote bestuurlijke risico's kan het hoofd Projectencentrum van Rijnland de rol van opdrachtgever vervullen.

Coördinator voor de ontwerpfase (doorgaans Technisch Manager Rijnland)

Wanneer er in de uitvoeringsfase werkzaamheden worden verricht door twee of meer werkgevers of zelfstandigen, stelt Rijnland in zijn rol van opdrachtgever een coördinator aan voor de ontwerpfase. De coördinator voor de ontwerpfase heeft namens Rijnland de volgende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen:

- het V&Gplan ontwerpfase (laten) opstellen;
- het V&Gdossier samenstellen (zie volgende paragraaf) en deze bij aanvang van de uitvoeringsfase overhandigen aan de coördinator voor de uitvoeringsfase;
- ervoor zorgen dat alle betrokken partijen in de uitvoeringsfase in staat zijn om hun verplichtingen op grond van de Arbeidsomstandighedenwet na te komen;

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

- in samenwerking met de ontwerpende partij de risico's te inventariseren en zoveel mogelijk in het ontwerp terug te dringen;
- het onderwerp veiligheid en gezondheid op de agenda te houden en ervoor te zorgen dat de verschillende partijen hierover duidelijke afspraken maken.

Aangezien de verwachting is dat er meerdere werkgevers of zelfstandigen op de bouwplaats werkzaam zullen zijn, stelt de opdrachtgever een coördinator voor de ontwerpfase aan. Doorgaans neemt de Technisch manager of iemand van een ingenieursbureau deze rol op zich. Dit gebeurt op basis van capaciteit door de leidinggevende.

Coördinator voor de uitvoeringsfase (ON)

Tijdens de uitvoeringsfase kunnen op de bouwplaats verschillende partijen gelijktijdig werkzaamheden uitvoeren waarbij gevaren kunnen ontstaan. Om deze gevaren tot een aanvaardbaar niveau te beheersen en te controleren is een goede samenwerking, afstemming en coördinatie vereist. Indien er in de uitvoeringsfase werkzaamheden worden verricht door twee of meer werkgevers of zelfstandigen, stelt de uitvoerende partij een coördinator aan voor de uitvoeringsfase. De coördinator voor de uitvoeringsfase heeft namens de uitvoerende partij de volgende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen:

- erop toezien dat de voorgeschreven beheersmaatregelen, voortvloeiend uit het V&G-plan, op doeltreffende wijze worden toegepast;

- houden van overleg met alle betrokken (onder)aannemers en de verschillende activiteiten op elkaar afstemmen zodat deze geen gevaar opleveren;
- opstellen, bijhouden en toezien op naleving van het V&G-plan uitvoeringsfase en waar nodig aanvullen of aanpassen wanneer de voortgang van het bouwwerk daartoe aanleiding geeft;
- het ontvangen van het V&G-dossier van de coördinator ontwerpfase en deze beheren en waar nodig aanvullen of aanpassen wanneer de voortgang van het bouwwerk daartoe aanleiding geeft;
- voorlichting geven op de bouwplaats en zorgen dat het V&G-plan uitvoeringsfase bekend is bij alle (onder)aannemers, werknemers en zelfstandigen;
- de benodigde maatregelen te nemen zodat alleen bevoegde personen de bouwplaats kunnen betreden;
- het periodiek uitvoeren van werkplekinspecties op de bouwplaats op het gebied van veiligheid en gezondheid en de bevindingen schriftelijk vast te leggen en te bespreken in de bouwvergadering;
- erop toezien dat voor elke werknemer persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking worden gesteld door de werkgever en deze correct worden gebruikt;
- registreren en melden van (bijna-)ongevallen en gevaarlijke situaties;
- doeltreffende maatregelen te nemen bij onjuiste of onvoldoende uitvoering van de verschillende veiligheids- en gezondheidsverplichtingen op de bouwplaats.

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Aangezien de verwachting is dat er meerdere werkgevers of zelfstandigen op de bouwplaats werkzaam zullen zijn, stelt de uitvoerende partij een coördinator voor de uitvoeringsfase aan.

Uitvoerende partij

De uitvoerende partij zal in de praktijk doorgaans de hoofdaannemer zijn. De overgang van de ontwerp- naar de uitvoeringsfase wordt door de opdrachtgever in een schriftelijke overeenkomst met de uitvoerende partij vastgelegd. Op het gebied van veiligheid en gezondheid heeft de uitvoerende partij de volgende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen:

- aanstellen van de coördinator voor de uitvoeringsfase en er voor zorgen dat de taken van de coördinator naar behoren uitgeoefend en vervuld kunnen worden;
- ervoor zorgen dat alle risico's bij de uitvoering van werkzaamheden op de bouwplaats worden beheerst conform het V&G-plan (en indien van toepassing werkvergunning);
- het waarborgen van de arbeidsomstandigheden van werknemers op de bouwplaats zodat de risico's beheersbaar zijn;
- het verzorgen van terugkoppeling naar de opdrachtgever hoe de coördinatieverplichtingen verlopen.

Ontwerpende partij

Op het gebied van veiligheid en gezondheid heeft de ontwerpende partij de volgende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen:

- ervoor zorgen dat het ontwerp op een veilige manier uitvoerbaar is zodat risico's op de bouwplaats beheersbaar zijn;

- het wegnemen van risico's door een goed ontwerp volgens de Arbeidshygiënische strategie.

Werkgever

Een werkgever is iemand die werknemers in dienst heeft met wie een arbeidsovereenkomst is aangegaan tot het verrichten van werk. Daarnaast is iemand werkgever als iemand ter beschikking is gesteld of als er een gezagsrelatie bestaat. Op de bouwplaats zullen doorgaans verschillende werkgevers betrokken zijn. Op het gebied van veiligheid en gezondheid heeft de werkgever de volgende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen:

- het waarborgen van de arbeidsomstandigheden van de eigen werknemers (inclusief personeel die ter beschikking zijn gesteld of wanneer sprake is van een gezagsrelatie);
- ervoor zorgen dat de werkzaamheden op de bouwplaats veilig en gezond uitgevoerd kunnen worden en de risico's voor werknemers beheersbaar zijn;
- voorlichting en instructie geven en toezicht houden op de beheersmaatregelen om de veiligheid en gezondheid van werknemers te bevorderen;
- het naleven en meewerken aan de uitvoering van het V&Gplan of wanneer van toepassing een werkvergunning;
- ervoor zorgen dat de aanwijzingen die de coördinator voor de uitvoeringsfase geeft om de veiligheid en gezondheid op de bouwplaats te bevorderen worden opgevolgd door de werknemers.

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Rijnlandse beheerder

Voor installaties, gebouwen of gebieden van Rijnland is een beheerder aangesteld. De Rijnlandse beheerder heeft op het gebied van veiligheid en gezondheid de volgende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen:

- veilig overdragen van proces- of installatieonderdelen conform het overdrachtsformulier (indien locatie wordt overgedragen);
- verstrekken en beheren van de benodigde werkvergunningen (indien de locatie niet wordt overgedragen of de procesvoering geraakt wordt);
- Indien beschikbaar en op verzoek van projectteam verschaffen van locatie specifieke informatie m.b.t. veiligheid en gezondheid (bedrijfsnoodplan, calamiteitenplan, gedragsregels, en eventuele check op correctheid gegevens ADC-loket van bijvoorbeeld locatie kabels & leidingen, (wanneer men dit weet)etc.).

Werknemers

Werknemers die werkzaamheden uitvoeren op de bouwplaats moeten voorzichtig en zorgvuldig te werk gaan, zodat zij zichzelf en anderen niet in gevaar brengen. Op het gebied van veiligheid en gezondheid hebben werknemers de volgende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen:

- arbeidsmiddelen op de juiste wijze gebruiken;
- de persoonlijke beschermingsmiddelen die door de werkgever beschikbaar zijn gesteld op de juiste wijze gebruiken;
- het naleven en meewerken aan de uitvoering van het V&Gplan of werkvergunning indien van toepassing;
- meewerken aan de gegeven voorlichting en instructie;
- (bijna-)ongevallen en gevaarlijke situaties melden aan de leidinggevende en eventueel het werk stilleggen indien (naar redelijk oordeel) gevaar voor personen dreigt;
- beveiligingen op bijvoorbeeld machines intact laten.

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Veiligheidskundige

De veiligheids- en gezondheidsadviseur wordt door de opdrachtgever aangesteld en heeft namens de opdrachtgever de volgende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen:

- het toetsen van V&G-documenten (o.a. het V&G-plan);
- het geven van gevraagd en ongevraagd advies m.b.t. veiligheid en gezondheid;
- het uitvoeren van audits om te controleren of de betrokken partijen de verplichtingen en taken op het gebied van veiligheid en gezondheid naar behoren uitoefenen.

Rijnlandse toezichthouder

De Rijnlandse toezichthouder wordt door de opdrachtgever aangesteld en heeft op het gebied van veiligheid en gezondheid namens de opdrachtgever de volgende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen:

- erop toezien dat de werkzaamheden als onderdeel van het project door de uitvoerende partij veilig worden uitgevoerd conform de wettelijke en contractuele veiligheids- en gezondheidseisen.
- Vastleggen van bevindingen in het projectdossier en rapporteren over onveilige situaties bij de projectuitvoering via de geëigende kanalen, zoals een HSE-incident-melding.

Het kan ook voorkomen dat er een externe toezichthouder ingehuurd wordt. De externe toezichthouder houdt in dat geval namens Rijnland toezicht op de werkzaamheden en vult daarbij de rol van Rijnlandse toezichthouder in met de daarbij horende taken, verantwoordelijkheden en verplichtingen.

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Hoe kan ik de veiligheid borgen als een V&G plan niet verplicht is?

Bij werkzaamheden waarbij een V&G-plan niet verplicht is, kan je ervoor kiezen om werkzaamheden te beschrijven in een werkplan. Als er werkzaamheden worden uitgevoerd met een hoog risico terwijl deze werkzaamheden niet vallen binnen de reeds bestaande werkprocedures of werkinstructies vul je een TRA in.

Vraag 2

Heb ik een V&G-plan nodig voor voorbereidende werkzaamheden als het nemen van monsters, onderzoek, etc.?

Nee, dat is onderdeel van het overkoepelende V&G-plan. De onderaannemer levert eventueel een werkplan aan als deze werkzaamheden niet voldoende beschreven staan in het V&G-plan.

Vraag 3

Moet er voor baggerwerkzaamheden een V&G-plan opgesteld worden?

Voor baggeren gelden dezelfde regels omdat dit een civieltechnisch werk is en valt onder het begrip van bouwwerk.

Vraag 4

Wat moet ik doen als de ON zich niet aan het V&G-plan houdt?

Vanuit de Arbowet mag iedereen onveilig werk stilleggen na redelijk oordeel. Indien dit niet tot het gewenste resultaat leidt, kan de opdrachtgever (CM) een formele procedure starten. Dit kan zijn:

- A. Eerst in gesprek gaan met de overtreder.
- B. Werk stilleggen
- C. HSE melding doen
- D. Afhankelijk van het contract, boetebepalingen toepassen.

Vraag 5

Moet er een apart V&G-plan uitvoeringsfase opgesteld worden?

Voor de uitvoeringsfase moet de ON een plan opstellen. Dit kan op basis van het VG-plan ontwerpfase.

Vraag 6

Wanneer spreken we van verdrinkingsgevaar?

Afhankelijk van de aard van de werksituatie en omgeving (diepte, stroming, uitklimmogelijkheid) wordt bepaald of er sprake is van verdrinkingsgevaar. Voor de richtlijn werken op of nabij water zie de procedure Werken op/nabij water.

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Vraag 7

Mag ik starten zonder goedgekeurd V&G-plan?

Nee, dit mag niet. Het doel van het V&G-plan is nadenken hoe de veiligheid wordt geborgd. Als men vóór de goedkeuring start, kan het voorkomen dat dingen worden vergeten of risico's niet beheerst (kunnen) worden.

Vraag 8

Moet er voor voorbereidende werkzaamheden een V&G-plan zijn?

Het V&G-plan voor het project is ook van toepassing op de voorbereidende werkzaamheden.

Vraag 9

Wanneer moet een VG-dossier worden geüpdatet?

Het V&G-dossier is een levend document. Dit betekent dat het dossier moet worden geüpdatet als daartoe aanleiding is. Het Arbobesluit stelt in Art. 2.31.e dat: De coördinator voor de uitvoeringsfase heeft tot taak om namens de uitvoerende partij: ervoor te zorgen dat het veiligheids- en gezondheidsplan, bedoeld in artikel 2.28, en het dossier, bedoeld in artikel 2.30, onder c, worden aangepast indien de voortgang van het bouwwerk of de onderdelen daarvan daartoe aanleiding geven;

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

7. Verdieping

Het V&G-plan is van toepassing op alle werkzaamheden die zijn opgenomen in het contract en heeft als doel om deze veilig uit te kunnen voeren. Het V&G-plan heeft het karakter van een werkdocument en moet aangepast worden wanneer de voortgang van het project daartoe aanleiding geeft. In de uitvoeringsfase neemt de uitvoerende partij het beheer van het V&G-plan over van de opdrachtgever.

De opdrachtgever (Rijnland) moet de risico's met betrekking tot de uitvoering, voor zover deze kunnen worden overzien, zo veel mogelijk weg nemen. De restrisico's die niet weggenomen kunnen worden, legt de opdrachtgever vast in de risico inventarisatie & evaluatie in onderhavig V&G-plan ontwerpfase met de daarbij te treffen beheersmaatregelen.

Wanneer een V&G-plan?

Onder art. 2.2.8 van het Arbeidsomstandighedenbesluit is een V&G-plan verplicht als:

- Werken, die langer duren dan 30 werkdagen, terwijl er op de werkplaats 20 of meer werknemers tegelijkertijd aan het werk zijn;
- OF Werken, die tot stand komen in meer dan 500 mandagen. (van deze werken dient er een kennisgeving aan de Inspectie SZW opgezonden worden en dient deze kennisgeving zichtbaar op de bouwplaats worden aangebracht).

Werken die als bijzonder gevaarlijk worden beschouwd (ongeacht de grootte), waarbij sprake is van gevaren die groter zijn dan de gebruikelijke risico's bij bouwactiviteiten. Dit zijn de volgende werken:

- Werken die de werknemers aan gevaren van bedelving, vastraken of vallen blootstellen, waarvoor de gevaren bijzonder groot zijn door de aard van de werkzaamheden of van de gebruikte procedés of door de omgeving van de arbeidsplaats.
- Werkzaamheden die de werknemers blootstellen aan chemische of biologische stoffen die een bijzonder gevaar voor de gezondheid en de veiligheid van de werknemers inhouden, of ten aanzien waarvan toezicht op de gezondheid wettelijk verplicht is.
- Elk werk met ioniserende stralingen waarvoor de aanwijzing is vereist van gecontroleerde of bewaakte zones als omschreven in artikel 20 van Richtlijn 80/836/Euratom.
- Werkzaamheden in de nabijheid van hoogspanningskabels.
- Werkzaamheden die de werknemers blootstellen aan verdrinkingsgevaar.
- Graven van putten, ondergrondse en tunnelwerken.
 - Werkzaamheden met duikuitrusting.
- Werkzaamheden onder overdruk.
- Werkzaamheden waarbij springstoffen worden gebruikt.
- Werkzaamheden in verband met de montage of demontage van zware geprefabriceerde elementen
- Bouwwerk: een civieltechnisch werk of bouwwerk zoals bedoeld onder de hiervoor genoemde opsomming.

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

Wanneer is er sprake van een bouwplaats/bouwwerk?

De definitie van een bouwplaats en bouwwerk wordt beschreven in art 1.1 van het Arbeidsomstandighedenbesluit

- **Bouwplaats:** elke tijdelijke of mobiele arbeidsplaats waar civieltechnische werken of bouwwerken tot stand worden gebracht, waarvan een niet-uitputtende lijst is opgenomen in bijlage I bij de richtlijn, bedoeld in artikel 2.23, onder a; hieronder vallen:

1. Graafwerken
2. Grondwerken
3. Bouw
4. Montage en demontage van geprefabriceerde elementen
5. Inrichting of outillage
6. Verbouwing
7. Renovatie
8. Reparatie
9. Ontmanteling Sloop
10. Instandhouding
11. Onderhouds-, schilder- en reinigingswerken
12. Sanering

5. Projectveiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

6. Bedrijfsnoodorganisatie

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling.

Voor nadere informatie over dit onderwerp zie:

- [Bedrijfshulpverlening](#)
- [BHV-plan](#)

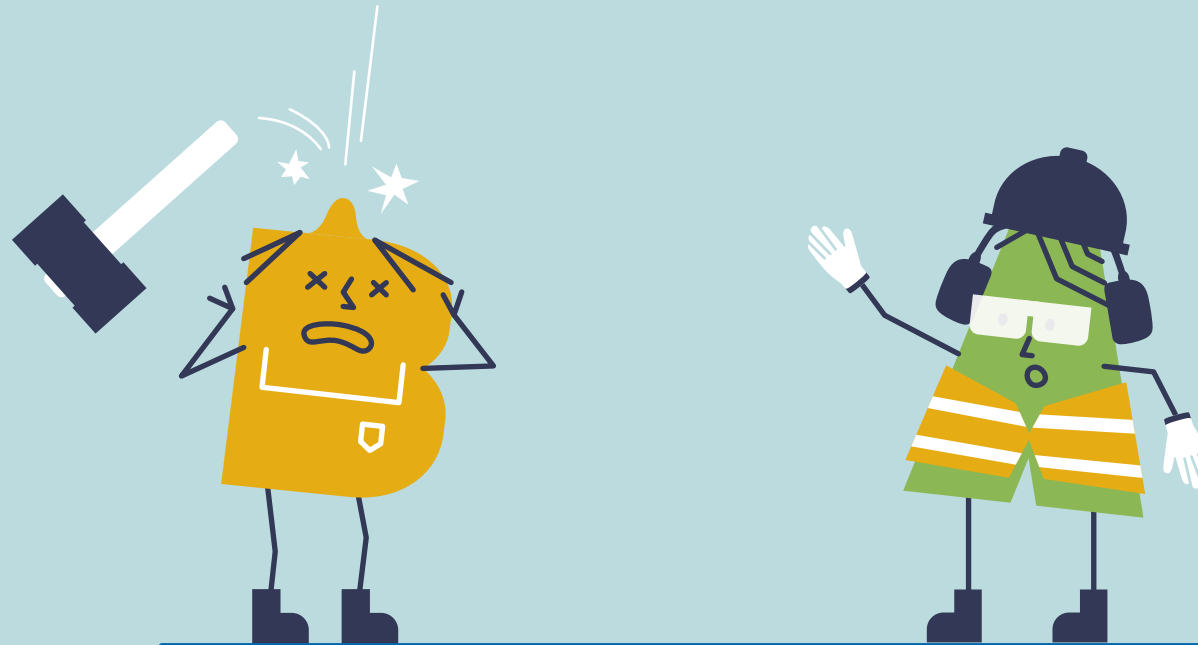
6. Bedrijfsnood- organisatie

7.

Veiligheidsmiddelen

7.1
**Persoonlijke
Beschermings-
middelen (PBM's)**

7.2
Gasmeters

7.1

Persoonlijke Beschermingsmiddelen (PBM's)

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

8.
Bijlagen

1. Inleiding

Bij Rijnland hebben we tal van werkzaamheden waarbij medewerkers blootgesteld kunnen worden aan gevaren. Eén van de maatregelen om het risico op lichamelijk letsel te verlagen is het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's). Het gebruik van PBM's is nooit een vervanging van de normale beheersmaatregelen. Er wordt altijd eerst gekeken naar het weghalen van de bron, daarna organisatorische en collectieve maatregelen getroffen en als laatste het gebruik van PBM's.

In dit hoofdstuk vind je informatie over de verstrekking, gebruik en vervanging van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's)

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding

- 2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften
- 4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping
- 8. Bijlagen

2. Hoofdpijnen

Waarom PBM's?

- Rijnland is verplicht PBM's te verschaffen aan werknemers als onderdeel van risicobeheersing. PBM's zijn altijd een laatste optie wanneer een risico op geen andere manier te beperken is.

Hoe kom je aan PBM's?

- Een externe leverancier levert de PBM's voor Rijnland. Per functie zijn er kleiding- en PBM-pakketten samengesteld. Mocht je een nieuwe PBM willen bestellen, doe je dit via [de besteller](#) voor jouw team.
- Gebruik je incidenteel PBM's? (minder dan 6 x per jaar) dan zijn er leen-PBM's via [Topdesk](#) aan te vragen.

Hoe gebruik je PBM's?

- Bij het gebruiken van PBM's is het belangrijk dat je weet hoe je de PBM moet gebruiken. Lees hiervoor altijd de handleiding en/of instructie die bij de PBM is bijgeleverd.
- PBM's beschermen alleen optimaal als ze in goede staat verkeren. Zorg dat PBM's netjes een schoon blijven. Check je PBM's visueel voordat je ze gebruikt. Check daarnaast ook eventueel de keuringssticker of fabricagedatum voor de houdbaarheid.
- Beschadigde of PBM's buiten de houdbaarheid dienen vervangen te worden. Zie hiervoor [Hoe kom je aan PBM's](#).

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
- 2. Hoofdpijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

3. Voorschriften

Arbowet Artikel 3

- De werkgever zorgt voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers inzake alle met de arbeid verbonden aspecten.
- De werkgever voert een beleid dat is gericht op zo goed mogelijke arbeidsomstandigheden, waarbij hij, gelet op de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening, de gevaren en risico's voor de veiligheid en de gezondheid zoveel mogelijk beperkt.

Arbowet Artikel 5

- De werkgever voert een beleid gericht op het zo goed mogelijk voorkomen en beperken van arbeidsrisico's.
- Onderdeel van dit beleid is het uitvoeren van een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E), waarin onder andere aandacht wordt besteed aan de noodzaak en het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

Arbowet Artikel 8

- De werkgever zorgt ervoor dat de werknemers doeltreffend worden ingelicht over de te verrichten werkzaamheden en de daaraan verbonden risico's, alsmede over de maatregelen die erop gericht zijn deze risico's te voorkomen of te beperken.
- Hieronder valt ook de verstrekking van informatie over het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.

Arbowet Artikel 11

- Om naar vermogen zorg te dragen voor zijn eigen veiligheid en gezondheid en die van de andere betrokken personen.
- Om de verstrekte persoonlijke beschermingsmiddelen op de juiste wijze te gebruiken.

Arbobesluit artikelen 4.85 en 4.86 en 8.1 tot en met 8.3

- Geven nadere duiding op de vereisten van PBM's, keuzes, beschikbaarheid, de RI&E, voorlichting en onderricht en categorie-indeling.

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

4. Procedure

Een externe leverancier is verantwoordelijk voor het leveren van PBM's bij Rijnland. Per medewerker is er een kleding en PBM-pakket samengesteld door Facilitair in samenwerking met een bestelgroep.

De bestelgroep bestaat uit verschillende mensen uit de organisatie die input kunnen leveren vanuit de ervaringen met de PBM's.

Hoe bestel ik PBM's?

Binnen Rijnland zijn er ongeveer tien bestellers die voor de verschillende teams bedrijfskleding & PBM's mogen bestellen. Let op: Het is niet mogelijk om als medewerker rechtstreeks via de leverancier te bestellen. Alle orders van bedrijfskleding en PBM's dienen via de besteller geplaatst te worden.

PBM's voor incidenteel gebruik

Wanneer je incidenteel (< 6 keer /jaar) gebruik maakt van kleding of persoonlijke beschermingsmiddelen dien je gebruik te maken van de uitleen via Topdesk. Hiervoor heeft Rijnland een reserveringspagina in Topdesk.

Hier kan men de volgende dingen lenen:

- Hesjes;
- Helmen(inclusief haarnetje);
- Jassen;
- Veiligheidsschoenen;
- Reddingsvesten;
- Gasmeters.

Belangrijk is dat je weet hoe je de PBM's op de juiste manier gebruikt. Bij twijfel contacteer een veiligheidscoördinator of veiligheidskundige.

De geleende PBM's dien je netjes en schoon terug te brengen.

Mochten PBM's beschadigd zijn of gebreken vertonen meldt dit bij de receptie. Zo voorkom je dat iemand kapotte PBM's meeneemt en zo niet beschermd wordt.

Bij verdere vragen over bestellen neem contact op met je leidinggevende of Facilitair.

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Medewerker

- De voorgeschreven PBM's gebruiken en op juiste wijze te onderhouden en te controleren.
- Voor gebruik controleren of deze nog in goede staat zijn
- PBM na gebruik goed schoon te maken en op de daarvoor bestemde plaats opbergen;
- Tijdig aan te geven wanneer pbm's nodig zijn, of wanneer deze vervangen moeten worden;
- Geen werkzaamheden uitvoeren of ruimten betreden zonder de voorgeschreven PBM's;
- Deelnemen aan georganiseerde voorlichting en training over PBM;
- Aanspreken van mensen die geen PBM's dragen waar dit verplicht is.

Leidinggevende

- gratis ter beschikking stellen van voldoende, doelmatige en passende PBM die voorzien zijn van een CE-markering;
- Uitreiken van aanvullende PBM's;
- (laten) geven van voorlichting en onderricht over het gebruik van PBM;
- houden van toezicht op het daadwerkelijk dragen van PBM's door medewerkers, bezoekers en derden;
- Aanspreken van medewerker bij niet/onjuist dragen van PBM's en zorgt dat dit wel gebeurt.

Besteller

- Het bestellen van kleding en PBM's bij externe leverancier op aanvraag van medewerker of leidinggevende.
- Input geven n.a.v. ervaringen in de organisatie met de kleding en PBM's.

Veiligheidskundige/Veiligheidscoördinator

- Voorlichten over het gebruik van PBM;
- Adviseren over het gebruik en de effectiviteit van PBM.

Facilitair

- Geeft leen PBM's uit.
- Vervangt leen PBM's bij schade of verstrijken van houdbaarheidsdatum
- Heeft contact met externe leverancier
- Evalueert de effectiviteit/ gebruik van de PBM's

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Hoe kom ik aan persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's)?

PBM's worden geleverd door een externe leverancier. Bestellingen worden geplaatst via aangewezen bestellers binnen de organisatie.

Vraag 2

Wanneer moet ik PBM's gebruiken?

PBM's moeten worden gebruikt wanneer er risico's zijn die niet op andere manieren kunnen worden verminderd. Ze zijn een laatste optie na het verwijderen van de bron en het nemen van organisatorische en collectieve maatregelen.

Vraag 3

Kan ik incidenteel gebruikmaken van PBM's?

Ja, als je PBM's incidenteel (< 6 keer per jaar) nodig hebt, kun je leen-PBM's aanvragen via het Topdesk-systeem.

Vraag 4

Hoe controleer ik of mijn PBM's nog in goede staat verkeren?

PBM's moeten visueel worden gecontroleerd voordat ze worden gebruikt. Controleer ook eventuele keuringsstickers of de fabricagedatum voor de houdbaarheid.

Vraag 5

Wie is verantwoordelijk voor het verstrekken van voorlichting over het gebruik van PBM's?

De werkgever is verantwoordelijk voor het verstrekken van doeltreffende informatie over het gebruik van PBM's, inclusief voorlichting en training.

Vraag 6

Hoe vaak moeten PBM's worden vervangen?

PBM's moeten regelmatig en tijdig worden vervangen bij overschrijding van de gebruikstermijn, beschadiging, slijtage of veroudering. De gebruikstermijn staat vermeld in de gebruiksaanwijzing.

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping
8. Bijlagen

7. Verdieping

Voorlichting

Het voorlichten en instrueren van de medewerkers gaat via een toolbox, werkinstructie of voorlichtingsprogramma;

Van belang is dat Rijnland als werkgever ervoor moet zorgen dat de medewerkers doeltreffend worden voorgelicht over veiligheid en gezondheid op het werk (Arbowet, art. 8);

Rijnland heeft de verplichting erop toe te zien dat medewerkers de instructies ook daadwerkelijk naleven (Arbowet, art. 8, vierde lid);

De medewerker is verplicht deel te nemen aan voorlichtings- en opleidingsactiviteiten (Arbowet, art. 11, onder d);

Behalve van het risico en de gebruikersinstructie (zie par. 3.9.2) moet de medewerker op de hoogte worden gebracht van alle afgesproken spelregels rondom het gebruik van PBM binnen de organisatie.

De afspraken moeten zowel op schrift staan als mondeling worden besproken. Onderwerpen die tijdens de voorlichting aan bod komen zijn:

- de resultaten van de RI&E;
- het plan van aanpak;
- de verplichtstelling gebruik PBM;
- het keuzetraject en de uiteindelijke keuze;
- de rol van leidinggevenden;
- de rol van de medewerkers zelf;
- de disciplinaire maatregelen die worden genomen bij het niet

gebruiken van de middelen.

Bij uitgifte van een PBM krijg je een handleiding van de fabrikant mee. Hierin staat hoe je de betreffende PBM moet gebruiken, controleren en onderhouden. Hierin staan ook de houdbaarheidsdatum en controlepunten genoemd. Vervang tijdig een PBM. Bij veelvuldig gebruik kunnen de beschermende eigenschappen sneller afnemen.

Rijnland heeft tijdens de RI&E (Arbowet art. 5) aandacht voor PBM's. Uit de RI&E moet blijken in welke mate de praktijk voldoet aan de betreffende wet- en regelgeving en de gestelde eisen en wensen die Rijnland als werkgever hiervoor vastgelegd heeft. Op basis hiervan wordt een plan van aanpak opgesteld waarin beheersmaatregelen opgenomen worden.

Waar moeten PBM's aan voldoen?

Sinds 21 april 2018 moeten PBM's voldoen aan de Verordening (EU) 2016/425 persoonlijke beschermingsmiddelen.

In algemene zin beschermen persoonlijke beschermingsmiddelen onder meer tegen lawaai, trillingen, besmettingen, elektriciteit en straling. En ook tegen mechanische, thermische, chemische en microbiologische invloeden. PBM zijn dan ook in de eerste plaats professionele beschermingsmiddelen voor gebruik op het werk. Maar let op: onder de nieuwe Verordening vallen ook huis-tuin-en-keukenartikelen als ovenhandschoenen of een fietshelm.

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

De PBM moeten daarnaast op een zichtbare plek een CE-markering hebben (dit staat voor Conformité Européenne). Met deze CE-markering toont de fabrikant of importeur van het beschermingsmiddel aan dat dit voldoet aan de gestelde minimumeisen. Want de fabrikant of de importeur is daar verantwoordelijk voor.

Met de komst van de nieuwe PBM-verordening is het Nederlandse Warenwetbesluit PBM volledig komen te vervallen. Er blijft alleen een verwijzing over naar de Europese PBM-verordening. Daarnaast krijgt de volledige 'productie-keten (fabrikanten, importeurs en distributeurs) met de nieuwe verordening verplichtingen opgelegd.

Gereinigd en opgeslagen. Verwaarlozing van het onderhoud kan leiden tot aantasting van de beschermende werking. Medewerkers moeten hun PBM's onderhouden volgens de voorschriften van de leverancier en onvolkomenheden (laten) repareren. < wie controleert dat?

Gebruikstijden, onderhoud, revisie, reparaties, reiniging, bewassing, ontsmetting en periodieke controle van de meer ingewikkelde PBM's kunnen in een onderhoudsboekje of register worden bijgehouden. Met name als het gaat om categorie III-producten (bescherming tegen hoge risico's zoals adembescherming, valbescherming, bescherming tegen elektriciteit en gasmeetapparatuur) is het goed onderhoud noodzakelijk en moet daarom reparatie en periodieke keuringen opgenomen worden in een register. Op grond van de

gebruiksaanwijzing en/of in samenwerking met de leverancier een onderhoudsprogramma kan worden opgesteld. Keuring en inspectie van valbeveiligingssystemen moeten jaarlijks plaatsvinden en uitgevoerd worden door een door de fabrikant erkende organisatie of persoon die voldoende ervaring heeft en deskundig is.

Vervangingscriteria van PBM's

PBM's moeten regelmatig en tijdig vervangen worden bij overschrijding van de gebruikstermijn, beschadiging, slijtage of veroudering. De gebruikstermijn staat aangegeven in de gebruiksaanwijzing. De medewerker moet op de hoogte zijn van de vervangingscriteria per PBM.

Vervangingscriteria periodieke keuring PBM's

Onder periodieke keuring verstaan wij identificatie, registratie, keuring en controle van de middelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van Rijnland. Voor verschillende middelen gelden wettelijke richtlijnen, zoals de keuring van valbescherming. Concrete aanwijzingen hierover staan in de gebruiksaanwijzing (Arbobesluit, art. 8.1, achtste lid). Het is wenselijk om in een database vast te leggen welke keuringen voor welke middelen worden uitgevoerd, door wie, wanneer en aan de hand van welke criteria.

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

Afvoer en verwerking

Het advies is om binnen Rijnland verontreinigde en afgeschreven PBM's zo veel mogelijk separaat in te zamelen en deze afvalstromen af te voeren naar gespecialiseerde bedrijven. Op deze wijze kunnen we invulling geven aan het bedrijfsinterne milieuzorgsysteem en het bedrijfsmilieubeleid. Leveranciers kunnen adviseren over de recycling van wegwerpmateriaal zoals filters, maskers, overalls en handschoenen. Door het zo klein mogelijk houden van het assortiment worden afvalstromen beheersbaar.

Evaluatie van gebruik

Regelmatig evalueren wij op doeltreffendheid en de effecten van het PBM-beleid in de praktijk. Rijnland kan tussentijds ook audits uitvoeren om een goed beeld te krijgen hoe het met het gevoerde beleid voor staat op gebied van PBM. In tevredenheidsonderzoeken kan dit onderwerp ook opgenomen worden. Indien wet- en regelgevingen (en normen) wijzigen, moeten wij het beleid hierop aanpassen. Productontwikkelingen op PBM houden wij ook goed in de gaten omdat Rijnland als goede werkgever de laatste stand der techniek wil toepassen om op die manier de veiligheid en gezondheid van de medewerkers te kunnen blijven waarborgen.

Wanneer welke PBM gebruiken?

Een PBM kan vanuit verschillende perspectieven worden voorgeschreven. Denk hierbij aan pictogrammen/borden, bij bepaalde werkzaamheden (bijv opgenomen in een werkvergunning/V&G-plan) of vanuit een MSDS/SDS??, handleiding RI&E etc. Ook in het

Arbohandboek van Rijnland en de Arbocatalogi A&O Waterschappen staat informatie met betrekking tot PBM's.

In de Arbowet- en regelgeving zijn onderstaande doelvoorschriften opgenomen ten aanzien van persoonlijke beschermingsmiddelen:

Artikel nr.	Doelvoorschriften
Arbobesluit 8.1	Algemene vereisten persoonlijk beschermingsmiddel
Arbobesluit 8.2	Keuze persoonlijk beschermingsmiddel
Arbobesluit 8.3	Beschikbaarheid en gebruik persoonlijk beschermingsmiddel
Arbobesluit 4.85	Nadere voorschriften risico-inventarisatie en -evaluatie
Arbobesluit 4.86	Gevolgen van de categorie-indeling
Arbobesluit 102	Voorlichting en onderricht

Ook in de Arbo catalogi van de waterschappen staan verplichte PBM's bij bepaalde werkzaamheden. Deze zijn ook verplicht volgens de Arbowetgeving.

Naast deze doelvoorschriften is ook nog het AI-blad 49 Persoonlijke Beschermingsmiddelen.

[Zie bijlage 1 voor de categorie indeling per persoonlijk beschermingsmiddel.](#)

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

Rijnland geeft tijdens de RI&E (Arbowet art. 5) aandacht aan PBM's. Voor dit onderwerp moet bij elke RI&E die gehouden wordt, een module PBM's uitgevoerd worden. Uit de RI&E moet blijken in welke mate de praktijk voldoet aan de betreffende wet- en regelgeving en de gestelde eisen en wensen die Rijnland als werkgever hiervoor vastgelegd heeft. Op basis hiervan wordt een plan van aanpak opgesteld waarin beheersmaatregelen opgenomen worden die uitgevoerd moeten worden.

Uit de RI&E/ plan van aanpak worden beheersmaatregelen uitgevoerd volgens de arbeidshygiënische strategie. Dat houdt in dat eerst bekeken wordt of risico's gereduceerd kunnen worden door bronmaatregelen, vervolgens collectieve maatregelen en daarna individuele maatregelen. Indien ondanks alle genomen maatregelen nog restrisico's bestaan kunnen deze door gebruik van de juiste PBM weggenomen worden. Rijnland heeft per functie een risicoprofiel opgesteld waarin de risico's geïnventariseerd zijn en o.a. aangegeven staat welke PBM's gebruikt dienen te worden (zie arbohandboek en [Matrix persoonlijke beschermingsmiddelen](#))

Voor een doeltreffend gebruik van PBM is het formuleren van een pakket van eisen noodzakelijk. Rijnland heeft per functie in kaart gebracht welke risico's bestaan en met welke PBM de restrisico's weggenomen kunnen worden.

Daarnaast dient in het pakket van eisen de volgende onderwerpen opgenomen te worden:

- noodzakelijke kenmerken, welke specifieke eigenschappen moet een PBM hebben binnen een bepaalde functie voor het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden (bijvoorbeeld: veiligheidsschoenen klasse S2 of S3);
- specifieke eisen gebruiker, bijvoorbeeld voorkeur voor lage of hoge schoenen;
- omgevingsfactoren, belastbaarheid op PBM door omgevingsfactoren zoals bijv. regen;
- taakkenmerken, eigenschappen van PBM om werkzaamheden goed te kunnen uitvoeren;
- organisatorische kenmerken en eisen, eigenschappen die Rijnland als werkgever terug wil zien in betreffende PBM (bijvoorbeeld: alle werkjassen zijn voorzien van reflectoren);
- ergonomische specificaties, eigenschappen die het draagcomfort bevorderen waardoor de gebruiker zich daarbij prettig voelt om de PBM te dragen.

Na het beschrijven van het risico waartegen het middel bescherming moet bieden en het formuleren en vastleggen van een pakket van eisen, dienen de volgende stappen worden genomen om tot de meest doelmatige en passende PBM-keuze voor een specifiek risico te komen:

- bepalen van voorlopige keuze en samenstellen proef;
- selecteren van locatie(s) en proefpersonen;

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

- uitvoeren van de proef: raadplegen medewerkers;
- zorgen voor eindevaluatie en definitieve keuze maken;
- zorgen voor introductie, voorlichting en training van medewerkers en/of doelgroep.

Om het gevoerde beleid op PBM's zoveel mogelijk te borgen dient Rijnland procedures/protocolen op te stellen. De volgende procedures dienen tenminste opgesteld en bekend te zijn bij de medewerkers die hiervan op de hoogte moeten zijn:

- Inkoopprocedures;
- Verstrekkingregeling;
- Sanctiebeleid;
- Inkoopspecificaties;
- Wijze van toezicht;
- Uitzendkrachten en derden;
- Deskundige ondersteuning.

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

8. Bijlage 1

Persoonlijke beschermingsmiddelen zijn er in drie categorieën:

- Categorie I: persoonlijke beschermingsmiddelen tegen lage risico's. Dit zijn middelen die zonder enige deskundigheid en zonder hulpmiddelen bescherming bieden. Bij falen van de bescherming door deze middelen kan een gering en oppervlakkig letsel optreden. De fabrikant stelt van elk product een technisch dossier samen en bewaart deze ten minste 10 jaar na productiedatum. Voorbeelden van persoonlijke beschermingsmiddelen uit risicoklasse I zijn een zonnebril, regenkleding en eenvoudige tuinhandschoenen.
- Categorie II: persoonlijke beschermingsmiddelen tegen middelhoge risico's. Dit zijn middelen die niet onder risicoklasse I vallen en waarbij de fabrikant ervoor moet zorgen dat de middelen voldoen aan bepalingen volgens de 2016/425 persoonlijke beschermingsmiddelen. De fabrikant zorgt behalve voor het technisch dossier (zie categorie I) ook voor een typekeur van elk product. De meeste persoonlijke beschermingsmiddelen vallen onder deze categorie. Voorbeelden zijn een veiligheidsbril en veiligheidshelm.
- Categorie III: persoonlijke beschermingsmiddelen tegen hoge risico's. Dit zijn complexe middelen waaraan naast de gestelde voorwaarden uit klasse II extra eisen worden gesteld, zoals het geproduceerd moeten zijn onder een door de EG erkend kwaliteitsborgingsysteem. Een voorbeeld is een harnasgordel: een uitrustingsstuk dat bescherming biedt tegen vallen van grote hoogten

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. **Bijlagen**

De werkkleding voldoet aan de volgende minimale eisen:

 Werkkleding	Broek	Jas	Shirt/overhemd ***	 EN-342 Bescherming tegen kou	 EN-343 Bescherming tegen regen	 EN ISO 13688 Confectie maatvoering	 EN- ISO 11611 Las-normering	 EN-ISO 11612 Vlamvertragend min. klasse 1	 EN-ISO-11611 Vloeibare metaal-spatten	 EN-1149-5 Antistatisch	 EN-14605 Chemicaliën bestendig	 ISO-20471 Reflectorende banden	 EN-61482-2 Bescherming tegen doorslag 00=500V 0=1kV
Standaard	X	X		V*	V*	V	-	-	-	-	-	-	-
Lassen, branden, gutsen	X	X				V	V	V	V	-	V	-	-
Laagspanning werkzaamheden	X	X	X			V	-	V	V	V	-	-	-
Werken langs de weg	X	X		V*	V*	V	-	-	-	-	-	V (hesje of jas)	-
Overige ruimten	X					V	V	V	V	V **ATEX	V	V	V

7.1 Persoonlijke Beschermingsmiddelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

1 Standaard PBM

Deze PBM zijn standaard voorschrift bij uitvoerende werkzaamheden en behoeven niet apart te worden vermeld op de werkvergunning.

						
	Handbescherming	EN-388 Bescherming tegen snijden, steken, scheuren en rafelen*	EN-420 Waterdicht Koude-isolerend	EN-374 Chemicaliën- bestendig	EN-1149-1 Antistatisch	EN-407 Vlam- vertragend
Operationele werkzaamheden	V	-	-	V: Bij werken met chemicaliën	-	-
Technische werkzaamheden aan installatiedelen	V	-	-	V: Bij werken met chemicaliën	V: in ATEX-zones 	V: Bij heet- werk
Elektrotechnische werkzaamheden	V	-	-	-		V
Industriële reiniging	V	-	A: Bij werken met vloeistoffen	V: Bij werken met chemicaliën	V: bij werken met explosiegevaarlijke stoffen	V: bij werken met brand- gevaarlijke stoffen

CURRENT MARKING	NEW MARKING
 4 4 4 2 Rating Abrasion 1-4 Cut (Coup Test) 1-5 Tear 1-4 Puncture 1-4	 4 4 4 2 CX Rating Abrasion 1-4 Cut (Coup Test) 1-5 Tear 1-4 Puncture 1-4 Cut (TDM-100 Test) A F Impact Protection P, F, X

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

*In de meeste gevallen is 2-1-4-2 voldoende tenzij hogere snijweerstand is vereist dan 2-2(of 3/4)-4-2.

 Schoenen en laarzen	ISO-20345-S2 Dichte veiligheidsschoen met versterkte neus	ISO-20345-S3 Dichte veiligheidsschoen met versterkte neus en zool	ISO-20345-S4 / S5 Waterdichte veiligheidslaars met versterkte neus / zool
Operationele werkzaamheden	V	V	-
Technische werkzaamheden	V	V	-
Op bouwplaatsen		V	-
Industriële reiniging	-	-	V

 Gehoorscherming	EN-352-1 Oorkappen	EN-352-2 Oordoppen en otoplastieken
	EN-352-3 Oorkappen op veiligheidshelm	
Waar aangegeven		V
Op plaatsen of tijdens werkzaamheden met een geluidsdruk > 80 dB(A)		
Wanneer aangegeven op de werkvergunning		

Let op! S2 schoenen mogen niet op bouwplaatsen worden gebruikt en op plaatsen waar kans is op penetratie van de zool door scherpe voorwerpen.

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

Oogbescherming

EN-166
Veiligheidsbril
(met zijkapjes)

EN-166
Gelaatscherm

EN-166
Ruimzichtbril

Bij het uitvoeren van verspanende werkzaamheden met langzaam draaiend gereedschap

✓

-

-

Bij het uitvoeren van, of in de nabijheid van verspanende werkzaamheden met snel draaiend gereedschap

-

-

✓

Werken met chemicaliën

-

✓

✓
bij agressieve stoffen

Helmen

EN-397
Veiligheidshelm

Waar aangegeven middels pictogrammen, op de werkvergunning of op aanwijzing.

✓

Nabij het verticaal verplaatsen van lasten en werkzaamheden boven / onder elkaar op niveaus.

✓

Op bouwplaatsen

✓

7.1 Persoonlijke Beschermingsmiddelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

2. Specifieke PBM

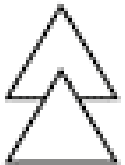
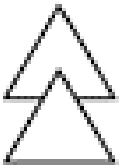
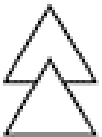
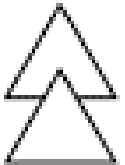
Dient op de werkvergunning te worden vermeld.

		EN-361 Harnasgordel met demper EN-355 Verankeringsvoorzieningen EN-795	EN-361 EN-358 EN-355 Combinatie met 2 lijnen	EN-358 Positionerings- gordel	EN-353 Meeloper voor harnasgordel
Werkzaamheden op hoogte, waarbij men niet (volledig) is beschermd tegen valgevaar, binnen 4 meter van de plaats van het valgevaar.		V	V: Bij steiger- en constructiebouw	V: Bij werken op een bewegend platform	V: Bij gebruik i.c.m. rails in (kooi-) ladders en lijnen op daken / gevels

		EN-12477 Handschoenen voor lassen	EN-171 Beschermende brillen voor IR-licht bij autogeen lassen en snijbranden	EN-166 EN-169 EN-170 Lasruit Kleur 4-14 of EN-379 Automatische lasruit Kleur 8-14	EN-12942 Aangeblazen ademluchtfilter met geschikte filterpatroon i.c.m. een airstream laskap Puntafzuiging dient altijd te worden toegepast, behoudens wanneer dit onmogelijk is.
PBM bij lassen en snijden	ISO-11611 Werkkleding voor lassen				
Vlambooglassen	V	V		V Kleur 8-14	V met uitzondering van hechtlassen en orbitaalassen
Snijbranden	V	V	V	V Kleur 4-7	V: bij het bewerken van toxisch materiaal
Gutsen en plasmasnijden	V	V		V Kleur 8-14	V: bij het bewerken van toxisch materiaal

7.1 Persoonlijke Beschermingsmiddelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

 PBM werkzaamheden spanning voerende laagspanning Aanduiding laagspanningsruimte	 Beschermende kleding bij mogelijke vlamboog EN-5354 IEC 61482-2 0=1kV	 Handschoenen met verbeterde weerstand tegen doorslag NEN-EN-IEC 60903 0=1kV	 1000V Veiligheidshelm met verbeterde weerstand tegen doorslag EN50365 0=1kV	Gelaatscherm EN 166 + GS-ET-29 Isolerende mouwen NEN-EN-IEC 60984 (niet van toepassing bij lange jas) Spanningstester NEN-EN-IEC 61243-3	 EN 50321 Laarzen voor elektrische bescherming EN-ISO 50321:2018	Isolatiemat Isolatieleden conform NEN-EN-IEC 61111 0=1kV Waarschuwingsborden NEN-EN-IEC 61310-2 NEN 3011 GEEN SIERADEN!
Relevante PBM altijd bij je hebben en gebruiken wanneer nodig.	V	V	V	V	V	V

7.1 Persoonlijke Beschermingsmiddelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

Afhankelijke adembescherming: stofkapjes en filtermaskers

Biologische agentia

Wegwerpmasker
EN-149
"snuitje"
FFP1

Wegwerpmasker
EN-149
"snuitje"
FFP2

Wegwerpmasker
EN-149
"snuitje"
FFP3

Wegwerpmasker
EN-149
"snuitje"
A1P3

A(alleen bij gering
risico)

V

A

Grof onschadelijk stof

V

A

A

Werkzaamheden waarbij kwartsstof kan vrijkomen

V

A

Verstuiven van vloeistoffen (met of zonder organische dampen)

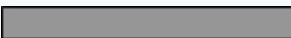
V (met organische
dampen)

(zonder organische
dampen)

7.1 Persoonlijke Bescherms- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. **Bijlagen**

Overzicht van kleurcodes op ademfilters.

 Ademfilters	Type	Toepassing	Beperking	Standaard (alleen kleurmarkering en type zijn gestandaardiseerd)
	A	Organische gasen en dampen, kookpunt >65°C		EN-14387
	B	Anorganische gasen en dampen (geen CO)	Maximale concentratie: Klasse 1: 1.000 ml/m ³ (0,1 vol%) Klasse 2: 5.000 ml/m ³ (0,5 vol%) Klasse 3: 10.000 ml/m ³ (1 vol%)	
	E	Zwavedioxide en bijtende gasen en dampen		
	K	Ammoniak en Ammoniakoplossingen		
	AX	Organische gasen en dampen, kookpunt <65°C	Zie gebruikershandleiding	
	NO-P3	Stikstofoxiden NO, NO ₂ , NO _x	Maximaal 20 minuten gebruikstijd	DIN-58620 of EN-14387
	Hg-P3	Kwikdamp	Maximaal 50 uur gebruikstijd	
	CO	Koolmonoxide		
	Reactor P3	(Isotopen van) Jodium	Zie gebruikershandleiding	
	P1-P2-P3	Stofdeeltjes en aerosolen	P1: grof stof / P2: fijn stof / P3: respirabele deeltjes SS: "solid" vaste deeltjes SL: "solid liquid": vaste deeltjes en aerosolen	
				DIN-3181
				EN-143 of EN-14387

Let op:

- Een ademfilter beschermt niet tegen zuurstoftekort
- Zodra de fabrieksverzegeling wordt verbroken treedt het filter in werking. Na 24 uur is elk filter, ongeacht het gebruik, niet meer werkzaam.
- Raadpleeg altijd de gebruiksaanwijzing!

7.1 Persoonlijke Bescherms- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

- Er kan eventueel gebruik worden gemaakt van een power-pack bij fysiek zwaardere werkzaamheden.

 Hoofdbescherming Stootpet EN-812 Veiligheidshelm EN-397	 Zwemvest Zwemvest Reddings- vest EN-12402	 Zuurbestendig schort Schort EN-14605 Chemicaliënpak EN-14605
Werkzaamheden in zeer nauwe ruimten, waarbij een veiligheidshelm hinderlijk of schadelijk is. V -	Werkzaamheden boven of nabij open water V	Bij het vullen van corrosieve stoffen. V A
Aanslaan van lasten en werken met of nabij hijswerktuigen V	Werkzaamheden in kelders, riolen en kanalen met risico op verdrinking V + TRA	Reinigen van vaten waarin zich corrosieve stoffen (kunnen) bevinden V, aanvullende adembescherming, handschoenen en laarzen

In de helm is de productiedatum ingegoten.

De helm dient te worden vervangen of zoveel eerder als nodig is (levensduur indicator) wegens het gebruik volgens volgende tabel:

Materiaalsoort	Verouderingstermijn
polyethyleen (PE)	3 jaar
ABS-polymeriaat (ABS)	5 jaar
polyamide (PA)	5 jaar
polycarbonaat (PC)	5 jaar
textielfenol	tussen 5 en 10 jaar (zie gebruiksaanwijzing)
glasvezelpolyester	tussen 5 en 10 jaar (zie gebruiksaanwijzing)

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. **Bijlagen**

Speciale uitrusting

Spuitpak voor
hogedruk-reiniging
EN-463

Uitrusting voor rope access
EN-341
IRATA gecertificeerd persoon

Zaagkleding
EN-381
(Klasse afhankelijk van zaagsnelheid)

NEN 8333

Abseilen	-	V. + TRA	-	-
Hogedrukreiniging	V	-	-	-
Hovenierswerk	-	-	V. bij werken met motorkettingzaag, snoeimachines.	V. Bescherming tegen tekenbeten.

V = verplicht

V + TRA = Verplicht + uitvoeren Taak Risico Analyse

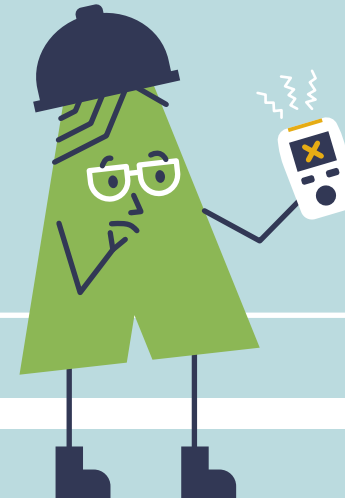
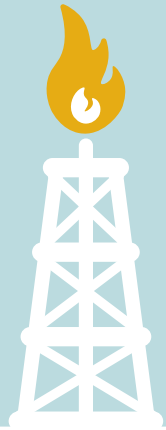
A = Aanbevolen

= niet toegestaan

7.1 Persoonlijke Beschermings- middelen (PBM's)

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

7.2

Gasmeters

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

1. Inleiding

Rijnland beschikt over diverse locaties waar mogelijk door gasvorming een gevaarlijke atmosfeer kan voorkomen/ontstaan. Er is dan risico op verstikking, bedwelming, vergiftiging, brand of explosie(ATEX). Het ontstaan van een gevaarlijke atmosfeer moet zo veel als mogelijk voorkomen worden. Wanneer deze toch ontstaat, is het belangrijk dat personen gewaarschuwd worden. Het is daarom verplicht om op deze locaties een persoonlijke gasmeter te dragen. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe je omgaat met gasdetectie middelen.

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

2. Hoofdlijnen

Op welke locaties moet je deze dragen?

Een gasmeter draag je op een locatie/plek waarbij er risico bestaat op (gevaarlijke) gasen zoals H_2S (waterstofsulfide) en/of CH_4 (methaan).

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

3. Voorschriften

Arbobesluit artikel 3.5g

Dit artikel richt zich op het werken in besloten ruimten en benadrukt het belang van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) in dergelijke omgevingen. Een besloten ruimte is een ruimte met beperkte toegang, niet ontworpen voor langdurig verblijf, en waarin gevaarlijke stoffen, atmosferische omstandigheden of andere risico's aanwezig kunnen zijn.

Belangrijke punten:

- Verplichting tot gebruik: Werknemers moeten passende PBM's gebruiken bij het werken in besloten ruimten om zichzelf te beschermen tegen mogelijke gevaren.
- Werkgeversverantwoordelijkheid: De werkgever is verantwoordelijk voor het verstrekken van de benodigde PBM's en moet ervoor zorgen dat werknemers op de hoogte zijn van het juiste gebruik.
- Doeltreffendheid van PBM's: PBM's moeten doeltreffend zijn in het verminderen van risico's en het waarborgen van de veiligheid van werknemers in besloten ruimten.
- Aanvullende maatregelen: Naast het gebruik van PBM's moeten ook andere geschikte maatregelen worden genomen om de veiligheid van werknemers te waarborgen bij het werken in besloten ruimten.
- Dit artikel heeft tot doel de veiligheid van werknemers te waarborgen wanneer zij taken uitvoeren in omgevingen die specifieke risico's met zich meebrengen, zoals besloten ruimten.

Arboregeling Bijlage XIII

Hier worden de relevante grenswaarden getoond.

Let op!

In dit overzicht staat waterstofsulfide nog in onder de oude naam zwavelwaterstof met grenswaarde 2,3 mg/m³ TGG 8 uur

Arbocatalogus Besloten Ruimten A&O Fonds Waterschappen

[7_AC2-Besloten-Ruimten.pdf \(aenowaterschappen.nl\)](#)

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

4. Procedure

Wanneer dragen?

Op afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI) en afvalwatertransportgemalen (AWTG) van Rijnland dient altijd een persoonlijke gasmeter gedragen te worden.

Vanuit de best practice komt dit neer op het dragen van een persoonlijke meter zodra je je begeeft op het terrein van een AWZI of AWTG. Dit, zodat men de persoonlijke meter niet vergeet en het 8 uur dagelijks gemiddelde gemeten kan worden. De persoonlijke gasmeter staat op naam en uitlenen is dan ook niet mogelijk. Dit ook vanwege het meten van het 8 uur dagelijks gemiddelde.

Er zijn een paar uitzonderingen:

- Wanneer meerdere personen in één groep een rondleiding hebben op de zuivering is het toegestaan dat niet elk individu een persoonlijke gasmeter draagt.
- Bij alleen een bezoek aan kantoor- of dienstgebouwen is het dragen niet verplicht.
- Op bouwplaatsen onder voorwaarden dat deze fysiek zijn afgescheiden en de installaties gasvrij/leeg en uit bedrijf zijn en er geen risico bestaat op blootstelling aan H₂S en/of CH₄.

Aanzetten van persoonlijke gasmeter

Het aanzetten van een persoonlijke gasmeter doe je op een locatie waarvan je zeker weet dat daar geen gevaarlijke atmosfeer kan ontstaan, bijvoorbeeld in de openlucht buiten weg van installaties waar gas kan vrijkomen, zodat de meter de juiste basis heeft om te meten.

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Hoe te dragen?

Een persoonlijke gasmeter is gemakkelijk mee te nemen en meet altijd de plek waar die persoon zich bevindt. Een persoonlijke gasmeter wordt zo dicht mogelijk op ademhoogte/hoofdhoogte aan de buitenkant van kleding gedragen.

Alarmopvolging

Wanneer een meter afgaat:

1. Leg meteen je werk stil en verlaat de locatie/werkruimte zo snel mogelijk;
2. Vlucht - als mogelijk haaks op de wind (zie afbeelding);
3. Zodra je zelf in veiligheid bent, neem dan contact op met de beheerder;

Een gepompte meter gebruik een gasmeetbevoegde voor het vrijgeven van een ruimte. Een gepompte meter kan gas aanzuigen met behulp van verlengslang. Hierdoor kan de gasmeetbevoegde de ruimte meten op meerdere hoogte niveau's en plekken.

Vrijgavemeting

Een persoonlijke gasmeter mag je nooit gebruiken om een besloten ruimte vrij te geven. Hiervoor gebruik je een gepompte meter die de gasmeetbevoegde bedient.

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Gasmeters van derden

Check altijd of persoonlijke gasmeters van derden ook voldoen aan de eisen die Rijnland hanteert. Het kan zijn dat de persoonlijke gasmeters van derden ongeschikt zijn voor bepaalde gevaarlijke stoffen (hebben ze de juiste sensoren voor de te verwachten gevaarlijke stoffen, bijvoorbeeld H₂S?) en of de alarmwaarden kloppen. Bovendien is het goed om met derden afspraken te maken over te nemen acties wanneer de alarmwaarden worden overschreden.

Stationaire gasdetectie

Naast de persoonlijke gasmeters hebben we ook vaste gasdetectiemeters die ter plaatse zijn bevestigd:

1. Het systeem geeft een alarm bij een gevaarlijke atmosfeer die door meerdere mensen kan worden opgemerkt, ook als zij zich ver van elkaar bevinden;
2. Het systeem geeft aan dat er sprake is van een onveilige situatie al voordat je de ruimte betreedt;
3. Een vaste gasdetectie kan ook kleppen, luiken, etc. aansturen.

Na een alarm van een vaste meter moet er worden gecontroleerd op de functionaliteit. (of de meter nog naar behoren werkt: bumpen).

Bumpen

In een gasmeter zitten gevoelige sensoren die aan veel verschillende omstandigheden worden blootgesteld. Om te waarborgen dat jouw gasmeter werkt moet deze dus regelmatig getest worden (de bump-test). Met een bump-test plaats je de meter in een bumpstation die de meter kortstondig blootstelt aan een testgas en zo de functionaliteit controleert. Om er zeker van te zijn dat de gasmeter werkt, moet je vóór het gebruik van de gasmeter, bumpen bij een bumpstation. Dit doe je minimaal elke 4 weken.

- Voor Dräger meters kan dit op de grotere AWZI's en in de kelder van het hoofdkantoor.

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Let op!

Een vaste gasdetectie vervangt nooit een persoonlijke gasmeter.

Kalibreren

Behalve de bumptest moet je de persoonlijke gasmeters ook periodiek laten kalibreren. Bij kalibratie stel je de meter net zoals bij een bumptest bloot aan een testgas. Het verschil is dat kalibratie veel nauwkeuriger is en de meter precies wordt geijkt aan de juiste waarde (duurt langer en hier is meer testgas voor nodig). Bij een bumptest wordt alleen gemeten of de gasmeter binnen een bepaalde marge alarmeert (functionaliteit). De kalibratie controleert of de gasmeter de juiste waardes meet.

De fabrikant schrijft voor dat kalibratie minimaal elke 6 maanden of na een foutieve bumptest gebeurt. Dit doet de beheerder van de gasmeters.

Voor verdere vragen raadpleeg de gebruiksaanwijzing of een specialist.

Voor een stationaire, vast opgestelde, gasdetectie is de kalibratietermijn vastgesteld op elke 1 keer per 6 maanden.

Uitnodiging voor kalibratie

Periodiek stuurt de beheerder persoonlijke gasmeters een uitnodiging voor kalibratie. Ook geeft de meter zelf een melding als deze weer gekalibreerd moet worden.

Hoe en bij wie aan te vragen?

Voor mensen die op bezoek gaan bij een zuivering en niet over een eigen gasmeter beschikken kan je een leen-gasmeter reserveren via Topdesk. De meter kun je dan ophalen bij de receptie op de Archimedesweg. Bij uitgifte krijg je een instructie mee met uitleg over de gasmeter. De lener van de gasmeter is verplicht deze instructie ter plekke (bij de receptie dus) door te nemen.

Voor uitgifte en het begrijpen van de bijgeleverde informatie tekent de lener. Bij het weer inleveren controleert de gebruiker/lener en de receptie de meter op eventuele visuele gebreken. Bij constatering van eventuele gebreken wordt de meter uit bedrijf genomen en ter reparatie aan de leverancier aangeboden.

Ook zijn er op sommige zuiveringen meters aanwezig. Stem voor je bezoek af of er een meter beschikbaar is. Bij uitgifte krijg je een instructie mee met uitleg over de gasmeter. De lener van de gasmeter is verplicht deze instructie ter plekke door te nemen.

Wie mag een gasmeter aanvragen?

Een gasmeter is niet voor iedereen noodzakelijk. Je kunt een gasmeter aanvragen via je leidinggevende bij de beheerder persoonlijke gasmeters. Dit is mogelijk als je op een zuivering komt (anders dan bezoek aan dienst- of kantoorgebouwen) en/of een besloten ruimte moet betreden.

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Gebruiksaanwijzing voor gasmeters binnen Rijnland

- Voor de Dräger meter:
<https://www.draeger.com/Products/Content/x-am-5000-pi-9045451-nl-nl.pdf>
- Voor de Watchgas meter:
[WatchGas-QGM-User-Manual-NL-V1.2.pdf](#)

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Werknemer

- Ophalen van de persoonlijke gasmeter bij beheerder persoonlijke gasmeters;
- Doornemen van de meegeleverde handleiding/instructie. Contact opnemen bij onduidelijkheden;
- Dragen van de persoonlijke gasmeter op de daartoe aangewezen locaties (herkenbaar aan borden met symbool van een gasmeter);
- Goed onderhouden, opladen en melden bij defecten;
- Zelf tijdig aanbieden van de persoonlijke gasmeter ter kalibratie;
- Aangeven wanneer stationaire gasmeter defect is;

Leidinggevende

- Werknemer wijzen op deze procedure en doorverwijzen naar specialist die persoonlijke gasmeter uitgeeft;
- Er op toezien dat werknemers een persoonlijke gasmeter dragen op de plekken waar dit verplicht is.

Beheerder van gasmeter

- Zorgt voor instructie tijdens uitgeven van persoonlijke gasmeter;
- Kalibreert (persoonlijke) gasmeters wanneer dit nodig is.

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Moet ik een gasmeter dragen als ik slib kom ophalen?

Ja, bij het laden/lossen van slib kan gas vrijkomen en daardoor een gevaarlijke atmosfeer ontstaan. Het dragen van een gasmeter is daarom verplicht.

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping

7. Verdieping

Persoonlijke meters

O₂ (Zuurstof)

- ondergrens 19,5% (Arbocatalogus Waterschappen deel 2 blz 12)
- bovengrens 21,5% (Arbocatalogus Waterschappen deel 2 blz 12)

LEL (Lower Explosion Limit)

- 10% LEL (geen vooralarm, niet weg te drukken) (Arbocatalogus Waterschappen deel 8 blz. 53)

H₂S (Waterstofsulfide)

- vooralarm (*1) 1,6 ppm
- 1,6 ppm tgg 8 uur (Arbocatalogus Waterschappen deel 2 blz 12)
- 3,0 ppm 15 minuten (Arbocatalogus Waterschappen deel 2 blz 12)
- 3,0 ppm piekalarm (Arbocatalogus Waterschappen deel 2 blz 12)

CO (Koolmonoxide)

- Vooralarm (*1) 20 ppm
- 20 ppm tgg 8 uur (Arboregeling bijlage 13)
- 100 ppm tgg 15 minuten (Arboregeling bijlage 13)
- 100 ppm piekalarm

*1 alleen als het akoestisch en lichtsignaal alarm is weg te drukken, niet als je in schone lucht moet staan of als waarde op 0 wordt gezet. Per type meter en type software moet de mogelijkheid hiervan worden beoordeeld.

Stationaire meters

Stationaire meters komen voor bij de verbrandingstoestellen (WKK / CV ketels van biogas en bij de luchtkamers van de ballongashouders.

LEL (Lower Explosion Limit)

- LEL 10% (voor) actie rode lamp (Arbocatalogus Waterschappen deel 8 blz 53)
- LEL 20% (hoofd) actie rode lamp + akoestisch signaal

H₂S (Waterstofsulfide)

- 1,6 ppm* (voor) actie rode lamp
- 3,2 ppm* (hoofd) actie rode lamp + akoestisch signaal
- alleen bij groene lamp mag je de ruimte betreden. Als er geen lamp brand (defect) of rode lamp ruimte niet betreden. (Arbocatalogus Waterschappen deel 2 blz 12)

De uitgangswaarde voor stationaire meters is 1,6 PPM en 3,2 PPM. De stationaire meters die momenteel bij Rijnland worden gebruikt, functioneren onvoldoende op deze waarden. Er is daarom voor gekozen om de oudere waarden van 3,2 PPM en 6,4 PPM aan te houden.

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

De waardes 3,2 PPM en 6,4 PPM zijn voldoende om medewerkers te waarschuwen voor hoge waardes in een bepaalde ruimte en of gebied voordat ze deze betreden. De stationaire meters zijn geen vervanger van een persoonlijke meter die ingesteld staan op 1,6 PPM en 3,0 PPM. Er wordt op deze manier voldaan aan de beheersmaatregelen m.b.t. gevaarlijke atmosferen.*

Voor het gemak de link naar de regeling met de grenswaarden:

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0008587/2021-05-01#BijlageXIII>

Let op!

In dit overzicht staat waterstofsulfide nog in onder de oude naam zwavelwaterstof met grenswaarde 2,3 mg/m³ TGG 8 uur

En naar Arbobesluit 3.5g:

https://wetten.overheid.nl/BWBR0008498/2021-01-01/#Hoofdstuk3_Afdeling1_Paragraaf2b_Artikel3.5g

Arbocatalogus Besloten Ruimten A&O Fonds Waterschappen
[7_AC2-Besloten-Ruimten.pdf \(aenowaterschappen.nl\)](#)

7.2 Gasmeters

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**

8.

Gevaarlijke stoffen

8.1
Gevaarlijke
stoffen

8.2
Asbest

8.1

Gevaarlijke stoffen

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

1. Inleiding

Jaarlijks overlijden naar schatting 3.000 personen vroegtijdig als gevolg van blootstelling aan gevaarlijke stoffen op het werk (asbest alleen is verantwoordelijk voor zo'n 500 sterfgevallen per jaar). Het gaat hierbij vaak om stoffen die je niet kan zien of ruiken en waarbij de ziekteverschijnselen pas na vele jaren optreden. Hierdoor heb je niet (of te laat) in de gaten dat je blootgesteld wordt aan gevaarlijke stoffen.

Werk je bij Rijnland? Dan kan het voorkomen dat je met gevaarlijke stoffen moet werken en/of ermee in contact komt. In dit hoofdstuk beschrijven wij om welke gevaarlijke stoffen het bij Rijnland gaat, hoe je deze kan herkennen, wat de risico's zijn, welke voorschriften er gelden en welke maatregelen je moet treffen om deze risico's te kunnen beheersen.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

2. Hoofdlijnen

Wat zijn gevaarlijke stoffen?

Arbobesluit artikel 1.1 lid 5b: Gevaarlijke stoffen:

“Stoffen of mengsels waaraan werknemers bij de arbeid worden of kunnen worden blootgesteld die vanwege de eigenschappen van of de omstandigheden waaronder die stoffen of mengsels voorkomen gevaar voor de veiligheid of gezondheid kunnen opleveren”

Een stof/mengsel is gevaarlijk wanneer:

- deze is voorzien van een etiket met gevaarsymbool (en dus onder de regels van de CLP is ingedeeld in tenminste een gevaarcategorie);
- of als deze op een dusdanige manier wordt gebruikt waardoor het een risico oplevert voor de veiligheid en/of gezondheid van de medewerkers of voor het milieu.

Welke gevaarlijke stoffen komen bij Rijnland voor?

Om het risico van gevaarlijke stoffen te beheersen, moet goed in kaart gebracht zijn met welke gevaarlijke stoffen we bij Rijnland in aanraking kunnen komen. Hiervoor hebben we een inventarisatie opgesteld (lijst met gevaarlijke stoffen). Grofweg kunnen de gevaarlijke stoffen binnen Rijnland onderverdeeld worden in:

1. Geëtiketteerde gevaarlijke stoffen (ingekochte stoffen);
2. Gevaarlijke stoffen ontstaan in afvalwater en/of het zuiveringsproces;
3. Gevaarlijke stoffen ontstaan bij werkzaamheden;
4. Verontreinigde (water)bodem, baggerspecie en/of grondwater;
5. Gevaarlijke stoffen toegepast in bouwwerken en/of installaties;
6. Illegale dumpingen en/of lozingen.

1. Geëtiketteerde gevaarlijke stoffen (ingekochte stoffen)

Dit zijn stoffen die Rijnland vanwege hun specifieke eigenschappen bewust inkoopt en gebruikt voor een bepaalde toepassing. Voorbeelden hiervan zijn azijnzuur, ijzerchloride en/of poly-elektrolyten (PE) die Rijnland voor het zuiveringsproces gebruikt. Maar denk hierbij ook aan (kleine) verpakte gevaarlijke stoffen zoals smeerolie, reinigingsmiddel, lijm, etc. Behalve de nuttige eigenschappen waarvoor we deze stoffen gebruiken, kunnen deze stoffen ook schadelijk zijn onze gezondheid en/of het milieu.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
- 2. Hoofdlijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

2. Gevaarlijke stoffen ontstaan in afvalwater en/of het zuiveringsproces

In het afvalwater en het zuiveringsproces vinden biologische processen plaats waarbij gevaarlijke stoffen kunnen ontstaan.

Bijvoorbeeld bij rottend organisch materiaal ontstaan rottingsgassen waaronder zwavelwaterstof (H_2S), biogas (CH_4), lachgas (N_2O) en/of ammoniak (NH_3). Hierdoor kan een gevaarlijke atmosfeer ontstaan. Daarom is het dragen van een persoonlijke gasmeter op de verschillende zuiveringswerken verplicht.

Tevens kunnen er in het afvalwater (gevaarlijke) biologische agentia voorkomen zoals bacteriën, schimmels of virussen.

3. Gevaarlijke stoffen ontstaan bij werkzaamheden;

Door onze eigen werkzaamheden kunnen er ook gevaarlijke stoffen ontstaan en/of vrijkomen. Voorbeelden hiervan zijn dieselmotorenemissie (DME), lasrook, houtstof of kwartstof.

Op de werkvergunning en/of het V&G-plan moeten de risico's omtrent gevaarlijke stoffen als gevolg van de werkzaamheden met bijbehorende beheersmaatregelen opgenomen zijn/worden.

4. Verontreinigde (water)bodem, baggerspecie of grondwater

Op veel plekken in Nederland zijn grond en grondwater verontreinigd. Wie in deze grond werkt kan blootgesteld worden aan gevaarlijke stoffen. Dit risico treedt met name op in de grond-, weg- en waterbouw. Ook bij Rijnland moeten we veel in de

grond graven, baggeren en/of kabels leggen. Het risico dat hierbij optreedt is het vrijkomen van verontreinigingen. Rijnland laat deze grondwerkzaamheden hoofdzakelijk door externe partijen uitvoeren.

Afgezien daarvan, valt niet uit te sluiten dat medewerkers van Rijnland ook blootgesteld kunnen worden aan bodemverontreinigingen. Bijvoorbeeld wanneer zij zelf grondwerkzaamheden uitvoeren of een bouwplaats bezoeken. Bovendien is Rijnland als opdrachtgever verplicht om dit risico te beoordelen door het (laten) verrichten van bodemonderzoek.

Voorbeelden van bodemverontreinigingen zijn: zware metalen (zoals kwik), asbest, PFAS, aromatische en gechloreerde koolwaterstoffen, PAK's of oude bestrijdingsmiddelen (deze zijn met name in de Bollenstreek veel gebruikt).

5. Gevaarlijke stoffen toegepast in bouwwerken en/of installaties

In het verleden zijn veel gevaarlijke stoffen toegepast in bouwwerken of installaties. Vanwege de zeer goede functionele eigenschappen zijn deze stoffen lang en veelvuldig toegepast. Voorbeelden hiervan zijn asbest en chrom-6. Helaas hebben veel van deze stoffen ook negatieve gezondheidseffecten. Hierdoor werden veel van deze gevaarlijke stoffen uiteindelijk verboden.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Blootstelling vindt met name plaats wanneer deze stoffen vrijkomen door (sloop)werkzaamheden zoals zagen, boren of slijpen of wanneer deze op een andere wijze beschadigd raken. Ook medewerkers van Rijnland kunnen op deze wijze blootgesteld worden aan gevaarlijke stoffen. Wanneer de materialen intact blijven is het risico zeer klein.

6. Illegale dumpingen en/of lozingen

Medewerkers van Rijnland kunnen in aanraking komen met gevaarlijke stoffen doordat deze **illegaal gedumpt of geloosd** worden in het afvalwater of oppervlaktewater. Bijvoorbeeld door het achterlaten van drugsafval.

Hoe kan ik gevaarlijke stoffen herkennen?

Gevaarlijke stoffen moeten een etiket hebben waar de belangrijkste veiligheidsinformatie op staat: om welke gevaarlijke stof het gaat, wat de gevaren van deze stof zijn (de gevaarsymbolen) en welke beheersmaatregelen getroffen moeten worden. Aan het etiket kan je herkennen dat het om een gevaarlijke stof gaat en is bedoeld om personen hiervoor te waarschuwen.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Let op!

Er kunnen bij Rijnland ook gevaarlijke stoffen voorkomen die niet voorzien zijn van een etiket (hiervoor gelden aparte procedures/voorschriften):

- Gevaarlijke stoffen ontstaan in afvalwater en/of het zuiveringsproces;
- Gevaarlijke stoffen ontstaan bij werkzaamheden;
- Verontreinigde (water)bodem, baggerspecie of grondwater;
- Gevaarlijke stoffen toegepast in bouwwerken of installaties;
- Illegale dumpingen of lozingen.

Wat zijn de gevaren van gevaarlijke stoffen?

De gevaren kunnen per gevaarlijke stof verschillen. Om deze gevaren eenvoudig te herkennen is hiervoor een internationaal systeem van gevaarsymbolen bedacht (**GHS**). Deze bestaat uit negen verschillende gevarencategorieën met elk een bijbehorend gevaarsymbool (zie onderstaand figuur).

Op het etiket staat het gevaarsymbool weergegeven. Een stof is gevaarlijk wanneer deze onder tenminste een van de gevarencategorieën valt. Het is ook mogelijk dat een gevaarlijke stof onder meerdere gevarencategorieën valt. In dat geval staan er meerdere gevaarsymbolen op het etiket.

GHS01	GHS02	GHS03	GHS04	GHS05
Ontploffbaar	Ontvlambaar	Oxiderend	Gassen onder druk	Corrosief
				
GHS06	GHS07	GHS08	GHS09	
Giftig	Gevaar voor irritatie	Carcinogeen Mutageen Reprotoxisch	Gevaar voor aquatisch milieu	
Kan dodelijk of schadelijk zijn bij inademen, slikken of huidcontact	Kan allergische huidreactie of ernstige oogschade veroorzaken. Schadelijk bij inslikken of inademen. Schadelijk voor het milieu	Kan kanker, allergieën of astma symptomen veroorzaken, organen beschadigen of de vruchtbaarheid of het ongeboren kind schaden		
				

Hoe worden gevaarlijke stoffen opgeslagen?

Gevaarlijke stoffen kunnen op verschillende plaatsen aanwezig zijn zoals in een werkvoorraad op of nabij de werkplek, restanten of afvalchemicaliën en opslag van voorraden. Door één lekkende verpakking kan een keten van gebeurtenissen ontstaan die tot een grotere calamiteit kan leiden. Daarom gelden er strenge voorschriften aan de opslag van verpakte gevaarlijke stoffen.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Hoe vindt blootstelling aan gevaarlijke stoffen plaats?

Gevaarlijke stoffen kunnen door het lichaam opgenomen worden via de:

- ademhaling (door inademing van gassen, dampen of nevel);
- spijsvertering (door bijvoorbeeld te eten met vuile handen);
- huid (als gevolg van bijvoorbeeld morsen of lekken).

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
- 2. Hoofdlijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

3. Voorschriften

Ingekochte gevaarlijke stoffen

Ingekochte gevaarlijke stoffen moeten door de fabrikant zijn voorzien van een etiket met de belangrijkste veiligheidsinformatie. De eisen waaraan het etiket moet voldoen zijn wettelijk vastgelegd in de CLP-Verordening.

Naast bovenstaande verplichting moet de fabrikant een veiligheidsinformatieblad (VIB) aanleveren van de betreffende gevaarlijke stof. In het VIB staat meer gedetailleerde informatie over de gevaarlijke stof. De eisen waaraan het VIB moet voldoen zijn wettelijk vastgelegd in de REACH-Verordening.

Werkvoorraad

Een werkvoorraad van verpakte gevaarlijke stoffen mag op of nabij de werkplek aanwezig zijn als dit noodzakelijk is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Deze werkvoorraad hoeft niet bewaard te worden in een speciale opslagvoorziening. Hier stelt Rijnland wel een aantal (wettelijke) voorwaarden aan:

- Per gevaarlijke stof mag (voor iedere werkvoorraad) ten hoogste één aangebroken verpakkingseenheid aanwezig zijn;
- De werkvoorraad van de gevaarlijke stof moet bewaard worden in een geschikte en afgesloten verpakking voorzien van een etiket;
- De werkvoorraad moet op een veilige plaats worden bewaard (niet in loop- of rijroutes);
- Een werkvoorraad van meer dan 50 liter, moet op een lekbak of gelijkwaardige voorziening staan;
- Een laskar met 2 gasflessen wordt als werkvoorraad beschouwd.

Opslagruimte verpakte gevaarlijke stoffen

In een opslagruimte van verpakte gevaarlijke stoffen worden verschillende gevaarlijke stoffen in een kleine ruimte opgeslagen. Wanneer dit niet op de juiste wijze gebeurt, kan dit grote risico's opleveren. Zo kan door één lekkende verpakking een keten van gebeurtenissen ontstaan die kan leiden tot een calamiteit. Een opslagruimte van gevaarlijke stoffen moet daarom aan strenge veiligheidsvoorschriften voldoen:

- In de opslagvoorziening mogen alleen die gevaarlijke stoffen worden opgeslagen waarvoor zij ontworpen is. Dit betekent dat er geen andere zaken/goederen in opgeslagen mogen worden;
- Gevaarlijke stoffen die met elkaar gevaarlijk kunnen reageren (onverenigbare combinaties), moeten gescheiden van elkaar worden opgeslagen;
- De ruimte is voorzien van voldoende ventilatie om ongewilde ophoping van gevaarlijke gassen en/of dampen te voorkomen;
- De ruimte mag alleen gebruikt worden voor de opslag van gevaarlijke stoffen en niet voor werkzaamheden zoals afvullen, aftappen of overtappen (dit levert bij brandbare vloeistoffen brand- en/of explosiegevaar op);
- Verpakkingen moeten in goede staat, afgesloten, rechtop, niet opgestapeld en goed afgesloten opgeslagen worden;
- Magazijnstellingen moeten geschikt, deugdelijk en goed onderhouden zijn. Dit houdt o.a. in: verankerd, niet te zwaar belast, bestand tegen vrijkomen of lekken van gevaarlijke stoffen en moeten periodiek gekeurd worden;

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

- Er moet een instructie of noodplan nabij de ruimte aanwezig zijn waarin de veiligheidshandelingen staan beschreven in geval van een calamiteit of lekkage;
- Verpakkingen moeten geplaatst worden op een lekbak en een eventuele morsing of lekkage moet direct worden opgeruimd (raadpleeg het VIB rubriek 8 welke beschermingsmiddelen je hiervoor moet gebruiken);

De precieze beheersmaatregelen staan opgenomen in de [PGS15](#). Deze zijn met name afhankelijk van de risico's van de opgeslagen gevaarlijke stoffen en de hoeveelheid.

Kleine verpakkingen van gevaarlijke stoffen kunnen vrijgesteld zijn van de eisen uit de [PGS15](#). Echter, heeft Rijnland gesteld dat ook deze verpakkingen zoveel mogelijk in de opslagruimte voor gevaarlijke stoffen opgeslagen moeten worden.

Gasflessen

In gasflessen wordt gas onder een hoge druk opgeslagen (tot wel 200 bar). Wanneer een gasfles bezwijkt (bijvoorbeeld door een defect aan de afsluiter) kan deze door de hoge druk veel schade aanrichten. Vanwege dit risico gelden er voor de opslag van gasflessen specifieke voorschriften:

- Gasflessen moeten buiten of anders in een daarvoor bestemde ruimte opgeslagen worden;
- Gasflessen mogen nooit opgeslagen worden in een opslagruimte voor [verpakte gevaarlijke stoffen](#);
- Gasflessen moeten verticaal en gezekerd opgeslagen worden zodat deze niet kunnen omvallen.

Vervoer van gevaarlijke stoffen

Het vervoer van gevaarlijke stoffen over de openbare weg is aan strenge regels gebonden. Deze staan opgenomen in de [ADR](#) met o.a. voorschriften voor gevaarsymbolen en hoeveelheden. De leverancier en vervoerder zijn verantwoordelijk voor het voldoen aan de ADR en alle overige wettelijke eisen.

Chaufeurs moeten zich ten alle tijden kunnen legitimeren, de laad- en losbrief kunnen overhandigen en zich houden aan de opgegeven stofkwalificaties en hoeveelheden zoals vermeld in de opdrachtbrief. Chauffeurs moeten op de hoogte te zijn van de risico's en benodigde veiligheidsmaatregelen en deze zelf leveren (waaronder de PBM's).

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Grondroerende werkzaamheden

Op veel plekken in Nederland zijn grond en grondwater verontreinigd. Wie in deze grond werkt kan blootgesteld worden aan gevaarlijke stoffen. Daarom gelden er vanuit de Arbowetgeving voor het werken in (mogelijk) verontreinigde grond strenge veiligheidsvoorschriften. De uitwerking van deze voorschriften staan opgenomen in de [CROW400](#).

Verontreinigingen in de grond of het grondwater kun je niet altijd herkennen. Vóór het uitvoeren van grondroerende werkzaamheden is (water)bodemonderzoek daarom verplicht. Met dit onderzoek bepaal je de aard en mate van verontreinigen in de bodem. De precieze benodigde beheersmaatregelen zijn afhankelijk van de uitkomst van dit onderzoek. Zonder dit onderzoek is het niet mogelijk om te weten welke risico's werknemers lopen en mogen we geen grondroerende werkzaamheden uitvoeren.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

4. Procedure

Geëtiketteerde gevaarlijke stoffen (ingekochte stoffen)

Raadpleeg altijd het VIB voordat je met een gevaarlijke stof gaat werken. Voor Rijnland is een [lijst met gevaarlijke stoffen](#) opgesteld. In deze lijst staan alle geëtiketteerde gevaarlijke stoffen die binnen Rijnland gebruikt worden met het VIB.

Let op!

Waarschuw de veiligheidkundige wanneer je een gevaarlijke stof tegenkomt die niet voorzien is van een etiket of niet in de lijst met gevaarlijke stoffen staat opgenomen. Dit is belangrijk om te voorkomen dat personen onbedoeld en onbeschermd in aanraking kunnen komen met gevaarlijke stoffen.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Medewerker

- Gevaarlijke stoffen behandelen volgens voorschriften uit het VIB en Arbohandboek;
- De veiligheidskundige waarschuwen wanneer je een gevaarlijke stof tegenkomt die niet voorzien is van een etiket of niet in de lijst met gevaarlijke stoffen staat opgenomen.

Veiligheidskundige (team Kwaliteit & Veiligheid)

- Houdt de lijst van gevaarlijke stoffen actueel;
- Is verantwoordelijk voor het opstellen en actueel houden van de verdiepende RI&E omtrent gevaarlijke stoffen;
- Geeft advies en voorlichting in het veilig gebruiken van gevaarlijke stoffen.

Leidinggevende

- Ziet toe op correct gebruik van gevaarlijke stoffen volgens de voorschriften uit het VIB en Arbohandboek;
- Zorgt voor voorlichting, middelen en instructie omtrent werken met gevaarlijke stoffen.

Opdrachtgever

- Verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van bodemonderzoek volgens CROW400 alvorens er grondroerende werkzaamheden uitgevoerd mogen worden
- Verantwoordelijk voor het (laten) inventariseren van aanwezigheid van gevaarlijke stoffen (zoals asbest en/of chroom-6 asbest) in bouwwerken of installaties indien nodig.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Hoe moet ik omgaan met afgewerkte olie of lege verpakkingen van gevaarlijke stoffen?

Afgewerkte olie moet je net zoals normale olie, behandelen als een gevaarlijke stof. Lege verpakkingen van gevaarlijke stoffen kunnen nog restproduct bevatten en moet je daarom ook als (verpakte) gevaarlijke stof behandelen. Dit betekent dat je deze moet opslaan op een lekbak in de opslag voor gevaarlijke stoffen en alleen bij een erkende verwerker mag laten afvoeren.

Vraag 2

Moet een werkvoorraad van een gevaarlijke stof op een lekbak staan?

Vanuit de wetgeving is het verplicht om een werkvoorraad van een gevaarlijke stof op een lekbak te plaatsen vanaf een inhoud van 50 liter. Echter, voor kleinere hoeveelheden is een lekbak ook aan te raden. Op deze manier hou je de vloer schoon en voorkom je gladheid als bijvoorbeeld smeerolie wordt gemorst. Een praktische oplossing hiervoor is een verrijdbare lekbak:

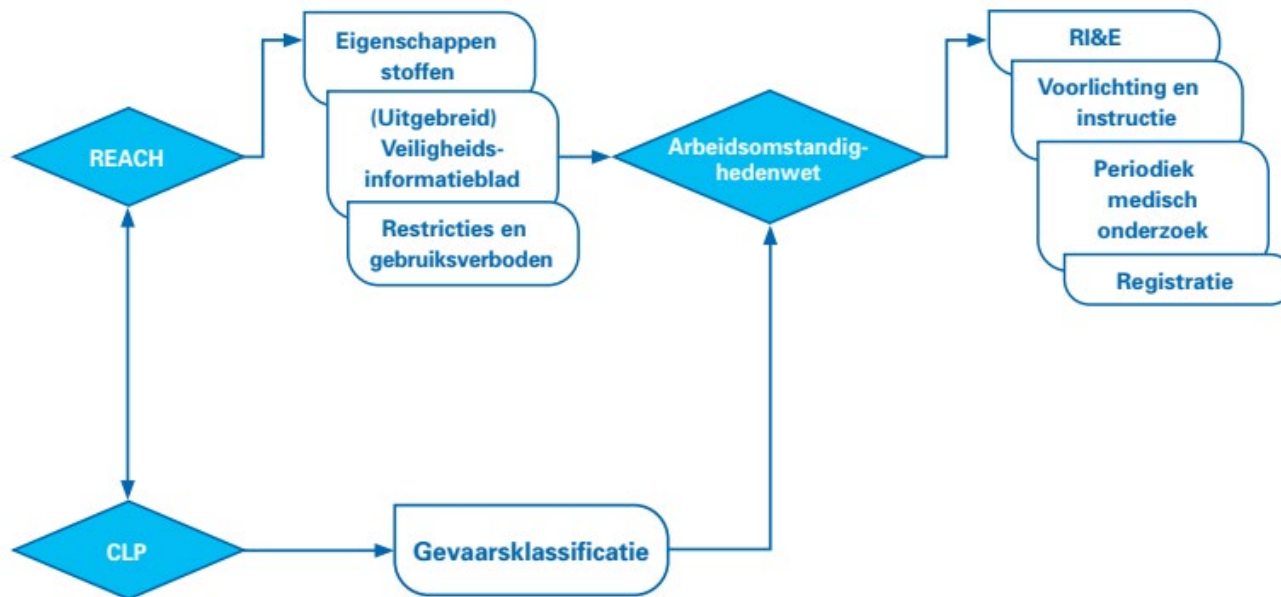

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping

7. Verdieping

De wet- en regelgeving omtrent gevaarlijke stoffen is erg complex. Dit komt vanwege de diversiteit aan gevaarlijke stoffen, de daarbij horende risico's en de toepassingen. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste wet- en regelgeving.

FIGUUR 2-1 OVERZICHT SAMENHANG WET- EN REGELGEVING

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

Arbowetgeving

De Arbowet is een kaderwet die verplichtingen stelt aan werkgever en werknemer om veilig te kunnen werken. In hoofdlijnen betekend het kennen en het elimineren van de risico's, het vastleggen van de maatregelen, opleiden en instrueren van personeel en het toezien op veilig werken. In de onderliggende regelingen worden concrete regels en voorschriften uitgewerkt. Voor gevaarlijke stoffen betekend dit o.a. dat een werkgever verplicht is een lijst met gevaarlijke stoffen te hebben en maatregelen vast te leggen.

Arbocatalogus

De uitwerking van de Arbowetgeving staat per branche beschreven in de Arbocatalogus. Voor de Waterschappen bestaat er ook een Arbocatalogus wat een uitgave van het A&O fonds Waterschappen is. Het onderwerp gevaarlijke stoffen staat hier nog niet in. Het A&O fonds Waterschappen heeft wel een [handreiking gevaarlijke stoffen \(versie 2021\)](#) uitgegeven die het fonds in de toekomst verder ontwikkelt en opneemt in de Arbocatalogus (verwachting is april 2024).

In dit document wordt voor de waterschappen een verdiepende RI&E gevaarlijke stoffen voorgeschreven volgens een vier stappen methodiek (zie hieronder). Voor Rijnland is deze momenteel nog in ontwikkeling.

Stap 1 Inventariseren →	Stap 2 Beoordelen →	Stap 3 Maatregelen →	Stap 4 Borging →
• Welke stoffen (en mengsels) zijn aanwezig en aan welke stoffen kunnen werknemers worden blootgesteld. • Eigenschappen vastleggen • Kankerverwekkende, mutagene en reprotoxische stoffen • Autorisatie en restrictie	• Blootstellingsniveau, mate, hoogte en duur • Meten of schatten • Toetsen aan grenswaarden • Gevolgen	• Arbeidshygiënische strategie • Maatregelen met gezond verstand • Bij CM stoffen alle technische uitvoerbare maatregelen genomen • Blootstellingsscenario VIB	• Meten effectiviteit maatregelen • Veranderingen signaleren en opvolging geven • Voorlichting en instructies • Toezicht • Noodplan aanwezig • Medisch onderzoek

TABEL 3-1 4 STAPPEN AANPAK INSPECTIE SZW

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Milieuwetgeving

Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (Wabo) en Wet Milieubeheer (WM). De Wabo integreert een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en meldingen tot één omgevingsvergunning. Op basis van de WABO wordt een omgevingsvergunning (milieuvergunning) afgegeven. Alleen bedrijven die vergunning plichtig zijn, hebben voorschriften in de vergunning staan voor de opslag van gevaarlijke stoffen. Voor bedrijven die onder algemene regels vallen, is wetgeving betreffende opslag van gevaarlijke stoffen in het Activiteitenbesluit geregeld door verwijzingen naar vastgestelde richtlijnen.

PGS15

De PGS regelt in Nederland de opslag van gevaarlijke stoffen. De opslagvoorzieningen voor (verpakte) gevaarlijke stoffen in een bedrijf moeten voldoen aan eisen die gepubliceerd zijn in de PGS 15 (Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen 15).

REACH/CLP

REACH en CLP is Europese wetgeving over gevaarlijke stoffen die geldt binnen de gehele EU. Het voornaamste doel is het beschermen van het milieu, de veiligheid en gezondheid van mensen.

GHS / ADR

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Zwavelstof (H₂S)

Wat is zwavelwaterstof (H₂S)?

Zwavelwaterstof (H₂S) is een kleurloos gas dat ontstaat door rotting van organische resten zoals slib. H₂S is een en zeer giftig gas dat op het centrale zenuwstelsel inwerkt en kan bij lage concentraties al direct dodelijk zijn. Het is zwaarder dan lucht en kan zich daarom eenvoudig ophopen in bijvoorbeeld putten, tanks of leidingsleuven. Bij een lage concentratie kan je H₂S ruiken en heeft het de geur van rotte eieren. Bij hogere concentraties wordt het reukorgaan verdoofd en is de geur niet meer waarneembaar.

Concentratie (ppm)	Gevolg(en)
0,13	Drempelwaarde dat geur waarneembaar is (geur van rotte eieren).
1,6	Wettelijke grenswaarde bij een blootstelling van 8 uur per dag tot waarbij er geen negatieve gezondheidseffecten zijn.
10-20	Irritatie aan de ogen, neus, keel en mogelijk hoofdpijn of vermoeidheid
50-100	Schade aan de ogen en lichte vergiftigingsverschijnselen (hoofdpijn, duizeligheid en misselijkheid) treden op na blootstelling van enkele uren.
100-150	Verlamming reukzenuwen. Geur niet meer waarneembaar.

Concentratie (ppm)	Gevolg(en)
320-530	Inademing kan longembolie veroorzaken met mogelijk fatale consequenties.
500	Bewusteloosheid en overlijden na ongeveer 30 – 60 minuten
1000	Onmiddellijke bewusteloosheid en uitval van ademhalingsapparaat. Fataal binnen enkele minuten.

Waar komt H₂S voor?

H₂S komt op veel plekken in de natuur voor.

Ook komt het o.a. voor bij:

- Olie- of gasplatform;
- Raffinaderijen;
- Bierbrouwerijen;
- Boerderijen;
- Riolering en waterzuiveringsinstallaties.

Op de zuiveringswerken van Rijnland is H₂S een groot risico. Met name in besloten ruimten (kelders, tanks, putten, etc.) en installaties in gebouwen (ontvangstwerk, roostergoedgebouw, etc.) vormt H₂S een groot risico.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Beheersmaatregelen

Bij Rijnland is het dragen van een **persoonlijke gasmeter** verplicht op de zuiveringswerken. Voor het betreden van **besloten ruimten** gelden aanvullende voorschriften. Op risicovolle locaties waar regelmatig een (hoge) concentratie van H_2S wordt gemeten, zijn vaste gasmeters geplaatst die een alarm geven bij een te hoge concentratie.

Chroom-6

Wat is chroom-6

In het verleden is chroom-6-houdende verf gebruikt voor de conservering van metalen, betonnen en houten oppervlakken. Bij het mechanisch bewerken van deze oppervlakken zoals schuren, slijpen, lassen, snijden, stralen, etc. kan chroom-6 vrijkomen. Blootstelling aan chroom-6 vindt plaats door inhalatie, inslikken of via de huid. Chroom-6 is een gevaarlijke stof die na blootstelling, op termijn kan leiden tot ernstige gezondheidsschade waaronder kanker.

Chroom-6 bij Rijnland

Chroom-6 is ook bij objecten van Rijnland, vroeger veelvuldig toegepast. Je kunt het met name aantreffen in geverfde metalen zoals bruggen, sluizen, bordessen, leidingwerk en hekwerken. Een overzicht van de objecten van Rijnland waar (mogelijk) chroom-6 aanwezig is bestaat niet. Alle verdachte materialen moeten dus als chroom-6 houdend behandeld worden totdat uit onderzoek anders blijkt.

Blootstellingsrisico chroom-6 bij reguliere bedrijfsvoering

In intacte toestand bestaat er geen blootstellingsrisico aan chroom-6. Ook bij het losbuiten van chroom-6 houdende materialen bestaat er geen blootstellingsrisico. Onderzoek naar de aanwezigheid van chroom-6 voor de reguliere bedrijfsvoering is daarom niet noodzakelijk.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Hoe om te gaan met chroom-6 bij werkzaamheden met blootstellingsrisico

De aanwezigheid van chroom-6 moet wel onderzocht worden alvorens geleverde oppervlakken mechanisch bewerkt mogen worden. Deze werkzaamheden vinden hoofdzakelijk plaats bij renovatieprojecten die aannemers uitvoeren.

Rijnland heeft als opdrachtgever de verantwoordelijkheid dat de aannemer het werk veilig en gezond uit kan voeren (verantwoord opdrachtgeverschap). In dit kader moet Rijnland (laten) onderzoeken of er blootstellingsrisico aan chroom-6 bestaat, voordat de aannemer het werk mag uitvoeren.

Indien chroom-6 aanwezig is moet er gewerkt worden conform het '[Beheersregime chroom-6 RWS, RVB en ProRail](#)' en moet dit risico opgenomen worden in het V&G-plan ontwerpfase. Het risico op chroom-6 is opgenomen in het standaard Rijnland V&G-plan ontwerpfase.

Meer informatie over chroom-6

- [AenO-fonds-handreiking gevaarlijke stoffen.indd \(aenowaterschappen.nl\)](#)
- [Factsheet chroom-6 | Publicatie | Arboportaal](#)
- [Chroom-6 | Arboportaal](#)
- [Chroom-6 | Nederlandse Arbeidsinspectie \(nlarbeidsinspectie.nl\)](#)

Kwartsstof

Over de stof

Kwarts is een mineraal, een veel voorkomende stof die in verschillende hoeveelheden voorkomt in rotsen, zand en klei. Kwarts komt voor in bouwmaterialen zoals baksteen, gipsplaten, beton, asfalt en cement. Materialen die kwarts bevatten worden pas gevaarlijk als ze worden bewerkt, waarbij kwartsstof vrij komt dat hele fijne deeltjes bevat, die tot diep in de longen kunnen komen ('respirabel kristallijn silica'). Kwartsstof komt dus vrij bij stralen, zagen, boren en slijpen van materialen die kwarts bevatten.

Langdurige blootstelling aan kwartsstof kan longkanker en andere ernstige luchtwegaandoeningen veroorzaken. Kwartsstof wordt door het IARC ('International Agency for Research on Cancer') geclassificeerd als Groep 1-carcinogeen, wat betekent dat het als een duidelijke oorzaak van kanker bij mensen wordt gezien. Kwartsstof is na asbest het grootste gezondheidsrisico voor werknemers in de bouw.

Waar komen de risico's voor

Blootstelling aan kwartsstof komt vooral voor in de bouw en industrie. Het komt met name vrij in sectoren waar machinale bewerkingen plaatsvinden, zoals snijden, zagen, slijpen en boren van steen, beton en cement. Maar ook bij het gebruik van industrieel zand, zoals zandstralen, schuren of boren in betonnen wanden,

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

slijpen van cement, vervaardigen van bakstenen, betonblokken of keramische producten. Tijdens scheppen in droge materialen die silica bevatten, kan kwartsstof ook in de lucht komen.

Beroepen die de meeste risico lopen zijn: tegelzetters, metselaars, blokkenstellers en werknemers werkzaam in de sloop van gebouwen. Kwartsstof kan, wanneer neergedaald, opnieuw in de lucht komen als het door voertuigen of wind wordt opgepikt. Op die manier worden ook andere werknemers op de bouwplaats blootgesteld. In Nederland hebben naar schatting 457.000 werknemers te maken met kwartsstof

Van symptomen tot ziekte

Als kwartsstof ingeademd wordt, reageert het longweefsel door het ontwikkelen van kleine bolletjes en littekens rond de stofdeeltjes. Hoe kwartsstof zich precies ontwikkelt tot longkanker is onduidelijk - meest waarschijnlijk is dat de toxiciteit van de stof ervoor zorgt dat de afweercellen van het lichaam grote moeite hebben om de stof te verwijderen. Daardoor hoopt de stof zich uiteindelijk op wat tot een chronische ontsteking leidt. Die ontsteking kan uiteindelijk het DNA in de longcellen beschadigen en op die manier bij sommige mensen longkanker veroorzaken.

De latentietijd tussen blootstelling en kwartsstof gerelateerde longkanker kan oplopen tot 10 à 20 jaar.

Wat moet je doen?

Voer de juiste blootstellingsmetingen uit, zodat bekend is wanneer maatregelen moeten worden genomen. Onderzoek of werknemers ademhalingsproblemen melden. De beste oplossing is om de blootstelling zoveel mogelijk te beheersen. In de ontwerpfase kan dit betekenen dat er gekozen wordt voor materialen die geen kwarts bevatten. Beperken van blootstelling kan door watertoevoer en plaatselijke afzuiging te gebruiken (zoals stofzuigers), dit zorgt voor een reductie van de kwartsstof in de lucht.

Gebruik adembescherming van het juiste type; ontworpen om te beschermen tegen het inademen van stofdeeltjes. Persoonlijke beschermingsmiddelen dienen alleen als laatste maatregel te worden ingezet als (verder) beperken van blootstelling in de praktijk niet goed mogelijk is.

Bron: [Factsheet kwartsstof](#) | [Presentatie](#) | [Arboportaal](#)

Meer informatie over Kwartsstof:

- [AenO-fonds-handreiking gevaarlijke stoffen.indd \(aenowaterschappen.nl\)](#)
- [Kwartsstof | Arboportaal](#)
- [Basisinspectiemodule Kwartsstof | Richtlijn | Nederlandse Arbeidsinspectie \(nlarbeidsinspectie.nl\)](#)

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Glas- en steenwol

Glas- en steenwol zijn isolatiematerialen die bestaan uit hele dunne draden of vezels. Glas- en steenwol worden vaak gebruikt voor warmte- en geluidsisolatie. In nieuwbouwwoningen wordt glas- en steenwol toegepast in de spouwen van gevels. In oudere woningen worden ze veel gebruikt als dakisolatie. Glas- of steenwolplaten of dekens zijn vaak aan één zijde bedekt met een afdeklaag van bijvoorbeeld papier of aluminiumfolie. Soms wordt voor na-isolatie van de spouw glas- of steenwol in de vorm van vlokken gebruikt.

Hoe word je blootgesteld aan glas- en steenwol?

Tijdens het werken met glas- en steenwol kunnen vezels vrijkomen. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij het op maat maken van het materiaal (knippen, snijden en zagen) of bij mechanische bewerkingen (zoals boren, zagen of breken). De vezels kunnen op de huid of in de ogen komen. Daarnaast kun je de vezels inademen.

Wat zijn de gevolgen van blootstelling aan glas- en steenwol?

De belangrijkste klachten die je kunt hebben als je wordt blootgesteld aan glas- en steenwolvezels zijn:

- Huidirritatie. De irritatie ontstaat door minuscule wondjes van de vezels die in de huid prikken. In eerste instantie krijgt je last van (soms heftige) jeuk. Die jeuk is meestal de volgende dag weer verdwenen. Na een aantal weken nemen de klachten af, maar na een periode van rust (bijvoorbeeld vakantie) beginnen ze weer. Door de irritatie en kleine beschadigingen wordt de huid gevoeliger voor infecties en chemicaliën waarmee de huid in aanraking komt.
- Irritatie van de ogen. Door te wrijven nemen de klachten toe.
- Irritatie van de luchtwegen en longen.

Welke maatregelen kun je nemen om veilig te werken met glas- en steenwol?

Zorg ervoor dat iedereen voldoende instructie/training heeft gehad over het veilig werken met glas- en steenwol. Spreek als werkgever en werknemer met elkaar over de te nemen beschermingsmaatregelen en spreek elkaar indien nodig er ook op aan!

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Werkgever en werknemer kunnen samen de volgende maatregelen nemen, op volgorde van de arbeidshygiënische strategie:

- Kies voor een andere verwerkingsmethode waarbij minder vezels vrijkomen, bijvoorbeeld knippen in plaats van zagen.
- Gebruik bij het zagen van glas- en steenwol goede stofafzuiging en zorg voor een goede ventilatie van de werkplek. Daarnaast moet je stof zo snel mogelijk opzuigen met een stofzuiger, zodat het niet kan opstuiven en kan worden ingeademd.
- Voer werkzaamheden met glas- en steenwol zoveel mogelijk gescheiden uit van andere werkzaamheden.
- Zorg voor de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen en draag deze ook.

Bron: [Hoe werk je veilig met glas- en steenwol? - Vlandis](#)

Dieselmotoremissie (DME)

Over de stof

De uitlaatgassen van dieselmotoren bestaan uit een complex mengsel van gassen, dampen en deeltjes die gevormd worden door het verbranden van diesel. De samenstelling van dat mengsel is afhankelijk van het soort motor, de brandstof en de kwaliteit van de motor. De dampen bevatten relatief veel roetdeeltjes (veel meer dan in benzinemotoremissie) en verschillende stoffen in het mengsel zijn kankerverwekkend.

Uitlaatgassen van dieselmotoren worden door de IARC geclassificeerd als Groep 1-carcinogeen, wat betekent dat ze gezien worden als een duidelijke oorzaak van kanker bij mensen. Werknemers die regelmatig worden blootgesteld aan uitlaatgassen van dieselmotoren hebben een verhoogd risico om longkanker te ontwikkelen dat kan oplopen tot 40 procent.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**

Waar komen de risico's voor

Dieselmotoren leveren vermogen aan een breed scala aan voertuigen, zwaar materieel en machines die worden gebruikt in een groot aantal industrieën, waaronder transport, bouw, landbouw, scheepvaart en in de maak-industrie. Werknemers die blootgesteld worden, zijn bijvoorbeeld: monteurs in bus- en vrachtwagenterminals, vrachtwagenchauffeurs, brandweerlieden (ook binnen brandweerkazernes), bouwvakkers en hefruckbestuurders, werknemers die werken met krachtbronnen zoals compressoren of generatoren en werknemers die schepen of vliegtuigen laden en lossen. In Nederland hebben naar schatting 867.000 werknemers te maken met dieselrook.

Van symptomen tot ziekte

Blootstelling kan op korte termijn irritatie aan de ogen, neus, keel en longen veroorzaken. Langdurige blootstelling kan het risico op het ontwikkelen van chronische luchtwegaandoeningen en longkanker verhogen. De latentietijd tussen blootstelling en longkanker kan oplopen tot 10 à 20 jaar.

Wat moet je doen?

Voer een goede risicobeoordeling uit voor de blootstelling aan dieselrook. - komen uitlaatgassen van dieselmotoren voor in gesloten werkruimtes zoals garages? - worden er voldoende maatregelen genomen? - rapporteren werknemers geïrriteerde ogen of longen? De beste oplossing is om de blootstelling te beheersen en liefst

helemaal weg te nemen, bijvoorbeeld met behulp van andere motoren, goed onderhoud van motoren of ventilatiesystemen. Ademhalingsbeschermingsmiddelen, ontworpen om te beschermen tegen het inademen van schadelijk stof, dampen of gassen, zouden alleen als laatste oplossing gekozen moeten worden. Voor sommige taken of werkzaamheden kan ademhalingsbescherming echter de enige haalbare oplossing zijn.

Bron: [Factsheet: Dieselmotoremissie](#) | [Publicatie](#) | [Arboportaal](#)

Meer informatie over DME:

- [AenO-fonds-handreiking gevaarlijke stoffen.indd](#) ([aenowaterschappen.nl](#))
- [Dieselmotoremissie](#) | [Arboportaal](#)
- [BasisInspectieModule \(BIM\) Blootstelling aan dieselmotoremissies \(DME\)](#) | [Richtlijn](#) | [Nederlandse Arbeidsinspectie](#) ([nlarbeidsinspectie.nl](#))

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Houtstof

Over de stof

Houtstof ontstaat als hout machinaal wordt gezaagd of bewerkt. In houtzagerijen worden bijvoorbeeld grote hoeveelheden houtstof geproduceerd. Het grootste risico wordt veroorzaakt door fijnstof, omdat dit diep in de neus en longen ingeademd kan worden en op die manier schade aan kan richten. Fijnstof kan zich ook makkelijk verspreiden tot ver bij de bron vandaan. De hoeveelheid en het type houtstof is afhankelijk van het hout dat wordt bewerkt en de soort machine dat wordt gebruikt.

Langdurige blootstelling aan houtstof kan kanker in de neus en de bijholten veroorzaken. Houtstof is geclassificeerd als Groep 1-carcinogeen door het IARC, wat betekent dat het wordt gezien als een duidelijke oorzaak van kanker bij mensen.

Waar komen de risico's voor?

Een hoge blootstelling aan houtstof komt voor in branches waar hout gezaagd of bewerkt (schuren of schaven) wordt; in de houtproductenindustrie, werknemers die werken aan zaagtafels en houtdraaibanken, bouwvakkers en timmerlieden. Industrieën waar veel blootstelling plaatsvindt, zijn de meubelindustrie, bouw- en bosbouw. In Nederland hebben naar schatting 740.000 werknemers te maken met houtstof.

Van symptomen tot ziekte

Als werknemers houtstof inhaleren, wordt het afgezet in de neus, keel en luchtwegen. Blootstelling aan houtstof kan op die manier ademhalingsproblemen veroorzaken, maar ook een oorzaak zijn van oogirritatie, huidziekten en bij langdurige blootstelling, kanker. De latentietijd tussen blootstelling en houtstof gerelateerde neuskanker wordt geschat op ten minste 20 jaar.

Wat moet je doen?

Voer de juiste blootstellingsmetingen uit, zodat bekend is wanneer maatregelen moeten worden genomen. Onderzoek of werknemers ademhalingsproblemen melden.

De beste oplossing is om de blootstelling zoveel mogelijk te beheersen. Dit kan gebeuren door technische aanpassingen of aanpassingen aan de omgeving, zoals het gebruik van gereedschap met puntafzuiging en het installeren van ventilatiesystemen. Blootstelling kan ook beperkt worden door een bewuste keuze te maken in houtsoort, apparatuur en werktechniek. Persoonlijke beschermingsmiddelen, zoals ademhalingsbescherming, zijn kortetermijnoplossingen en zouden alleen gekozen moeten worden als andere maatregelen niet haalbaar zijn.

Bron: [Factsheet: Houtstof](#) | [Publicatie](#) | [Arboportaal](#)

Meer informatie over houtstof:

[Houtstof](#) | [Arboportaal](#)

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Lasrook

Over de stof

Het type lasproces dat wordt toegepast, bepaalt de aard en de concentratie van gevaarlijke stoffen die in de lasrook aanwezig zijn. De rook die vrijkomt bij lassen en plasmasnijden bestaat uit een mengsel van giftige gassen en zeer fijne deeltjes die kunnen worden ingeademd. De precieze samenstelling van de lasrook hangt af van het substraat, het vulmateriaal en de lastechniek. Lastechnieken die de grootste hoeveelheden kankerverwekkende stoffen genereren zijn: MAG-lassen, fux-gevulde draadlassen zonder schermgas en autogeen plasmasnijden. Chroom is een component in roestvrij staal, non-ferro legeringen, chromaatcoatings en sommige lastoevoegmaterialen. Chroom wordt tijdens het lassen in de zeswaardige toestand, Chromium VI, omgezet. Chroom VI-rook is zeer giftig en kan de ogen, huid, neus, keel en longen beschadigen en kanker veroorzaken.

Lasrook is internationaal geclassificeerd als een Groep 1-carcinogeen, wat betekent dat het wordt gezien als een duidelijke oorzaak van kanker bij mensen. Hoewel het in de eerste plaats geassocieerd wordt met lassen van roestvrij staal, geldt deze classificatie niet alleen voor rook uit roestvrij staal maar voor alle lasrook. Het beroep lasser leidt tot een toename van het risico op longkanker dat kan oplopen tot 40%.

Waar komen de risico's voor?

Blootstelling aan lasrook treedt op in meerdere sectoren, bij bijvoorbeeld lassers in de metaalindustrie, scheepswerven, bouw en transport. Beroepen zijn voornamelijk lassers en metaalbewerkers. In Nederland hebben naar schatting 400.000 werknemers te maken met lasrook.

Van symptomen tot ziekte

Acute blootstelling aan lasrook en gassen kan leiden tot irritatie aan de ogen, neus en keel, duizeligheid en misselijkheid. Langdurige blootstelling kan longschade en verschillende soorten kanker veroorzaken, waaronder longkanker, kanker aan het strottenhoofd en de urinewegen.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Wat moet je doen?

Voer de juiste blootstellingsmetingen uit, zodat bekend is wanneer er maatregelen moeten worden genomen. Onderzoek of werknemers symptomen rapporteren.

Het exacte risico van de rook hangt af van 3 factoren: hoe giftig de rook is, hoe geconcentreerd deze is en hoe lang deze wordt ingeademd. De beste oplossing is om de rook te minimaliseren door herontwerp van het werk en de gebruikte technieken en materialen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een lastoorts met geïntegreerde toortsafzuiging. Ten tweede kunnen oplossingen bestaan uit het installeren van algemene en lokale ventilatiesystemen en het aanleren van correcte positionering (zoals tegen de wind in staan).

Ten slotte is het belangrijk dat lassers de gevaren van de materialen waarmee ze werken begrijpen.

Bron: [Factsheet lasrook](#) | [Publicatie](#) | [Arboportaal](#)

Meer informatie over DME:

- [AenO-fonds-handreiking gevaarlijke stoffen.indd](#) ([aenowaterschappen.nl](#))
- [Lasrook](#) | [Arboportaal](#)
- [BasisInspectieModule \(BIM\) Blootstelling aan dieselmotoremissies \(DME\) | Richtlijn | Nederlandse Arbeidsinspectie](#) ([nlarbeidsinspectie.nl](#))
- [Verbetercheck Lasrook](#) ([5xbeter.nl](#))

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Illegale dumping en/of lozing

Wat zijn illegale dumpingen of lozingen?

Onder illegale dumpingen en/of lozingen wordt verstaan het zonder toestemming en/of vergunning lozen of dumpen van afval zoals:

- bouwpuin, verontreinigde grond of zwerfvuil;
- verpakt (verdacht) chemisch afval;
- lozingen.

Waar kan je illegale dumpingen of lozingen aantreffen?

Illegale dumpingen kunnen overal aangetroffen worden. Deze worden met name op afgelegen plekken gedumpt. Veel objecten van Rijnland bevinden zich op afgelegen plekken waar illegale dumpingen aangetroffen kunnen worden (vooral bij watersystemen).

Ook kan vloeibaar afval geloosd worden in watergangen of via de grond in het grondwater terecht komen. In het water geloosd kunnen er drijfslagen ontstaan waarmee men in contact kan komen.

Wat zijn de risico's van illegale dumpingen of lozingen?

Illegale dumpingen of lozingen kunnen gevaarlijke stoffen bevatten zoals chemische stoffen, drugsafval, zware metalen, ziekenhuisafval, afgewerkte olie, verfstoffen, gewassenbeschermingsmiddelen, wapens of explosieven, asbest, etc.

Meestal is niet bekend om wat voor (gevaarlijke) stof het gaat en wat de risico's zijn. Er kunnen bijvoorbeeld volle jerrycans zonder etiket worden aangetroffen waardoor het onduidelijk is wat de risico's zijn en welke beheersmaatregelen er getroffen moeten worden.

Wat moet je doen?

Illegale dumpingen en/of lozingen van verdacht of gevaarlijk afval dient te worden benaderd als gevaarlijk afval. Niet alleen als de inhoud bekend en gevaarlijk is, maar ook als de inhoud onbekend is. Voor gevaarlijk afval geldt:

1. Denk allereerst aan je eigen veiligheid, die van collega's en derden!

- a. Bovenwinds (wind in de rug) benaderen zodat je niet blootgesteld kan worden aan eventuele dampen;
- b. Voorkom blootstelling door afstand te houden en niets aan te raken (geen verpakkingen openen of verplaatsen wanneer dit niet noodzakelijk is);
- c. Meld de vondst zo snel mogelijk, vooral bij alleen werken waarbij uw persoonlijke veiligheid in gevaar kan zijn door de mogelijke aanwezigheid van de daders;
- d. Wanneer het te gevaarlijk is, overleg dan met je leidinggevende dat de brandweer of een gespecialiseerd bedrijf het gebied veilig stelt en zorgdraagt voor de verwijdering
- e. Zorg voor afzetting (met afzetlint) zodat omstanders/ voorbijgangers er niet bij kunnen komen.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

- f. Niet eten, drinken of roken in de buurt van de vindplaats;
- g. Pas op voor natte plekken, deze kunnen afkomstig zijn van lekkende verpakkingen met gevaarlijke stoffen;
- h. Gebruik de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen (denk aan chemisch bestendige handschoenen, laarzen, overall, adembescherming, zie hoofdstuk PBM) indien de stort zelf verwijderd kan/mag worden;
- i. Bij drugsafval en vondst van wapens en explosieven de vindplaats niet betreden om sporenonderzoek door de politie mogelijk te maken;
- j. Indien je toch bent blootgesteld ga dan naar medische hulp of bel 112. Besmet geraakte kleding dient afgespoeld en/of gewassen te worden.
- k. Maak foto's vanaf een veilige afstand.

2.

Indien het chemisch afval betreft en afdeling Beheer en Onderhoud de melding krijgt, draagt afdeling Beheer en Onderhoud de zaak over aan de wachtdienst waterkwaliteit van cluster Vergunningverlening en Handhaving door het meldpunt Handhaving te bellen. Drugsafval is te herkennen door een of meerdere van de volgende kenmerken: vaak in vaten/jerrycans, stank die prikt in de ogen of zelfs direct hoofdpijn veroorzaakt.

3.

De onderhoudsmedewerkers dienen samen met de medewerker van afdeling Handhaving te bepalen welke maatregelen ter plaatse nodig zijn, bijvoorbeeld afdammen.

4.

Uitsluitend bij vondst van drugsafval, explosieven/wapens en menselijke overblijfselen en/of indien grote risico's voor derden/omgeving bel de politie (0900-8844 of 112 indien spoed/heterdaad), en geef daarbij de locatie en de waarneming/situatie door en vraag ze ter plaatse voor ondersteuning i.v.m. het onderzoek.

- a. Indien de stof onbekend is, vraag de politie om ook de Adviseur Gevaarlijke Stoffen (AGS) ter plaatse te sturen.
- b. Vraag eventueel de politie ter plaatse om het BVH-nummer waaronder de zaak moet worden aangemaakt. Op dit BVH-nummer wordt door de politie een dossier aangemaakt. Wanneer er aangifte wordt gedaan bij de politie, moet dit nummer worden opgegeven zodat er geen dubbele dossiers worden aangemaakt.

5.

Laat het afval niet onbewaakt achter en blijf op gepaste afstand. Denk bij een illegale (drugs)dump aan je eigen veiligheid, de overtreders kunnen immers nog in de buurt zijn. Meld de dump daarom zo snel mogelijk.

8.1 Gevaarlijke stoffen

- 1. Inleiding
- 2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften
- 4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**

6.

Laat de Omgevingsdienst ter plaatse komen i.v.m. bevoegd gezag Wet bodembescherming.

- a. In het geval dat het afval is gedumpt in een grondwaterbeschermingsgebied of waterwingebied, attendeer je de medewerkers van de Omgevingsdienst ter plaatse dat ze de verantwoordelijke drinkwaterleverancier(s) op de hoogte moeten stellen.

7.

Bij vondst van asbestverdacht materiaal als volgt handelen:

- a. Asbest kan bij inademen schadelijke gevolgen geven. Houd daarom afstand en benader zo nodig bovenwinds. Draag geschikte PBM's gebruik daarbij minimaal een P3 stofmasker. Een gewoon P3 wegwerpmasker geeft echter niet in alle gevallen (bijvoorbeeld bij niet-hechtgebonden blauw/crocidoliet asbest) voldoende bescherming tegen inademen van asbestvezels. Inventariseren en verwijderen van asbesthoudend materiaal moet dan ook door gecertificeerde bedrijven geschieden. Zij gebruiken filtermaskers met overdruk die beter beschermen.

PFAS

Er zijn meer dan 4000 soorten PFAS (poly en perfluoroalkylstoffen). Deze stoffen zijn vanaf 1930 grootschalig toegepast in uiteenlopende producten, waaronder Teflon, blusschuim en waterafstotende kleding. Door de productie, het gebruik ervan en het weggooien van deze producten, is PFAS in de loop der jaren in de bodem terecht gekomen. Over het algemeen is de concentratie in de Nederlandse bodem zeer laag. Uitzondering hierop vormen enkele hotspots, zoals voormalige productieterreinen, oefenterreinen van de brandweer en vliegvelden.

Hoe word je blootgesteld aan PFAS?

De grootste blootstelling aan PFAS vindt plaats via voedingsmiddelen (inslikken). Daarnaast is opname in het lichaam mogelijk via inademing en via de huid. In de bouw kunnen medewerkers blootgesteld worden aan PFAS wanneer zij werken in/met verontreinigde grond. Het gaat dan met name om beroepen als kabelleggers, bodemsaneerders en baggeraars. De blootstelling van deze werknemers wordt ingeschat als zeer laag. Bij het werken in hotspots kunnen werknemers wel aan hogere concentraties PFAS worden blootgesteld.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Wat zijn de gevolgen van blootstelling aan PFAS?

De belangrijkste gezondheidseffecten van PFAS zijn een verhoging van de cholesterolwaarden en een verminderde werking van het afweersysteem. Op basis van wat er nu in de wetenschap bekend is, kan gesteld worden dat de gezondheidsrisico's door PFAS voor werknemers die werken met grond klein zijn. Wanneer werknemers veelvuldig werken in hotspots, is dit risico hoger.

Welke maatregelen kun je nemen om veilig te werken met PFAS?

Voordat een project start, moet de aanwezigheid van PFAS en andere mogelijke verontreinigingen in kaart worden gebracht. Aan de hand van de CROW richtlijn 400 'Werken in verontreinigde grond' wordt bepaald welke beschermende maatregelen nodig zijn om veilig en gezond te kunnen werken.

Naast de beheersmaatregelen en persoonlijke beschermingsmiddelen die op projectniveau zijn vastgesteld, is persoonlijke hygiëne bij het werken met grond belangrijk: alleen eten, drinken en roken met schone handen en op een schone plek.

Bron: [PFAS - Volandis](#)

Meer informatie over PFAS:

- [Vragen en antwoorden PFAS in grond en bagger | RIVM](#)
- [PFAS-V3-2-def-paginas.pdf \(expertisecentrumpfas.nl\)](#)
- [Regels voor PFAS | PFAS | Rijksoverheid.nl](#)

Ontplobbare oorlogsresten (OO)

Ruim 75 jaar na de Tweede Wereldoorlog, liggen in de Nederlandse grond en waterbodem nog ontplofbare oorlogsresten (OO), ook wel bekend als niet gesprongen explosieven (NGE). Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de complete vervoersstructuur aangemerkt als potentieel doelwit door zowel de Duitse bezetter als de geallieerde strijdkrachten. De hoofdwegen, hoofdvaarwegen, hoofdwatersystemen, etc. werden daarom vaak gericht, maar ook als gelegenheidsdoel aangevallen.

Tijdens en kort na de oorlog werden veel overgebleven en achtergelaten ontplofbare oorlogsresten (OO) gedumpt in bestaande watergangen, kraters, loopgraven, etc. Ook zijn OO door onbekende redenen niet tot ontploffing gekomen en als blindganger (weigeraar) in de (water-)bodem achtergebleven.

Het onverwachts aantreffen van OO tijdens graaf-, bagger- of andere grondwerkzaamheden, kan zorgen voor gevaarlijke situaties voor werknemers en burgers. De kans op het activeren van OO, waardoor deze tot ontploffing kan komen, is statistisch gezien klein. Het effect hiervan kan echter erg groot zijn. Er kan (ernstig) lichamelijk letsel worden veroorzaakt en schade worden aangericht aan de omgeving en het milieu.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Procedure Ontploffbare Oorlogsresten Rijnland

Rijnland wordt bij het voorbereiden en uitvoeren van haar taken regelmatig geconfronteerd met de (mogelijke) aanwezigheid van OO (met name bij projecten). Indien dit noodzakelijk blijkt, worden maatregelen getroffen, bijvoorbeeld in de vorm van opsporing en ruiming van OO. In andere gevallen blijkt pas dat de problematiek speelt als tijdens de werkzaamheden spontaan OO worden aangetroffen.

Door de geschetste situatie, is bij Rijnland de behoefte ontstaan om de omgang met OO binnen de gehele organisatie op een eenduidige en pragmatische wijze te organiseren in een duidelijk proces. Hiervoor is door onze collega's van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier een uitgebreid onderzoeksrapport met aanbevelingen opgesteld. Het Hoogheemraadschap van Rijnland sluit zich, gezien de overeenkomende omstandigheden, hierbij aan.

Het basisprincipe is, dat voorafgaand aan baggerwerkzaamheden en andere grondroerende werkzaamheden onder de waterlijn in watergangen, alleen nader onderzoek naar de aanwezigheid van OO wordt uitgevoerd, als hierover de benodigde gegevens ontbreken.

Het Hoogheemraadschap van Rijnland sluit zich daarmee aan bij het landelijke beleid, dat in de loop der tijd geen explosieven zich opwaarts verplaatsen. Voor de veel voorkomende werkzaamheden aan waterbodems en taluds onder de waterlijn zijn intern de volgende afsloopschema's opgesteld:

- In schema 1 worden aan de hand van de aard van de werkzaamheden in combinatie met de omstandigheden, de beheersmaatregelen vastgesteld.
- In schema 2 worden deze beheersmaatregelen nader omschreven.

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Schema 1: Werkzaamheden en werkomstandigheden

Nr.	Vraag	Ja	Nee
1	Is sprake van baggerwerkzaamheden?	Ga naar vraag 2	Ga naar vraag 5
2	Is sprake van baggerwerkzaamheden tot in de vaste waterbodem?	Volg schema beheersmaatregelen	Ga naar vraag 3
3	Is sprake van cyclische onderhoudswerkzaamheden?	Ga naar vraag 4	Volg schema beheersmaatregelen
4	Is de cyclus >20 jaar en/of vinden grondroeringen tot in de vaste bodem plaats (bijvoorbeeld spudpalen)?	Volg schema beheersmaatregelen	Geen maatregelen
5	Vindt voor het onderhoud roering van de (water-)bodem plaats?	Ga naar vraag 6	Ga naar vraag 10
6	Is het object waaraan onderhoud wordt gepleegd naorlogs aangebracht?	Ga naar vraag 7	Ga naar vraag 8
7	Is de voor het onderhoud te roeren (water)bodem voor het aanbrengen van het object geroerd?	Geen maatregelen	Ga naar vraag 9
9	Wordt het nieuwe object op dezelfde locatie teruggeplaatst?	Ga naar vraag 10	Volg schema beheersmaatregelen
10	Worden bij de werkzaamheden versnellingen > 1,0 m/s ² veroorzaakt?	Volg schema beheersmaatregelen	Geen maatregelen

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

Schema 2: Beheersmaatregelen

Nr.	Vraag	Ja	Nee
1	Staat de locatie op de GIS-kaart of een andere objectkaart met oorlogsresten?	Verdacht gebied, ga naar 2	Ga naar 3
2	Blijkt uit een Historisch Vooronderzoek dat alle eventuele OO zijn geruimd?	Veilig voor uitvoering	Ga naar 3
3	Blijkt uit een Projectgebonden Risico-analyse dat de specifieke werkzaamheden veilig kunnen worden uitgevoerd?	Veilig voor uitvoering	Ga naar 4
4	Is er een Opsporingsonderzoek uitgevoerd en zijn alle aangetroffen OO verwijderd?	Veilig voor uitvoering	Ga naar 3
5	Is de GIS-kaart bijgewerkt?	Gereed	Werk de GIS-kaart bij of laat dit doen.

Meer informatie over OO:

[Factsheet Niet gesprongen explosieven](#) | [Bodemambities](#)

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

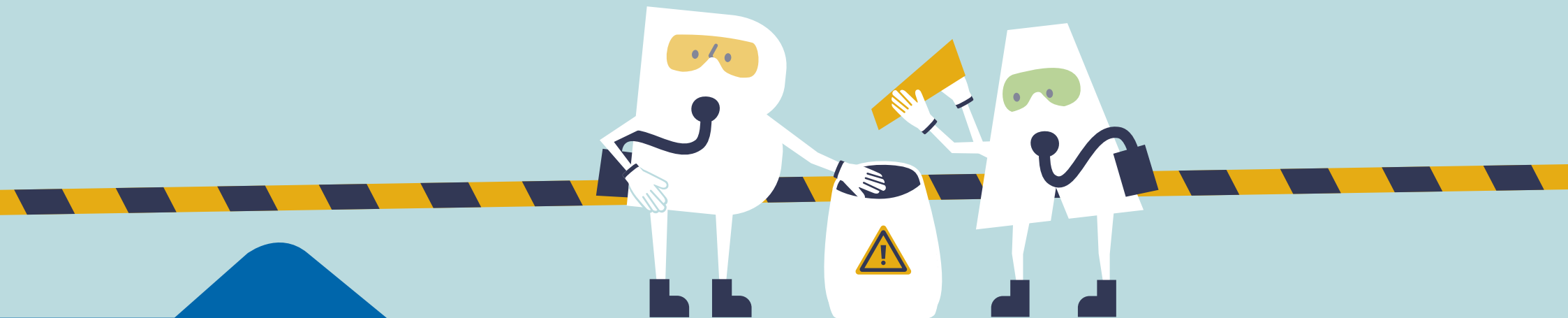
Polycyclische aromatische waterstoffen (PAK's)

Polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) zijn stoffen die ontstaan als organische materialen zoals hout, voedingsmiddelen, tabak en fossiele brandstoffen niet volledig worden verbrand. Er zijn honderden verschillende PAK's, met verschillende eigenschappen. Planten kunnen sommige PAK's opnemen uit de bodem; via voedingsgewassen kunnen ze dus in ons lichaam belanden. Andere PAK's worden niet opgenomen door planten, en komen het lichaam alleen binnen als gronddeeltjes worden opgegeten - bijvoorbeeld door kinderen die spelen op vervuilde grond.

Bron: [Vervuilende stoffen in de bodem](#) | Milieu Centraal

8.1 Gevaarlijke stoffen

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

8.2 Asbest

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

8.
Bijlagen

1. Inleiding

In het verleden is veel gebruik gemaakt van asbest vanwege de zeer goede eigenschappen (sterk, slijtvast, isolerend en goedkoop). Sinds 1995 is asbest verboden omdat blootstelling hieraan kan leiden tot ernstige gevolgen voor de gezondheid (jaarlijks overlijden er naar schatting 500 personen vroegtijdig als gevolg hiervan).

Ook bij Rijnland is in het verleden veelvuldig asbest toegepast en kan je dit nog steeds aantreffen in onze gebouwen en installaties. In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de risico's van asbest zijn, waar je asbest binnen Rijnland kan aantreffen, hoe je deze kan herkennen, welke voorschriften er gelden en welke beheersmaatregelen je moet treffen.

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

2. Hoofdlijnen

Wat is asbest?

Asbest is een verzamelnaam voor zes, in de natuur, gevormde mineralen met een vezelstructuur. Asbest heeft lang bekend gestaan om een aantal goede eigenschappen:

- Sterk en slijtvast;
- Thermisch-, elektrisch- en geluidsisolerend;
- Chemisch resistent (zuur- en loogbestendig);
- Goedkoop, makkelijk te winnen en eenvoudig te verwerken.

Vanwege deze goede eigenschappen is asbest veelvuldig toegevoegd als hulpstof aan materialen zoals cement, gips, bitumen of bakeliet. Asbesthoudende materialen zijn in Nederland vooral na de Tweede Wereldoorlog verwerkt in onder andere bouwmaterialen en in technische installaties.

Later werd algemeen bekend dat asbest grote gezondheidsrisico's met zich meebrengt en is het uiteindelijk in 1995 verboden geworden. Wanneer je werkt aan gebouwen of installaties uit deze periode (1945-1995), bestaat daarom het risico op blootstelling aan asbest.

Wat zijn de risico's van asbest?

De gezondheidsrisico's van asbest ontstaan vooral door inademing van asbestvezels die vervolgens in de longen achterblijven. Vanwege de eigenschappen van asbestvezels slagen de longen er niet in om deze vezels te verwijderen.

Asbestvezels komen hoofdzakelijk vrij bij het (machinaal) bewerken (zoals slopen, boren, zagen, vijlen, etc.) van asbesthoudend materiaal. Ook kunnen asbestvezels vrijkomen wanneer het asbesthoudend materiaal beschadigd en niet meer intact is (door invloeden van bijvoorbeeld het weer of door slijtage kan het bindingsmateriaal in de loop der jaren aangetast worden). Zolang het asbest gebonden zit in hechtgebonden materialen, zoals cement of lijm zal het materiaal geen directe gezondheidsrisico's vormen.

Asbestvezels kunnen bij inademing, longkanker, longvlies- en buikvlieskanker (mesotheliomen) en stoflongen (asbestose) veroorzaken. De gezondheidseffecten van asbest openbaren zich pas na langere tijd (10 tot 60 jaar). Dit maakt asbest tot een zeer verraderlijke stof.

8.2 Asbest

1. Inleiding
- 2. Hoofdlijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

Waar komt asbest voor?

Asbest is o.a. toegepast in gebouwen, installaties, waterleidingbuizen, schepen, treinen en consumentenartikelen. In Nederland zijn er zo'n 3.500 verschillende toepassingen van asbest bekend.

De meeste asbest is toegepast in de bouw en verwerkt in asbestcementproducten zoals golfplaten.

Ook bij Rijnland kan je asbesthoudende materialen tegenkomen waaronder:

- Asbestcement leidingen (bijvoorbeeld in persleidingen tussen rioolgemalen en zuiveringen);
- Vloer- en dakbedekking in gebouwen;
- Pakkingsmateriaal tussen leiding appendages zoals kleppen of pompen
- Asbestkoord (als dichtmiddel);
- Mes-zekering in schakelkast;
- Plaatmateriaal zoals golfplaten, vensterbank of stortstroken in betonconstructies;
- Kit (bijvoorbeeld als stopverf rond kozijnen);
- Buismateriaal en ventilatiekanalen;
- Kantbeschoeiingen van watergangen (veelal golfplaten);
- Asbest in puin, grond of baggerspecie, etc.

Asbest(situatie) binnen Rijnland

Gebouwen en installaties van Rijnland met een bouwjaar van vóór 1995 zullen altijd asbestverdacht zijn. Het doel van Rijnland is dat alle locaties asbestveilig zijn. Dit betekent dat alle asbesttoepassingen verwijderd zijn of dat deze in goede staat zonder risico's aanwezig blijven. Hierbij hebben bronmaatregelen (het verwijderen van asbest) altijd de voorkeur.

Om dit doel te bereiken zijn alle asbestverdachte locaties van Rijnland onderzocht:

- Op de AWZI's en AWTG's zijn de asbestinventarisaties in 2020/2021 uitgevoerd;
- Op de objecten van Facilitaire Dienstverlening en Watersystemen zijn de asbestinventarisaties in 2022/2023 uitgevoerd.

Na de asbestinventarisaties volgen de asbestsaneringen waarbij het asbesthoudend materiaal zoveel mogelijk verwijderd wordt. De asbestsaneringen staan gepland voor 2024/2025.

Voor Rijnland is er een overzichtslijst opgesteld waarin per object de actuele asbestsituatie staat vermeld. Deze is op te vragen bij de asbestcoördinator.

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

De asbestinventarisatierapporten en asbestbeheerkaarten staan opgeslagen in de applicatie Meridian en zijn op te vragen bij de asbestcoördinator.

Let op!

Tijdens de inventarisaties zijn alleen bereikbare delen onderzocht. Er kunnen zich ook asbesthoudende materialen bevinden in niet bereikbare delen zoals een natte kelder of achter een spouwmuur. Voor sloop- of renovatiewerkzaamheden is daarom aanvullend onderzoek nodig. In het inventarisatierapport staat precies aangegeven wat onderzocht is en of deze geschikt is voor sloop- en/of renovatiewerkzaamheden. Raadpleeg daarom altijd het inventarisatierapport (op te vragen bij de asbestcoördinator).

Hoe kan ik asbest herkennen?

Asbestverdachte materialen kan je herkennen aan:

1. De leeftijd van het materiaal (van voor of na het asbestverbod in 1995).
2. Het soort toepassing (zie [Waar komt asbest voor?](#)).
3. Visuele aanwezigheid van vezels (geeft slechts een indicatie).

Het herkennen van asbesthoudende materialen is echter niet eenvoudig. Een laboratoriumonderzoek moet daarom uitsluitend geven. Op de locaties van Rijnland waar asbestinventarisaties zijn uitgevoerd, zijn de asbesthoudende materialen voorzien van signalering (sticker):

Tevens is op deze locaties bij de ingang een asbestbeheerkaart aanwezig. Hier staat een overzicht van alle bekende asbesthoudende materialen op. De asbestbeheerkaarten zijn ook digitaal te raadplegen in Meridian. Neem hiervoor contact op met de asbestcoördinator.

Let op!

Het kan voorkomen dat asbeststickers door weersinvloeden of slijtage van het materiaal zijn verdwenen. Raadpleeg daarom altijd de asbestbeheerkaart en het inventarisatierapport en neem bij twijfel contact op met de asbestcoördinator.

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

3. Voorschriften

Bij het werken aan asbesthoudende materialen kunnen veel asbestvezels vrijkomen en vormen daarmee een groot gezondheidsrisico. Voor het werken met asbesthoudende materialen bestaan daarom strenge wettelijke voorschriften en moeten de volgende vijf stappen gevolgd worden:

1. Asbestinventarisatie
2. Sloopmelding
3. Asbestverwijdering
4. Eindcontrole
5. Afval afvoeren

1. Asbestinventarisatie

Bij een asbestinventarisatie wordt onderzocht of er asbesthoudende materialen in een bouwwerk of object aanwezig zijn. Hierbij wordt bepaald wat de gezondheidsrisico's zijn en welke beheersmaatregelen er getroffen moeten worden.

Wettelijk is vastgelegd wanneer een asbestinventarisatie verplicht is:

- Bij het (gedeeltelijk) slopen of renoveren van een bouwwerk of object (met uitzondering van gebouwen die na 1994 gebouwd zijn).
- Bij het verwijderen van asbesthoudende materialen uit een bouwwerk of object.
- Indien er risico op blootstelling aan asbest bestaat.

De resultaten van dit onderzoek worden opgenomen in het asbestinventarisatierapport. Het asbestinventarisatierapport vormt de basis voor de asbestverwijdering. Zonder geldig asbestinventarisatierapport is het niet toegestaan om asbesthoudende materialen te verwijderen.

Verder is wettelijk vastgelegd dat een asbestinventarisatie uitgevoerd moet worden door een deskundig daartoe gecertificeerd bedrijf.

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

2. Sloopmelding

Voordat asbesthoudende materialen verwijderd mogen worden, moet er eerst een sloopmelding bij het bevoegd gezag worden gedaan. De sloopmelding wordt gedaan in het LAVS (landelijk asbestvolgsysteem) en bevat altijd het asbestinventarisatierapport.

De eigenaar van het bouwwerk of object is verantwoordelijk voor deze melding maar mag dit ook uitbesteden, bijvoorbeeld aan het asbestsaneringsbedrijf. De sloopmelding moet uiterlijk vier weken voor aanvang van de werkzaamheden zijn verricht (hier bestaan een aantal uitzonderingen op zoals bij een calamiteit).

3. Asbestverwijdering

Bij het verwijderen van asbesthoudende materialen kunnen veel asbestvezels vrijkomen en vormen daarmee een groot gezondheidsrisico. Het verwijderen van asbest moet dusdanig uitgevoerd worden dat gezondheidsrisico's worden beperkt en verontreinigingen aan het milieu worden voorkomen. Voor het verwijderen van asbest bestaan daarom strenge wettelijke voorschriften:

- Er moet een geldig asbestinventarisatierapport beschikbaar zijn
- Moet door een deskundig en daartoe gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf uitgevoerd worden.
- De asbestverwijdering en asbestinventarisatie mag niet door hetzelfde bedrijf uitgevoerd worden.

- Een gecontroleerd werkplan waarin staat opgenomen hoe het werk op een veilige wijze uitgevoerd gaat worden en de te gebruiken beheersmaatregelen en PBM's.
- Startmelding in LAVS door asbestverwijderingsbedrijf ten minste twee werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden.

4. Eindcontrole

Na het verwijderen van de asbesthoudende materialen, vindt de eindcontrole plaats. Tijdens de eindcontrole wordt gecontroleerd of de werkplek asbestveilig is en de concentratie asbestvezels binnen de wettelijke normen is.

Wie en hoe de eindcontrole wordt uitgevoerd is afhankelijk van het risico (vindt de asbestverwijdering binnen of buiten plaats en het soort asbesthoudend materiaal). Bij een hoger risico moet het resultaat van de eindcontrole ook in LAVS worden ingevoerd.

Tot het moment dat er een eindcontrole heeft plaatsgevonden is het niet toegestaan om andere werkzaamheden te verrichten binnen het werkgebied waar de asbestverwijderingswerkzaamheden zijn uitgevoerd.

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

5. Afval afvoeren

Asbesthoudend afval moet dusdanig verpakt worden zodat verspreiding van asbestvezels wordt voorkomen. Dit betekent in deugdelijk niet-luchtdoorlatend verpakkingsmateriaal met asbestaanduiding.

Asbesthoudend afval bestaat uit verwijderd asbesthoudend materiaal maar ook gebruikte filters, stofzuigerzakken, besmette hulpmiddelen en wegwerpartikelen zoals handschoenen en overall.

Het asbesthoudende afval moet gescheiden ingezameld worden en binnen twee weken na afronding van de asbestverwijderingswerkzaamheden worden afgevoerd naar een erkende verwerker. Het asbestverwijderingsbedrijf ontvangt hiervoor een stortbon welke in LAVS moet worden ingevoerd.

Let op!

De wet- en regelgeving omtrent asbest is complex. Neem bij twijfel of vragen over de precieze wettelijke voorschriften contact op met de Asbestcoördinator of Hoger Veiligheidskundige.

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

4. Procedure

Aantreffen van asbestverdacht materiaal

Bij het (onverwacht) aantreffen van asbestverdacht materiaal moeten de volgende maatregelen getroffen worden:

- Stop direct met je werkzaamheden en verlaat het gebied of de ruimte.
- Waarschuw je collega's en andere personen in de omgeving en zet indien mogelijk het gebied af (lint om het gebied heen spannen of deuren op slot doen).
- Informeer de asbestcoördinator, de beheerder van de locatie en je leidinggevende.
- Maak een HSE-melding in Ultimo.

Vervolgens worden de stappen uit de procedure in [Bijlage I 'Aantreffen van asbestverdacht'](#) gevolgd.

Correctief werken aan asbesthoudende materialen (urgent/niet-urgent)

Zie flowchart [Bijlage II: Correctief onderhoud \(met mogelijk asbestrisico\)](#)

Preventief uitvoeren algemene werkzaamheden

Zie flowchart [Bijlage III: Preventief onderhoud \(met mogelijk asbestrisico\)](#)

Monitoring (periodieke controle)

Door invloeden kunnen asbesthoudende materiaal beschadigd raken waardoor er asbestvezels vrij kunnen komen. Het is daarom van belang dat asbesthoudende materialen in gebouwen en objecten die nog niet verwijderd zijn, periodiek worden gecontroleerd. Hierbij wordt visueel gecontroleerd of:

- Het materiaal nog aanwezig is
- Het materiaal niet beschadigd is
- Signalering (sticker) nog aanwezig en goed zichtbaar is
- Eventueel aangebrachte afschermingen nog aanwezig en intact zijn
- Omstandigheden die van invloed kunnen zijn onveranderd zijn

De periodieke controle moet minimaal jaarlijks plaatsvinden door een geïnstrueerd persoon. [Zie Bijlage IV: Monitoring \(periodieke controle\)](#).

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

Registratie blootstelling asbest

Medewerkers die onverhoopt toch blootgesteld zijn of worden aan kankerverwekkende of mutagene stoffen (waaronder asbest), moeten geregistreerd worden in een blootstellingsregister. Registratie is van belang omdat de gezondheidseffecten van asbest zich pas na langere tijd kunnen openbaren en is wettelijk verplicht (Arbobesluit art. 4.15). Registratie vindt plaats na overleg met je leidinggevende en wordt door HR vastgelegd in H@RM. In overleg met de bedrijfsarts kan er toe worden besloten dat er een medisch onderzoek (PAGO) wordt aangeboden gericht op de risico van de blootstelling.

Asbestcement (AC) leidingen

Binnen Rijnland zijn er diverse pers- en rioolleidingen van asbestcement. Voor AC-leidingen gelden specifieke wettelijke voorschriften/procedures (zie [Asbestcement leidingen](#)).

Bodem

In de bodem kunnen zich verontreinigingen bevinden waaronder asbest. Puin is bijvoorbeeld veelvuldig gebruikt voor het ophogen van dijken en kan asbest in verwerkt zitten. Voordat er grondroerende werkzaamheden uitgevoerd mogen worden moet daarom altijd eerst bodemonderzoek uitgevoerd worden (zie [Asbest in bodem](#)).

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Medewerker

- Nooit zelf werkzaamheden (laten) uitvoeren aan asbesthoudende of asbestverdachte materialen.
- Het werk stilleggen bij het onverwacht aantreffen van asbestverdacht materiaal en hiervan melding maken (zie procedure).
- Volgen van training en houden aan de veiligheidsvoorschriften.

Asbestcoördinator (team Onderhoudsmanagement)

- Het (laten) uitvoeren van periodieke controle asbesthoudende materialen (monitoring).
- Actueel (laten) houden van de asbestsignalering en asbestbeheerkaart zowel digitaal (in Meridian) als fysiek op locatie.
- Toetsen werkplan en werkvergunning bij werkzaamheden aan asbesthoudende materialen.
- Het (laten) veiligstellen van de werkplek bij het onverwacht aantreffen van asbestverdacht materiaal en deze (laten) inventariseren en indien nodig saneren.
- Behandelen van asbestgerelateerde HSE-meldingen.
- Er op toezien dat asbestgerelateerde documentatie op de juiste wijze wordt gedocumenteerd en opgeslagen.
- Beheren LAVS (Landelijk Asbestvolgsysteem) account Rijnland en er op toezien dat deze correct wordt aangevuld.
- Actueel houden overzichtslijst asbesthoudende materialen per object.
- Het geven van advies en ondersteuning omtrent asbest.

Veiligheidskundige (team Kwaliteit & Veiligheid)

- Opstellen en laten vaststellen beleid omtrent asbest.
- Monitoren dat risico's omtrent asbest voldoende geborgd zijn.
- Ziet toe op toe correcte naleving van (wettelijke) voorschriften omtrent asbest.
- Het geven van advies en ondersteuning omtrent asbest.

Werkvoorbereider (Onderhoud) / Technisch Manager (projecten)

- Verantwoordelijk voor het uit laten voeren van asbestinventarisatie bij werkzaamheden met (mogelijk) risico op asbestblootstelling.
- Het (laten) verrichten van een sloopmelding bij het laten verwijderen van asbesthoudende materialen.

Leidinggevende

- Ziet toe op toe correcte naleving van (wettelijke) voorschriften omtrent asbest.
- Zorgt voor voorlichting, middelen en instructie voor het veilig werken met asbest.

HR

- Zorgt voor registratie blootstelling aan kankerverwekkende of mutagene stoffen (waaronder asbest) in blootstellingsregister.
- Stelt in overleg met de bedrijfsarts medisch onderzoek (PAGO) beschikbaar voor medewerkers die blootgesteld zijn/worden aan kankerverwekkende of mutagene stoffen (waaronder asbest).

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

6. Veelgestelde vragen

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping
8. Bijlagen

7. Verdieping

Meer informatie over asbest:

- [AenO-fonds-handreiking gevaarlijke stoffen.indd \(aenowaterschappen.nl\)](#)
- [Asbest | Arboportaal](#)
- [Overzicht asbestregelgeving - Kenniscentrum InfoMil](#)
- [Asbest - Kenniscentrum InfoMil](#)

Asbestcement leidingen

Binnen Rijnland zijn er diverse rioolleidingen van Asbestcement (AC). Het grootste deel van de AC-leidingen in bezit van Rijnland zijn bekend. Een deel is echter niet bekend. Bij het werken aan rioolleidingen dient men altijd rekening te houden met de mogelijke aanwezigheid van asbest. Bij twijfel werkzaamheden staken en laten onderzoeken of leidingen asbest bevat.

Bij Rijnland vallen de AC-leidingen (meestal) onder de zogenaamde vrijstellingsregeling uit het Arbeidsomstandighedenbesluit artikel 4.54b, lid b:

‘Het geheel of gedeeltelijk verwijderen van asbestcemenhoudende waterleidingbuizen, gasleidingbuizen, rioolleidingbuizen en mantelbuizen of delen daarvan, voorzover zij deel uitmaken van het ondergrondse openbare gas-, water- en rioolleidingnet.’

In bovenstaand artikel is het laatste gedeelte van de zin belangrijk. AC-leidingen die in bezit zijn van Rijnland zijn openbaar en vallen onder de vrijstellingsregeling.

- Leidingen in bezit van bedrijven of andere overheidsinstanties zoals defensie en particulieren vallen hier niet onder.
- Uitsluitend ondergrondse leidingen, zodra de leiding bij een transportemaal of AWZI bovengronds komt valt dit niet onder de vrijstellingsregeling.
- Het betreft uitsluitend de asbestcementleidingen en niet als bij de moffen asbesthoudende koord is gebruikt.

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

Deze vrijstellingsregeling houdt het volgende in:

- Geen verplichte asbestinventarisatie door gecertificeerd inventarisatiebureau
- Aanwezigheid van tekeningen van het leidingnet zijn voldoende
- Geen meldingsplicht bij de NL-Arbeidsinspectie
- Het is in sommige gevallen aan te raden de gemeente op de hoogte te stellen van de werkzaamheden en te melden dat er passende beheersmaatregelen worden genomen om stagnatie te voorkomen
- Wel werken conform veiligheidsmaatregelen beschreven in een werkplan
- Voorheen was dit beschreven in het Rode en Bruine boekje 'Veilig werken met asbestcementleidingen'. De maatregelen dienen thans beschreven te worden in het verplichte werkplan.

Werkzaamheden aan AC-leidingen door Rijnland medewerkers:

- Werkzaamheden uitvoeren conform vooraf opgesteld werkplan.
- Advies van veiligheidkundige vragen.
- Werkzaamheden uitvoeren met geldige werkvergunning.
- Startwerkoverleg houden met alle betrokkenen.

Werkzaamheden aan AC-leidingen door ingehuurd aannemer:

- Aannemer vooraf op de hoogte stellen van de aanwezigheid van asbesthoudende leidingen, ook bij een calamiteit.
- Aannemer werkzaamheden laten uitvoeren met voldoende beheersmaatregelen omschreven in een V&G-plan en werkplan.
- Werkzaamheden laten uitvoeren met een geldige werkvergunning van Rijnland.
- Periodiek toezicht houden op de uitvoering van de werkzaamheden door de aannemer conform de te nemen beheersmaatregelen.

Bij werkzaamheden met AC-leidingen dient men alert te zijn op de aanwezigheid van asbest in de bodem, dit kan mogelijk ontstaan zijn bij het indertijd plaatsen van de AC-leidingen.

Indien tijdens een calamiteit moet worden gewerkt aan een asbesthoudende leiding dienen Rijnland medewerkers, de aannemer en zijn werknemers van de aanwezigheid van asbest op de hoogte te worden gesteld. Er dienen maatregelen te worden genomen conform asbestwerkplan. In alle gevallen dienen werknemers tegen de blootstelling van asbest te worden beschermd.

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

Asbest in bodem

Indien er gewerkt wordt in de bodem (water- of landbodem) dan dient men voorafgaande de werkzaamheden op de hoogte te zijn van de mogelijke aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Bij de aanwezigheid van asbest dient er een bodemonderzoeksrapport beschikbaar te zijn conform NEN 5707 voor landbodem, NEN 5720 voor waterbodem en NEN 5997 voor puin.

Bij aanwezigheid van asbest in de bodem dient er voorafgaande de uitvoering van de werkzaamheden een V&G-plan ontwerpfasen te zijn opgesteld met daarin asbest opgenomen als expliciet onderdeel. In dit onderdeel dient de voorlopige veiligheidsklasse waarmee het werk moet worden uitgevoerd te zijn vastgelegd.

Bij aanwezigheid van asbest in de bodem dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden door een aannemer die BRL SIKB 7000 gecertificeerd is. Deze zal de werkzaamheden uitvoeren conform de CROW 400.

Indien Rijnland medewerkers een door de aannemer afgezette verontreinigde zone van een asbestlocatie moet betreden dan dient men zich te conformeren aan de door de aannemer gestelde eisen en regels. Dit kan betekenen dat men een medische keuring moet hebben ondergaan conform de CROW 400.

Het is niet toegestaan dat Rijnland medewerkers werken met asbest verontreinigde bodem. Indien in de bodem asbest geconstateerd wordt, dienen de werkzaamheden te worden gestaakt en de leidinggevende op de hoogte te worden gesteld. In de meeste gevallen dient er bodemonderzoek te worden uitgevoerd en dient een gecertificeerde aannemer te worden ingeschakeld die de werkzaamheden overneemt.

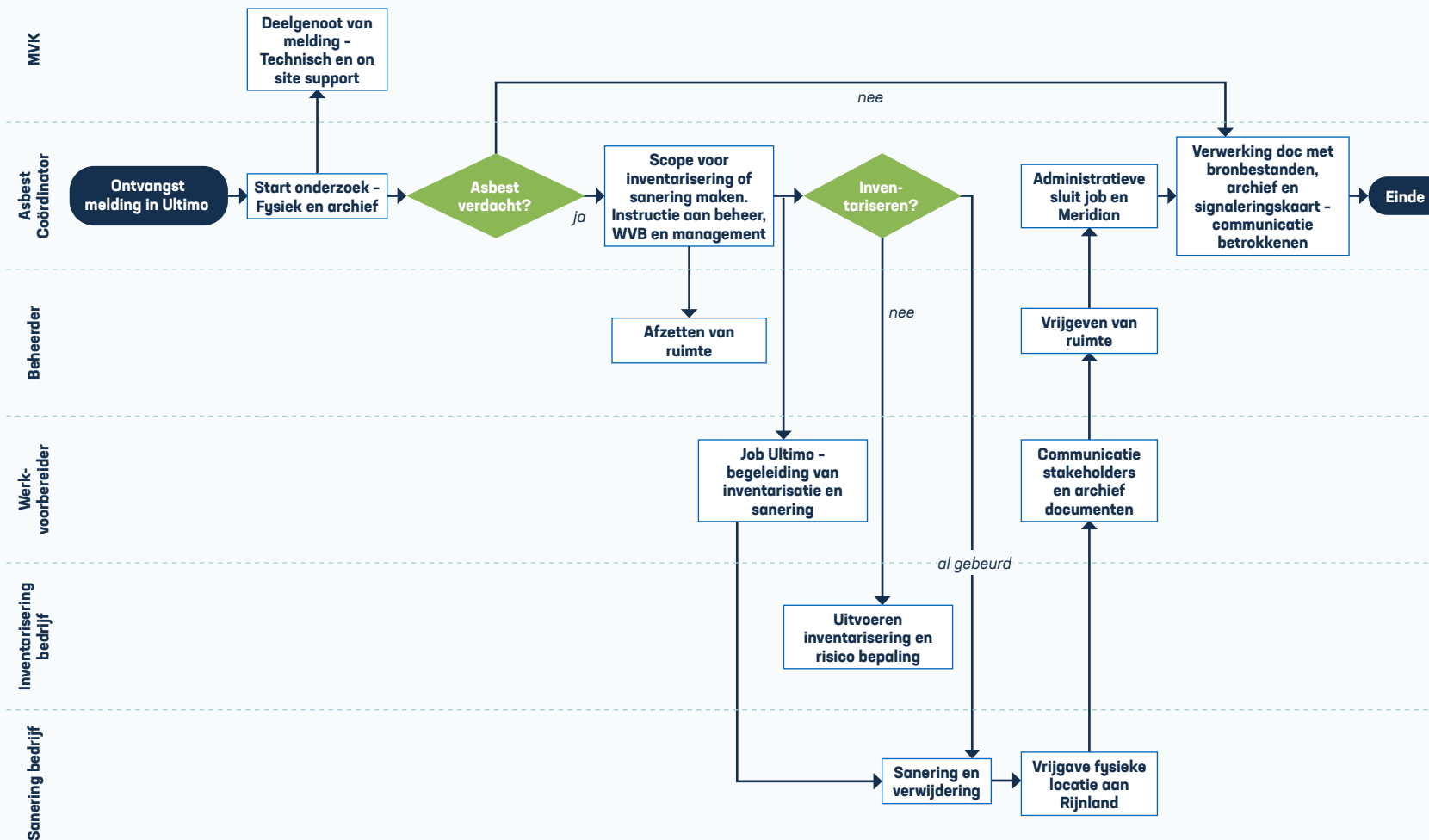
8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

8. Bijlagen

Bijlage I: Aantreffen asbestverdacht materiaal

Calamiteiten asbest meldingen afhandeling

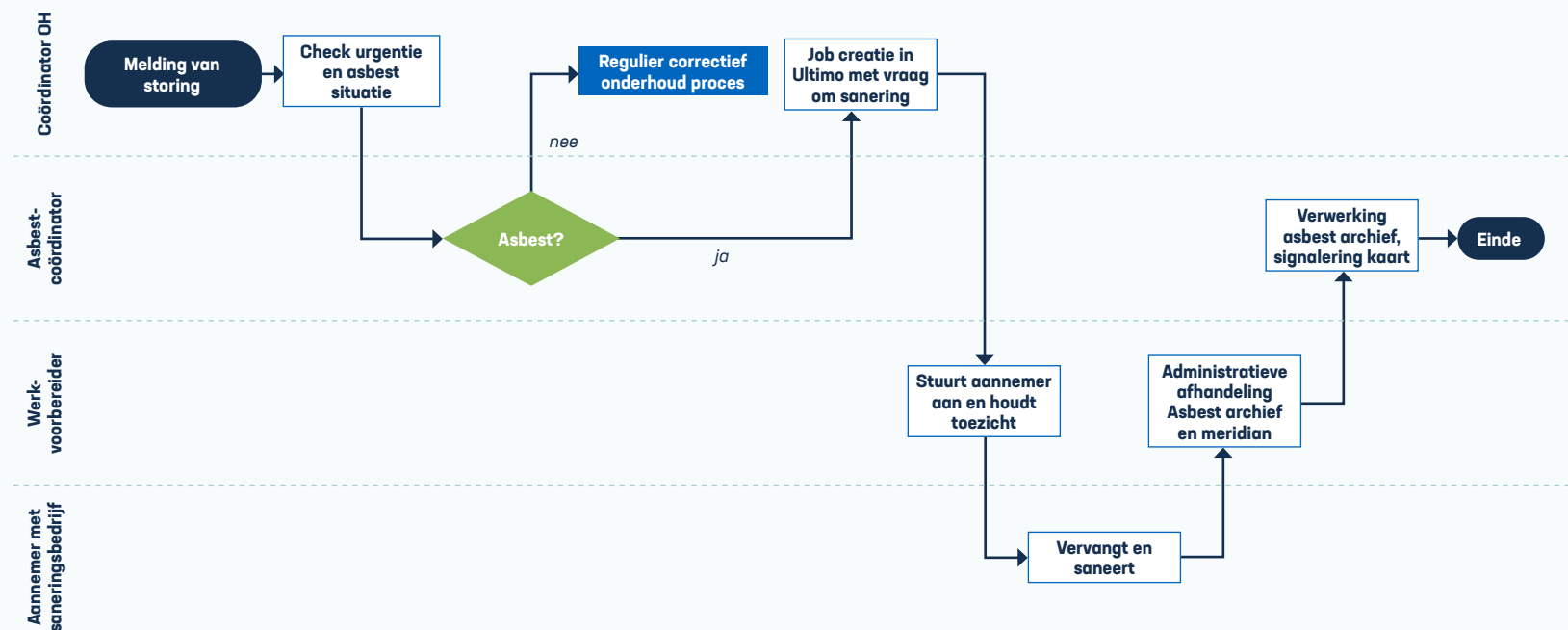

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. **Bijlagen**

Bijlage II: Correctief onderhoud (met mogelijk asbestrisico)

Correctief onderhoud met asbest accent

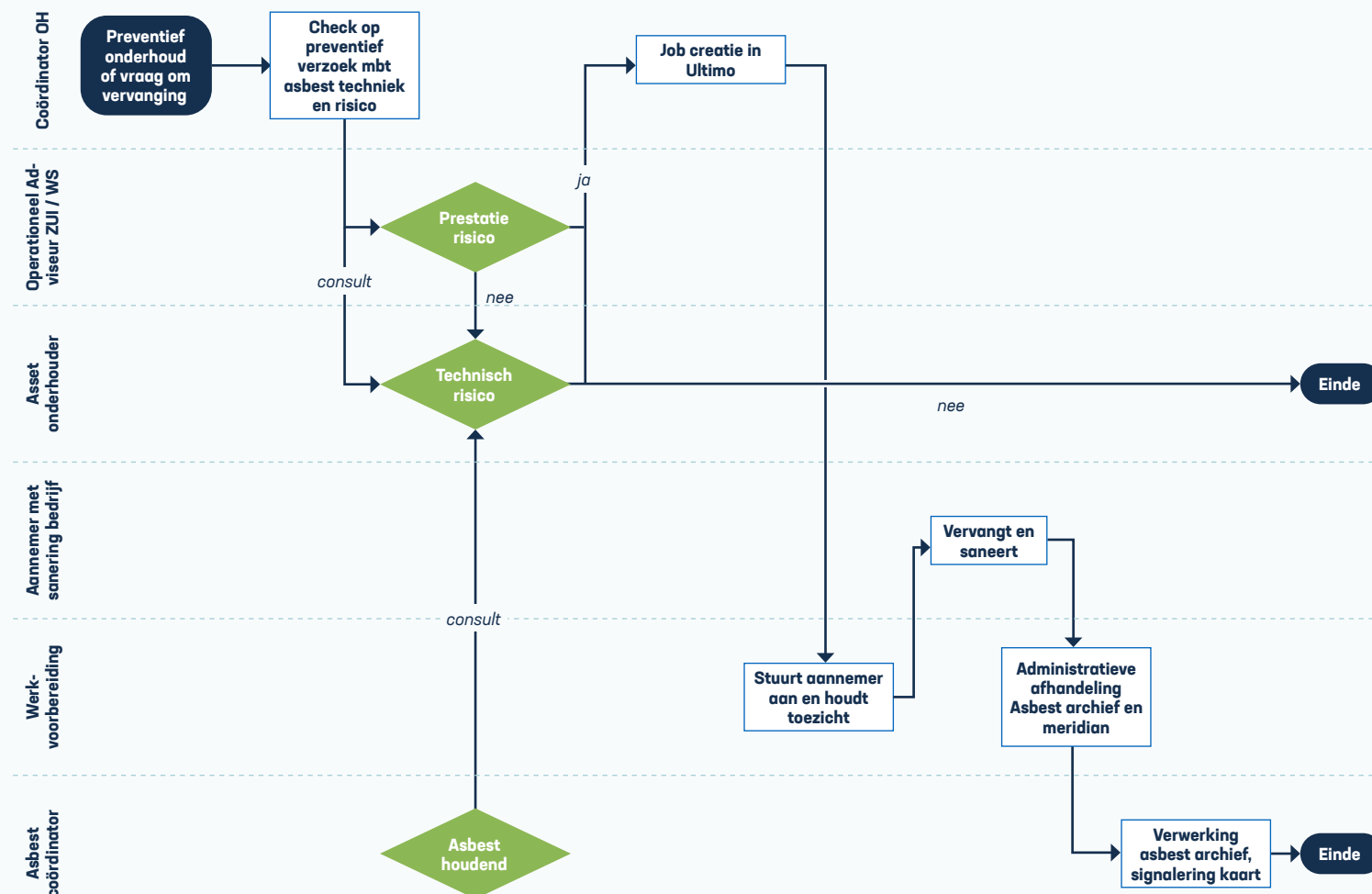

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. **Bijlagen**

Bijlage III: Preventief onderhoud (met mogelijk asbestrisico)

Preventief onderhoud met asbest accent

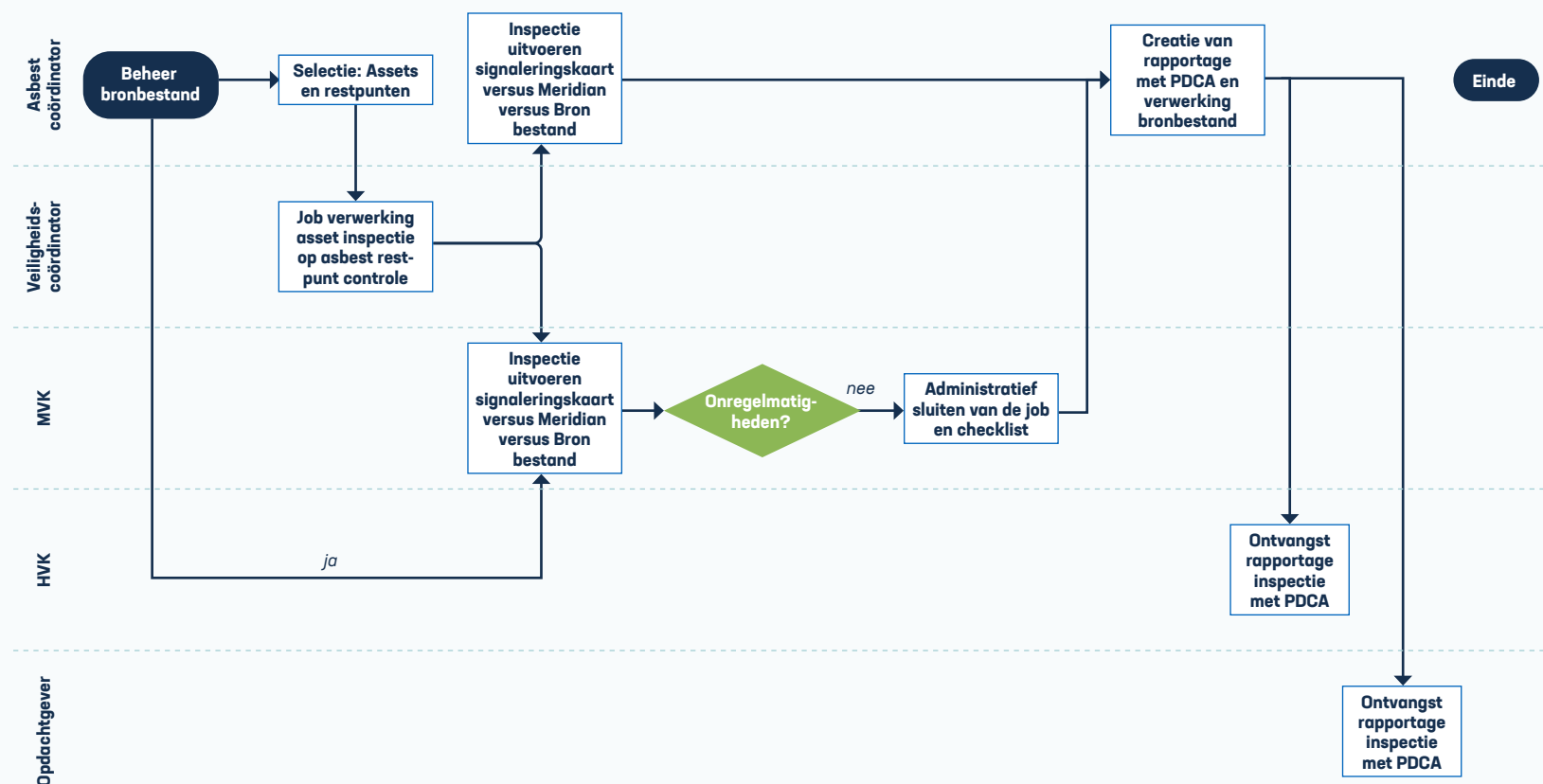

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. **Bijlagen**

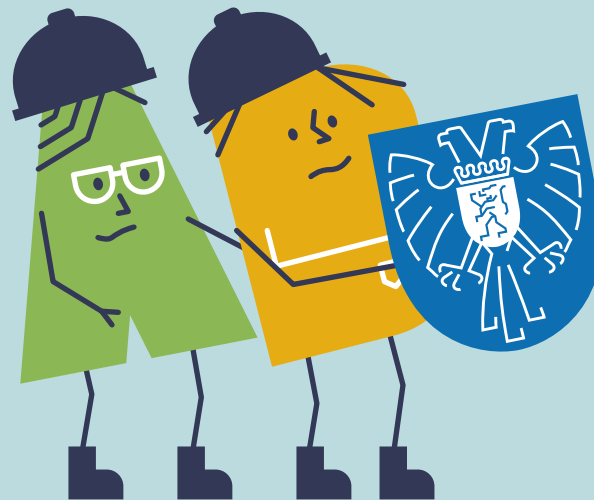
Bijlage IV: Monitoring (periodieke controle)

Preventief onderhoud met asbest accent

8.2 Asbest

1. Inleiding
2. Hoofddijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. **Bijlagen**

9. Biologische agentia

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling.

Voor nadere informatie over dit onderwerp zie:

- [Arbohandboek procedure Biologische Agentia](#)
- [Arbocatalogus 5: Biologische agentia | A&O fonds Waterschappen \(aenowaterschappen.nl\)](#)

9. Biologische agentia

10.

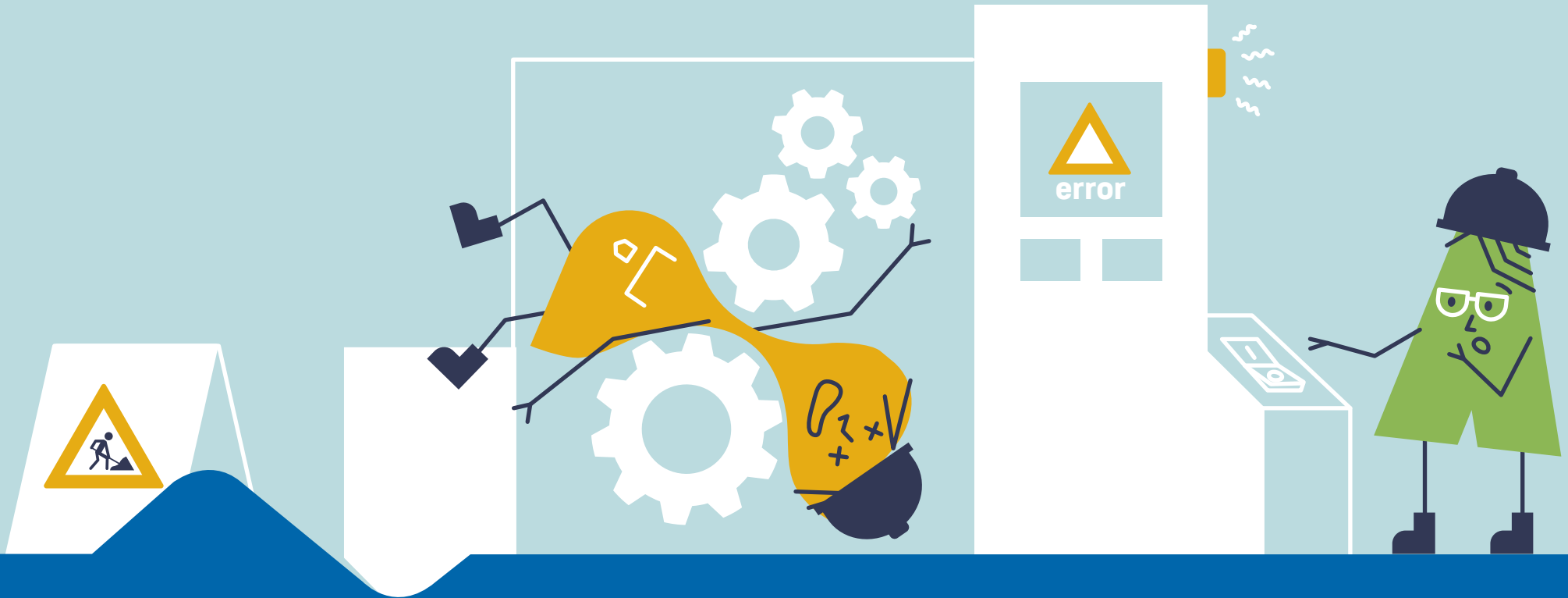
Machines & Arbeidsmiddelen

10.1
**Machines &
Arbeidsmiddelen**

10.2
Klimmaterieel

10.3
**Werken vanuit
een werkbak**

10.4
**Hef- en hijs-
middelen**

10.1

Machines & Arbeidsmiddelen

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling. Voor nadere informatie over dit onderwerp zie:

- [Arbocatalogus 4: Knellen, pletten en snijden | A&O fonds Waterschappen \(aenowaterschappen.nl\)](#)
- [Arbohandboek procedure Machineveiligheid](#)
- [Arbeidsmiddelen | Arboportaal](#)

10.1 Machines & Arbeidsmiddelen

10.2

Klimmaterieel

1.
Inleiding

2.
Hoofdpijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

8.
Bijlagen

1. Inleiding

Bij het werken op trappen en ladders is het met name van belang om vooraf goed na te gaan of dit de enige juiste en veilige manier is om het werk gedaan te krijgen. Een val van een ladder of trapje behoort tot de top 3 van typen ernstige arbeidsongevallen. Veel van deze ongevallen zijn te voorkomen door de juiste maatregelen te nemen en goed af te wegen of je niet beter een ander hulpmiddel kan gebruiken om je werk te doen. Pas wanneer er geen andere opties mogelijk zijn, is het gebruik van ladders en/of trappen toegestaan.

10.2 Klimmaterieel

1. Inleiding

- 2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften
- 4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping
- 8. Bijlagen

2. Hoofdlijnen

Een ladder of trap gebruik je alleen om:

- 1) naar een ander niveau te gaan;
- 2) in uitzonderingssituaties als werkplek, mits je voldoet aan een aantal voorwaarden (Zie Schema's). Dit gaat dan uitsluitend om kortdurende, lichte werkzaamheden op wisselende locaties.
Kortdurend is: maximaal vier uur op een ladder, maximaal zes uur op een trap;

Opmerkingen:

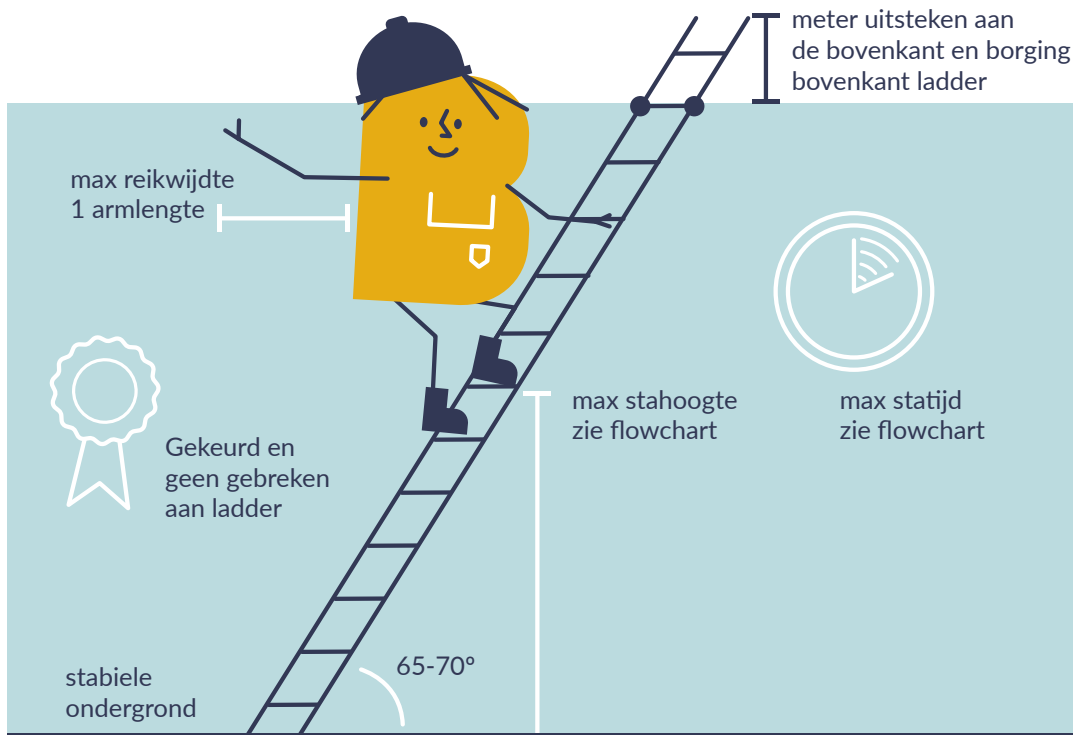
- 1) Een ladder gebruiken als werkplek is dus nooit toegestaan, tenzij aantoonbaar is dat een ander, veiliger hulpmiddel niet mogelijk is. Economische argumenten mogen daarom nooit een rol spelen bij de keuze voor het beperken van valgevaar;
- 2) Alleen ladders en trappen die gekeurd zijn mogen gebruikt worden. (voorzien van een leesbare en geldige keuringsticker)

10.2 Klimmaterieel

1. Inleiding
- 2. Hoofdlijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

3. Voorschriften

Ladders en trappen mogen alleen gebruikt worden voor de toegang tot de werkplek of voor inspectiewerkzaamheden. Als je toch werkzaamheden vanaf een ladder of trap moet doen, dan moet je eerst een aanvullende risicoanalyse uitvoeren. In deze aanvullende RI&E moeten dan eventuele extra maatregelen opgenomen zijn.

10.2 Klimmaterieel

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

4. Procedure

De gebruiker:

1. controleert vóór gebruik of de ladder/trap geen gebreken vertoont en is voorzien van een geldige keuringssticker; (een ladder/trap moet jaarlijks gekeurd worden.)
2. controleert of de omgevingsfactoren en opstelling van de ladder veilig is (gebruik hiervoor evt. [checklist omgevingsfactoren ladders](#) / [checklist opstelling ladders](#) opgenomen in dit hoofdstuk);
3. als gebreken aanwezig zijn dan geeft deze persoon dat door aan de leidinggevende en zorgt ervoor dat de trap/ladder niet meer gebruikt kan worden;
4. maakt de ladder of trap weer schoon na gebruik zodat de volgende gebruiker er zonder problemen ook gebruik van kan maken;
5. bergt de ladder/trap weer op, op dezelfde plek waar deze hoort te staan, zodat de volgende gebruiker het zonder problemen kan vinden.

10.2 Klimmaterieel

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Leidinggevende:

- Kiest de juiste werkmethode conform de arbeidshygiënische strategie, Artikel 3.15 en 7.23 Arbowet, het A-blad Ladders en Trappen en schema 1 en 2 in verdieping
- Stelt de juiste en voldoende klimmaterialen, in een goede staat, beschikbaar
- Houdt toezicht op de taken van de gebruiker

Beheerder:

- Vernietigt of voert elke onveilige ladder of trap af wanneer deze niet hersteld kan worden
- Controleert voor gebruik of de ladder of trap goedgekeurd is
- Bij afkeuring zorgen voor een vervangend exemplaar

Gecertificeerde keurende partij:

- Keurt elke ladder en trap minimaal eens per jaar
- Herkeurt bij herstel van ladders en trappen
- Voorziet de ladder of trap bij goedkeuring van een keuringssticker met datum van keuring

Inkoper:

- Koopt alleen klimmateriaal dat voldoet aan de NEN-EN 131 én aan het Warenwetbesluit Draagbaar Klimmaterieel.
- De NEN-2484 wordt binnen Rijnland niet als aankoop- of keuringsnorm gehanteerd.

10.2 Klimmaterieel

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Hoe kan ik zien of een ladder /trap gekeurd is?

Dit is te zien aan de keuringssticker aanwezig op de ladder of trap.

Vraag 2

Wie keurt een ladder of trap?

Dit wordt gedaan door een extern ingehuurde firma.

10.2 Klimmaterieel

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping
8. Bijlagen

7. Verdieping

Checklists

Checklist omgevingsfactoren ladders

- Ondergrond voldoende draagkrachtig, vlak en niet glad?
- Veilige opstelplaats (geen aanrijgevaar, automatisch in beweging tredende zonneschermen, deuren, etc.)?
- Stahoogte niet hoger dan 7,5m?
- Geen werkzaamheden op klimmaterieel bij meer dan windkracht 6?
- Ongeïsoleerde elektrische leidingen minimaal 2,5 m verwijderd van opstelplaats?
- Klimmaterieel niet onbeheerd achtergelaten, na werktijd ladder verwijderd?

Checklist opstelling ladders

- Stabiel opgesteld, geborgd tegen onderuit- en zijdelings wegglijden?
- Plaatsing onder juiste hellingshoek (65° tot 75°)?
- Steekt 1 m uit boven afstapplaats?
- Bij opsteekladders minimaal 3 sporten overlap?
- Achter de ladder is minimaal 200 mm vrije voetruimte?
- Geschikt voor uit te voeren werkzaamheden, voldoende ladders aanwezig?
- Door max. 1 persoon tegelijk gebruikt?
- Vertoont geen zichtbare gebreken?

Belangrijke aspecten:

- Alleen ladders en trappen die gekeurd zijn, mogen gebruikt worden (NEN-EN 131). Dit gebeurt jaarlijks.

Checklist omgevingsfactoren trappen

- Ondergrond voldoende draagkrachtig, vlak en niet glad?
- Veilige opstelplaats (geen aanrijgevaar, automatisch in beweging tredende zonneschermen, deuren, etc.)?
- Stahoogte niet hoger dan 3,5m?
- Geen werkzaamheden op klimmaterieel bij meer dan windkracht 6?
- Ongeïsoleerde elektrische leidingen minimaal 2,5 m verwijderd van opstelplaats?
- Klimmaterieel niet onbeheerd achtergelaten, na werktijd ladder verwijderd?

Checklist opstelling trappen

- Juist en stabiel opgesteld?
- Geschikt voor uit te voeren werkzaamheden, voldoende trappen aanwezig?
- Door max. 1 persoon tegelijk gebruikt?
- Vertoont geen zichtbare gebreken?

Belangrijke aspecten:

- Alleen ladders en trappen die gekeurd zijn, mogen gebruikt worden (NEN-EN 131). Dit gebeurt jaarlijks.

10.2 Klimmaterieel

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

Nuttige links

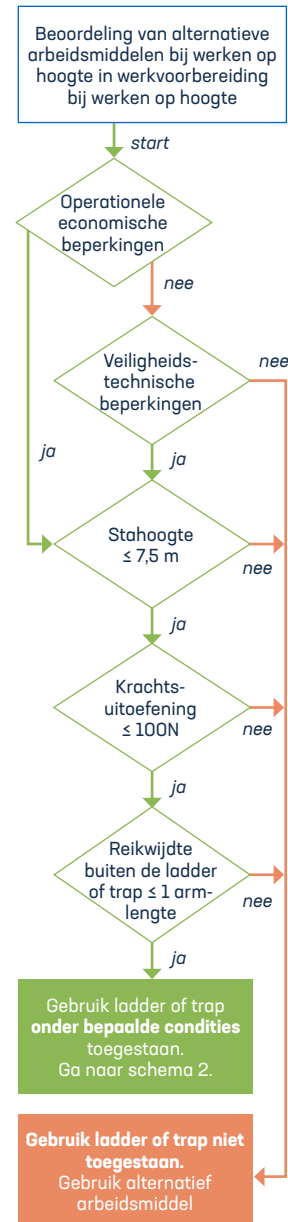
- [A&O waterschappen Arbo](#)
- [A-blad Ladders en trappen - Vollandis](#)

Wet- en regelgeving

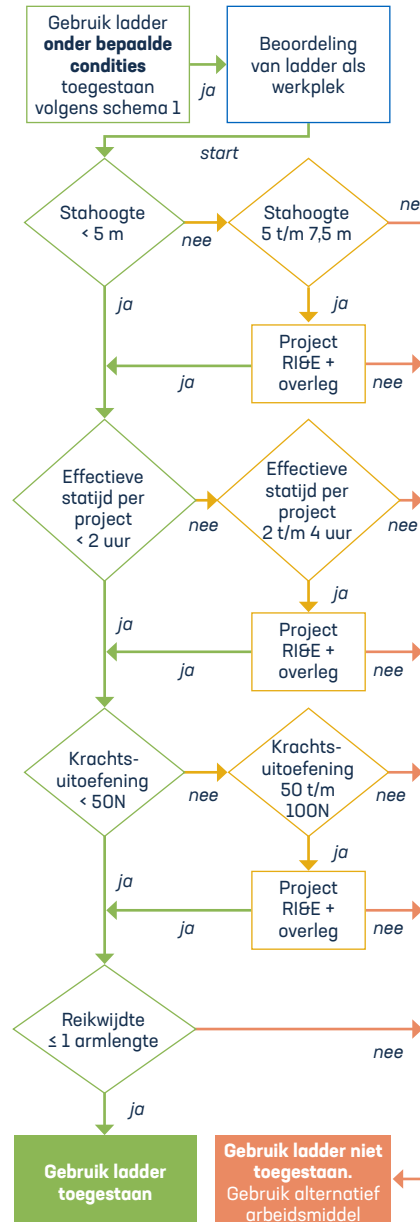
EG-richtlijn 2001/45

In Bijlage 8 van de Arbo catalogus van A&O waterschappen

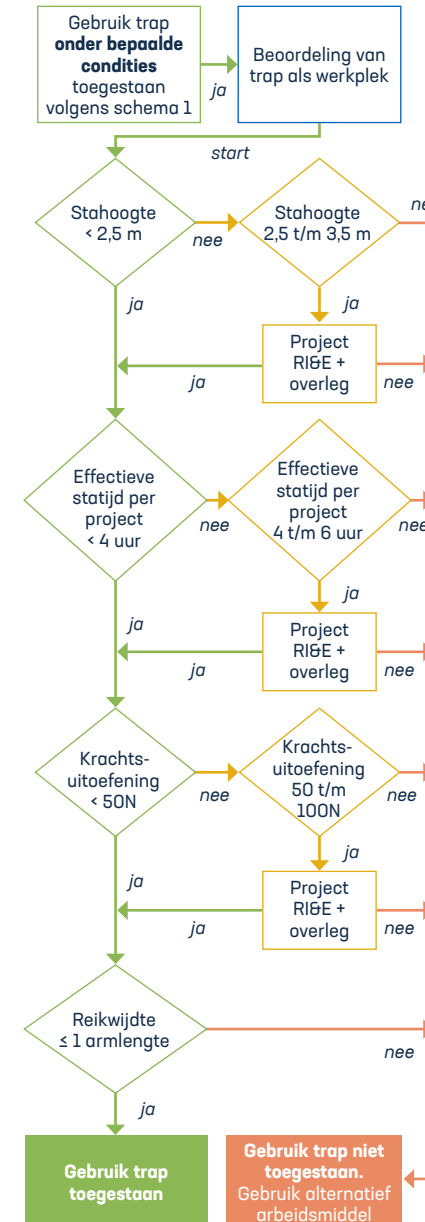
schema 1

schema 2a

schema 2b

10.2 Klimmaterieel

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

8. Bijlagen

Definities

Ladder: Onder een ladder verstaat Rijnland draagbaar klimmaterieel bestaande uit stijlen (ladderbomen), sporten en beslag. Hieronder een aantal voorbeelden.

A-ladder of reformladder

Enkele ladder

Bordestrap

Dubbel oploophare trap

Trap: Onder trappen verstaat Rijnland draagbaar klimmaterieel met een vaste lengte, bestaande uit stijlen (bomen) en (platte) treden. De trap kan zijn voorzien van een platform (bordestrap). Hieronder een aantal voorbeelden.

10.2 Klimmaterieel

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. **Bijlagen**

10.3.

Werken vanuit een werkbak

1.
Inleiding

2.
Hoofdpijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

8.
Bijlagen

1. Inleiding

Sinds 1 juli 2020 mag je alleen in uitzonderlijke situaties en onder strikte voorwaarden werken vanuit een, aan een hijswerktuig gekoppelde werkbak of werkplatform. Daarbij gaat het om werkzaamheden op plekken die moeilijk bereikbaar zijn en waar geen andere, arbeidsmiddelen en/of werkmethoden beschikbaar zijn om die plekken veilig te bereiken. In dit hoofdstuk bespreken we hoe het gebruik van een werkbak of platform getoetst en gebruikt wordt.

10.3 Werkbak

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

2. Hoofdlijnen

Wanneer je op hoogte moet werken en je niet beschikt over andere arbeidsmiddelen en/of werkmethoden om die plekken veilig te bereiken, mag je onder zeer strikte voorwaarden werken vanuit een werkbak of werkplatform, die aan de haak van een hijswerktuig hangt. Deze strikte voorwaarden zijn vastgesteld omdat een hijswerktuig in vrijwel alle gevallen door de fabrikant uitsluitend is ingericht voor het verplaatsen van goederen en niet voor het verplaatsen van personen.

De belangrijkste gevaren bij de inzet van een werkbak of werkplatform zijn valgevaar met of zonder werkbak, het gevaar voor beklemd raken van personen en het gevaar van omvallen van het hijswerktuig.

In het hoofdstuk Procedure staat beschreven wat de stappen zijn voor het werken met een werkbak of platform op hoogte.

10.3 Werkbak

1. Inleiding
- 2. Hoofdlijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

3. Voorschriften

Voorschriften die gelden voor arbeidsmiddelen voor het hijsen en heffen van lasten of personen, kortom, waar deze arbeidsmiddelen aan moeten voldoen staan beschreven in [Artikel 7.18 Arbobesluit](#).

De toepassing van werkbakken en werkplatforms, kortom waaraan voldaan moet worden voordat er gewerkt kan worden met deze arbeidsmiddelen staan beschreven in [Artikel 7.23d Arbobesluit](#).

10.3 Werkbak

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

4. Procedure

Toetsing/ bekijken of er een andere oplossing is om werkplek veilig te bereiken en/of het werk uit te voeren. Zie flowschema bijlage 1.

1. Stel een [schriftelijk werkplan](#) op;
2. Een deskundige moet dit schriftelijke werkplan beoordelen en laten goedkeuren;
3. Dit schriftelijke werkplan is bedoelt om te oordelen en vast te leggen dat er geen andere veilige werkwijze mogelijk is en waarbij rekening is gehouden met de aard en inrichting van het bouwwerk en de omgevingsfactoren;
4. In dit schriftelijke werkplan oordeelt de deskundige en legt vast dat op de locatie waar de werkzaamheden gaan plaatsvinden, de werkzaamheden overeenkomstig het werkplan veilig kunnen worden verricht;
5. Uiterlijk twee dagen voor aanvang van de werkzaamheden meldt de werkgever aan de toezichthouder -de Nederlandse Arbeidsinspectie- via deze [link](#) dat er werkzaamheden met een werkbak dan wel een werkplatform uitgevoerd gaan worden;
6. In de melding aan de toezichthouder moet staan:
 - a. de locatie waar de werkzaamheden moeten plaatsvinden;
 - b. het aantal betrokken personen;
 - c. de datum en het tijdstip waarop de werkzaamheden starten en de duur ervan.
7. LET OP! Mocht de werkbak of platform op hoogte nodig zijn voor het verwijderen van asbest, vergeet dan niet ook de asbestverwijderings werkzaamheden van te voren aan te melden bij de Nederlandse Arbeidsinspectie. [Asbestverwijdering melden | Melden | Nederlandse Arbeidsinspectie \(nlarbeidsinspectie.nl\)](#).

Wind meten (art. 7.23d lid10d)

De windmeter die bovenop het hijswerk staat, geeft een beduidend hogere waarde van de windsnelheid aan dan een windmeter op de grond. Daarom is na overleg met de branche maximale windsnelheid op hoogte, vastgesteld op 13,8 m/s. Verder is bepaald dat wanneer het te gebruiken hijswerktuig gebouwd is voor een lagere maximale windsnelheid dan de genoemde windsnelheid van 13,8 m/s, de lagere norm leidend is

Toetsing werkplannen door HVK-er

Sinds 1 januari 2022 is het niet meer verplicht om een werkplan te laten toetsen door een gecertificeerde veiligheidskundige. De werkgever mag zelf de meest geschikte persoon met verstand van dergelijke omstandigheden vragen de plannen te toetsen.

10.3 Werkbak

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Aanvrager:

- Stelt werkplan op;
- Meldt uiterlijk 2 dagen vóór start van de daadwerkelijke werkzaamheden, bij inspectie SZW dat werkzaamheden worden uitgevoerd. Zie hiervoor het formulier. [Autorisatieportaal - Nederlandse Arbeidsinspectie \(inspectieszw.nl\)](#)
- Instrueert uitvoerende partij in samenwerking met de deskundige.

Deskundige (minimaal MVK)

- Toetst werkplan en locatie.
- Ondersteunt de aanvrager bij het instrueren en beantwoorden van vragen.

10.3 Werkbak

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping
8. Bijlagen

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Is het verplicht om een werkplan op te stellen voor werken vanuit een werkbak/werkplatform?

Ja, sinds 1 juli 2020 is dit verplicht. Een template is te vinden op Corsa: [Template Rijnland Werken met werkbak of werkplatform](#)

10.3 Werkbak

1. Inleiding
2. Hoofddijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping
8. Bijlagen

7. Verdieping

Nuttige links

- [Template Rijnland Werken met werkbak of werkplatform](#)
- [Toetsing werkplan arbobesluit 7.23d - ARBO SELECT](#)
- <https://www.arboportaal.nl/binaries/arboportaal/documenten/publicatie/2020/06/29/leidraad-werken-met-een-werkbak-of-werkplatform/2022+Leidraad+gebruik+Werkbak.pdf>
- [Goedkeuring werkplan door HVK-er bij inzet hijskraan-werkplatform niet langer verplicht \(sloopaannemers.nl\)](#)
- [Checklists werken vanuit kraanbakken | Arbeidsveiligheid.net](#)
- [Leidraad werken met een werkbak of werkplatform | Publicatie | Arboportaal](#)
- [Werkbakken en platformen | Melden | Nederlandse Arbeidsinspectie \(nlarbeidsinspectie.nl\)](#)

10.3 Werkbak

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

8. Bijlagen

8. Bijlagen

Bijlage 1

**Elke keuze die niet leidt tot de inzet van de meest geëigende werkmethode of het meest geëigende arbeidsmiddel voor het werken op hoogte, zal duidelijk onderbouwd moeten worden vastgelegd, zodat de gecertificeerde hogere veiligheidskundige met behulp van deze onderbouwingen een goede inschatting van de situatie kan maken. Bij dit flowschema behoort de 'toelichting flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak gerechtvaardigd is'.*

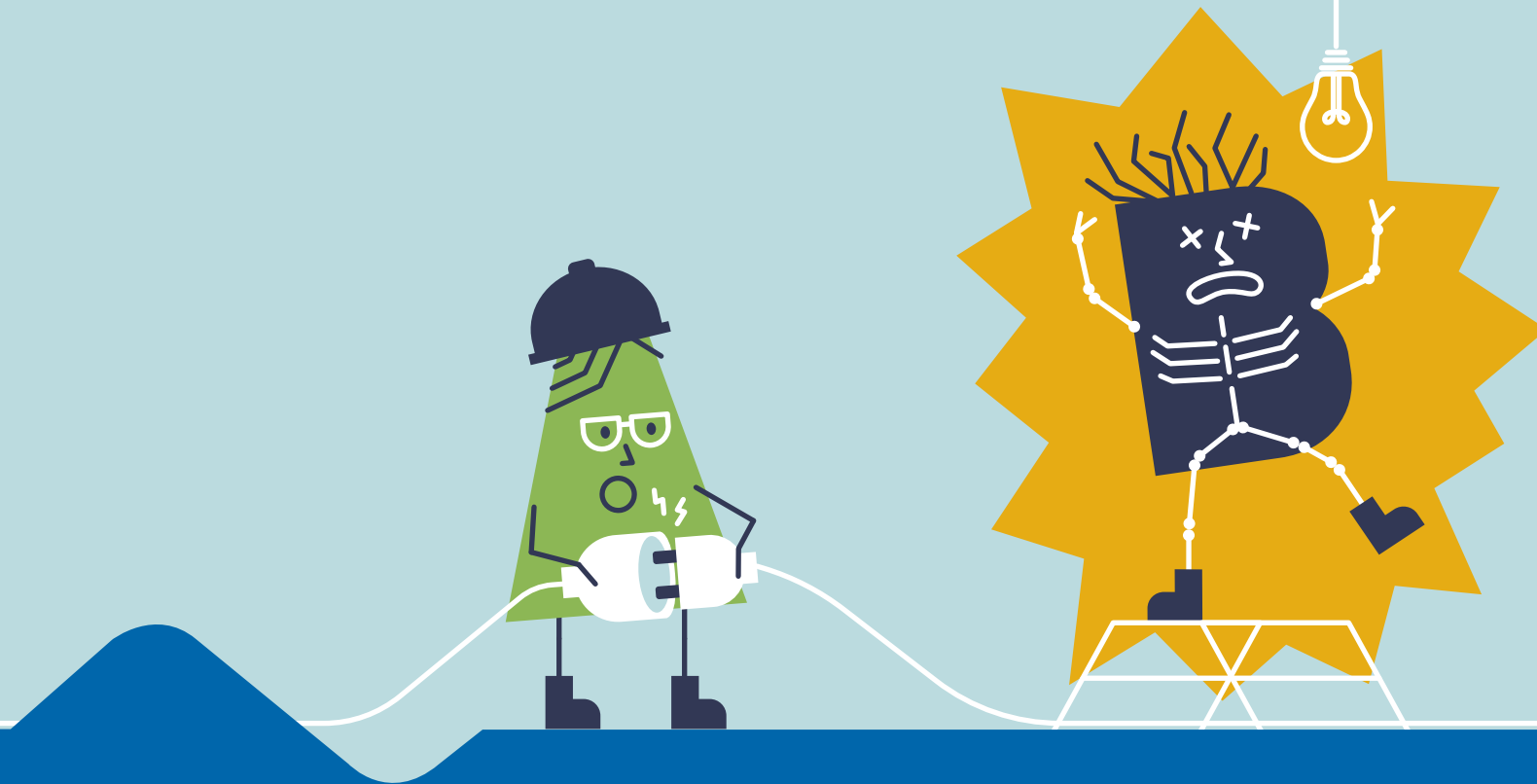
10.3 Werkbak

1. Inleiding
2. Hoofddijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**
8. Bijlagen

10.4. Hef- en hijsmiddelen

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling.

10.4 Hef- en hijs- middelen

11. Elektrische veiligheid

1.
Inleiding

2.
Hoofdpijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

1. Inleiding

Werken aan een elektrische installatie of met elektrische arbeidsmiddelen brengt specifieke risico's met zich mee. Niet iedereen mag zomaar werken aan een elektrische installatie of met een elektrisch arbeidsmiddel, maar moet hiervoor voldoende opgeleid zijn. Dit vanwege mogelijke grote risico's en het mogelijke ernstige gevolgen als elektrocutie.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding

2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

2. Hoofdlijnen

Elektrische arbeidsmiddelen:

Periodieke keuring van elektrische arbeidsmiddelen volgens NEN-3140. Voorlichting en instructie vereist voor werken met elektrische arbeidsmiddelen.

Elektrische installaties:

Aanwijzing vereist voor werken aan elektrische installaties.
Gebruik van LOTOTO-procedure voor veilig werken aan installaties.

Hoogspanning binnen Rijnland:

Hoogspanningswerk wordt uitbesteed aan netbeheerders.
Toestemming vereist voor derde partijen om onderhoud uit te voeren.

Keuring volgens NEN-3140:

Elektrische arbeidsmiddelen moeten periodiek worden gekeurd volgens de NEN-3140.
Verschillende keuringsintervallen afhankelijk van het type arbeidsmiddel.

Werken in omgevingen met verhoogd risico:

Risico's beoordelen en passende beheersmaatregelen treffen bij werken in specifieke omgevingen.

LOTOTO-Procedure:

Lock-Out, Tag-Out, Try-Out procedure voor het veilig stellen van machines tijdens onderhoud.

Aanwijzen van medewerkers:

Verschillende rollen zoals Installatie Verantwoordelijke, Werk Verantwoordelijke, Vakbekwaam Persoon, en Voldoende Onderricht Persoon.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

3. Voorschriften

Arbowet:

De Algemene Wet inzake Rijksbelastingen (Arbowet) wordt genoemd als de basiswet die de naleving van voorschriften vereist bij het uitvoeren van arbeid waaraan bijzondere gevaren, waaronder elektrische gevaren, verbonden zijn.

Arbobesluit:

Het Arbobesluit geeft een nadere invulling van de Arbowet en bevat specifieke voorschriften met betrekking tot elektrische veiligheid, zoals beschreven in artikel 3 'inrichting arbeidsplaatsen' en andere relevante secties.

NEN 1010:

Deze norm specificeert eisen voor het ontwerp, de aanleg en het onderhoud van elektrische installaties in gebouwen.

NEN-EN 50110-1:

Deze norm beschrijft de werkzaamheden aan elektrische installaties en de daarbij behorende veiligheidsmaatregelen.

NEN 3140:

De NEN 3140 is een Nederlandse norm voor laagspanningsinstallaties en elektrische arbeidsmiddelen. Het stelt eisen aan de bedrijfsvoering van elektrische installaties en arbeidsmiddelen om de veiligheid te waarborgen.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

4. Procedure

Elektrische arbeidsmiddelen

Keuring

Elektrische arbeidsmiddelen moeten veilig te gebruiken zijn. Rijnland dient deze periodiek te keuren om er zeker van te zijn dat de elektrische arbeidsmiddelen geen extra risico opleveren. De keuringsinterval wordt bepaald door de Rijnlandse Installatie verantwoordelijke (IV) volgens de NEN-3140.

Voorlichting en instructie

Niet iedereen mag zomaar met elektrische arbeidsmiddelen werken. Vooraf moet de gebruiker een instructie en of voorlichting hebben ontvangen over het arbeidsmiddel. Bij vragen raadplaag ook de handleiding.

Elektrische installaties

Opleiding en aanwijzing

Niet iedereen mag zomaar aan E-installatie werken omdat het effect van een foutje vaak dodelijk afloop heeft. Vanuit Rijnland mag je alleen werken aan E-installaties als je daartoe bent aangewezen door de Rijnlandse Installatie verantwoordelijke. Dit geldt ook voor derden die aan Rijnlandse E-installaties werken.

LOTOTO

Lock-out, Tag-out, Try-out is een procedure die gevolgd dient te worden om er zeker van te zijn dat er veilig aan een E-installatie gewerkt kan worden.

Hoogspanning binnen Rijnland

Rijnland doet zelf niks met hoogspanning. Enkel de netbeheerder heeft bevoegdheid hiervoor. Rijnland geeft enkel toestemming aan derde partijen om onderhoudswerkzaamheden uit te mogen voeren.

Elektrische arbeidsmiddelen

Elektrische arbeidsmiddelen zijn overal op de werkplek te vinden. Dit zijn bijvoorbeeld verlengsnoeren, elektrische boormachines en handcirkelzagen, maar ook computers en koffiezetapparaten. De Arboret schrijft voor dat de werkgever ervoor verantwoordelijk is dat werknemers veilig kunnen werken met deze arbeidsmiddelen. Dit gebeurt door middel van het instrueren van personeel over het gebruik en het aantoonbaar periodiek keuren van deze arbeidsmiddelen.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Keuren volgens NEN-3140

Het keuren van elektrische arbeidsmiddelen gebeurt volgens de NEN-3140 (Bedrijfsvoering van elektrische installaties – Laagspanning). De keuringstermijnen worden bepaald door de Rijnlandse Installatieverantwoordelijke (IV) aan de hand van een indicatietabel in de NEN3140 en wordt daarna schriftelijk vastgelegd. Daarnaast wordt ook aangegeven welke keuring wanneer gaat gebeuren.

Doorgaans worden de volgende keuringsintervallen aangehouden:

- bedrijfsinstallaties eens in de 5 jaar;
- grote machines afhankelijk van de frequentie van het gebruik: 1 tot enkele jaren;
- kantoomaterieel zoals computerapparatuur: 3 jaar, maar indien het berekende risico een bepaalde waarde – zoals te berekenen in de tabel van de norm – niet te boven gaat, kan onder voorwaarden in een vastgesteld termijn met een visuele inspectie of een steekproef worden volstaan;
- elektrische arbeidsmiddelen, waar deze zich ook bevinden, in een werkplaats, keuken, kantine, gereedschapskoffer of klussenbus- elk jaar. Bij intensief gebruik kan de termijn korter zijn.

Als de IV bepaalde elektrische arbeidsmiddelen niet laat keuren zoals beeldschermen etc. moet dit worden vastgelegd in een document.

Werken in omgevingen met verhoogd risico

Bij het werken aan, met of nabij elektrische installaties of elektrische arbeidsmiddelen in een omgeving waar sprake is van een verhoogd risico, moet je van te voren de risico's beoordelen en passende beheersmaatregelen treffen. De NEN 3140-bepaling 6.101 beschrijft de eisen aan het werken aan elektrische installaties en het gebruik van elektrische arbeidsmiddelen in nauwe, geleidende ruimten, een vochtige omgeving of andere risico-verhogende omstandigheden. Hieronder wordt in het algemeen aangegeven wat van toepassing is.

In het algemeen geldt dat je in een dergelijke werkomgeving nooit mag werken waarbij je apparatuur onder spanning staat. Ook niet aan installaties die werken op een zogenaamde veilige spanning (< 50 V wisselspanning (AC) of < 120 V gelijkspanning (DC).

Verplaatsbaar elektrisch materieel zoals handgereedschap en looplampen die je in een dergelijke werkomgeving nodig hebt, moeten bij voorkeur een ingebouwde voedingsbron hebben; ofwel een accu hebben.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Alleen wanneer het onmogelijk is om bovenstaande regel toe te passen, mag je je wenden tot minder veilige alternatieven:

- Veiligheidstransformatoren voor het voeden van elektrisch gereedschap met maximaal 50V wisselspanning of 120V gelijkspanning;
- Als bovenstaande niet mogelijk is, dan zijn beschermingstransformatoren met een uitgangsspanning van 230V toegestaan.

Let bij het gebruik van elektrische gereedschappen op het volgende:

- Als arbeidsmiddelen worden gebruikt in vochtige of stoffige omstandigheden dan moeten deze een hiervoor passende beschermingsgraad hebben (bijvoorbeeld minimaal IP44 zoals dat (ook) voor buiten geldt).
- 230 V handgereedschap dat in een (tijdelijke) installatie wordt gebruikt, bijvoorbeeld een boormachine op een werklocatie, moet beveiligd zijn door een 30 mA aardlekbeveiliging.

LOTOTO

LOTOTO staat voor Lock-Out, Tag-Out, Try-Out. Dit is een veiligheidsprocedure dat ervoor zorgt dat een machine of installatie helemaal uit staat en niet (meer) kan worden opgestart. LOTOTO is noodzakelijk om werknemers te beschermen tegen onverwachte activering of opstarten van machines en apparatuur en/of het vrijkomen van gevaarlijke energie tijdens service- of onderhoudsactiviteiten. De 5 beknopte stappen van de LOTOTO-procedure zijn als volgt:

1. voorbereiden;
2. informeren;
3. LOTOTO (Lock-out Tag-out Try-out);
4. werkzaamheden starten;
5. weer inschakelen (opheffen LOTOTO)

Verderop wordt in detail ingegaan op deze stappen.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Aanwijzen van medewerkers

Voordat iemand mag werken aan een elektrische installatie moet deze zijn aangewezen door de Installatie Verantwoordelijke (IV).

Aanwijzing van de IV vindt plaats door of namens de Secretaris Algemeen directeur (SAD) op grond van opleiding, kennis en ervaring. De betrokken medewerker tekent voor akkoord. In de Rijnlandse elektrotechnisch bedrijfsvoering wordt conform de NEN-EN 50110 en de NEN 3140 de volgende Aanwijzingen onderscheiden:

- Installatie Verantwoordelijke (IV):

Overige rollen worden door de IV zelf aangewezen en bekrachtigd.

- Werk Verantwoordelijke (WV):
- Vakbekwaam Persoon (VP):.
- Voldoende Onderricht Persoon (VOP)

Alle niet aangewezen medewerkers worden in de norm aangeduid als 'leken' en hebben geen toegang tot elektrotechnische ruimten en mogen geen werkzaamheden uitvoeren aan elektrische installaties. Elektrotechnische werkzaamheden moeten conform wet- en regelgeving en eventueel aanvullende locatie specifieke bedrijfsvoorschriften uitgevoerd worden.

Vóór aanvang van elektrotechnische werkzaamheden moeten de daarbij behorende risico's worden beoordeeld. Bij complexe elektrotechnische werkzaamheden (complexe installaties, onoverzichtelijke installaties en bij kans op terug voeding via zonnepanelen, WKK of NSA-unit.) dienen aan de hand van de risico's de te nemen maatregelen en werkvergunning op schrift te worden gesteld, hierin wordt tevens beschreven wie welke werkzaamheden op een veilige wijze moet uitvoeren (Schakelbericht).

Als men werkzaamheden gaat uitvoeren, moeten de risico's en de bijbehorende beheersmaatregelen in een werkplan en/of werkvergunning opgenomen worden. Ook beschrijf je daar wie welke werkzaamheden op een veilige wijze moet uitvoeren.

Delegatie van het IV-schap (niet de eindverantwoordelijkheid) bij grote renovaties of bepaalde delen van installatie, aan een aannemer, moet een overdrachtsformulier afgegeven worden. Deze verklaring moet genoteerd worden in het logboek en het document wordt na de werkzaamheden verstuurd naar de IV.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Installatie Verantwoordelijke (IV):

- Eindverantwoordelijk voor de gehele elektrotechnische bedrijfsvoering en verantwoordelijk voor de veiligheid van de installaties, de elektrische arbeidsmiddelen en de periodieke keuringen en inspecties daarvan. Wijst mensen aan namens de SAD op grond van opleiding, kennis en ervaring, waarbij de betrokken medewerker tekent voor akkoord. In de Rijnlandse elektrotechnische bedrijfsvoering wordt conform de NEN-EN 50110 en de NEN 3140 gewerkt.
- Rapporteert aan de Manager Uitvoering
- Stelt het beleid vast ten aanzien van betreding van schakelruimten
- Stelt het beleid vast ten aanzien van schakelbevoegdheden
- Wijst schriftelijk Werkverantwoordelijken, Vakbekwame Personen en Voldoende Onderrichte Personen aan
- Houdt zijn/haar kennis op peil
- Adviseert gevraagd en ongevraagd eenieder in en buiten de organisatie over elektrische veiligheid bij Hoogheemraadschap van Rijnland
- Grijpt in bij ongebruikelijke risico's verband houdende met elektrotechnische installaties
- Bewaakt het inspectie- en onderhoudsprogramma
- Bewaakt de actualiteit van de schema's en tekeningen
- Bewaakt het proces van wijzigingen
- Bewaakt het proces van spoedig en tijdig herstel van gebreken
- Bewaakt de veilige bediening, het beheer, de in- en uitbedrijf-name, koppelen en ontkoppelen van noodvoorzieningen en ten dele veiligstellen en stelt daartoe zo nodig protocollen op of assisteert hierbij
- Bewaakt de goede staat van elektrotechnische installaties, kabels, doorvoeringen en schakelruimten en de daarbij behorende signalering en alarmering
- Stelt de opleidingsbehoefte vast omtrent elektrische veiligheid en bewaakt de uitvoering van opleiding en training hiervan
- Heeft toegang tot alle documentatie over projecten en onderhoudswerkzaamheden met een raakvlak met elektrotechnische installaties en geeft hierover gevraagd en ongevraagd advies
- Wordt op de hoogte gesteld van alle HSE-meldingen in Ultimo welke elektrotechnisch gerelateerd zijn en adviseert n.a.v. incidenten
- Is medeondertekenaar bij werkvergunningen conform NEN-3140) bij grote werkzaamheden/schakelacties TRA + LMRA. (zie complexe installaties).

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Werkverantwoordelijke (WW)

- verantwoordelijk voor de veiligheid van de werkzaamheden die worden verricht op elektrotechnisch gebied, inclusief de veiligheidsmaatregelen en veilige werkprocedures.

Vakbekwaam Persoon (VP)

- mag zelfstandig werkzaamheden verrichten in en nabij elektrische installaties overeenkomstig de instructies van de PL en de WV.

Voldoende Onderricht Persoon (VOP)

- mag de werkzaamheden verrichten die op zijn aanwijzing zijn genoemd.

Leidinggevende

- verantwoordelijk voor de veiligheid binnen de teams van Rijnland.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Waar moeten elektrische arbeidsmiddelen op een bouwplaats aan voldoen?

Bij werken op een bouwplaats geldt dat arbeidsmiddelen periodiek (jaarlijks) gekeurd moeten worden volgens de NEN-3140. Omdat ook hier een verhoogd risico kan optreden, moet verplaatsbaar, elektrisch materieel zoals handgereedschap en looplampen, die hier worden gebruikt, bij voorkeur zijn uitgevoerd met een ingebouwde voedingsbron; ofwel accu-gevoed of pneumatisch aangedreven zijn. Alleen in het geval dat dit niet kan worden toegepast, kunnen minder veilige alternatieven worden toegepast:

- veiligheidstransformatoren voor het voeden van elektrisch gereedschap met maximaal 50V wisselspanning en als die niet toegepast kunnen worden;
- beschermingstransformatoren met een uitgangsspanning van 230V.

Vraag 2

Hoe zorg ik dat onbevoegden wegblijven uit het werkgebied? Wanneer onbevoegden bij de uitvoering van de werkzaamheden niet gewenst zijn, moet de werkplek gemarkeerd zijn. De werkplekmarkering moet dermate uitgevoerd worden, dat duidelijk is aangegeven op of aan welk deel van de installatie de werkzaamheden betrekking hebben. Daarnaast moet met behulp van afschermingen, lint, waarschuwingsborden en dergelijke aangegeven worden waar geen werkzaamheden plaats mogen vinden.

Vraag 3

Waar moeten sparing en kabeldoorvoeringen aan voldoen? Sparingen en kabeldoorvoeringen die ondergronds zijn of in direct contact met de buitenlucht staan moeten waterdicht en brandvertragend worden afgesloten.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping

Vraag 4**Waar moet een schakelruimte aan voldoen voor deze onder spanning mag worden gebracht?**

Voordat een nieuwe verdeelinrichting onder spanning mag worden gebracht, moet de standaard uitrusting (zekeringskast aanduidingen d.m.v. pictogrammen, tekeninghouder, toegangsvoorwaarden) worden aangebracht volgens Rijnlandse standaard.

Vraag 5**Wordt een gemaal in zijn geheel gezien als Schakelruimte?**

Een gemaal wordt gezien als een Technische ruimte en geen schakelruimte. Enkel de schakelkasten worden gezien als schakelruimte.

Vraag 6**Wie mag een schakelbericht opstellen?**

Het schakelbericht is altijd onderdeel van een werkvergunning en kan worden opgesteld door de daarvoor aangewezen personen, nl:

- Aangewezen Installatie- en Werkverantwoordelijken werkzaam bij HHRS
- Daartoe volgens NEN3140 gecertificeerde externen, na overdracht van het IV-schap door IV-er HHRS
- Daartoe volgens NEN3140 gecertificeerde externen, na aanwijzing door IV-er HHRS

Vraag 7**Wanneer is een overdrachtsformulier (bijlage 1) nodig?**

Bij het volledig of gedeeltelijk overdragen van een elektrische installatie aan een aannemer. Dit is zowel bij projecten als bij groot onderhoud.

Vraag 8**Wat zijn vereisten voor het juist overdragen?**

Goede afbakening van de verantwoordelijkheden. Wie is waarvoor verantwoordelijk. (Zie overdrachtsformulier in bijlage 1.)

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping

7. Verdieping

Belangrijk bij de elektrische veiligheid is artikel 16 lid 6 van de Arbowet. Dit artikel eist de naleving van voorschriften bij het uitvoeren van arbeid waaraan bijzondere gevaren verbonden zijn, waaronder het werken met elektriciteit.

Een nadere invulling van de wet geeft het Arbobesluit. Met name in artikel 3 'inrichting arbeidsplaatsen' beschrijft de voorwaarden voor bescherming tegen elektrotechnische gevaren. Onderdeel 3.4 formuleert de eisen ten aanzien van de bouw en het onderhoud van de installatie en 3.5 ten aanzien van elektrotechnische werkzaamheden, bedieningswerkzaamheden en de uitzonderingen op het verbod om onder spanning te werken. Bij Rijnland wordt gewerkt volgens de normen NEN 1010 en NEN-EN 50110-1 en de NEN 3140 voor elektrische veiligheid. Daarmee wordt automatisch voldaan aan de Arbowet en het Arbobesluit.

LOTOTO-Procedure

De stappen van de LOTOTO-procedure zijn hieronder uitgebreid beschreven.

1. De Werkverantwoordelijke bereidt de afsluiting van een gevaarbron voor aan de hand van een risicoanalyse (RI&E) en de beheersmaatregelen.
 1. Leg vast en bepaal:
 - a. Welke gevaarbronnen zijn er (en hoeveel sloten zijn er nodig)?
 - b. Welke gevaren horen bij deze bronnen?
 - c. Hoe kunnen ze geïsoleerd worden?
 2. Deze informatie vermelden op de werkvergunning.
 3. De betreffende werkvergunning met alle betrokkenen bespreken.
 4. De werksituatie elke dag nalopen en bij wijzigingen de vergunning aanpassen en opnieuw door iedereen laten ondertekenen.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

2. De Werkverantwoordelijke informeert bedrijfsvoering dat (delen van) de installatie (uit)geschakeld moet worden.
 1. Bedrijfsvoering geeft wel of geen toestemming;
 2. Bedrijfsvoering schakelt (delen van) de installatie procesmatig en mechanisch uit;
 3. Bedrijfsvoering loopt alle te sluiten delen af, samen met IV-er of WV-er en de uitvoerder van de werkzaamheden. (fysieke check of dit gebeurd is);
 4. De schakelbevoegde schakelt elektrotechnisch uit om de installatie veilig te stellen.
 5. De werkvergunning wordt op een centrale plaats op de locatie opgeslagen, zodat altijd duidelijk is wat is geblokkeerd.
3. Lock-out – Tag-out – Try-out
 1. Zowel de beheerder, schakelbevoegde en de uitvoerder van de werkzaamheden vergrendelen (delen van) de installatie tegen onverhoeds inschakelen (Lock-out). Dit door middel van het hangen van een slot, kabelslot, hangslot evt. gebruik maken van slotvermeerders;
 2. De beheerder, de schakelbevoegde en de uitvoerder hangen ieder bij hun vergrendeling(en) een waarschuwing op (Tag-out) met daarop de informatie wie de installatie heeft uitgeschakeld, wanneer dit is gebeurd en waarom dit is gebeurd;
 3. Wanneer er iemand tegelijkertijd aan dezelfde machine moet werken, moet ook deze persoon zijn vergrendeling (slot) en waarschuwing plaatsen;

4. Op de werkvergunning wordt door de uitgever afgevinkt dat de Lock-out heeft plaatsgevonden;
 5. De uitvoerder van de werkzaamheden controleert of het uitschakelen en vergrendelen op de juiste manier heeft plaatsgevonden (Try-out). Bij de controle wordt aangetoond dat alle gevaarbronnen zijn weggenomen zodat veilig gewerkt kan worden.
4. De uitvoerder voert het werk uit. (Werkt veilig of werkt niet)
5. Opheffen LOTOTO
 1. Nadat de uitvoerder zijn werkzaamheden heeft afgerond, wordt na controle van bedrijfsvoering de LOTOTO opgeheven in omgekeerde volgorde. De verwijderde sloten worden afvinkt op de werkvergunning;
 2. Na akkoord en controle van alle betrokkenen verwijderen zowel de bedrijfsvoering als de schakelbevoegde hun vergrendelingen en waarschuwingen;
 3. De schakelbevoegde schakelt elektrotechnisch in;
 4. Bedrijfsvoering schakelt de installatie procesmatig en mechanisch in.

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Hoogspanning

Binnen Rijnland zijn er een paar plekken waar hoogspanning aanwezig is. (Bij de boezemgemalen Katwijk en Gouda.)

Hoogspanningswerk is zeer risicovol en specialistisch werk en wordt daarom altijd uitbesteed aan een netbeheerder en/of de IV-hoogspanning zoals Kenter, Stedin, Liander etc. Medewerkers van Rijnland hebben geen toegang tot hoogspanningsruimten omdat de installatieverantwoordelijkheid en het IV-schap bij een externe partij ligt.

Hoofdlijnen

Ruimten waarbij aangegeven staat 'hoogspanning levensgevaar'/'hoogspanning' is niemand van Rijnland toegestaan om deze ruimte te betreden dan wel te bedienen. Bij calamiteiten moet Beheer of Onderhoud de IV-hoogspanning (extern bedrijf) informeren. Daarnaast moet men de eigen calamiteitenorganisatie op de hoogte te brengen. *De gegevens van de IV-hoogspanning is op locatie bekend en opgeslagen.*

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Procedure

Mocht de hoogspanning wegvallen, dan heeft hier niet alleen Rijnland last van. Bij het wegvallen van de stroom heeft Rijnland op sommige locaties noodstroomvoorzieningen in de vorm van noodstroomaggregaten (NSA). De NSA die de voeding voor de verlichting en controle systemen regelt, start automatisch.

Naast deze NSA zijn er ook een aantal andere (zwaardere) NSA die handmatig opgestart moeten worden conform een opstartprocedure. Deze procedure is op locatie bekend en aanwezig.

Raadzaam is om bij het uitvallen van hoogspanning de netbeheerder te contacteren via het storingsnummer. De bij Rijnland aanwezige hoogspanningslocaties zijn enkel toegankelijk voor de netbeheerder en/of IV-hoogspanning(externe partij). Afhankelijk van de locatie kan dit een andere netbeheerder zijn.

Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Rijnland doet zelf niks met hoogspanning. Enkel de netbeheerder heeft bevoegdheid hiervoor. Rijnland geeft enkel toestemming aan derde partijen om onderhoudswerkzaamheden uit te mogen voeren.

Tabel IP-waarden

IP waarde betekenis

De IP-waarde wordt ook wel IP codering genoemd. Dit staat voor International Protection rating. Dit is de mate van beveiliging op elektronische apparatuur, waarbij gekeken wordt naar de beschermingsgraad tegen vocht, aanraking en binnendringen de voorwerpen.

De IP-codering bestaat uit twee cijfers. Het eerste cijfer geeft de bescherming tegen aanraking en binnendringende voorwerpen (stof) weer. Het tweede cijfer staat voor de beschermingsgraad tegen vocht. Hieronder vindt u het volledig overzicht van de verschillende IP-waarden:

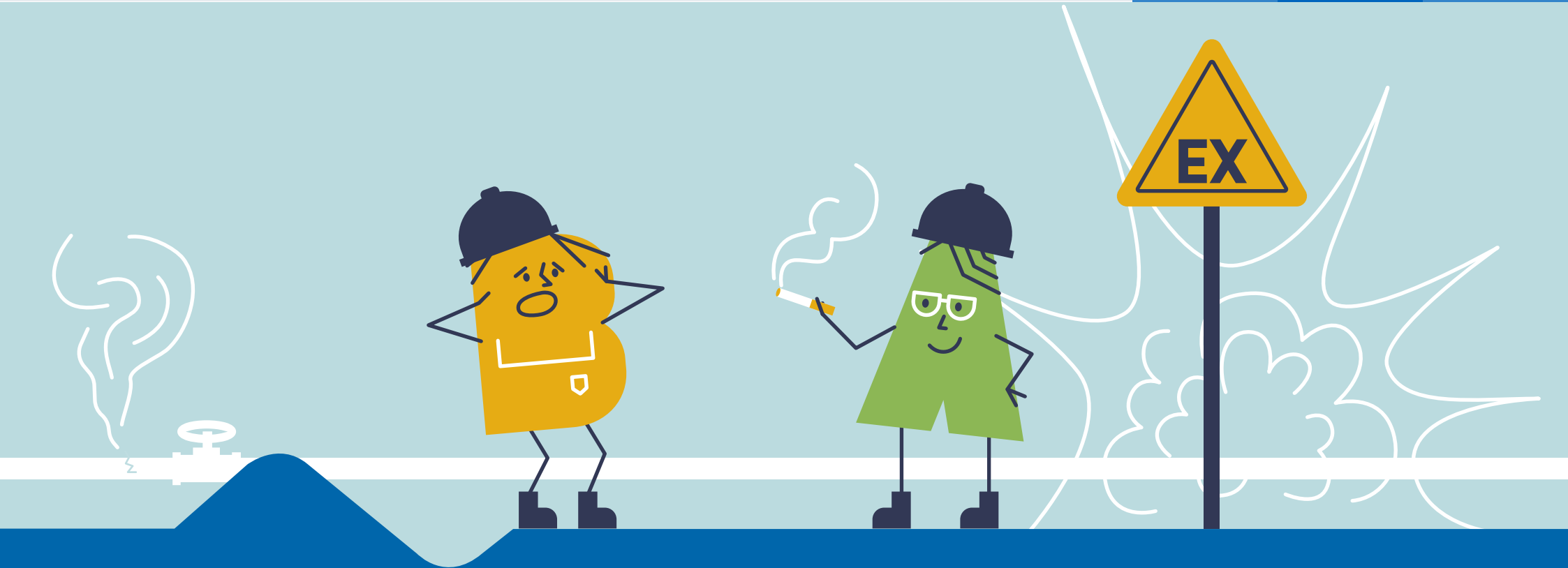
11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping**

IP EERSTE CIJFER TEGEN STOF	IP TWEEDE CIJFER TEGEN VLOEISTOF
IP2X Bescherming tegen vaste stoffen met een doorsnee van meer dan 12,5 mm	IPX0 Geen bescherming tegen water
IP3X Bescherming tegen vaste stoffen met een doorsnee van meer dan 2,5 mm	IPX1 Bescherming tegen vallende druppels
IP4X Bescherming tegen vaste stoffen met een dikte of doorsnee van meer dan 1 mm	IPX3 Bescherming tegen verstuiwend water
IP5X Bescherming tegen stof in hoeveelheden die tot storingen kunnen leiden	IPX4 Bescherming tegen spatten
IP6X Geheel stofbestendig	IPX5 Bescherming tegen waterstralen
	IPX7 Bescherming tegen tijdelijk onderdompelen
	IPX8 Bescherming tegen volledige, onafgebroken onderdompeling

11. Elektrische veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

12. Explosieveiligheid

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

1. Inleiding

Bij Rijnland zijn er verschillende locaties waar explosiegevaar op kan treden. Met name bij de biogas- en slibverwerkingsinstallaties bestaan er risico's op explosiegevaar. Rijnland heeft verschillende technische en organisatorische maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. In dit hoofdstuk worden deze kort toegelicht en aangegeven waar je meer gedetailleerde informatie hierover kan vinden.

12. Explosie-veiligheid

1. Inleiding

- 2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften
- 4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen
- 7. Verdieping

2. Hoofdlijnen

Wat is een explosieve atmosfeer?

Arbidsomstandighedenbesluit Artikel 3.1, onder c.

'explosieve atmosfeer: een mengsel van lucht en brandbare stoffen in de vorm van gassen, dampen, nevels of stof, onder atmosferische omstandigheden waarin de verbranding zich na ontsteking uitbreidt tot het gehele niet verbrande mengsel;'

Wat is explosiegevaar?

Er is explosiegevaar als een mengsel van brandstof en lucht in een bepaalde verhouding door ontsteking tot ontploffing kan komen. Of ontsteking plaatsvindt hangt onder meer af van de eigenschappen van de brandstof, het aandeel zuurstof in de lucht en de energie van de ontstekingsbron. In een explosieve atmosfeer kan statische elektriciteit, opgewekt door kleding of wrijving al tot ontsteking leiden.

Bij Rijnland is voornamelijk sprake van explosiegevaar als gevolg van gas (biogas). Explosiegevaar kan echter ook optreden als gevolg van stof (fijne brandbare deeltjes zoals poederkool).

Wat is ATEX?

Met ATEX bedoelt men de zogenaamde explosieve atmosferen. Het is de afkorting van de Franse benaming 'Atmosphères explosive' en is een verzameling van twee Europese richtlijnen op het gebied van explosiegevaar. Bestaande uit een zogenaamde productrichtlijn (2014/34/EU, ook wel ATEX 114 genoemd) en een Richtlijn voor de bescherming van werknemers die door explosieve atmosferen gevaar lopen (1999/92/EG, beter bekend als ATEX 153).

12. Explosie-veiligheid

1. Inleiding
- 2. Hoofdlijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Wat is een Explosieveiligheidsdocument (EVD)?

Organisaties waar explosiegevaar op kan treden, zijn wettelijk verplicht om een EVD op te stellen. In een EVD staat precies beschreven op welke locaties explosierisico's voor kunnen komen en welke organisatorische en technische maatregelen getroffen zijn om deze risico's te beheersen.

Voor Rijnland is er ook een EVD opgesteld. Deze bestaat uit een algemeen deel en een aantal locatie specifieke delen. De locatie specifieke delen zijn opgesteld voor de installaties met de grootste explosierisico's (biogas en poederkool):

- [Algemeen deel EVD](#)
- [AWZI Haarlem Waarderpolder \(biogas\)](#)
- [AWZI Leiden Noord \(biogas\)](#)
- [AWZI Leiden Noord \(poederkool\)](#)
- [AWZI Leiden Zuid-West \(biogas\)](#)
- AWZI Velsen (biogas) (in ontwikkeling)

Voor de locaties waar een slibsilo is geplaatst wordt tevens gewerkt aan een locatie specifieke EVD.

Waar komt bij Rijnland explosiegevaar voor?

Behalve de locaties waar een specifiek EVD voor is opgesteld, kunnen er ook op andere locaties explosiegevaar optreden. Door vergisting kan biogas ontstaan en zich ophopen in leidingen, putten of kelders en zodoende voor explosiegevaar zorgen.

Met name bij besloten ruimten bestaat er een verhoogd risico op explosiegevaar en moeten er aanvullende beheersmaatregelen getroffen worden (zie [hoofdstuk Besloten Ruimten](#)).

Behalve biogas en poederkool, kunnen ook acculaadstations voor explosiegevaar zorgen. Bij het laden van accu's kunnen kleine hoeveelheden waterstof vrijkomen. Waterstof is een zeer explosief gas. Zorg daarom altijd voor voldoende ventilatie en vermijd potentiële ontstekingsbronnen in de buurt.

Hoe kan ik een explosieve atmosfeer herkennen?

Een explosieve atmosfeer kan je niet zien. Daarom zijn op de plaatsen waar explosiegevaar op kan treden waarschuwingsborden geplaatst met onderstaand pictogram. Zorg daarom altijd dat je de juiste beheersmaatregelen hebt getroffen voordat je een gebied met (mogelijk) explosiegevaar betreed. De precieze gevarencategorïeringen en beheersmaatregelen staan beschreven in het EVD. Neem bij twijfel contact op met je veiligheidscoördinator, veiligheidskundige of de ATEX-deskundige.

12. Explosie- veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

3. Voorschriften

Voor het veilig werken in explosiegevaarlijke gebieden (ATEX-zoneringen) gelden aanvullende veiligheidsvoorschriften. De precieze veiligheidsvoorschriften zijn opgenomen in het EVD. Hieronder volgt een korte samenvatting van de belangrijkste voorschriften voor (Rijnland) medewerkers:

Persoonlijke gasmeter

Het dragen van een persoonlijke gasmeter in een explosiegevaarlijk gebied is altijd verplicht. Een persoonlijke gasmeter meet o.a. de concentratie biogas in de lucht en geeft een alarm als deze te hoog is. Verlaat altijd het gebied zo snel mogelijk wanneer het alarm van je persoonlijke gasmeter afgaat en waarschuw je collega's. Zie voor een verdere toelichting Arbohandboek [hoofdstuk 7.2 Gasmeters](#).

Explosieveilig materieel

Bij het gebruik van materieel kunnen er mogelijk ontstekingsbronnen ontstaan zoals (elektrische) vonken, hete oppervlakken, etc. Het is daarom van belang dat het gebruikte materieel explosieveilig is. Dat wil zeggen dat deze geen ontsteking kan veroorzaken mocht er onverhoopt toch een explosieve atmosfeer ontstaan. Controleer daarom altijd vooraf aan je werkzaamheden of je het juiste materieel tot je beschikking hebt. Zie hoofdstuk 2.8 van het EVD voor een verdere toelichting.

Kleding

Mensen en kleding kunnen statisch geladen worden door bijvoorbeeld wrijving. Wanneer iemand die statisch geladen is in contact komt met een geleidend voorwerp kan er een vonk ontstaan (wat een mogelijke ontstekingsbron is). Daarom kan het nodig zijn om antistatische kleding te dragen. In hoofdstuk 2.7 van het EVD staat precies beschreven wanneer wel of geen je antistatische kleding moet dragen.

Het dragen van een fleecetrui (of andere kleding van fleecce) in explosiegevaarlijke gebieden is **NIET** toegestaan. Dit omdat fleecce zeer snel statisch geladen raakt.

Werkvergunning

Voor het uitvoeren van (risicovolle) werkzaamheden in een explosiegevaarlijk gebied is een werkvergunning vaak verplicht. Dit hangt af van de aard van de werkzaamheden en door wie deze uitgevoerd wordt. In [hoofdstuk 4 'Werkvergunningen'](#) en hoofdstuk 2.9 van het EVD staat precies beschreven voor welke werkzaamheden een werkvergunning verplicht is.

Voorlichting

Medewerkers die werkzaamheden in explosiegevaarlijke gebieden uitvoeren moeten hiervoor de juiste training gevolgd hebben. Welke training je precies moet volgen hangt o.a. af van je functie en of je op ATEX-locaties werkt. In de opleidingsmatrix (Corsa nr. 23.033194) kan je dit controleren. Zie voor een verdere toelichting hoofdstuk 4.3 van het EVD.

12. Explosie-veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

4. Procedure

- ATEX-werkinstructie 'Werken in een ATEX omgeving'
- Uitval draaglucht - Ballongashouders
- Anti-schuim procedure

12. Explosie- veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

De taken verantwoordelijkheden en bevoegdheden omtrent explosieveiligheid staan opgenomen in paragraaf 4.2 van het EVD en in Corsa [ATEX TVB 2020](#)

12. Explosie- veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

6. Veelgestelde vragen

12. Explosie- veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping

7. Verdieping

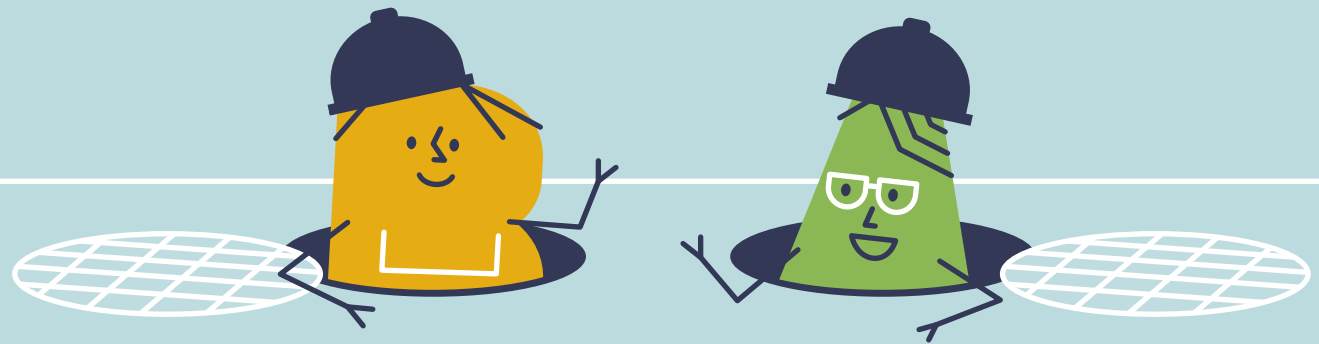
Meer informatie over explosieveiligheid:

- [Arbocatalogus 8: Explosieveiligheid | A&O fonds Waterschappen \(aenowaterschappen.nl\)](#)
- [Explosieveiligheid/ATEX | Arboportaal](#)
- [ATEX informatie Rijnlandplein](#)

12. Explosie- veiligheid

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

13.

Besloten ruimten

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

1. Inleiding

Bij Rijnland zijn op veel locaties besloten ruimten aanwezig. Deze besloten ruimten moeten we soms betreden voor het uitvoeren van werkzaamheden. Werken in een besloten ruimte neemt risico's met zich mee. Zo kan er een gevaarlijke atmosfeer aanwezig zijn en is redding lastig.

Voor het werken in een besloten ruimte bestaan er specifieke veiligheidsvoorschriften. Dit hoofdstuk geeft inzicht in de risico's van het werken in een besloten ruimte, welke voorschriften er gelden en welke maatregelen er getroffen moeten worden om hierin veilig te kunnen werken.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding

2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

2. Hoofdlijnen

Wat is een besloten ruimte?

Arbocatalogus Waterschappen, Deel 2 versie 2018 Besloten ruimten

'Een gesloten of deels open omgeving met een al dan niet vernauwde toegang, die niet ontworpen is voor het verblijf van personen, waar een gevaarlijke atmosfeer aanwezig kan zijn.'

Een kenmerk van een besloten ruimte is dat hier een gevaarlijke atmosfeer aanwezig kan zijn. De Arbeidswetgeving spreekt van een gevaarlijke atmosfeer wanneer gevaar bestaat voor Verstikking, Bedwelming, Vergiftiging, Brand of Explosie (VBVBE). In dit hoofdstuk worden deze gevaren verder toegelicht.

Waar komen binnen Rijnland besloten ruimten voor?

Binnen Rijnland kunnen op veel locaties besloten ruimten voorkomen. Voorbeelden hiervan zijn putten, kelders, tanks, bassins, kruipruimtes, silo's, etc. Een overzicht van alle besloten ruimten is [hier](#) te vinden.

Let op!

De lijst met besloten ruimten is nog in ontwikkeling en niet compleet. Bovendien kan door de aard van werkzaamheden een besloten ruimte ontstaan. Bijvoorbeeld wanneer er een sleuf gegraven wordt of een ruimte wordt drooggezet. Bij aanvang van de werkzaamheden moet dus altijd worden nagegaan of er sprake is van een besloten ruimte. De lijst met besloten ruimten is daarbij slechts een hulpmiddel.

Hoe kan ik een besloten ruimte herkennen?

Het is niet altijd eenvoudig om een besloten ruimte te herkennen. Om te voorkomen dat iemand ongemerkt een besloten ruimte betreedt, heeft Rijnland deze ruimten voorzien van bebording met waarschuwingspictogrammen (zie hieronder een voorbeeld). Daarnaast moeten besloten ruimten altijd afgesloten worden zodat onbevoegde personen deze niet kunnen betreden. Dit gebeurt met een slot of een sluitmechanisme die alleen met gereedschap te openen is (bijvoorbeeld een boutverbinding).

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Let op!

Zoals we in de vorige paragraaf beschreven, is de lijst met besloten ruimten niet compleet. Het kan daarom gebeuren dat een besloten ruimte niet voorzien is van bebording met de juiste waarschuwingspictogrammen. Neem bij twijfel daarom altijd contact op met de veiligheidscoördinator van jouw team.

Welke gevaren kunnen er in een besloten ruimten optreden?

Verstikkingsgevaar:

In de lucht is normaalgesproken zo'n 21 volumeprocent zuurstof aanwezig. Een tekort aan zuurstof (verstikking) kan binnen enkele minuten leiden tot bewusteloosheid, uitval van de vitale organen waaronder de hersenen en uiteindelijk de dood. Als gevolg van een zuurstoftekort kan blijvend (hersen)letsel ontstaan. Een zuurstoftekort is niet door de menselijke zintuigen waarneembaar.

Er is sprake van verstikkingsgevaar wanneer de atmosfeer minder dan 18 volumeprocent zuurstof bevat. In een ruimte met beperkte luchtverversing kan zuurstoftekort ontstaan door chemische of biologische processen zoals verbranden, roesten, gisten, rotten, uitharden van verven, etc. Een zuurstoftekort kan ook ontstaan door het gebruik van zuurstofverdringende gassen zoals stikstof bij het inertiseren of bij het blussen met een CO₂ blusser.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Gevaar voor vergiftiging of bedwelming:

In een besloten ruimte kunnen gevaarlijke stoffen aanwezig zijn. Blootstelling aan gevaarlijke stoffen kan leiden tot vergiftiging of bedwelming. Gevaarlijke stoffen kunnen door het lichaam worden opgenomen door deze in te ademen, in te slikken (wanneer er gegeten of gedronken wordt tijdens het werk) of via de huid.

Gevaarlijke stoffen kunnen vrijkomen als gevolg van:

- lekkage;
- aanwezigheid van restproduct (bijvoorbeeld in een opslagtank);
- rotting van organisch materiaal zoals slib waarbij H₂S vrijkomt;
- werken met vluchtige stoffen zoals lijm, verf of schoonmaakmiddelen;
- werken met vervuilde grond;
- of bij bepaalde werkzaamheden zoals lassen, snijden, branden, etc.

Vanwege de beperkte luchtverversing in een besloten ruimte kunnen deze gevaarlijke stoffen zich eenvoudig ophopen en zodoende voor een gevaarlijke atmosfeer zorgen. Er is sprake van gevaar voor bedwelming of vergiftiging wanneer de concentratie van de betreffende stof de grenswaarde kan overschrijden.

Brand- of explosiegevaar:

Brand- of explosiegevaar ontstaat door de aanwezigheid van een brandbare stof in combinatie met de aanwezigheid van zuurstof en een ontstekingsbron. Brandbare stoffen kunnen op dezelfde manier vrijkomen als gevaarlijke stoffen (lekkage, restproduct, rotting, werken met vluchtige stoffen, etc.) en zich eenvoudig ophopen in een besloten ruimte.

Een hogere zuurstofconcentratie verhoogt het brandgevaar aanzienlijk. In een besloten ruimte met 30 volumeprocent zuurstof is één vonk voldoende om een katoenen overall binnen een minuut volledig te verbranden. Een te hoge zuurstofconcentratie kan veroorzaakt worden door onjuist gebruik van lasapparatuur of een lekkende zuurstoffles.

Er is sprake van explosiegevaar wanneer de **LEL**-waarde hoger is dan 10%. Bij Rijnland treedt explosiegevaar hoofdzakelijk op als gevolg van biogas dat vrijkomt bij het vergisten van slib. Er is sprake van brandgevaar wanneer er een brandbare stof (biogas, azijnzuur, diesel, etc.) of meer dan 21 volumeprocent zuurstof aanwezig is.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Biologische agentia:

Biologische agentia zijn micro-organismen zoals virussen, bacteriën, schimmels of parasieten die een infectie, allergie of vergiftiging kunnen veroorzaken. Gevaar voor biologische agentia kan optreden door de aanwezigheid van restproduct zoals rioolwater of slib.

Blootstelling aan biologische agentia vindt voornamelijk plaats door het inademen van aerosolen. Vanwege de beperkte luchtverversing in een besloten ruimte, kunnen deze zich eenvoudig ophopen en zodoende het gevaar vergroten. Tevens kan er sprake zijn van gevaar voor biologische agentia door het aantreffen van kadavers. Voor meer informatie over biologische agentia zie Arbohandboek [hoofdstuk 9 biologische agentia](#).

Valgevaar

Bij sommige besloten ruimten bestaat er valgevaar. Dit geldt met name bij putten en tanks die je verticaal betreedt. Er is sprake van valgevaar wanneer er een hoogteverschil van tenminste 2,5m is of bij andere risico verhogende omstandigheden. Bijvoorbeeld door de aanwezigheid van appendages, obstakels of vloeistof die het risico op letsel bij een val kunnen vergroten.

Vallende voorwerpen

In een besloten ruimte kan er gevaar voor vallende voorwerpen bestaan. Net zoals valgevaar geldt dit met name voor putten en tanks die je verticaal betreedt. Wanneer iemand is afgedaald in een put of tank, kunnen rondslingerende voorwerpen zoals gereedschap naar beneden vallen en lichamelijk letsel veroorzaken.

Elektrocutie

Bij het werken in een besloten ruimte is vaak sprake van een nauw geleidende ruimte. Dit is een ruimte die is omgeven door geleidende delen zoals beton, metaal of een vochtige bodem. Tijdens het werken in een nauw geleidende ruimte is een persoon (bijna) voortdurend in contact met geleidende delen en kan zich door de beperkte bewegingsruimte hier niet aan onttrekken. Hierdoor bestaat er een verhoogd risico op elektrocutie. Voorbeelden van nauw geleidende ruimten zijn kruipruimtes, putten, tanks, sleuven, kelders, etc.

Bewegende delen (snijden, knellen, pletten)

In een besloten ruimte kunnen zich bewegende delen bevinden (gevaar voor snijden, knellen en/of pletten). Dit kan bijvoorbeeld een roerwerk of vijzel zijn die onverwacht in beweging komt.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Verdrinkingsgevaar

Bij het werken in een besloten ruimte kan verdrinkingsgevaar aanwezig zijn. Er is bijvoorbeeld sprake van verdrinkingsgevaar bij werkzaamheden achter één afsluiter, keerschot of rioolstop of bij het werken in een put of sleuf met bronbemaling.

Lawaai

Vanwege de akoestiek van een besloten ruimte bestaat er een hoge mate van resonantie (weerspiegeling van geluid). Dit zorgt voor extra lawaai bij het gebruik van bijvoorbeeld arbeidsmiddelen.

Fysieke belasting

Het werken in een besloten ruimte kan fysiek zeer belastend zijn. Dit kan komen door de beperkte bewegingsruimte, ongunstige werkhouding, slechte toegankelijkheid, slechte ventilatie, trillingen, hoge of lage temperaturen, dragen persoonlijke beschermingsmiddelen, tillen van gereedschap of materialen, etc.

Struikelen, uitglijden, stoten

In een besloten ruimte kan er gevaar voor struikelen, uitglijden of stoten bestaan. Dit kan bijvoorbeeld komen door gladheid (vuil en vochtig), slechte verlichting of rondslingerend gereedschap of materiaal (door beperkte werkruimte).

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
- 2. Hoofdlijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

3. Voorschriften

Arbidsomstandighedenbesluit Artikel 3.5g Gevaar voor verstikking, bedwelmeling, vergiftiging, brand of explosie

- 1 “Indien kan worden vermoed dat de atmosfeer op een plaats of in een ruimte in zodanige mate stoffen bevat dat daardoor gevaar bestaat voor verstikking, bedwelmeling, vergiftiging, brand of explosie, mag de werknemer zich alleen bevinden op die plaats of in die ruimte indien uit onderzoek blijkt dat het gevaar niet aanwezig is.”
- 2 “Indien uit het onderzoek, bedoeld in het eerste lid, blijkt dat gevaar voor verstikking, bedwelmeling, vergiftiging, brand of explosie aanwezig is, worden doeltreffende maatregelen genomen, zodat de werknemer zich zonder gevaren op die plaats of in die ruimte, bedoeld in het eerste lid, kan bevinden.”
- 3 “Er is in ieder geval sprake van:”
 - a. gevaar voor verstikking indien de atmosfeer minder dan 18 volumeprocent zuurstof bevat;
 - b. gevaar voor bedwelmeling of vergiftiging indien de concentratie van de betreffende stoffen in de atmosfeer hoger is dan de grenswaarden, bedoeld in artikel 4.3;
 - c. gevaar voor brand of explosie indien in de atmosfeer de concentratie van zuurstof hoger is dan 21 volumeprocent of de concentratie van brandbare gassen of dampen hoger is dan 10 volumeprocent van de onderste explosiegrens.

- 4 Indien het niet mogelijk is om de maatregelen, bedoeld in het tweede lid, te nemen en het noodzakelijk is om zich in de gevaarlijke atmosfeer, bedoeld in het eerste lid, te begeven, dan wordt de werknemer permanent geobserveerd en worden doeltreffende maatregelen genomen om deze werknemer:
 - a. te beschermen tegen het gevaar, bedoeld in het tweede lid;
 - b. bij direct gevaar onmiddellijk op doeltreffende wijze hulp te bieden.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

4. Procedure

1. Bepaal of er sprake is van een besloten ruimte

2. Inventariseer de risico's

3. Bepaal beheersmaatregelen

4. Vastleggen afspraken in werkvergunning

5. Uit bedrijf nemen besloten ruimte

6. Verwijderen product en reinigen ruimte

7. Gasvrij maken

8. Veiligstellen

9. Vrijgavemeting

10. Vastleggen meetresultaten

11. Bekrachtiging werkvergunning

12. Start-werk overleg en LMRA

13. Uitvoeren werkzaamheden

1. Bepaal of er sprake is van een besloten ruimte

Als eerste moet je bepalen of er sprake is van het betreden van een besloten ruimte (zie [Hoe kan ik een besloten ruimte herkennen?](#)).

2. Inventariseer de risico's

Vóór aanvang van de werkzaamheden inventariseren alle betrokken partijen (aanvrager, verstrekker, houder, mangatwacht, toezichthouder en betreder) samen de risico's. Dit doen zij door het uitvoeren van een taakrisico-analyse (TRA). Een TRA is niet verplicht wanneer de risico's en bijbehorende beheersmaatregelen zijn opgenomen in een bestaande procedure of werkinstructie (bij veelvoorkomende werkzaamheden).

In de lijst met besloten ruimten staat per ruimte aangegeven welke gevaren deze bevat (installatie specifieke risico's). Deze lijst kan als hulpmiddel worden gebruikt bij de risico inventarisatie.

Zoals we in het vorige hoofdstuk beschreven, is deze lijst niet compleet en kunnen afhankelijk van de aard van de werkzaamheden aanvullende risico's ontstaan (activiteit-gebonden risico's).

Bijvoorbeeld wanneer er gelast moet worden in een besloten ruimte ontstaan er diverse extra risico's zoals lawaai, verstikking, vergiftiging en/of bedwelmeling.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding

2. Hoofdpijnen

3. Voorschriften

4. Procedure

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

3. Bepaal de beheersmaatregelen

Afhankelijk van de risico's wordt bepaald welke beheersmaatregelen er getroffen moeten worden. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste beheersmaatregelen voor het betreden van een besloten ruimte:

Beheersmaatregel:	Wanneer toepassen:
Persoonlijke gasmeter	Verplicht bij betreden van een besloten ruimte
Continumeting	Verplicht bij betreden van een besloten ruimte, tenzij continumeting niet zinvol of mogelijk is.
Ventilatie (geforceerd)	Doorgaans noodzakelijk in een besloten ruimte, tenzij er voldoende natuurlijke ventilatie is (bijvoorbeeld openen extra luik).
Vrijgavemeting	Verplicht alvorens een besloten ruimte betreden mag worden.
Mangatwacht	Verplicht bij betreden van een besloten ruimte. De mangatwacht moet benoemd staan op de werkvergunning.
Gebruik van pneumatisch- of accugereedschap	Wanneer er sprake is van verhoogd risico op elektrocutie (<u>nauw geleidende ruimte</u> en/of vochtige omgeving).
Gebruik van veilige spanning of achter een scheidingstransformator	Indien pneumatisch- of accugereedschap niet gebruikt kan worden, moet gekozen worden voor een veilige spanning (110V gelijk- of 50V wisselspanning) of anders 230V achter een scheidingstransformator.
Vonkvrij/explosieveilig gereedschap	Bij brand- of explosiegevaar.
Blusmiddelen	Indien sprake is van brand- of explosiegevaar (noodzaak en soort blusmiddelen wordt bepaald in de risicobeoordeling).
LOTOTO procedure	Voor het uitschakelen van machines of installaties welke gevaar kunnen opleveren bij het betreden van een besloten ruimte.
Valbeveiliging	Wanneer sprake is van valgevaar.
Reddingsplan	Moet opgesteld zijn/worden wanneer iemand (bij een incident) niet meer zelfstandig en veilig de besloten ruimte kan verlaten en redding noodzakelijk is (een voorbeeld van een reddingsplan is te vinden in bijlage 9 van <u>Arbocatalogus deel 2 van het A&O Fonds Waterschappen 2</u>)

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Beheersmaatregel:	Wanneer toepassen:
Reddingsmiddelen	Moeten aanwezig zijn volgens risicobeoordeling/reddingsplan.
Bedrijfshulpverlening (BHV)	Moet aanwezig zijn op de locatie om EHBO te verlenen en een eventuele redding uit te voeren (alleen als dit veilig kan)
Communicatiemiddelen	Wanneer communicatie tussen de betreder van de besloten ruimte en de mangatwacht onvoldoende kan plaatsvinden zijn extra communicatiemiddelen nodig zoals portofoon (keuze middel conform risicobeoordeling).
Verlichting	Doorgaans noodzakelijk in besloten ruimte tenzij er voldoende natuurlijk daglicht is.
EHBO trommel	Moet altijd aanwezig zijn. Mag ook op de locatie zelf zijn zolang deze snel voorhanden is in geval van een ongeval.
PBM's (persoonlijke beschermingsmiddelen)	Keuze voor PBM's volgt uit de risicobeoordeling. Zie Arbohandboek PBM voor verdere toelichting.

4. Vastleggen afspraken in werkvergunning

Het is belangrijk dat de afspraken die gemaakt zijn voor alle betrokken partijen duidelijk en vindbaar zijn. Om deze redenen moet je werkafspraken, voordat je met de werkzaamheden start, schriftelijk vastleggen in een werkvergunning. Het betreden van een besloten ruimte valt onder de hoog-risico werkzaamheden waarvoor **ALTIJD** een werkvergunning verplicht is (zie werkvergunning procedure).

5. Uit bedrijf nemen besloten ruimte

In veel gevallen is een besloten ruimte (en de procesonderdelen die het bevat) onderdeel van een proces. Voor het veilig kunnen betreden van een besloten ruimte moeten deze processen uit bedrijf genomen worden. Bijvoorbeeld een pomp die in een put zit moet uitgeschakeld worden.

Het uitschakelen van een pomp kan weer invloed hebben op de doorgaande bedrijfsvoering. Het is daarom van belang dat je van tevoren goede afstemming hebt zodat de doorgaande bedrijfsvoering zo min mogelijk hinder ondervindt en je het werk veilig kan uitvoeren. Het uit bedrijf nemen is de verantwoordelijkheid van de verstrekker.

6. Verwijderen product en reinigen ruimte

Besloten ruimten bevatten vaak een vloeibaar product (bijvoorbeeld rioolwater). Voordat je een besloten ruimte veilig kan betreden moet je het product zo veel mogelijk verwijderen. Dit doe je door het leegpompen en laten aflopen (drainen) van de ruimte. Daarna kan je de ruimte reinigen door deze met water te spoelen, waaraan als nodig een reinigingsmiddel of desinfectiemiddel is toegevoegd.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Let op!

*Het kan in de praktijk voorkomen dat je een besloten ruimte moet betreden die niet gereinigd is. Door de aanwezigheid van het restproduct is er een verhoogd risico op een gevaarlijke atmosfeer. In dat geval moet je aanvullende maatregelen treffen zoals onafhankelijke adembescherming en een veiligheidskar voor een eventuele redding. Hier is een opleiding en gekeurd materieel voor nodig. Daarom worden dit soort werkzaamheden door een gespecialiseerd bedrijf uitgevoerd worden en mogen werknemers van Rijnland dit **niet** zelf doen.*

7. Gasvrij maken

In een besloten ruimte kan een gevaarlijke atmosfeer aanwezig zijn. Om tot een veilige atmosfeer te komen, moet je er voor zorg dragen dat je eventueel aanwezige (gevaarlijke) gassen verdrijft. De precieze werkwijze is afhankelijk van de aard van de besloten ruimte en de soort en concentratie van de gevaarlijke gassen, dit bepaal je in de risicobeoordeling. Over het algemeen breng je geforceerde ventilatie aan om de besloten ruimte gasvrij (tenminste onder de toelaatbare grenswaarde) te maken en te houden.

8. Veiligstellen

Voor het veilig betreden van een besloten ruimte moet je deze veiligstellen. Voorbeelden van de benodigde maatregelen om een besloten ruimte veilig te stellen zijn:

- afkoppelen en/of afblinden (blind- of steekflens) van alle aansluitende leidingen zodat er geen gassen of vloeistoffen in de ruimte kunnen komen;
- aanbrengen van (geforceerde) ventilatie (voor een optimale ventilatie moet de aanzuigslang zo laag als mogelijk in de ruimte geplaatst te worden);
- uitschakelen van alle aanwezige machines (bijvoorbeeld een vijzelpomp of ruimerbrug) en deze beveiligen tegen weder inschakeling door het aanbrengen van een hangslot op de werkschakelaar;
- eruit trekken van zekeringen c.q. mespatronen en een waarschuwing plaatsen op het schakelpaneel;
- zorgen voor een veilige toegang tot de besloten ruimte (bijvoorbeeld goed opgestelde, gekeurde en geborgde ladder);
- toegang en werkgebied afschermen;
- het volgen van de LOTOTO procedure voor het uitschakelen en blokkeren tegen weder inschakelen en de werking hiervan controleren;
- dagelijks controleren van blokkeringen, afsluitingen en afkoppelingen vóór aanvang van de werkzaamheden.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

De precieze maatregelen die getroffen moeten worden om een besloten ruimte veilig te stellen, kunnen voor elke ruimte net weer anders zijn (dit vanwege de grote verscheidenheid aan besloten ruimten). Voorafgaand aan de werkzaamheden is tussen de betrokken personen bepaald welke beheersmaatregelen hiervoor nodig zijn. Deze afspraken zijn vastgelegd op de werkvergunning (onder 'Installatie vrijverklaring'. Het (laten) veiligstellen is de verantwoordelijkheid van de Verstrekker van de werkvergunning.

9. Bekrachtiging werkvergunning

Wanneer je de besloten ruimte hebt veiliggesteld en eventueel andere maatregelen hebt getroffen, geeft de Verstrekker dit aan op de werkvergunning (aanvinken hokje 'Afgehandeld'). Met het ondertekenen van de werkvergunning door de betrokken partijen, is de werkvergunning bekrachtigd (zie AH werkvergunning voor verdere toelichting).

10. Vrijgavemeting

Voordat je een besloten ruimte mag betreden, moet gecontroleerd zijn of de atmosfeer in deze ruimte veilig is (geen gevaar voor **VBVBE**). Deze controle vindt plaats door het meten van de atmosfeer in de ruimte (vrijgavemeting). De vrijgavemeting moet dagelijks vóór het betreden van de besloten ruimte plaatsvinden en mag uitsluitend uitgevoerd worden door een hiervoor opgeleid persoon (de **gasmeetbevoegde**).

De vrijgavemeting voer je uit met een gepompte meter die gekalibreerd is (op de meetapparatuur moet een kalibratiedatum staan die niet verstreken is). De gasmeetbevoegde mag de besloten ruimte vóór de vrijgavemeting niet betreden. De meetapparatuur moet je dus buiten de ruimte kunnen aflezen. In de ruimte zelf moet je op verschillende hoogtes meten: bovenin, halverwege en beneden. Dit omdat er gasen zijn die lichter of zwaarder (H_2S) zijn dan lucht.

Uit de risicobeoordeling moet duidelijk worden welke gevaarlijke atmosfeer kan optreden en op basis daarvan welke gasen gemeten moeten worden. Doorgaans zijn dit zuurstof (O_2), waterstofsulfide (H_2S), biogas (CH_4) en koolmonoxide (CO). Met de meetapparatuur bepaal je of de atmosfeer binnen de veilige grenswaarden valt. De grenswaarden van deze stoffen zijn vastgelegd in [hoofdstuk 7.2 Gasmeters](#). De ruimte mag **NIET** betreden worden wanneer niet aan deze meetcriteria wordt voldaan.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

11. Vastleggen meetresultaten

De gasmeetbevoegde moet de meetresultaten schriftelijk vastleggen. Dit doet hij/zij op de werkvergunning of in een meetrapport (die wordt toegevoegd aan de werkvergunning). Uit de meetresultaten moet blijken:

- welke gassen er gemeten zijn;
- welke concentraties er van welk gas gemeten zijn;
- waar de metingen zijn uitgevoerd;
- met welk meetapparatuur is gemeten;
- door wie de metingen zijn uitgevoerd;
- het tijdstip en datum van de meting.

Als de meetresultaten van de gasmeting zijn vastgelegd, tekent de gasmeetbevoegde deze af op de werkvergunning. Hiermee is de vrijgavemeting afgerond.

12. Start-werk overleg en LMRA

De Houder spreekt de werkvergunning door met de betreder(s), mangatwacht en andere betrokken medewerkers in een start-werk overleg.

Voor aanvang van de werkzaamheden en na elke significante wijziging in de werkomgeving of werkmethode, voert de Houder met de betrokken medewerkers een Laatste Minuut Risico Analyse (LMRA) uit (zie [verdieping werkvergunningen](#)).

13. Uitvoeren werkzaamheden

De Houder zorgt voor een veilige uitvoering van de werkzaamheden conform de afspraken uit de werkvergunning en TRA (indien van toepassing). De Houder zorgt ervoor dat de werkvergunning (of een kopie hiervan) met de meetresultaten uit de vrijgavemeting aanwezig is gedurende de werkzaamheden.

Het is van belang dat de atmosfeer gedurende de werkzaamheden veilig blijft.

Afhankelijk van de risico's, de duur en aard van de werkzaamheden worden aanvullende maatregelen getroffen. Zo kan het bijvoorbeeld nodig zijn om geforceerde ventilatie aan te brengen of dagelijks een nieuwe vrijgavemeting uit te voeren.

De precieze maatregelen die nodig zijn om de atmosfeer veilig te houden gedurende de werkzaamheden staan vermeld op de werkvergunning.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Betreder

- Degene die de besloten ruimte gaat betreden;
- Moet de training 'veilig werken in besloten ruimten' met goed gevolg hebben bijgewoond (voor derden is een vergelijkbare training ook toegestaan);
- Draagt een persoonlijke gasmeter bij het betreden van een besloten ruimte;
- Controleert of de benodigde maatregelen zijn getroffen (volgens werkvergunning) en of de juiste hulpmiddelen worden gebruikt en in goede staat verkeren;
- Voert de werkzaamheden uit zoals vastgelegd op de werkvergunning.

Mangatwacht

- Degene die de wacht houdt bij de toegang van de besloten ruimte en continu in contact blijft met de betreder(s) en eventuele alarmsignalen kan ontvangen;
- Moet de training 'mangatwacht' met goed gevolg hebben afgerond (voor derden is een vergelijkbare training ook toegestaan);
- Waarschuwt hulpverlening in geval van nood (op de werkvergunning/alarmkaart moet van te voren duidelijk staan vermeld wie geïnformeerd wordt en hoe een eventuele redding plaats kan vinden);
- De mangatwacht mag zelf nooit de besloten ruimte betreden (ook niet bij een calamiteit) of zijn/haar post verlaten terwijl er nog personen in de besloten ruimte zijn;

- De rol van mangatwacht wordt vooraf schriftelijk vastgelegd op de werkvergunning (de Aanvrager is verantwoordelijk voor het aandragen van een geschikte mangatwacht);
- Assisteert bij het betreden en verlaten van de besloten ruimte en het in- en uitladen van materialen;
- Controleert of de benodigde maatregelen zijn getroffen (volgens werkvergunning) en of de juiste hulpmiddelen worden gebruikt en in goede staat verkeren;
- Zorgt ervoor dat onbevoegden niet de besloten ruimte kunnen betreden en de omgeving van de besloten ruimte vrij van obstakels blijft (met name de toegang);
- Moet goed herkenbaar zijn als mangatwacht (zichtbaarheidskleding).

Gasmeetbevoegde

- Degene die de vrijgavemeting uitvoert en als enige hiervoor bevoegd is;
- Moet de training 'Gasmeten en Meetbevoegd' met goed gevolg hebben afgerond;
- De gasmeetbevoegde mag zelf nooit de besloten ruimte betreden (de meetapparatuur moet dus buiten de besloten ruimte afleesbaar zijn);
- De rol van gasmeetbevoegde moet vooraf schriftelijk worden vastgelegd op de werkvergunning (de Verstrekker is verantwoordelijk voor het aanstellen van een geschikte gasmeetbevoegde en zal dit in de praktijk vaak zelf doen);

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

- Voert de vrijgavemeting uit op verschillende hoogtes (afhankelijk van het soort gas) met geschikte meetapparatuur (gepompte meter die gekalibreerd is);
- Legt de resultaten van de vrijgavemeting schriftelijk vast op de werkvergunning of in een meetrapport (die wordt toegevoegd aan de werkvergunning) en tekent deze af.

Bedrijfshulpverlener (BHV)

- Verleent eerste hulp bij een ongeval (EHBO);
- Schakelt externe hulpdiensten in wanneer letsel niet met EHBO te verhelpen is of wanneer een veilige redding niet mogelijk is;
- Voert alleen een redding uit als dit veilig kan gebeuren en volgens het vooraf opgestelde reddingsplan;
- Mag alleen de besloten ruimte betreden voor medische hulp of redding nadat aangetoond is dat de ruimte veilig te betreden is (gasmeting en aangelijnd met valharnas bij verticaal betreden).

Verstrekker hoog-risico

Zie werkvergunningen

Houder

Zie werkvergunningen

Toezichthouder

Zie werkvergunningen

Aanvrager

Zie werkvergunningen

Rolverdeling

- De rollen van toezichthouder, mangatwacht en betreder mogen tijdens het werk onderling worden afgewisseld. Dit mag alleen als deze rollen verdeeld blijven over (tenminste) drie verschillende personen en dit vooraf schriftelijk is vastgelegd op de werkvergunning;
- De rollen van toezichthouder, mangatwacht en gasmeetbevoegde mogen door één persoon worden vervuld (onder voorwaarde dat deze rollen naar behoren uitgevoerd kunnen worden door één persoon en de persoon aan de vereiste opleidingseisen voldoet).

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Wat zijn wel en geen besloten ruimten?

Hieronder volgt een overzicht van veelvoorkomende ruimten met toelichting of dit wel of geen besloten ruimte is. Dit is een indicatieve lijst en door de verscheidenheid aan ruimtes en werkzaamheden kan een ruimte afwijken van onderstaande lijst.

Ruimte:	Besloten ruimte?
AWTG met droge kelder	Nee: een droge kelder van een AWTG is ingericht voor het verblijf van personen. Wel kan er een gevaarlijke atmosfeer ontstaan waarvoor maatregelen getroffen moeten worden/zijn (ventilatie en gasmeter).
AWTG met natte kelder	Ja: een natte kelder is (wanneer drooggezet) altijd een besloten ruimte. Er kan een gevaarlijke atmosfeer ontstaan (vrijkomen H ₂ S), is niet bestemd voor verblijf van personen en heeft een gesloten of deels open omgeving.
Bassin (o.a. na- of voorbezinktank)	Ja: een bassin is (wanneer drooggezet) een besloten ruimte. Er kan een gevaarlijke atmosfeer ontstaan (door restproduct, aansluitend leidingwerk of werkzaamheden), is niet bestemd voor het verblijf van personen en heeft een gesloten of deels open omgeving.
Bassin (o.a. na- of voorbezinktank) (gereinigd)	Nee, mits: de tank is gereinigd en uitgesloten is dat er een gevaarlijke atmosfeer kan ontstaan (veilig gesteld, voldoende (natuurlijke) ventilatie) en geen werkzaamheden waarbij gevaarlijke gassen/dampen ontstaan), is het geen besloten ruimte.

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping

Ruimte:	Besloten ruimte?
Pompkelder/put watersystemen (o.a. poldergemaal)	Door roestvorming, een hoge luchtvochtigheid en ontbreken ventilatie, kan er een te laag zuurstofgehalte (<19,5%) en daarmee een gevaarlijke atmosfeer ontstaan. Voor het bepalen of het wel of niet om een besloten ruimte gaat, kan een diepte van 1,5m als vuistregel worden aangehouden. Ja: bij een diepte van meer dan 1,5m is het wel een besloten ruimte (minder natuurlijke ventilatie, bij betreding zit je met de ademhaling in de put, je kan er niet eenvoudig uitklimmen, etc.). Nee: bij een diepte van minder dan 1,5m en waarbij het uitgesloten is dat een gevaarlijke atmosfeer kan ontstaan (als gevolg van de werkzaamheden of de aard van de besloten ruimte).
Pompkelder/put zuiveringswerken	Ja, er kan een gevaarlijke atmosfeer aanwezig zijn (ontbreken ventilatie, zweten pakkingen of lekken product), is niet bestemd voor het verblijf van personen en heeft een gesloten of deels open omgeving.
Schutsluis	Een schutsluis (die drooggelegd is) is niet bestemd voor het verblijf van personen en heeft een gesloten of deels open omgeving. Of het een besloten ruimte is, is afhankelijk van de vraag of er een gevaarlijke atmosfeer aanwezig kan zijn. Ja: Wanneer er onvoldoende natuurlijke ventilatie is (diep en smal) of door de aard van de werkzaamheden kan er een gevaarlijke atmosfeer ontstaan. Nee: Wanneer er voldoende natuurlijke ventilatie is (niet diep en breed genoeg), is het geen besloten ruimte.
Kruipruimte	Ja: er kan een gevaarlijke atmosfeer aanwezig zijn (ontbreken ventilatie), is niet bestemd voor het verblijf van personen en heeft een gesloten of deels open omgeving
Slibgistingstank	Ja, er kan een gevaarlijke atmosfeer aanwezig zijn (restproduct en ontbreken ventilatie), is niet bestemd voor het verblijf van personen en heeft een gesloten of deels open omgeving

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

7. Verdieping

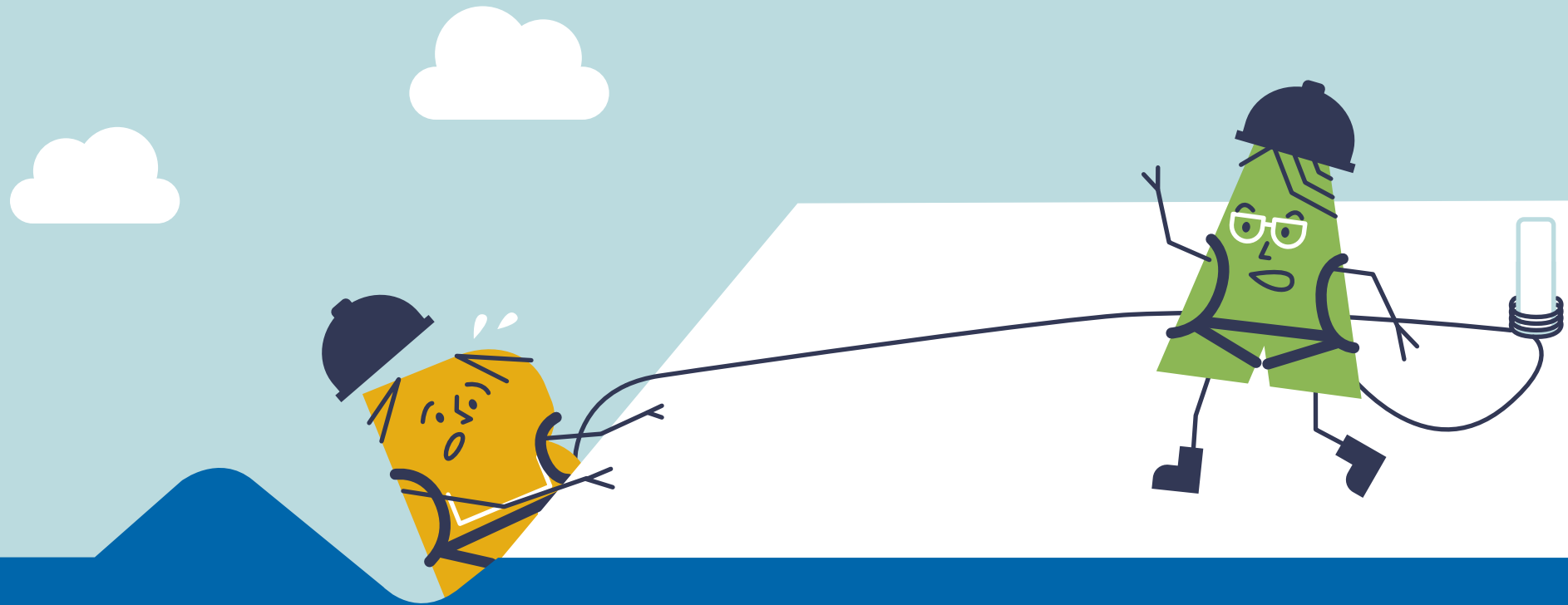
Nuttige links

- [Arbocatalogus 2: Besloten ruimten | A&O fonds Waterschappen \(aenowaterschappen.nl\)](#)
- <https://www.nlarbeidsinspectie.nl/publicaties/richtlijnen/2018/12/10/bim-vbvbe>

13. Besloten ruimten

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

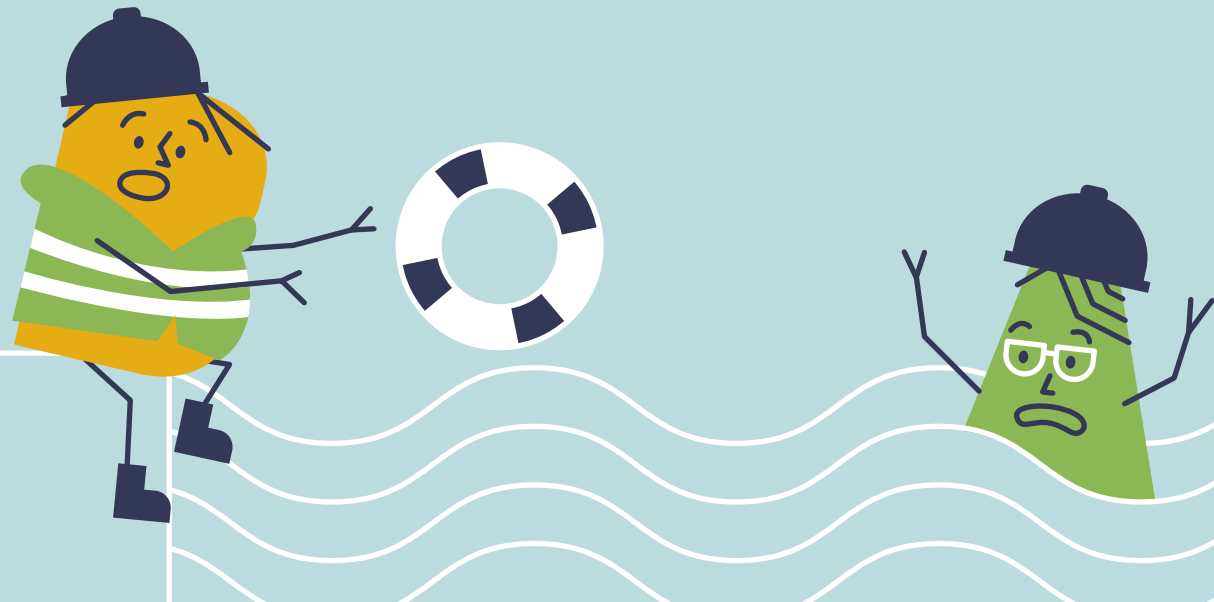
14. Werken op hoogte

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling.

Voor nadere informatie over dit onderwerp zie:

- [Arbocatalogus 3: Struikelen, uitglijden en... | A&O fonds Waterschappen \(aenowaterschappen.nl\)](#)
- [Arbohandboek procedure Werken op hoogte](#)

14. Werken op hoogte

15. Werken op/nabij water

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

1. Inleiding

Als waterschap werken we veel op of nabij het water. Bij het werken op of nabij water komen risico's voor. Denk hierbij bijvoorbeeld aan verdrinking. Voor verdrinkingsgevaar kun je (verplicht) maatregelen treffen. Denk hierbij onder andere aan het plaatsen van een leuning of het dragen van een reddingsvest.

Dit hoofdstuk omvat:

- Voorkomen van verdrinkingsgevaar.
- Eisen aan reddingsvesten.
- Reddingsmiddelen.
- Werken nabij water.
- Werken op of boven water.
- Werken in water.
- Opleiding - toolbox
- Uitgifte reddingsvesten.
- Duikarbeid.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding

2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

2. Hoofdlijnen

Voorkomen van verdrinkingsgevaar

Het voorkomen van verdrinkingsgevaar heeft de voorkeur boven het toepassen van persoonlijke beschermingsmiddelen. Om dit te realiseren zijn er een aantal maatregelen mogelijk, bijvoorbeeld het plaatsen van leuningwerk. Mocht het niet mogelijk zijn om het verdrinkingsgevaar op deze manier weg te nemen, dan is het dragen van een reddingsvest verplicht.

Reddingsvesten

Voordat je een reddingsvest kunt gebruiken moet je bekend zijn hoe deze correct te gebruiken. Dit doe je door de handleiding van het reddingsvest door te nemen, de toolbox in de Aquademie te volgen en wanneer van toepassing verdere opleidingen te volgen. (zie voor verdere verplichte opleiding de Rijnlandse opleidingsmatrix). Een reddingsvest moet ook gekeurd zijn voor gebruik. Check of de keuringssticker binnen de twee jaar geldende termijn valt. Zo niet, mag je het reddingsvest niet gebruiken.

Let op!

Op moment van schrijven van dit hoofdstuk is nog niet duidelijk wie de verantwoordelijkheid heeft voor het uitgeven en keuren van reddingsvesten.

Bij vragen of meldingen over het uitgeven of keuren van reddingsvesten, neem contact op met je leidinggevende.

Wanneer draag je een reddingsvest?

In onderstaande stroomdiagram is aangegeven wanneer er wel en geen reddingsvest gedragen dient te worden. Voor verdere uitleg zie de procedure verderop in dit hoofdstuk.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
- 2. Hoofdlijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Als een reddingsvest gedragen dient te worden is dit kenbaar gemaakt in een werkvergunning (voor derden) een V&G-plan bij projecten of in een interne procedure zoals dit hoofdstuk. Het dragen is afhankelijk van het risico en de aard van de werkzaamheden. Bij werkzaamheden op of nabij water is het belangrijk de juiste maatregelen die gelden te kennen. Op sommige plekken kan een gebodsbord voorkomen. Check altijd welke regels er gelden bij de uit te voeren werkzaamheden.

Gebodsbord/pictogram reddingsvest.

Duiken

Duikwerkzaamheden komen voor bij Rijnland. Deze werkzaamheden voert Rijnland niet zelf uit maar heeft wel verplichtingen als opdrachtgever. In de verdieping kun je meer informatie vinden over deze verplichtingen. In het kort de minimale eisen:

- Duikplan werkvergunning hoog risico.
- Duikploeg aanwezig zijn. Afstemming met beheer (LOTOTO) i.v.m. stroming.
- Melding arbeidsinspectie

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Andere risico's op/nabij water

- Elektrisch materieel, extra eisen. Zie Arbohandboek elektrische veiligheid.
- Biologische agentia (ziekte van Weil, blauwalg) Zie Arbohandboek Biologische Agentia.
- Onderkoeling.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
- 2. Hoofdpijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

3. Voorschriften

Art. 3 Arbowet Zoveel als mogelijk beperken van gevaren middels bronaanpak. Daarna kijken naar andere mogelijkheden. (Arbeidhygiënische strategie).

Dit houdt in dat je pas een reddingsvest als beheersmaatregel mag toepassen wanneer andere maatregelen zoals toepassen leuningwerk niet (redelijkerwijs) mogelijk zijn.

Art. 8 Arbowet Voorlichting en onderricht met betrekking tot werkzaamheden, risico's en beheersmaatregelen (waaronder reddingsvesten).

Art. 3.10 Arbobesluit: Op arbeidsplaatsen waar gevaar voor verdrinking bestaat wordt dit gevaar zoveel mogelijk voorkomen en zijn doelmatige middelen voor het redden van drenkelingen op een goed zichtbare plaats beschikbaar.

Voldoen aan EN-ISO-12402.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

4. Procedure

Voorkomen van verdrinkingsgevaar

Met werken nabij, op/boven of in water brengt risico op verdrinkingsgevaar met zich mee. Om dit risico zoveel als mogelijk te voorkomen is het belangrijk om te kijken of de volgende beheersmaatregelen toegepast kunnen worden in deze volgorde:

- Het toepassen van (tijdelijk) leuningwerk.
- Het toepassen van hulpmiddelen zoals pontons, steigers en hoogwerkers.
- Het toepassen van positioneringslijnen.
- Het toepassen van een schrikvloer of vangnet.
- Het toepassen van valbeveiliging.
- Niet alleen werken*
- Het toepassen van een reddingsvest.

In de Verdieping worden aanvullende eisen beschreven per maatregel.

**Bij risicovolle werkzaamheden wordt altijd met minimaal 2 personen gewerkt. Zo kan er direct hulp worden geboden of worden gealarmeerd, mocht dit nodig zijn.*

Werkzaamheden op of nabij water zijn risico verhogend en doe in principe nooit alleen. Werkzaamheden als wachtdienst/inspecties nabij water zijn niet dusdanig risicovol dat hierbij twee personen aanwezig moeten zijn.

Werken op ponton

Werkzaamheden op pontons brengen ook nog extra risico's met zich mee. Bij het werken op een ponton is het van belang dat er voldoende stabiliteit is en het ponton geborgd is.

Eisen aan reddingsvesten

Het gebruik van een reddingsvest wordt enkel toegepast als andere maatregelen niet mogelijk zijn. Om te zorgen dat reddingsvesten optimaal werkzaam zijn voor Rijnland worden eisen gesteld aan de vesten. De volgende eisen zijn van toepassing:

- Minimaal drijfvermogen van 150 Newton.
- Ook geschikt voor niet-zwemmers.
- Geschikt voor open- en kustwater.
- Geschikt voor zware weersomstandigheden.
- Geschikt voor zware (regen)kleding.
- Dragen van een reddingsvest moet voor minimale beperking zorgen bij het doen van werkzaamheden.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Situatie afhankelijk en risico gebaseerd.

Het dragen van een reddingsvest wordt soms aanbevolen en soms verplicht gesteld. Belangrijk is om altijd de risico's en mogelijke beheersmaatregelen ter plaatse goed in te schatten en op basis daarvan wel of geen reddingsvest te dragen.

Er dient gelet te worden op:

- Diepte van het water.
- Stromingssterkte.
- Temperatuur (van het water).
- Aard werkzaamheden.
- Alleen werken.

Bij aanwezigheid pictogram (gebodsbord) is het dragen verplicht. Ook indien dit staat opgenomen in werkvergunning of V&G-plan. Twijfel je of het dragen verplicht is, neem contact op met je veiligheidscoördinator.

In sommige gevallen is het dragen van een reddingsvest juist niet toegestaan. Bijvoorbeeld in cabine. Door het dragen van een reddingsvest kun je worden belemmerd bij het verlaten van een voertuig.

Reddingsmiddelen en uitklimmogelijkheden

Bij het werken op of nabij water is het goed, oog te hebben voor uitklimmogelijkheden. Bijvoorbeeld een trap of lage waterkant. Zo is er indien er iemand in het water komt de mogelijkheid om er zelfstandig uit te komen.

Reddingsmiddelen

Bij uitvoeren van werkzaamheden op of nabij water moeten ook reddingsmiddelen beschikbaar zijn. Er dient afhankelijk van de aard van de werkzaamheden, de situatie en locatie en frequentie een afweging gemaakt te worden welke reddingsmiddelen voldoen.

Bij locaties die frequent bezocht worden kan men denken aan:

- Gekeurde reddingsboei of reddingslijn.
- Vast aanhaakpunt.
- Gekeurde EHBO-kist.
- Warmtedeken / isolatiefolie.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Reddingsvesten

Nabij water

Tijdens alle werkzaamheden nabij water, met een diepte van 50 Centimeter of meer waarbij geen of onvoldoende voorzieningen aanwezig zijn ter voorkoming van te water raken wordt het dragen van een reddingsvest aanbevolen.

Op of boven water

Tijdens alle werkzaamheden op of boven water met een diepte van 50 centimeter of meer waarbij geen of onvoldoende voorzieningen aanwezig zijn ter voorkoming van te water raken is het dragen van een reddingsvest verplicht.

In water

Het kan voorkomen dat er gewerkt wordt in het water. Denk hierbij bijvoorbeeld aan werkzaamheden in een waadpak. Voor het werken in het water is het belangrijk om extra maatregelen te treffen. Het kan lastig zijn om onderwater te zien. Daardoor kun je vast komen te zitten, in aanraking komen met scherpe delen, struikelen en onderkoeld raken. Bij het gebruik van waadpakken is het niet toegestaan om alleen te werken. Bekijk altijd goed naar de situatie ter plaatse en beoordeel welke risico's aanwezig zijn en welke beheersmaatregelen getroffen dienen te worden. Denk hierbij aan het soort water, stroming, weersomstandigheden en de in- en uitklimmogelijkheden.

Waadpak

Het werken in een waadpak brengt risico's met zich mee. Denk hierbij aan het vollopen van het waadpak, niet tijdig kunnen ontsnappen uit een waadpak en bijkomende risico's in combinatie met de werkzaamheden die worden uitgevoerd.

Gesloten waadpak

Bij werkzaamheden met een diepte van 50 centimeter of meer wordt aangeraden een dicht waadpak van neopreen te dragen met reddingsvest.

Open waadpak

Bij werkzaamheden onder de 50 cm kan een open waadpak voldoen. Wel dient er altijd een heupband en mes te worden gedragen. De buikriem om te voorkomen dat het hele waadpak volloopt. Het mes om in noodgevallen het waadpak lek te steken.

Voorlichting en instructie

Om een reddingsvest te mogen dragen, moet je snappen hoe deze werkt en waarop te letten. Deze informatie wordt gegeven in de Toolbox: Hoe draag je een reddingsvest, die te vinden is in de Aquademie. Daarnaast dien je voor gebruik de handleiding door te nemen en het vest te controleren.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Mocht je vanuit je rol vaak nabij water werken is hier de opleiding Werken langs het water voor beschikbaar. Check of deze verplicht is voor jouw functie in de opleidingsmatrix. Mocht de training voor jou niet verplicht zijn en je wilt deze toch volgen kan dit na goedkeuring van de leidinggevende.

Zwemvaardigheid (zelfstandig naar de kant kunnen zwemmen en gebruik kunnen maken van uitklimmogelijkheid) is een aandachtspunt voor het werken nabij en op water. Bij twijfel over voldoende zwemvaardigheid, bespreek dit bij de leidinggevende.

Uitgifte van reddingsvesten

Incidenteel

Het kan voorkomen dat je zelf geen reddingsvest hebt. Mocht je incidenteel (<6 x per jaar) een reddingsvest nodig hebben. Dan kun je deze aanvragen via Topdesk en ophalen bij de receptie.

Persoonlijke reddingsvest

Mocht je meer dan 6 keer per jaar een reddingsvest nodig hebben, kun je deze bestellen via het reguliere bestel proces. Facilitair houdt een lijst bij van reddingsvesten die zijn uitgegeven.

Keuring

Elke twee jaar moet het reddingsvest opnieuw gekeurd worden. 4 weken voor de einddatum wordt een mail gestuurd. Er dient dan een afspraak gemaakt te worden met Facilitair voor het inleveren. Bij het inleveren krijg je meteen een ander vest mee. Dit vest wordt voor de komende twee jaar jouw vest. Op deze manier kost het minder tijd om reddingsvesten te wisselen.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Leidinggevende

- Zorgt voor voorlichting over risico's van werken op/nabij water, beheersmaatregelen en het juist gebruik van reddingsvesten en reddingsmiddelen
- Check op voldoende zwemvaardigheden bij medewerkers die mogelijk werk op of nabij water uitvoeren.
- Zorgt dat medewerkers hun PBM's laten keuren en juist gebruiken.

Medewerker

- Dient de juiste beheersmaatregelen te treffen.
- Draag reddingsvest wanneer dit verplicht is
- Controleert reddingsvest en reddingsmiddelen voor werkzaamheden
- Dient handleiding en juiste opleidingen te hebben gevolgd voor het werken op/nabij het water en gebruik reddingsvesten/reddingsmiddelen
- Dient over voldoende zwemvaardigheid te beschikken of (indien dit niet het geval is) aan te geven bij de leidinggevende.
- Dient reddingsvest op correcte manier te gebruiken en tijdig te laten keuren.

Team Facilitaire Dienstverlening

- Stelt reddingsvesten ter beschikking voor de organisatie.
- Houdt een lijst bij waarin herleidbaar is wie welk reddingsvest heeft.
- Geeft tijdig aan wanneer een reddingsvest gekeurd moet worden.
- Geeft leen reddingsvesten uit aan aanvragers via Topdesk.

Besteller

- Besteld reddingsvest en stelt aanvrager op de hoogte over de status van de bestelling.

Veiligheidskundige/coördinator

- Adviseert bij het gebruik van reddingsvesten of andere PBM's.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Wanneer heb ik recht op een eigen reddingsvest?

Bij meer dan 6 keer per jaar heb je recht op een persoonlijk reddingsvest.

Vraag 2

Waar kan ik een leen-reddingsvest krijgen?

Bij incidenteel gebruik, kun je een reddingsvest reserveren via Topdesk.

Vraag 3

Welke opleidingen zijn nodig voor het gebruik van een reddingsvest?

Toolbox Hoe draag je een reddingsvest en handleiding zijn voor iedereen verplicht bij het gebruik van een reddingsvest. Daarnaast is er ook nog de training veilig werken nabij water. Deze is voor sommige functies verplicht. Zie hiervoor de opleidingsmatrix.

Vraag 4

Ik moet meerdere PBM's aan, maar dit is niet mogelijk. Wat nu?

Kijk altijd eerst naar een andere werkmethode. Mocht dit niet mogelijk zijn, dient er gekeken te worden naar de laatste stand der techniek. Bestaat er een PBM die beide/alle risico's beperkt? Als dit niet mogelijk is, dient men een risico afweging te maken op basis van de werkzaamheden en de situatie ter plekke om te bepalen welk risico het meeste moet worden beperkt.

Vraag 5

Moet ik op een zuivering een reddingsvest dragen?

In principe is dit niet nodig. Sta wel altijd stil bij de werkzaamheden die je uitvoert en welke risico's en beheersmaatregelen er zijn. Denk hierbij aan Randbeveiliging, niet alleen werken, noodstop, uitklimmogelijk.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

Vraag 6

Welke maatregelen dienen er in een ontwerp te worden opgenomen om verdrinkingsgevaar te voorkomen?

Er zijn diverse maatregelen mogelijk. Denk hierbij aan randbeveiliging, noodstop en uitklimmogelijkheid. Welke maatregelen nodig zijn is afhankelijk van de object RI&E.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping

7. Verdieping

Het te water raken van personen moet zo veel mogelijk worden voorkomen door het toepassen van de volgende beheersmaatregelen, in deze volgorde:

- Het toepassen van hulpmiddelen waarmee het risico op te water raken sterk wordt verminderd of uitgesloten, zoals pontons, steigers en hoogwerkers,

of, als dit niet mogelijk is,

- Het toepassen van permanent of tijdelijk leuningwerk / relingwerk op plaatsen waar verdrinkingsgevaar aanwezig is of kan ontstaan.
 - Een leuning dient bij nieuwbouw een minimale hoogte te hebben van 1 meter +/- 10cm. (Bouwbesluit 2012) Een leuning moet berekend zijn op een zijwaartse kracht van 300N (dit is de standaard voor leuningen en relingen),

of, als dit niet mogelijk is,

- Het toepassen van positioneringsgordels waar leuningen of relingen ontbreken.
 - Deze dienen zodanig te worden afgesteld dat vallen onmogelijk is.
 - Kunnen ook worden aangehaakt aan leuningwerk, (Bij gebruik van een leuningwerk moet men overtuigd zijn dat de leuning sterk genoeg is) Het leuning werk moet zijn berekend op minimaal 2 maal het gewicht van de gebruiker

of, als dit niet mogelijk is,

- Het toepassen van een schrikvloer of vangnet direct onder de plaats waar het valgevaar ontstaat,

of, als dit niet mogelijk is,

- Het toepassen van valbeveiliging.
 - Valbeveiliging is alleen toegestaan als de valhoogte boven het wateroppervlak meer bedraagt dan twee meter (anders voorkomt de valbescherming geen verdrinking) en
 - Als er een aanslagpunt gebruikt wordt die is berekend op een kracht van 12.000 N.
 - Er rekening gehouden is met de valfactor.
 - Als direct na een val, een redding uitvoerbaar is. Binnen 12 minuten gered kunnen worden in verband met hang trauma. Er kan gebruik worden gemaakt van een Relief Step hier mee kan tijd worden gewonnen door dat de medewerker in een lus kan gaan staan.

of, als dit niet mogelijk is,

- Wordt het reddingsvest voorgeschreven.

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

Duiken

Duikwerkzaamheden komen voor bij Rijnland. Deze werkzaamheden voert Rijnland niet zelf uit maar heeft wel verplichtingen als opdrachtgever. Duikwerkzaamheden worden door Rijnland geclassificeerd als hoog risico werkzaamheden. Een werkvergunning (bij Rijnlands als opdrachtgever) en duikplan zijn verplicht.

Een duikploeg moet altijd minimaal uit drie personen bestaan.

Te weten:

- Duiker.
- Reserveduiker.
- Duikploegleider.

Ook dient er in sommige gevallen een melding gemaakt te worden bij de Nederlandse Arbeidsinspectie voor het werk start.

Nuttige links

- [8_AC-3-SUV-2020-AANGEPAST.pdf \(aenowaterschappen.nl\)](#)
- [Basisinspectiemodule Duikarbeid | Nederlandse Arbeidsinspectie \(nlarbeidsinspectie.nl\)](#)
- [Duikarbeid melden | Melden | Nederlandse Arbeidsinspectie \(nlarbeidsinspectie.nl\)](#)
- [Veilig duiken begint vóór de duik! | Rapport | Nederlandse Arbeidsinspectie \(nlarbeidsinspectie.nl\)](#)
- [Duikarbeid.pdf \(arbowetweter.nl\)](#)

15. Werken op/nabij water

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

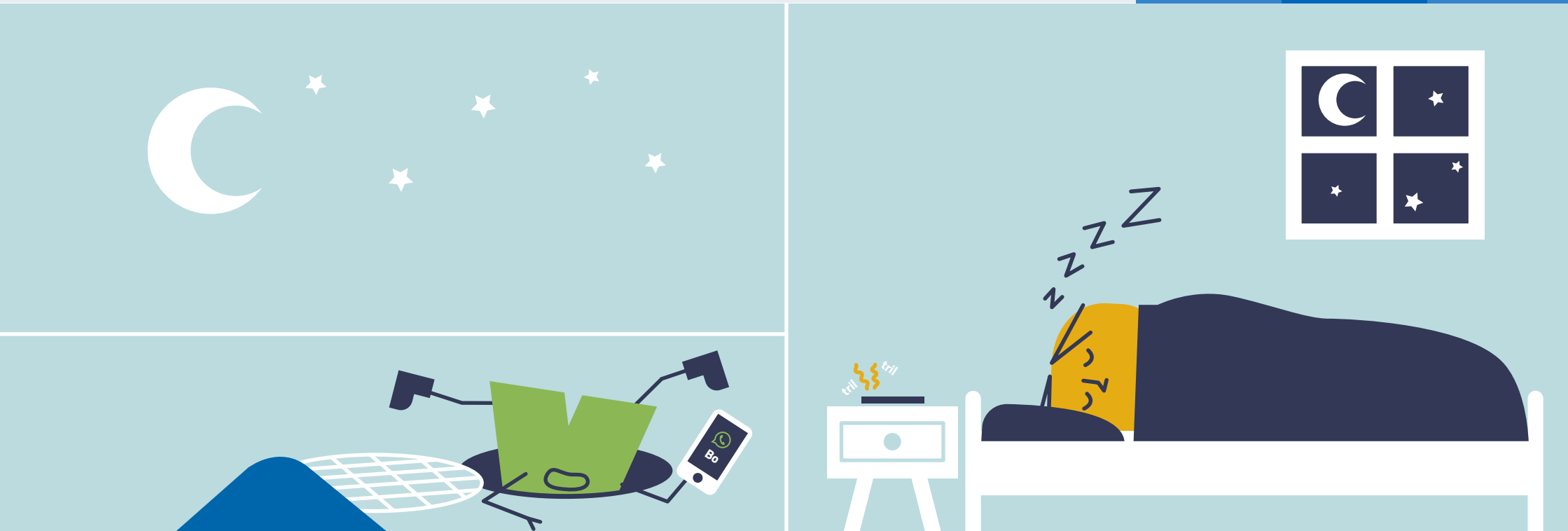
16. Verkeer

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling.

Voor nadere informatie over dit onderwerp zie:

- [Arbohandboek Werken langs de weg](#)

16. Verkeer

17. Alleen werken

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling.

Voor nadere informatie over dit onderwerp zie:

- [Arbohandboek Alleen en afgezonderd werken](#)
- [Arbocatalogus 7: Alleen werken | A&O fonds Waterschappen \(aenowaterschappen.nl\)](#)

17. Aleen werken

18.

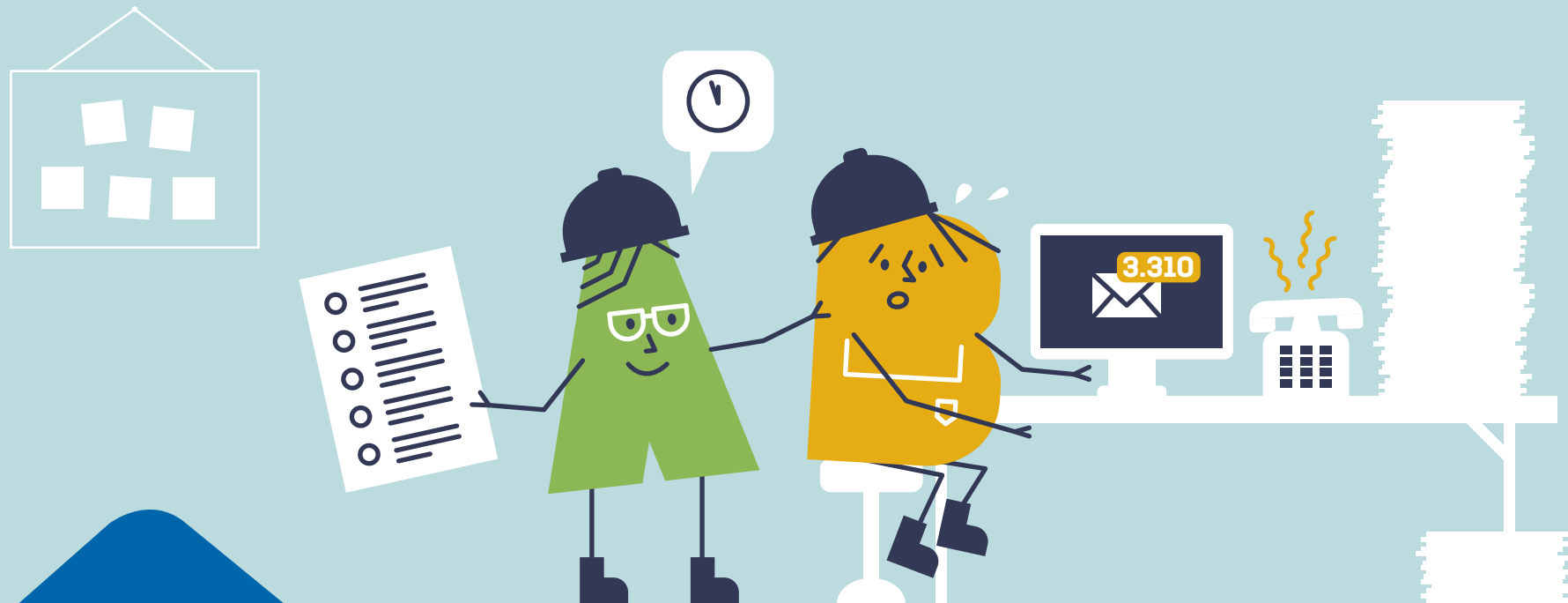
Psychosociale arbeidsbelasting (PSA)

18.1

**Psychosociale
arbeidsbelasting
(PSA)**

18.2

Publieksagressie

18.1

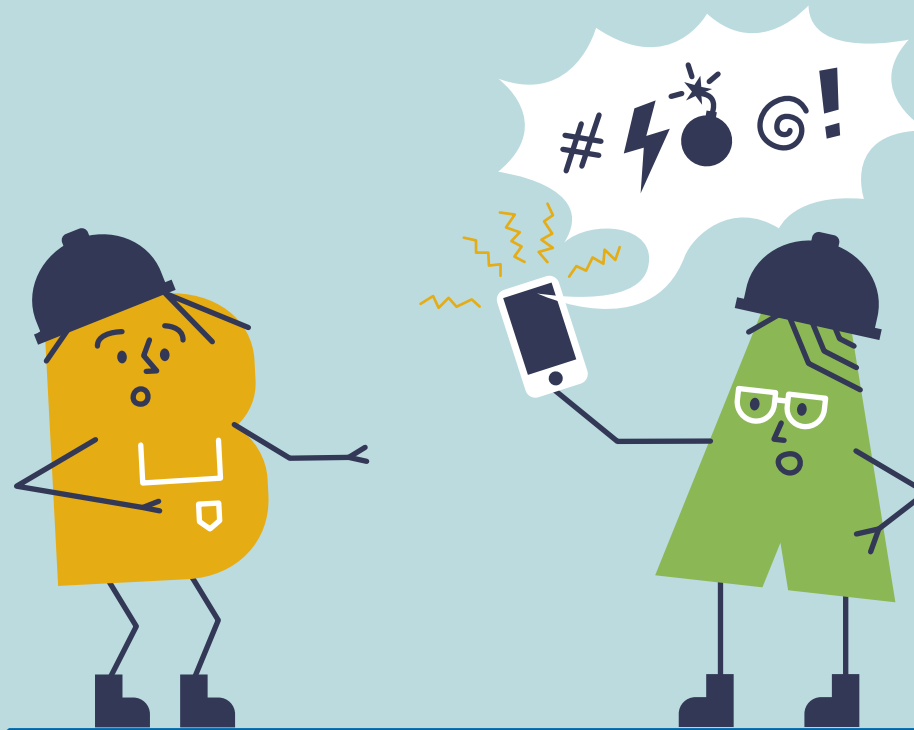
Psychosociale arbeidsbelasting (PSA)

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling.

Voor nadere informatie over dit onderwerp zie:

- [Arbocatalogus 6: Psychosociale... | A&O fonds Waterschappen \(aenowaterschappen.nl\)](#)

18.1 Psychosociale arbeidsbelasting (PSA)

18.2 Publieksagressie

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling.

Voor nadere informatie over dit onderwerp zie:

- [Arbohandboek Integriteit, omgangsvormen en agressie](#)
- [Arbocatalogus 1: Publieksagressie | A&O fonds Waterschappen](#)
(aenowaterschappen.nl)

18.2 Publieksagressie

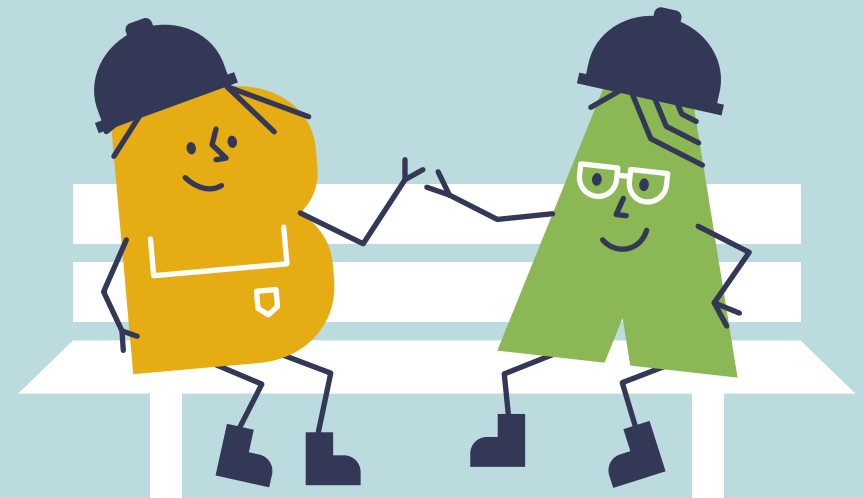
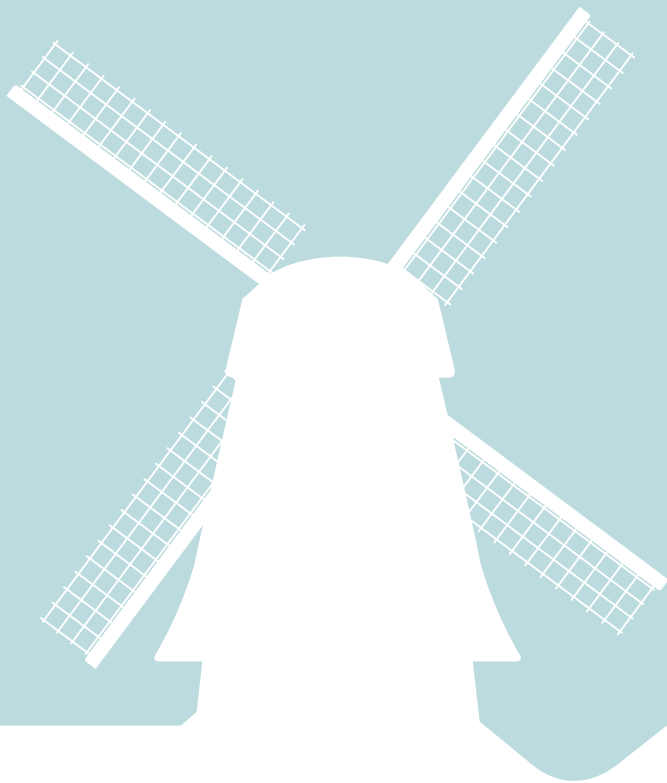
19. Beeldschermwerk

Dit hoofdstuk is nog in ontwikkeling.

Voor nadere informatie over dit onderwerp zie:

- [Toolbox Gezond thuiswerken | A&O fonds Waterschappen \(aenowaterschappen.nl\)](#)
- [Arbohandboek Beeldschermwerk](#)

19. Beeldscherm- werk

20. Overig

20.1 Weersomstandig- heden

20.1. Weersomstandigheden

1.
Inleiding

2.
Hoofdlijnen

3.
Voorschriften

4.
Procedure

5.
Taken, verant-
woordelijkheden
en bevoegdheden

6.
Veelgestelde
vragen

7.
Verdieping

1. Inleiding

Het weer in Nederland kan erg veranderlijk zijn. Het weer heeft altijd impact op het werk dat we uitvoeren. Denk hierbij aan omstandigheden zoals neerslag, wind, zon en temperatuur. Deze factoren hoeven in de meeste gevallen geen bezwaar te zijn door de juiste kleding en/of persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) te gebruiken, of in specifieke gevallen extra maatregelen te treffen zoals bij onweer, stormachtig weer of andere extreme weeromstandigheden.

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding

2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

2. Hoofdlijnen

Om de leesbaarheid van dit hoofdstuk te borgen, is er gekozen om enkel de procedure toe te voegen waarin de hoofdlijnen staan.

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding
- 2. Hoofdlijnen**
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

3. Voorschriften

Arbowet

De Arbowet stelt algemene verplichtingen voor werkgevers en werknemers om een veilige en gezonde werkomgeving te waarborgen.

Arbobesluit artikel 6.1 Temperatuur

Dit besluit geeft specifieke regels en voorschriften voor arbeidsomstandigheden, waaronder veiligheidsmaatregelen onder verschillende weersomstandigheden.

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
- 3. Voorschriften**
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

4. Procedure

Het weer heeft ook effect op de veiligheid op het werk. Er zijn verschillende factoren waarmee je rekening moet houden tijdens het werken:

- Temperatuur
- Zonkracht
- Neerslag
- Wind
- Onweer
- Zichtbaarheid
- Milieuaspecten

Hieronder worden de verschillende factoren verder besproken.

Werken in of bij hoge temperaturen

Werken in of bij hoge temperaturen kan ervoor zorgen dat het lichaam sneller oververhit raakt. Als werken bij een hoge temperatuur noodzakelijk blijkt, dan moet de werkgever:

- Bekijken hoe de duur van de werkzaamheden zo kort mogelijk gemaakt kunnen worden;
- Tropenrooster instellen wanneer dit mogelijk en wenselijk is;
- Bij langer durende werkzaamheden zorgen voor afwisseling met andere werkzaamheden op een koelere locatie;
- Zorgen dat er voldoende gekoelde drankjes beschikbaar zijn;
- Zorgen dat er voldoende, bij het weer passende persoonlijke beschermingsmiddelen beschikbaar zijn.

Werken in of bij lage temperaturen

Werken bij lage temperaturen kan ervoor zorgen dat het lichaam te veel afkoelt en daardoor onderkoeling en/of bevriezing veroorzaakt. Als werken in een lage temperatuur noodzakelijk blijkt, dan moet de werkgever:

- Bekijken hoe de duur van de werkzaamheden zo kort mogelijk gemaakt kunnen worden;
- Bij langer durende werkzaamheden zorgen voor afwisseling met andere werkzaamheden op een warmere locatie;
- Ervoor zorgen dat er voldoende, bij het weer passende persoonlijke beschermingsmiddelen beschikbaar zijn;

Zonlicht

Naast hoge temperaturen is ook UV-straling een risico. Een te lange blootstelling aan zonlicht direct op de blote huid is schadelijk. UV-straling kan huidziektes zoals huidkanker veroorzaken. Ook kan werken zonder hoofdbescherming leiden tot een zonnesteek. De zonkracht bepaalt in grote mate de hoeveelheid UV-straling en daarmee de risico's.

Een aantal maatregelen om gezondheidsrisico's door zonlicht en -straling te beperken zijn:

- Vermijd direct zonlicht zoveel mogelijk. (Werk in de schaduw)
- Vermijd zo veel als mogelijk werken in de zon bij een hogere zonkracht tussen 12 en 16 uur. De zon is dan op zijn krachtigst.
- Draag lange mouwen en hoofddeksel evt. met nekbescherming. Let op! Dunne stof beperkt ook de mate van bescherming.
- Gebruik een zonnebril.

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

- Gebruik eventueel zonnebrandcrème (deze wordt door de afdeling leidinggevende verstrekt) bij delen die niet bedekt zijn. Let op! Zonnebrandcrème heeft een beperkte beschermende werking die o.a. afhangt van de zonkracht.
- Check de huid/moedervlek regelmatig op verdacht plekje. Neem bij veranderingen van kleur of grootte contact op met huis- of bedrijfsarts

Werken bij neerslag

Neerslag hoeft niet perse een probleem te vormen voor het werken buiten. Het nemen van de juiste maatregelen zoals een regenkleding, droge kleding en tijdig stoppen neemt een hoop risico weg. Wel moet je alert blijven voor gladde oppervlaktes en het juiste soort schoeisel dragen (antislip zolen).

Winterse neerslag

Bij winterse neerslag is het van belang de locaties begaanbaar te houden en tijdig zout te strooien op wegen, looppaden, trappen etc. De eerst aanwezige heeft de verantwoordelijkheid te bepalen (samen met de Leidinggevende) of er al dan niet gewerkt kan worden en waar gestrooid moet worden als dit nog niet gedaan is. Het is belangrijk om tijdig (begin oktober) maatregelen te treffen voor winterse neerslag. Denk hierbij aan:

- Voorraadcontroles strooizout, antivries, smeermiddelen etc;
 - Materieelcontrole;
 - Contact opnemen met derden die ingehuurd worden voor sneeuwvrij maken terreinen etc;
 - Onderling aanwijzen medewerkers verantwoordelijk voor weersmonitoring;
 - Toolbox geven m.b.t. winterse omstandigheden;
- Zomerbanden vervangen door winterbanden (Autodelen regelt het wisselen van de banden voor de auto's met rittenregistratie Autodelen. Voor de overige auto's zijn de autovaders verantwoordelijk voor het wisselen van de autobanden. In het contract met het leasebedrijf is opgenomen dat de nieuwe auto's voorzien moeten zijn van All Season banden.)
- Rekening houden met risico's voor derden bij terrein in eigendom van Rijnland die verpacht/verhuurd worden.

Afhankelijk van de situatie kunnen nog verdere maatregelen in overleg met de Leidinggevende worden genomen.

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Werken bij wind

Wind komt in verschillende sterktes en vormen voor. De kraanmachinist bepaalt wanneer hijswerk als gevolg van de wind niet meer verantwoord is. De gebruiksaanwijzing van de kraan, de opgetreden en te verwachten windsnelheid en de vorm van de last zijn daarbij leidend.

Voor het hijsen van personen is een apart hoofdstuk: Werken vanuit de werkbak.

De volgende factoren zijn van invloed op het bepalen wanneer te stoppen:

- Kunnen de werkzaamheden voltooid worden met voldoende beschutting tegen de wind?
- Zijn de werkzaamheden op hoogte?
- Bevatten de werkzaamheden werken met grote/lichte materialen?
- Vinden de werkzaamheden plaats nabij bomen en/of andere objecten die kunnen omwaaien?

Het gebruik van een windmeter of windmeterapp op je telefoon kan je hierbij helpen. (de KNMI weer app, Weerplaza of UAV-Forecast zijn voorbeelden van gratis te gebruiken weer-apps) Daarnaast kunnen de weeralarmen en weerberichten worden geraadpleegd.

Bij windkracht 6:

- Een maximale werkhoogte van 10 meter, bijvoorbeeld op tankdaken.
- Werk buiten op trapjes, ladders en aluminium rolsteiger dient gestaakt te worden. Werken op vaste steigers kunnen nog uitgevoerd worden.

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

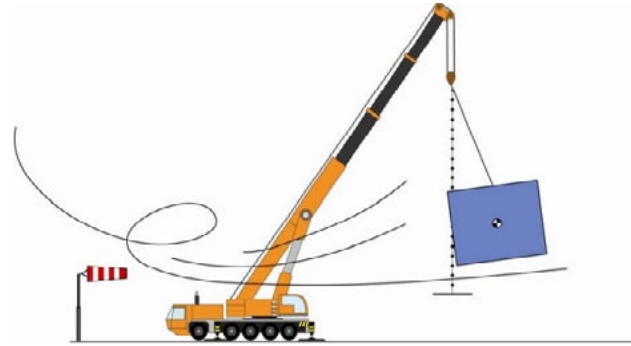
Bij windkracht 7 (krachtige wind) of hoger:

- Mag er gewerkt worden tot op een maximale werkhoogte van 3 meter;
- Werk op tankdaken stoppen;
- Hijswerk stoppen;
- Zeilen, lastenten, losliggende materialen en dergelijke moeten verwijderd of vastgezet te worden;
- Lopen in veld, op of langs dijken met de nodige voorzichtigheid, blijf op voldoende afstand van watergangen en steile taluds;
- Geen gebruik meer maken van varend materieel.

Bij windkracht 9 en hoger:

- Alleen werkzaamheden uitvoeren wanneer dit strikt noodzakelijk is!
- Moet al het werk op steigers worden gestaakt. Na de storm moeten steigers gecontroleerd worden door steigerbouwer;
- Lopen in het veld, op of langs de dijken met de nodige voorzichtigheid, blijf op voldoende afstand van watergangen en steile taluds;
- Mocht het noodzakelijk om in het veld of langs dijken te lopen? Doe dit dan met minimaal 2 mensen; Mocht dit niet mogelijk zijn een alleenwerkmonitor gebruiken.
- Let op: Bij harde wind kan het voorkomen dat water uit nabezinktanks of beluchtingstanks waait.

Hijswerkzaamheden met wind

Belangrijke factoren voor hijswerkzaamheden bij wind:

- Tot welke windsnelheid mag de kraan volgens de fabrikant door werken?
- Tot welke windsnelheid kan de last voldoende worden beheerst?

Hijswerkzaamheden gaan vaak gepaard met loshangende lasten. Deze worden (afhankelijk van hun gewicht en afmeting) beïnvloed door de wind. Daarom wordt afgeraden om vanaf windkracht 6 te hijsen.

Zie ook verdere informatie in de [verdieping](#).

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Werken met onweer en bliksem

Het gevaar van onweer en bliksem mag je niet onderschatten. Jaarlijks zijn er in Nederland honderdduizenden blikseminslagen, waarbij gemiddeld vijf mensen direct worden getroffen.

Het is gebruikelijk om op je zintuigen te vertrouwen wanneer het onweert. Zodra er minder dan tien seconden/ tellen tussen de bliksemflits en het geluid van de donder zit, is het belangrijk te gaan schuilen. Wanneer je vijftien minuten achter elkaar geen bliksemflitsen hebt gezien, kan je het werk weer hervatten. Een aantal belangrijke aspecten moet je daarbij in het achterhoofd houden:

- Houd rekening met de tijd die nodig is om jezelf in veiligheid te brengen. Zorg ervoor dat je niet in de buurt bent/ schuilt van bomen, hekken, bouwlichten, steigers, licht- elektriciteitsmasten en andere voorwerpen van metaal.
- Als je bent overvallen door onweer in het veld: ga gehurkt zitten (liefst in een greppel) en blijf uit de buurt van bomen (NOOIT GAAN LIGGEN! i.v.m. meer raakvlak met wegvloeiende bliksemstroom).
- Onder lawaaiige omstandigheden wordt onweer vaak niet gehoord. Gehoorbeschermingsmiddelen schermen af tegen laagfrequent geluid. Het gerommel van de donder heeft ditzelfde lage frequentiegebied en wordt dus tegengehouden.

Er bestaan weerapps met een functie die een waarschuwing stuurt als onweer dichtbij is. Dit kan als hulpmiddel worden gebruikt.

Weer en het verkeer - zichtbaarheid

Het weer heeft invloed op je eigen zichtbaarheid, je zicht en het gedrag van voertuigen op de ondergrond.

- Zorg dat je voertuig in goede conditie verkeert. Mocht er iets zijn met een dienstauto, neem contact op met wagenparkbeer.;
- Wees je ervan bewust dat bij slecht weer niet alleen jij andere weggebruikers minder goed ziet, maar zij jou ook minder goed kunnen zien. Trek bij werken langs de weg extra zichtbaarheidskleding aan;
- Neem altijd je zonnebril mee;
- Pas je rijgedrag aan de weersomstandigheden aan.

Milieuaspecten

Op bouwplaatsen werken wij vaak met diverse soorten materialen van verschillend gewicht, grootte en afbreekbaarheid. Wind kan ervoor zorgen dat materiaal en afval wegwaaien. Daarom is het van belang om naast het zo veel mogelijk standaard opruimen, ook extra maatregelen te nemen bij kans op slecht weer.

- Zorg dat alle materialen gezeurd zijn, zodat deze niet kunnen wegwaaien;
- Ruim preventief kleine (rest)materialen en afval op zodat deze niet kunnen wegwaaien en in de natuur en oppervlakte water kunnen belanden;
- Sla zoveel als mogelijk op in gesloten containers.

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Weeralarm KNMI

Het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI) geeft waarschuwingen uit wanneer het weer om extra oplettendheid vraagt. Daarbij worden verschillende fasen onderscheiden.

Code groen: er is geen bijzondere waakzaamheid wat het weer betreft.

Code geel: het weer is potentieel gevaarlijk. De weersomstandigheden zijn niet uitzonderlijk, maar wees voorzichtig indien je activiteiten gaat uitoefenen die door het weer een risico kunnen inhouden. Blijf op de hoogte van de verwachte meteorologische omstandigheden en neem geen risico's als je deze kunt vermijden.

Code oranje: het weer is gevaarlijk. Er worden ongewone meteorologische omstandigheden verwacht. Schade en ongevallen zouden kunnen optreden. Wees extra waakzaam en informeer je regelmatig en nauwgezet over de verwachte meteorologische omstandigheden. Wees op je hoede voor gevaren die mogelijk onvermijdelijk zijn. Volg elk advies van de bevoegde instanties.

Code rood: Het weer is erg gevaarlijk. Bijzonder intense meteorologische omstandigheden worden verwacht. Grote schade en ongevallen over een groot oppervlakte zijn heel waarschijnlijk, vaak ook met een risico voor lijf en leden. Blijf constant en in detail op de hoogte van de meteorologische verwachtingen en van de risico's. Volg onder alle omstandigheden de raad en opdrachten van de autoriteiten op, wees voorbereid op buitengewone maatregelen.

Het KNMI geeft als mogelijk 48 uur van tevoren een weeralarm af door een waarschuwing. In de periode vanaf 24 uur voorafgaand aan een eventueel Weeralarm wordt, bij 60% zekerheid dat de verwachte weersituatie optreedt, een waarschuwing voor extreem weer uitgegeven. Het Weeralarm wordt op zijn vroegst 12 uur van te voren uitgegeven en dan alleen wanneer het vrijwel zeker is (kans van 90%) dat de verwachte weersituatie optreedt.

Het weeralarm geldt alleen als bepaalde weersomstandigheden op grote schaal optreden. Het weeralarm kan gelden voor het hele land maar ook regionaal voor bepaalde provincies.

20.1 Weersomstandigheden

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

Een weeralarm wordt afgegeven door het KNMI voor:

- Gladheid door ijzel, ijsregen of sneeuwval (minstens 3 cm per uur of minstens 10 cm in 6 uur);
- Driftsneeuw (met een gem. snelheid van > 40 km/uur, windkracht 6 of meer)
- Onweer (minstens 500 ontladingen in 5 minuten);
- Regen (minstens 75 mm in 24 uur);
- Windstoten (minstens 100 km/uur, aan de kust in de winterperiode (van november tot en met april, tenzij het bladseizoen aanleiding geeft hiervan af te wijken) minstens 120 km/uur).

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
- 4. Procedure**
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Leidinggevende

- Duur, soort en arbeidstijden afstemmen afhankelijk van het weer.
- Zorgen voor geschikte PBM's en maatregelen afhankelijk van het weer.

Medewerker

- Werkzaamheden aanpassen naar aanleiding van weersinvloeden.
- Werkzaamheden tijdig staken bij weersoorten die gevaarlijk zijn.
- Informatie ophalen met betrekking tot weer alvorens werk te starten.

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
- 5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden**
6. Veelgestelde vragen
7. Verdieping

6. Veelgestelde vragen

Vraag 1

Wat moet ik doen als ik op de werkplek te maken krijg met hoge temperaturen?

De werkgever moet de duur van de werkzaamheden minimaliseren, mogelijk een tropenrooster instellen, afwisseling met koelere locaties regelen en zorgen voor voldoende gekoelde drankjes en geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen.

Vraag 2

Hoe kan ik mezelf beschermen tegen schadelijke effecten van zonlicht en UV-straling?

Vermijd direct zonlicht zoveel mogelijk, draag beschermende kleding, gebruik een zonnebril en zonnebrandcrème op onbedekte delen. Controleer de huid regelmatig op verdachte plekken.

Vraag 3

Zijn er specifieke veiligheidsmaatregelen nodig bij werken in de regen?

Het nemen van juiste maatregelen zoals regenkleding, droge kleding en het dragen van geschikt schoeisel. Blijf alert voor gladde oppervlaktes.

Vraag 4

Wat moet ik doen bij onweer op de werkplek?

Zodra er minder dan tien seconden tussen bliksemflits en donder zit, is schuilen belangrijk. Werk kan worden hervat als er vijftien minuten geen bliksemflitsen zijn geweest.

Vraag 5

Welke criteria bepalen de maximale windsnelheid voor hijswerkzaamheden?

Factoren zoals de massa van de last, oppervlakte van de last, kraanconfiguratie en omgevingsfactoren beïnvloeden de beslissing. Een windsnelheidsmeter op de kraan is aan te bevelen.

Vraag 6

Wat zijn de algemene veiligheidsrichtlijnen bij het werken onder verschillende weersomstandigheden?

Werkgevers moeten maatregelen nemen, zoals het minimaliseren van duur van werkzaamheden, afwisseling met geschiktere locaties, verstrekken van benodigde beschermingsmiddelen, en werknemers moeten zich bewust zijn van de duur van hun werkzaamheden.

20.1 Weersomstandigheden

1. Inleiding
2. Hoofdpijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
- 6. Veelgestelde vragen**
7. Verdieping

7. Verdieping

Bij hijswerkzaamheden wordt een hijsplan aan de werkvergunning toegevoegd.

In de gebruiksaanwijzing van de kraan staat tot welke maximale windsnelheid gewerkt mag worden. In de gebruiksaanwijzing staat meestal een maximale waarde uitgedrukt in meters per seconde (m/s). Deze maximale waarde mag nooit overschreden worden. Ook niet door windstoten.

Het gebruik van de schaal van Beaufort (windkracht) wordt afgeraden omdat deze schaal uitgaat van een gemiddelde windsnelheid (of interval) waarbij geen rekening wordt gehouden met windstoten die de gemiddelde windsnelheid ver kunnen overschrijden.

Er zijn factoren die er voor zorgen dat bij een lagere windsnelheid dan het aangegeven maximum van de gebruiksaanwijzing van de kraan de werkzaamheden gestaakt moeten worden.

Deze zijn:

- Massa last
- Oppervlakte last
- Kraanconfiguratie (lengte hoofdmast, jib).
- Omgevingsfactoren (luwte, gebouwen, etc.).

Het hebben van een windsnelheidsmeter op een kraan is aan te bevelen. Het is verplicht indien de kraan een gecombineerde giekengte heeft van minimaal 65 meter of een neerlaattijd heeft langer dan 5 minuten.

Bij een toenemende windsnelheid houdt de machinist rekening met de tijd die nodig is voor het afbouwen van de kraan.

Er wordt direct gestopt als de stuurlijnen moeilijk in bedwang te houden zijn.

De kraanmachinist bepaalt wanneer hijswerk als gevolg van de wind niet meer verantwoord is. De gebruiksaanwijzing van de kraan, de opgetreden en te verwachten windsnelheid en de vorm van de last zijn daarbij leidend.

20.1 Weers- omstandig- heden

1. Inleiding
2. Hoofdlijnen
3. Voorschriften
4. Procedure
5. Taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden
6. Veelgestelde vragen

7. Verdieping

Definities

Definities

Begrip:	Toelichting:
Aanvrager	Degene die de aanvraag van de werkvergunning initieert en verantwoordelijk is voor de werkvoorbereiding en het identificeren van de risico's voor de uit te voeren werkzaamheden.
ADR	Accord Dangereux Routier (ADR) regelt het vervoer van gevaarlijke stoffen over de weg. Met o.a. voorschriften voor gevaarsymbolen en hoeveelheden. De indeling van stoffen volgt het GHS en REACH, maar kan (nog) op enkele punten afwijken.
Alleen werkmonitor	Een alleen werkmonitor wordt ook wel omvalbeveiliging of alleen werk beveiliging genoemd. Dit apparaat verstuurt een signaal bij langdurige periode van geen beweging of bij liggen.
Arbeidsmiddel	Verzamelnaam voor alle gereedschappen, apparaten, machines en installaties die op de arbeidsplaats worden gebruikt door werknemers bij het verrichten van werkzaamheden.
Asbestveilig	Dit betekent dat er enkel nog asbesttoepassingen in goede staat in onze leefomgeving aanwezig mogen zijn, en dat al het risicovolle asbest in onze leefomgeving veilig is weggenomen en opgeborgen.
ATEX	Met ATEX bedoelt men de zogenaamde explosieve atmosferen. Het is de afkorting van de Franse benaming 'Atmosphères explosive' en is een verzameling van twee Europese richtlijnen op het gebied van explosiegevaar. Bestaande uit een zogenaamde productrichtlijn (2014/34/EU, ook wel ATEX 114 genoemd) en een Richtlijn voor de bescherming van werknemers die door explosieve atmosferen gevaar lopen (1999/92/EG, beter bekend als ATEX 153).
ATEX gerelateerde HSE-incidentmelding	Een HSE-melding die een (mogelijk) negatieve invloed heeft (gehad) voor de explosieveiligheid op een van de vier ATEX-locaties van Rijnland.
Besloten ruimte	Een gesloten of deels open omgeving met een al dan niet vernauwde toegang, die niet ontworpen is voor het verblijf van personen, waar een gevaarlijke atmosfeer aanwezig kan zijn. (Arbocatalogus Waterschappen Deel 2 Versie 2018 Besloten ruimten).
Bijna ongeval	Ongewenste gebeurtenis die onder iets andere omstandigheden had kunnen leiden tot lichamelijk letsel.
Blijvend letsel	Onder 'blijvend letsel' wordt onder andere verstaan: amputatie, (deels) blindheid of chronische lichamelijke of psychische klachten.

Definities

A-B

B-E

G-I

I-N

O-S

S-W

W-Z

Begrip:	Toelichting:
Bouwplaats/Bouwwerk	Bouwplaats: elke tijdelijke of mobiele arbeidsplaats waar civieltechnische werken of bouwwerken tot stand worden gebracht, waarvan een niet-uitputtende lijst is opgenomen in bijlage I bij de richtlijn, bedoeld in artikel 2.23, onder a van het Arbeidsomstandighedenbesluit. Bouwwerk: een civieltechnisch werk of bouwwerk als bedoeld onder bouwplaats.
CLP	Classification, Labelling and Packaging (CLP) geeft aan wanneer een stof of mengsel als gevaarlijk moet worden beschouwd en met welke pictogrammen, signaalwoorden en gevaars- en voorzorgszinnen (de zogenaamde Hazard- en Precaution-zinnen, kortweg H- en P-zinnen) dit moet worden gecommuniceerd.
CMR	Stoffen kunnen ingedeeld zijn als Carcinogeen (kankerverwekkend) en/of Mutageen (genetische verandering veroorzakende) en/of Reproductie toxisch (schadelijk voor de voortplanting of het nageslacht). Stoffen die 1 of meerdere van deze eigenschappen hebben worden CMR-stoffen genoemd. Hiervoor gelden wettelijke beperkingen bij productie, opslag, transport en toepassing.
Complexe installatie	is een onoverzichtelijke installaties en/of de kans bestaat op terug voeding via zonnepanelen(PV), WKK of NSA-unit.
CROW400	De CROW400 is een richtlijn voor het werken in en met verontreinigde bodem. Het geeft een systematiek voor het bepalen van de veiligheids- en gezondheidsrisico's en de bijbehorende beschermende maatregelen. De werkwijze is risicogestuurd en vergt maatwerk door een deskundige.
Derden	Dit zijn externe partijen zoals aannemers die worden ingehuurd voor het verrichten van werkzaamheden. In dit geval is Rijnland de opdrachtgever. Personeel dat ingehuurd is door Rijnland waarbij sprake is van een gezagsverhouding (zoals een uitzendkracht of detachering), wordt vanuit de Arbowetgeving beschouwd als een eigen werknemer en is geen 'derden'.
Dienstgebouw	Ondergeschikte ruimte, bestemd voor de administratie, bedrijfsvoering en huisvesting van personeel.
Elektrotechnische werkzaamheden	Werkzaamheden aan, met of nabij een elektrische installatie, zowel beproeven en meten, repareren, vervangen, aanpassen, uitbreiden, installeren en inspecteren.
Ernstig ongeval	Ernstig ongeval met als gevolg een ziekenhuisopname, verzuim en/of blijvend letsel.
EVD	Explosieveiligheidsdocument

Definities

A-B

B-E

G-I

I-N

O-S

S-W

W-Z

Begrip:	Toelichting:
Gasmeetbevoegde	Degene die bevoegd is om een vrijgave gasmeting uit te voeren die nodig is voor het betreden van een ruimte waar een gevaarlijke atmosfeer aanwezig kan zijn (besloten ruimte).
Gevaarlijke atmosfeer	De Arbowetgeving spreekt van een gevaarlijke atmosfeer wanneer gevaar bestaat voor Verstikking, Bedwelming, Vergiftiging, Brand of Explosie (VBVBE).
Gevaarlijke handeling	Een handeling die tot een ongeval kan leiden.
Gevaarlijke situatie	Een situatie waarbij de aanwezigheid van een gevarenbron en of het ontbreken van veiligheidsmaatregelen tot een ongeval kan leiden.
Gevaarlijke stoffen	Stoffen of mengsels waaraan werknemers bij de arbeid worden of kunnen worden blootgesteld die vanwege de eigenschappen van of de omstandigheden waaronder die stoffen of mengsels voorkomen gevaar voor de veiligheid of gezondheid kunnen opleveren (definitie volgens Arbobesluit artikel 1.1 lid 5b)
GHS	Globally Harmonized System (GHS) is een internationaal systeem voor de uniforme indeling van gevaarlijke stoffen. Het schrijft de wijze van indeling, kenmerking en etikettering van chemische stoffen en preparaten voor. Het systeem is ontwikkeld binnen de Verenigde Naties.
Heet werk	Werkzaamheden waarbij hitte, spaanders, vonken of open vlammen voorkomen en in staat zijn tot het ontsteken van brandbare gassen of materialen. Voorbeelden zijn lassen, branden, solderen of slijpen.
Houder	Degene die de leiding heeft over de uitvoering van de werkzaamheden of de werkzaamheden uitvoert. Verantwoordelijk voor de naleving van de afspraken uit de werkvergunning.
HSE	HSE is de Engelse afkorting voor 'Health, Safety and Environment', oftewel 'Veiligheid, Gezondheid en Milieu' (VGM).
HSE-melding	Alle (bijna) ongevallen, gevaarlijke situaties of handelingen en milieu incidenten die hebben plaatsgevonden op of tijdens het werk en welke gemeld moeten worden in Ultimo.
Inertiseren	Toevoegen van een inert gas, zoals stikstof om een onbrandbare atmosfeer te verkrijgen.
IP	De IP-waarde wordt ook wel IP codering genoemd. Dit staat voor International Protection rating. Dit is de mate van beveiliging op elektronische apparatuur, waarbij gekeken wordt naar de beschermingsgraad tegen vocht, aanraking en binnendringen de voorwerpen. Zie ook de paragraaf IP-waarden

Definities

A-B

B-E

G-I

I-N

O-S

S-W

W-Z

Begrip:	Toelichting:
IV	Installatie Verantwoordelijke klik hier voor de lijst van de IV en vervangend IV'er.
IV-hoogspanning	Is installatieverantwoordelijke voor de hoogspanningsinstallaties. Deze besteedt Rijnland uit aan een externe partij.
LAVS	Het Landelijk Asbest Volgsysteem. Dit is een webapplicatie voor het volgen en registreren van asbestverwijdering door de verschillende partijen in de asbestverwijderingsketen.
LEL	Lower Explosion Limit (onderste explosiegrens). De concentratie van brandbaar gas of brandbare damp in de lucht, beneden welke de atmosfeer niet explosief is (bron: Arbocatalogus Waterschappen).
LMRA	Laatste Minuut Risico Analyse. Een controlelijst voor veilig werken die vlak voor aanvang van het werk wordt doorlopen door de Houder (in samenspraak met alle personen die het werk gaan uitvoeren).
LOTOTO	Lock Out, Tag Out, Try Out is een veiligheidsprocedure voor het veiligstellen van installaties zodanig dat deze zijn uitgeschakeld, geblokkeerd, vrij zijn van energie en beveiligd met sloten tegen weder inschakelen en/of energieophoping (Lockout) en die door middel van signaalkaarten/bordjes gemarkeerd worden (tags) voor het uitvoeren van onderhouds- en herstelwerkzaamheden.
Medeondertekenaar	Deskundige die de werkvergunning mede beoordeelt en bekrachtigt op zijn/haar expertisegebied op verzoek van de Verstrekker.
Meldingsplichtig arbeidsongeval	Een arbeidsongeval die leidt tot een blijvend letsel, ziekenhuisopname of de dood, moet direct (binnen 24 uur) gemeld worden aan de Nederlandse Arbeidsinspectie (voorheen inspectie-SZW).
Milieu incident	Elke gebeurtenis die afwijkt van de normale bedrijfsactiviteiten waardoor nadelige gevolgen voor het milieu (dreigen te) ontstaan zoals het morsen, lozen of uitstoten van een gevaarlijke stof.
Nauw geleidende ruimte	Indien een medewerker in een ruimte regelmatig en onontkoombaar in contact is met geleidende delen en de bewegingsvrijheid c.q. de toegangsmogelijkheden zijn beperkt, dan is er sprake van een nauw geleidende ruimte (bron: Arbocatalogus Waterschappen).
Niet elektrotechnische werkzaamheden	Werkzaamheden aan, met of nabij een elektrische installatie zoals bouwen, graven, schoonmaken, schilderen.
NSA	Noodstroomaggregaat.

Definities

A-B

B-E

G-I

I-N

O-S

S-W

W-Z

Begrip:	Toelichting:
Onder spanning brengen	Het in gereedheid brengen van elektrische apparatuur waardoor deze door operationeel personeel in bedrijf kan worden gesteld.
Ongeval	Elke onverwachte en ongewenste gebeurtenis, in verband met het verrichten van arbeid die heeft geleid tot persoonlijk letsel.
Ongeval met licht letsel	Een ongeval met licht letsel als gevolg waarvoor EHBO of een eenvoudige medische behandeling voldoende is en welke niet heeft geleid tot verzuim.
Ontwerpfase	Fase waarin de opdrachtgever de coördinatie heeft over de V&G-aspecten op het project. Het werk is nog niet in uitvoering. Er wordt zoveel als mogelijk risico's beperkt en een basis gelegd voor het zo veilig mogelijk uitvoeren van het project.
Opdrachtgever	Afgekort OG, De opdrachtgever is degene die betaalt of het initiatief neemt voor een bouwwerk. Behalve degene voor wiens rekening een bouwwerk tot stand wordt gebracht, omvat de definitie van opdrachtgever ook degene op wiens initiatief een bouwwerk tot stand wordt gebracht dan wel beiden.
Opdrachtnemer	Afgekort ON, De opdrachtnemer is degene die zich jegens een opdrachtgever verbindt tot het verrichten van werkzaamheden ter uitvoering van een overeenkomst van opdracht. Dit is de (hoofd)aannemer op het project.
PPM	De concentratie van stoffen wordt aangeduid in ppm, dit is een afkorting die staat voor Parts per million. Als men het heeft over een concentratie van 1 ppm bedoelt men dat de verhouding van de stof ten opzichte van het totaal 1 op de miljoen delen is. Vaak wordt dit aangeduid in massa. Een ppm is ten opzichte van een totale massa zeer klein, het is één duizendste deel van een promille.
REACH	Registration, Evaluation, Authorisation and restriction of chemicals (REACH) zorgt ervoor dat informatie over de eigenschappen van gevaarlijke stoffen beschikbaar is en dat de gevaren en risico's van veel gebruikte stoffen wordt beoordeeld. Waar nodig kan het gebruik worden verboden of aan voorwaarden gebonden.
SAD	de Secretaris Algemeen Directeur. Stelt schriftelijk een IV aan voor elektrotechnische installaties

Definities

A-B

B-E

G-I

I-N

O-S

S-W

W-Z

Definities

A-B

B-E

G-I

I-N

O-S

S-W

W-Z

Begrip:	Toelichting:
Schakelbericht	Document waarmee de procedure van het aanbrengen en verwijderen van blokkeringen geregistreerd wordt. Bij complexe installaties dient een schakelbericht overhandigt door de uitvoerende partij te worden aan de IV'er. Hierin staat de te nemen stappen voor zowel uit bedrijf nemen als weer in bedrijf nemen.
Schakelen scheiden	Het stroomloos maken van elektrische apparatuur en het veilig en afdoende voorkomen van de mogelijkheid tot inschakelen t.b.v. niet elektrotechnische werkzaamheden.
Scheiding opheffen	Het opheffen van blokkeringen.
Spanningsloos	is een status waarbij de spanning (voltage) is gescheiden maar geen stroom wordt onderbroken.
Spanningsvrijverklaring	Deel van werkvergunning waarmee de procedure van het vrijschakelen en paraatstellen geregistreerd wordt.
Stroomloos	is een status waarbij de stroom (ampèrage) wordt onderbroken en daarmee elektrisch materieel buiten werking is.
Toezichthouder	Wordt aangewezen bij hoog-risico werkzaamheden en ziet toe op de veilige uitvoering van de werkzaamheden volgens de afspraken en voorwaarden uit de werkvergunning.
TRA	Een Taak-Risico-Analyse (TRA) is bedoeld om van risicovolle en/of niet-standaard werkzaamheden een risicoanalyse uit te voeren en een veilige werkmethode vast te stellen.
Uitvoeringsfase	Fase waarin de opdrachtnemer de coördinatie heeft over de V&G-aspecten op het project. Het werk wordt dan daadwerkelijk uitgevoerd
V&G-plan	Veiligheids- en gezondheidsplan. Is een plan waarin wordt omschreven hoe binnen en project risico's voor de veiligheid en gezondheid aanwezig zijn en op welke manier deze beheerst worden.
VBVBE	Verstikking, bedwelmeling, vergiftiging, brand of explosie
Verpakte gevaarlijke stoffen	Verplaatsbare verpakkingen, zoals flessen, dozen, cans, vaten, IBC's (Intermediate Bulk Containers) tot een maximum van 1.500 kg/liter, gasflessen of spuitbussen. De stoffen zijn te herkennen aan een etiket met één of meer pictogrammen erop die het gevaar weergeven.

Definities

A-B
B-E
G-I
I-N
O-S
S-W
W-Z

Begrip:	Toelichting:
Verstrekker	Door Rijnland geautoriseerd persoon die de werkvergunningen mag verstrekken voor bepaalde installaties, een gebouw of een gebied waar de werkzaamheden worden uitgevoerd. Beoordeeld de aanvraag, vult deze aan waar nodig en zorgt ervoor dat alle maatregelen voor een veilige uitvoering zijn getroffen.
Verstrekker hoog-risico	Door Rijnland geautoriseerd persoon die bij hoog-risico werkzaamheden de werkvergunning tevens moet bekrachtigen. Doorgaans de hoogst operationele leidinggevende binnen het gebied waar de werkvergunning van kracht is.
VIB	Veiligheidsinformatieblad (VIB)
VOP	Voldoende Onderricht Persoon
VP	Vakbekwaam Persoon
Vrij schakelen	Het stroom- en spanningsloos maken van elektrische apparatuur en het veilig en afdoende voorkomen van de mogelijkheid tot inschakelen ten behoeve van elektrotechnische werkzaamheden.
Werkbak	Een bak van waaruit arbeid kan worden verricht en die rondom is voorzien van hekwerken waardoor een persoon niet uit de bak kan klimmen of vallen. Zie Arbeidsomstandighedenbesluit Artikel 7.23d lid 1
Werkplatform	Een platform van waaraf arbeid kan worden verricht en die met uitzondering van één zijde is voorzien van hekwerken of waarvan het hekwerk aan één zijde kan worden geopend ten behoeve van het handmatig laden en/of lossen van goederen. Valgevaar van een persoon vanaf het werkplatform wordt door andere technische gedragsonafhankelijke voorzieningen voorkomen. Zie Arbeidsomstandighedenbesluit Artikel 7.23d lid 1.
Werkvergunning	Het 'Digitale Formulier Werkvergunning Rijnland is de enige geldige toestemming voor de uitvoering van werkzaamheden met vastlegging van de hierbij behorende afspraken tussen de Aanvrager, de Verstrekker en de Houder en eventuele Medeondertekenaar.
Werkvoorraad van verpakte gevaarlijke stoffen	Onder een werkvoorraad verpakte gevaarlijke stoffen en/of CMR-stoffen wordt verstaan de voorraad verpakte gevaarlijke stoffen en/of CMR-stoffen die voor de bedrijfsvoering/productie in een productieruimte/ werkruimte of nabij een procesinstallatie of afvulinstallatie is opgesteld.
WKK	Warmte krachtkoppeling.

Begrip:	Toelichting:
WV	Werk Verantwoordelijke
Ziekenhuisopname	Onder 'ziekenhuisopname' wordt verstaan dat een slachtoffer in een ziekenhuis wordt opgenomen (hieronder valt ook een dagopname). Een poliklinische behandeling wordt dus niet als ziekenhuisopname beschouwd.
Zonkracht	Zonkracht is getal tussen 1 en 10 dat de sterkte van de zonnestraling weergeeft. Het geeft ook een indicatie hoe lang je onbeschermd in het zonlicht kan verblijven. KNMI - Weer en gezondheid

Definities

A-B

B-E

G-I

I-N

O-S

S-W

W-Z